YAKAKENT İLÇESİNİN COĞRAFYASI

Mücahit YILDIRIM

Doktora Tezi
Coğrafya Anabilim Dalı
Prof. Dr. İhsan BULUT
2018
Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

Mücahit YILDIRIM

YAKAKENT İLÇESİNİN COĞRAFYASI

DOKTORA TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. İhsan BULUT

ERZURUM - 2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "YAKAKENT İLÇESİNİN COĞRAFYASI" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

■ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

□ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

□ Tezimin/Raporumun .... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

29/01/2018
Mücahit YILDIRIM

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. İhsan BULUT danışmanlığında, Mücahit YILDIRIM tarafından hazırlanan bu çalışma 29/01/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Coğrafya Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Prof. Dr. İhsan BULUT İmza: .....

Jüri Üyesi :Prof. Dr. Mehmet ZAMAN İmza: .....

Jüri Üyesi :Doç. Dr. Mustafa ERTÜRK İmza: .....

Jüri Üyesi :Doç. Dr. Cemali SARI İmza: .....

Jüri Üyesi :Doç. Dr. Günay KAYA İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. ..... / ..... / .....

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **VI**
ABSTRACT ..... **VII**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **VIII**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **X**
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ ..... **XI**
HARİTALAR DİZİNİ ..... **XVII**
ÖNSÖZ ..... **XVIII**

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMA SAHASININ KONUMU, SINIRLARI VE BAŞLICA ÖZELLİKLERİ **1**
II. ARAŞTIRMANIN AMACI VE METODU **2**
III. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR **3**

BİRİNCİ BÖLÜM
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1.1. JEOLOJİK ÖZELLİKLER **8**
1.1.2. Tektonik 10
1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER **12**
1.2.1. Dağlık Alanlar 14
1.2.1.1. Yüksek Aşınım Düzlükleri 14
1.2.1.2. Kıyı Yakını Aşınım Düzlükleri 15
1.2.2. Ovalar 16
1.2.3. Vadiler 17
1.2.4. Kıyı Şekilleri 18
1.2.4.1. Aşınım Şekilleri 18
1.2.4.1.1. Falezler 18
1.2.4.2. Biriktirme Şekilleri 18
1.2.4.2.1. Deltalar 19
1.2.4.2.2. Plajlar 19
1.2.4.3. Kıyı Tipleri 20
1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ **21**

1.3.1. İklim Elemanları 23
1.3.1.1. Sıcaklık 23
1.3.1.2. Atmosfer Basıncı ve Rüzgarlar 26
1.3.1.3. Nem ve Bulutluluk 29
1.3.1.4. Yağış 31
1.4. HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ 34
1.4.1. Yer altı Suyu 34
1.4.2.Göller 34
1.4.3. Akarsular 35
1.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ 40
1.6. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ 41
1.7. BAŞLICA DOĞAL ÇEVRE SORUNLARI 46
1.7.1. Erozyon 48
1.7.2. Depremler 51
1.7.3. Heyelan 52
1.7.4. Sel ve Taşkın 55
1.7.5. Diğer Doğal Çevre Sorunları 56

İKİNCİ BÖLÜM
BEŞERİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

2.1. NÜFUS 58
2.1.1. Giriş 58
2.1.2. Nüfusun Tarihi Gelişimi 59
2.1.3. Nüfus Miktarı ve Artışlar 60
2.1.4. Nüfus Hareketleri 64
2.1.4.1. Dış Göçler 65
2.1.4.2. İç Göçler 66
2.1.5. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri 70
2.1.5.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı 70
2.1.5.2. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu 73
2.1.5.3. Nüfusun Medeni Durumu 75
2.1.5.4. Aile Büyüklüğü 76

2.1.5.5. Nüfusun Diğer Sosyal Özellikleri 76
2.1.6. Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışı 78
2.2. YERLEŞME 81
2.2.1. Yerleşmelere Genel Bakış 81
2.2.2. Yerleşmenin Tarihi Gelişimi 82
2.2.3. Köy Yerleşmeleri 84
2.2.3.1. Yer Adlarına Göre Köyler 84
2.2.3.2. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler 88
2.2.3.3. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler 93
2.2.3.4. Dokularına ve Şekillerine Göre Köyler 97
2.2.3.5. Ekonomik Faaliyetlerine Göre Köyler 99
2.2.3.6. Yüzölçümleri ve Nüfus Büyüklüklerine Göre Köyler 101
2.2.4. Köy Altı Yerleşmeler 103
2.2.4.1. Mahalle Yerleşmeleri 103
2.2.4.2. Ağıl Yerleşmeleri 106
2.2.4.3. Divan Yerleşmeleri 107
2.2.4.4. Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık 109
2.2.5. Meskenler 112
2.2.5.1. Köy Meskenleri 113
2.2.5.2. Şehir Meskenleri 119
2.2.6. Şehir Yerleşmesi: Yakakent 123
2.2.6.1. Şehirsel Fonksiyonlar 129
2.2.6.1.1. Hizmetler Fonksiyonu 129
2.2.6.1.1.1. Yönetim Fonksiyonu 131
2.2.6.1.1.2. Ticaret Fonksiyonu 133
2.2.6.1.1.3. Eğitim, Kültür ve Sağlık Fonksiyonları 134
2.2.6.1.2. Tarım Fonksiyonu 147
2.2.6.1.3. Turizm Fonksiyonu 147
2.2.6.1.4. Sanayi Fonksiyonu 147
2.2.6.2. Şehir İçi Arazi Kullanılışı ve Fonksiyon Alanlarının Dağılışı 148

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
EKONOMİK ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

3.1. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ 157
3.2. GENEL ARAZİ KULLANILIŞI 158
3.2.1. Arazi Sınıflandırması 158
3.2.2. Araziden Yararlanma Durumu 161
3.3. TARIM 161
3.3.1. Tarım Alanlarının Parsel ve Mülkiyet Yapısı 162
3.3.2. Yöre Tarımının Doğal ve Beşeri Coğrafya Esasları 164
3.3.3. Tarımsal Üretim 168
3.3.3.1. Tahıl Üretimi 168
3.3.3.2. Yem Bitkileri Üretimi 169
3.3.3.3. Sebze Üretimi 170
3.3.3.4. Endüstri Bitkileri Üretimi 173
3.3.3.5. Meyve Üretimi 174
3.3.4. Hayvancılık 176
3.3.4.1. Büyükbaş Hayvancılık 181
3.3.4.2. Küçükbaş Hayvancılık 182
3.3.4.4. Kümes Hayvancılığı 184
3.3.4.5. Arıcılık 187
3.3.4.6. İpek Böcekçiliği 190
3.3.4.7. Kültür Mantarcılığı 190
3.3.4.8. Balıkçılık 191
3.4. ORMANCILIK 198
3.5. MADENCİLİK 202
3.6. SANAYİ 202
3.7. ULAŞIM 203
3.8. TİCARET 209
3.9. TURİZM 212

SONUÇ VE ÖNERİLER.....230
EKLER.....256
EK 1. SAMSUN (YAKAKENT) İLÇESİNE BAĞLI KÖY VE MAHALLELERDE UYGULANACAK VERİ TOPLAMA ANKETİ.....256
ÖZGEÇMİŞ.....262

ÖZET

DOKTORA TEZİ

YAKAKENT İLÇESİNİN COĞRAFYASI

Mücahit YILDIRIM

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İhsan BULUT

2018, 262 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. İhsan BULUT
Prof. Dr. Mehmet ZAMAN
Doç. Dr. Mustafa ERTÜRK
Doç. Dr. Cemali SARI
Doç. Dr. Günay KAYA

Yakakent ilçesi, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde Samsun ili sınırları içerisinde kıyı kuşağında yer almaktadır. Samsun ili ile Sinop ili sınırında bulunan araştırma sahası 0-1310 m arasında yükselti kuşağına yayılmıştır.

Yakakent ilçesi, Akdeniz iklimi makroklima alanı içerisinde Karadeniz Bölgesi bölgesel iklim koşullarını yansıtmakla birlikte, Samsun yöresine ait yerel bir iklim özelliği göstermektedir. Araştırma sahasının kıyı yöresinde "nemli ılıman iklim tipi" hüküm sürmektedir. Buna karşın yüksek kesimlerinde kıyı ardı geçiş kuşağı şartlarını yansıtan iklim özellikleri de görülmektedir.

Yakakent ilçesinin 2016 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre nüfusu 8.624'tür. Sahanın nüfusu özellikle yazın gelen turistlerle ve gurbette yaşayan yöre halkının gelmesiyle artmaktadır. Araştırma sahasında 4 tanesi merkez mahalle ve 13 tanesi kırsal yerleşme olmak üzere toplam 17 mahalle bulunmaktadır. Geçici yerleşmelerden en dikkat çekici olanları yayla ve divan yerleşmeleridir.

Tarımın fazla gelişmediği sahada ekonomi balıkçılık ve turizme dayanmaktadır. Tarihi geçmişi ile önem arz eden balıkçılık bölge halkının önemli bir bölümünün geçimini sağlamaktadır. Son yıllarda gelişen turizm sektörü de potansiyeli açısından Yakakent ilçesi için büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yakakent, Samsun, Beşeri Coğrafya, Balıkçılık, Turizm

ABSTRACT

Ph. D. DISSERTATION

GEOGRAPHY OF YAKAKENT

Mücahit YILDIRIM

Advisor: Prof. Dr. İhsan BULUT

2018, Page: 262

Jury: Prof. Dr. İhsan BULUT
Prof. Dr. Mehmet ZAMAN
Assoc. Prof. Dr. Mustafa ERTÜRK
Assoc. Prof. Dr. Cemali SARI
Assoc. Prof. Dr. Günay KAYA

The town of Yakakent is located in the coastline within the borders of the province of Samsun in Central part of the Black Sea Region. The research area between the provincial borders of Samsun and Sinop is spread to an altitude zone between 0-1310 m.

Although Yakakent reflects regional climatic conditions of the Black Sea Region within the Mediterranean macroclimate area, it shows local climatic characteristics of Samsun region. "Humid mild climate" dominates the coastal region of the research area. However, there are also climatic characteristics which reflect the conditions of transition zone behind the coast in high parts of the region.

The population of Yakakent is 8.624 according to 2016 address-based population registration system data. The population of the region increases especially in summer with tourists and the town people living abroad who come for the summer holiday. There are a total of 17 districts in the research area, 4 of which are in the center and 13 of which are in the rural area. The most striking temporary settlements are plateau and divan settlements.

In the area, agriculture is not much developed and the economy depends on fishery and tourism. Fishery, which is important with its historical past, provides a great part of the livelihood of the people in the area. Tourism sector, which has recently developed, is also very important for Yakakent in terms of its potential.

Key Words: Yakakent, Samsun, Human Geography, Fishery, Tourism

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Bafra ve Sinop merkezlerinde Günlük Ortalama Güneşlenme Süreleri 22
Tablo 1.2. Araştırma Sahasının En Kuzeyi ile En Güneyine Belirli Tarihlerde Güneş Işınlarının Geliş Açısı.....22
Tablo 1.3. Bafra Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerlerinin Yıllık Durumu....24
Tablo 1.4. Gerze Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerlerinin Yıllık Durumu ...24
Tablo 1.5. Sinop Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerlerinin Yıllık Durumu ...25
Tablo 1.6. Sinop Meteoroloji İstasyonuna Ait Deniz Suyu Sıcaklık Ortalamaları. 25
Tablo 1.7. Bafra'da Ortalama Rüzgar Hızı, En Hızlı Rüzgar Hızı ve Yönü.....26
Tablo 1.8. Gerze'de Ortalama Rüzgar Hızı, En Hızlı Rüzgar Hızı ve Yönü 27
Tablo 1.9. Sinop'ta Ortalama Rüzgar Hızı, En Hızlı Rüzgar Hızı ve Yönü 28
Tablo 1.10. Bafra, Gerze ve Sinop Ortalama Nem Değerleri(%) 29
Tablo 1.11. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Ortalama Aylık ve Yıllık Bulutluluk Değerleri..30
Tablo 1.12. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Ortalama Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları 31
Tablo 1.13. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri 32
Tablo 1.14. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Aylık ve Yıllık Ortalama Kar Yağışı Değerleri.....33
Tablo 1.15. Araştırma Sahasındaki Toprakların Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri.....40
Tablo 2.1. Yakakent İlçesinin Yıllara Göre Köy (Mahalle) ve Şehir Nüfusu.....60
Tablo 2.2. Yakakent köylerinin 1990, 2000 ve 2016 yıllarındaki nüfusları.....62
Tablo 2.3. Yıllara Göre Yakakent'in Kadın-Erkek Nüfusu. 71
Tablo 2.6. Yakakent'te Nüfusun Medeni Durumu.....76
Tablo 2.7. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Evlenmeler.....77
Tablo 2.9. Yakakent'te Fiziki Coğrafya İle İlgili Köy ve Mevkii Adlarına Örnekler....85
Tablo 2.10. Yakakent'te Beşeri Coğrafya İle İlgili Köy ve Mevkii Adlarına Örnekler.....86
Tablo 2.11. Yükseltilerine Göre Köy Yerleşmeleri.....94
Tablo 2.12. Yükselti Basamaklarına Göre Köy Yerleşmeleri.....94
Tablo 2.13. Köylerin Nüfus, Yüzölçüm ve Nüfus Yoğunlukları. 102
Tablo 2.14. Yakekent İlçesi Sağlık Verileri. 145

Tablo 3.1: Yakakent İlçesinin Arazi Kullanılışı (Da) 161
Tablo 3.2. Yakakent İlçesinde Tarım Alanları 163
Tablo 3.3. Yakakent'te Tarımsal Eğitim Açılan Kurslar (2016) 167
Tablo 3.4. Yakakent'te Tarım Makineleri. 167
Tablo 3.5. 2016 Yılı Tahıl Ekim Miktarı 168
Tablo 3.6. 2016 Yılı Yem Bitkileri Ekiliş Alanı 169
Tablo 3.7. Yakakent'te Yıllara Göre Sebze Üretim Alanları ve Sebze Üretimi 171
Tablo 3.8. Yakakent'te Yıllara Göre Sebze Üretim Alanları ve Sebze Üretimi (Plastik Sera) 173
Tablo 3.9. Araştırma Sahasında Yetiştirilen Endüstri Bitkileri ve Üretim Alanları 174
Tablo 3.10. Araştırma Sahasındaki Meyve Ekim Alanları ve Üretim Miktarı 175
Tablo 3.11. Samsun' da İşletme, Büyükbaş ve Suni Tohumlama Sayıları 176
Tablo 3.12. Yakakent ve Köylerinde İşletme, Büyükbaş ve Suni Tohumlama Sayıları 177
Tablo 3.13. Yakakent İlçesinde Yıllara Göre Hayvan Sayıları 179
Tablo 3.14. Yakakent'te Hayvancılık Desteklemeleri (Yem Bitkileri) 180
Tablo 3.15. Yakakent'te Hayvancılık Desteklemeleri 180
Tablo 3.16. Yakakent İlçesinde Kümes Hayvanı Sayıları 185
Tablo 3.17. Yakakent ilçesinde bulunan tavuk çiftlikleri. 186
Tablo 3.18. Yakakent İlçesinde Kovan Sayıları, Bal ve Balmumu Üretim Miktarı 188
Tablo 3.19. Samsun ilinde denizdeki balık çiftlikleri 195
Tablo 3.20. Yakakent Balıkçı Barınağından Karaya Çıkarılan Balık Miktarları 196
Tablo 3.21. Mevcut Tesislerde Yıllara Göre Üretim Miktarları 197
Tablo 3.22. Yakakent Ormanlık Genel Alan Tablosu 198
Tablo 3.23. Yakakent'te Orman Alanlarındaki Ağaç Türleri 199
Tablo 3.24. Köylerin İlçe Merkezine Uzaklıkları 204
Tablo 3.25. Samsun-Yakakent-Samsun Arası Otobüs Saatleri 208

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Bafra Meteoroloji İstasyon Verilerine Göre Hazırlanmış Rüzgar Gülü. 27
Şekil 1.2. Sinop Meteoroloji İstasyon Verilerine Göre Hazırlanmış Rüzgâr Gülü. 29
Şekil 2.1. Yakakent'in Yıllara Göre Nüfus Artışı. 63
Şekil 2.2. Yakakent Nüfus Grafiği. 63
Şekil 2.3. Yakakent Nüfus Artış Hızı 64
Şekil 2.4. Yurt İçine Yapılan Göçler. 67
Şekil 2.5. Yakakent'te Kadın ve Erkek Yaş Yapısı 70
Şekil 2.6. Yakakent'te Kadın ve Erkek Nüfus Oranı (2016) 71
Şekil 2.7. Nüfusun Yaş Yapısı 72
Şekil 2.8. Öğretim Kurumlarından Mezun Olan Kişi Sayıları 75
Şekil 2.9. Türkiye, Samsun ve Yakakent'in Nüfus Yoğunlukları (Kişi/km²) 78
Şekil 2.10. Kıyı, Kıyı Kenar Çizgisi ve Sahil Şeridi 154
Şekil 2.11. Kıyı, Sahil Şeridi ve Dolgu Alanı 154
Şekil 3.1. İlçede Konaklayan Yerli Turist Oranları. 218

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Foto 1.1. Sahadaki Kuzeybatı-Güneydoğu Yönlü Faylar. 11
Foto 1.2. Sahadaki Fay Kırıkları. 11
Foto 1.3. Sahadaki V Profili Vadiler. 15
Foto 1.4. Kozköy plajı gerisindeki alüviyal ova. 16
Foto 1.5. Sahada En Yaygın Görülen Vadi Tipi "V" Profili Vadiler. 17
Foto 1.6. Yakakent Batısındaki Çakıllı Plajlar. 20
Foto 1.8. Yakakent Doğusunda Kumlu Plajlar. 20
Foto 1.8. Kunduz Gölü ve Şelalesi. 35
Foto 1.9. Yakakent'te 2012 yılında yaşanan sel felaketinden bir görüntü. 37
Foto 1.10. Sel felaketinden sonra 3 Temmuz 2012 tarihli bir gazete manşeti. 37
Foto 1.11. İlçe Merkezinden Geçen Gümenez Deresi ağzı. 38
Foto 1.12. 2012'de meydana gelen sel felaketinde yıkılan köprü. 39
Foto 1.13. Sarıgöl-Karaaba Köyleri Arasında İki Ayrı Şelale. 40
Foto 1.14. Sahilden İtibaren Başlayan Yakakent Batısındaki Çamgölü Koruluğu. 42
Foto 1.15. 1200 m. Yükseklikten Sonra Yayılış Gösteren Göknar ve Sarıçam Ormanları. 43
Foto 1.16. Sahada görülen Defne Ağaçları. 45
Foto 1.17. Tahrip Edilerek Tarım Arazisine ve Meraya Dönüstürülen Ormanlık Araziler. 46
Foto 1.18. Sahada Meydana Gelen Erozyon Sonucu Ağaç Kökleri Yüzeye Çıkmaktadır. 49
Foto 1.19. Sahada Görülen Kütle Hareketleri. 49
Foto 1.20. Mutaflı Mahallesi'nde Yüksek Eğim Nedeniyle Meydana gelen Kütle Hareketi Sonucu Ortaya Çıkan Anakaya. 50
Foto 1.21. Sarıgöl Mahallesi'nde Kütle Hareketi Sonucundan Kökünden Sökülen Bir Ağaç. 50
Foto 1.22. Kuzey Anadolu Fay Hattının Tali Kırıkları Sahada Görülmektedir. 52
Foto 1.23. Meydana Gelen Heyelanlar Zaman Zaman Ulaşımı Olumsuz Etkilemektedir (Sarıköy Mevkii). 55
Foto 1.24. Mutaflı Mahallesi'nde Karşılaşılan Heyelan Sahası. 55
Foto 2.1. Yakakent'te İlk Yerleşim Yeri Olduğu Düşünülen Pilavtepe Tümülüsü. 83

Foto 2.2. Sırtta KurulanYassıdağ Köyü. 89
Foto 2.3. Dere kenarında kurulan Mutaflı Köyü. 89
Foto 2.4. Dağ yamacında kurulan Kuzören Köyü. 90
Foto 2.5. Yamaçta kurulan Büyükkırık Köyü. 90
Foto 2.6. Orman Kenarı Köyü Olan Sarıgöl Köyü. 92
Foto 2.7. Orman Kenarı Köyü Olan Mutaflı Köyü. 92
Foto 2.8. Orman kenarı köyü olan Asmapınar Köyü. 93
Foto 2.9. Farklı Yükselti Basamaklarında Kurulmuş Olan Karaaba ve Çamalan Köylerinin Görünüşü. 96
Foto 2.10. Merkezden Çevreye Doğru Sıklığı Azalan Meydan Köylerine Bir Örnek. ..98
Foto 2.11. Toplu Yerleşme Tipine Örnek Olarak Gösterilebilecek Mutaflı Köyü. 98
Foto 2.12. Yol Boyunca Yerleşim Örneği Sergileyen Karaaba Köyü. 99
Foto 2.13. Çamalan Köyü'ne Bağlı Sarıköy Mahalle Yerleşmesi. 104
Foto 2.14. Çepni Köyü'ne Bağlı Karacababa Mahalle Yerleşmesi. 104
Foto 2.15. Gündüzlü Köyü'ne Bağlı Kışla Mahalle Yerleşmesi. 105
Foto 2.16. Sarıgöl Köyü'nün Küçükkırık Mahallesi. 105
Foto 2.17. Karaaba Köyü'nün Uzunkız Mahallesi. 106
Foto 2.18. Mutaflı Köyü'nde Ağıl Yerleşmesi. 106
Foto 2.19. Mutaflı Köyü'nde Ağıl Yerleşmesi. 107
Foto 2.20. Sarıgöl Köyü'nde Ağıl Yerleşmesi. 107
Foto 2.21. Yeşilköy Köyü'ne Bağlanmış Bir Mahalle. 108
Foto 2.22. Uzunkız Yaylası. 110
Foto 2.23. Uzunkız Yaylasında Her Yıl Yaz Şenlikleri Yapılmaktadır. 111
Foto 2.24. Sarıgöl Yaylası, Güz Mevkii. 111
Foto 2.25. Tamamen Kayrak Taşından Yapılan Bir Köy Meskeni. 114
Foto 2.26. Eski Ahşap Eve Yapışık Olarak Yapılan Yeni Bir Ev. 114
Foto 2.27. Kışlık Kuru Gıdaların Saklandığı Ambarlar. 115
Foto 2.28. Kayrak Taşı ile Yükseltilmiş Bir Ambar. 116
Foto 2.29. Ahşaptan Yapılmış Bir Ev. 116
Foto 2.30. Gözveren Mahallesi'nde Ahşap Bir Ev. 117
Foto 2.31. Eski Bir Evin Yeni Malzemeler İle Onarılması Sonucu Ortaya Çıkan Görüntüsü. 117

Foto 2.32. Alt Kısmı Kayrak Taşı, Üst Kısmı Ahşap Olan Bir Köy Evi. 118
Foto 2.33. Uzunkız Köyü'nde Ahşap Bir Ev. 118
Foto 2.34. Uzunkız Köyü Eski Camii. 119
Foto 2.35. Yakakent Meydanı ve Çevresindeki Binalar. 120
Foto 2.36. İlçe Merkezindeki Atatürk Caddesi (Sahil Yolu). 121
Foto 2.39. Sahilde Ahşaptan Yapılmış Bir Depo ve Baka Bir Yapı. 121
Foto 2.40. Çevre Yolu Kenarındaki Yazlıklar. 122
Foto 2.41. Çevre Yolu Kenarındaki Pansiyonlar. 122
Foto 2.42. Hükümet Binasının Kuzeyden Görünüşü. 122
Foto 2.43. Gümenez (Yakakent)'ten Tarihi Bir Kesit. 124
Foto 2.44. Cumhuriyet Caddesi'nin Eski Görünümü. 125
Foto 2.45. 1980 Yılında Yakakent. 125
Foto 2.46. Kozköy Sahilindeki Tarım Arazileri ve Sahildeki Yapılaşmanın Uydu Görüntüsü. 127
Foto 2.47. Samsun-Sinop Tarihi Yolunun Kalıntıları. Asmapınar Köyü. 129
Foto 2.48. Kaymakamlık Binası Altındaki Kent Müzesi ve İlçe Halk Kütüphanesi. 134
Foto 2.49. Mutaflı Köyünde Çıkrıkla İp Eğiren Kadınlar. 136
Foto 2.50. Asmapınar Su Değirmeni. 136
Foto 2.51. Düğünü Gündüzden Tüm Halka Bildiren Davulcu ve Zurnacı Sahil Yolunda. 137
Foto 2.52. Asmapınar Mahallesi, Geleneksel Bayramlaşma Buluşması. 138
Foto 2.53. Yakakent'teki Tek Kitabevi. Eflatun Kitabevi. 139
Foto 2.54. Açkı Yemeği. 140
Foto 2.55. Herse Yemeği. 140
Foto 2.56. Ertuğrul Şehitliği, Anıtı ve Müzesi İlk Hali (Japonya, Kushimoto). 142
Foto 2.57. Ertuğrul Şehitliği'nin Restore Edilmiş Yeni Görüntüsü (Japonya, Kushimoto). 142
Foto 2.58. İlçenin Doğusundaki Girişinde Bulunan Yakakent Spor Salonu. 143
Foto 2.59. Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne Ait Suni Çim Saha. 143
Foto 2.60. İlçenin Doğu Sahil Kesiminde Bulunan Lunapark. 144
Foto 2.61. Yörede Halen Kullanılan Kağnı Arabası. 144
Foto 2.62. Hayvanların Su İçmesi İçin Ahşaptan Yapılan Sulak. 144

Foto 2.63. Yakakent Atık Su Arıtma Tesisi. 152
Foto 2.64. Yakakent Kıyı Yerleşmesi. 156
Foto 3.1. Tarlada Yapılmış Olan Bir Buğday Hasatı..... 169
Foto 3.2. Sahadaki Tütün Tarlalarından bir görünüş. 174
Foto 3.3. İlçedeki Önemli Geçim Kaynaklarından Biri Büyükbaş Hayvancılıktır. 181
Foto 3.4. Giderek Azalsa da Mandacılık Önemli bir Geçim Kaynağı..... 182
Foto 3.5. Koyun Yetiştiriciliği Sahadaki en Önemli Faaliyetlerden Biri. 182
Foto 3.6. Keçi Yetiştiriciliği de Sahanın Önemli Faaliyetleri Arasındadır. 183
Foto 3.7. Yük Hayvanları Günümüzde de Sıklıkla Kullanılmaktadır. 184
Foto 3.8. Çayıra Otlamaları İçin Salınan Yılkı Atları. 184
Foto 3.9. Sarıgöl Köyü'nde En Önemli Geçim Kaynaklarından Arıcılık. 189
Foto 3.10. Mutaflı Köyü'nde Arıcılık Kursuna Katılan Köylü Kadınlar. 190
Foto 3.11. Serin Ortamda Yapılan Kayın Ağacı Mantarcılığı ve Talaş ve Tohum Karıştırılan Kayın Ağacı Tomrukları. 191
Foto 3.12. Yakakent Balıkçı Barınağının Güneyden ve Kuzeyden Görünüşü. 192
Foto 3.13. Balıkçı Barınağı ve Yakakent Limanı'nın Uydu Görüntüsü. 193
Foto 3.14. Yakakent'in Eski Zamanlardan Bu yana En Önemli Geçim Kaynağı Balıkçılık. 194
Foto 3.15. Yakakent Balıkçı Barınağından Bir Görünüş. 194
Foto 3.16. Sahilden Yaklaşık 2 km Açıkta Bulunan Balık Çiftlikleri. 196
Foto 3.17. Defne Ağacı ve Yaprağı. 200
Foto 3.18. Gündüzlü Köyü Orman Sahasında Odun Kesme İşlemleri. 201
Foto 3.19. Kesilen Odunlar Yol Kenarına İstiflenerek Toplanmayı Beklemektedir. 201
Foto 3.20. Yakakent İhzarat Merkezi. 202
Foto 3.21. İlçedeki En Büyük Sanayi Kuruluşu Olan Sürsan Balık Unu, Yağı ve Balık Yemi Fabrikası. 203
Foto 3.22. Yakakent Köylerine Ulaşım Genellikle Virajlı Yollar İle Sağlanmaktadır. 206
Foto 3.23. Köylerin Genelinde Stabilize Yollar Mevcuttur. 206
Foto 3.24. Büyükkırık ile İlçe Merkezi Arasındaki Stabilize Yol. 206
Foto 3.25. Köy Yolu Betonlama Çalışmaları. 207
Foto 3.26. Otobüs Firmasına Ait Yolcu İndirme-Bindirme Alanı..... 208

Foto 3.27. Botaş'a Ait Boru Hattı Güzergâhı. 209
Foto 3.28. Cuma Günleri Pazar, Gümenez Deresi Kıyısında Kurulmaktadır. 209
Foto 3.29. Pazar Yerinden Bir Görünüş. 210
Foto 3.30. Balıkçı Barınağı Kıyısındaki Balık Restoranları. 211
Foto 3.31. Balıkçı Barınağı İçindeki Bir Balık Restoranı. 211
Foto 3.32. Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yapımı Devam Eden Balıkçı Barınağı Yanındaki Balık Restoranı. 212
Foto 3.33. Kuzören Köyü Tarihi Ahşap Camii ve İçi. 213
Foto 3.34. Cumhuriyet Mahallesi'ndeki 2. Derece Koruma Alanı Olan Tarihi Yapı. . 214
Foto 3.35. Kaplama Yapılarak Tarihi Hüviyeti Ortadan Kaybolan Evler. 214
Foto 3.36. Kozköy'de Bulunan Tarihi Evler, Turizm Açısından Büyük Potansiyel Oluşturmaktadır. 215
Foto 3.37. Yakakent Kumsalları. 215
Foto 3.38. Çamgölü, Deniz Kıyısında Bir Doğa Harikası. 217
Foto 3.39. Çamgölü ile Yakakent Arasında Kalan Çakıllı Plaj ve Günübirlik Deniz Turizmi İçin Gelenlerin Çevre Yolu Kenarına Park Edilen Taşıtları. 219
Foto 3.40. İlçe Merkezinde Bulunan Dalgakıran Kenarındaki Plaj 219
Foto 3.41. Limanın Doğusundaki Mendireğin Yan Tarafında Bulunan Özel Sektörün İşletmesini Yaptığı Plaj. 220
Foto 3.42. Kozköy Plajı. 221
Foto 3.43. Kozköy Sahilindeki Yazlıklar ve Gerisinde Bulunan Tarım Alanları. 221
Foto 3.44. Yakakent Sahilinde Yaz Akşamları. 222
Foto 3.45. Kendi Yaptıkları El İşlemelerini ve Üç Boyutlu Hediyelik Eşya Yaparak Geçimlerini Sağlayan Yöre Kadınları. 223
Foto 3.46. El İşlemesi İle Yapılan Yazlık Ürünler ve Süs Eşyaları. 223
Foto 3.47. Gözleme Yapırak Geçimlerini Sağlayan Yöre Kadını. Sağ Alt Fotoğraftaki Kadın ise Hem Gözleme Yapıyor Hem de Şiirleriyle İlçe Tanıtımına Katkı Sağlıyor 224
Foto 3.48. Nigar Ablanın Yeri, Yakakent'te Açılan İlk Mantı Evi. 225
Foto 3.49. Atıl Durumda Olan Eşyalardan Dizayn Edilen Figürler. 226
Foto 3.50. Çamgölü'nde Piknik Yapan Aileler. 227
Foto 3.51. Çamgölü'nde Kış Manzarası da Olağanüstü Güzellikte. 227

Foto 3.52. Sahile Doğru Atlayış Gerçekleştiren Yamaç Paraşütçüsü. 228
Foto 3.53. Kano Sporu ile İlgilenen Yerli Halk ve Turistler. 228
Foto 3.54. Asmapınar Mahallesi'ndeki Mağaranın Girişi. 229

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1.1. Yakekent İlçesinin Lokasyon Haritası 1
Harita 1.2. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası 9
Harita 1.3. Araştırma sahasının Jeomorfoloji Haritası. 12
Harita 1.4. Araştırma sahasının Fiziki Haritası 13
Harita 1.5. Akarsu Havzaları Haritası. 36
Harita 1.6. Araştırma Sahasının Bitki Örtüsü Haritası. 44
Harita 1.7. Araştırma Sahasının Eğim Haritası 53
Harita 1.8. Araştırma Sahasının Eğim Yönü Haritası. 54
Harita 2.1. Araştırma Sahası Göç Haritası. 69
Harita 2.2. Araştırma Sahasının Nüfus Yoğunluğu Haritası. 79
Harita 2.3. Araştırma Sahasındaki Yerleşim Yerlerinin Nüfus Miktarları. 80
Harita 2.4. Yakakent İlçesi İdari Haritası 132
Harita 2.5. Şehiriçi Arazi Kullanım Haritası. 150
Harita 2.6: Yakakent İlçesinin Arazi Kullanım Haritası. 151
Harita 3.1. Yakakent İlçesi Toprak Haritası 160
Harita 3.2. Yakakent'in Ulaşım Haritası 205

ÖNSÖZ

Doktora tez çalışması olan bu araştırmanın konusunu, Yakakent İlçesi'nin Doğal ve Beşeri Coğrafyası teşkil etmektedir. Konu üç ana başlık altında incelenmiştir. İlk ana başlık doğal ortamın incelenmesine ayrılmıştır. Bu sayede doğal ortamın nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetler üzerindeki etkisinin daha iyi anlaşılabilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde ilçenin jeomorfolojik özellikleri, iklim, bitki örtüsü, toprak ve hidrografya özellikleri ele alınmış, bunların birbirleri ile olan ilişkileri incelenmiştir.

Tezin ikinci bölümünü ilçenin nüfus ve yerleşme özelliklerinin incelendiği Beşeri Coğrafya kısmı oluşturmaktadır. Bu kısımda ilçe merkezi ile kırsal yerleşmeler ele alınmış, nüfusun araştırma sahasındaki dağılışına neden olan etmenler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yakakent ilçe merkezinde bulunan dört merkez mahallede nüfusun sıklaştığı görülürken, kırsal alanlardaki mahallelerde nüfusun göçler sebebiyle azaldığı görülmektedir. Yerleşme kısmında ise şehir ve kır yerleşmesi incelenmiştir. Yerleşme, deniz kıyısında ve ova kenarındaki alanlarında yoğunlaşmakta, yüksek ve engebeli alanlarda ise seyrelmektedir.

Araştırma sahasındaki üçüncü kısmı oluşturan Ekonomik Coğrafya bölümünde tarım, hayvancılık, sanayi, ticaret, ormancılık, balıkçılık ve turizm gibi ekonomik faaliyetler incelenmiştir. Araştırma sahasında ekonomik faaliyet ve potansiyel açısından en önemli iki sektör balıkçılık ve turizm sektörleridir.

Elde edilen tüm verilerden ulaşılan sonuçlar ve sahadaki sorunlar tespit edilmeye çalışılmış, sahadaki beşeri ve ekonomik potansiyelin daha iyi değerlendirilebilmesi için sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle saha hakkında beşeri ve ekonomik coğrafyanın tüm konularını kapsayan bütüncül bir çalışma ortaya çıkmıştır.

Araştırma sahasında coğrafyacılar ve farklı disiplinlerdeki bilim adamları tarafından yapılan incelemeler detaylı bir şekilde araştırılmıştır. Literatür taramasından sonra ulaşılan çalışmalardaki bilgilerden ve öne sürülen fikirlerden faydalanılmış, öne sürülen fikirler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Öncelikle araştırma öncesinde ve sırasında yardım ve desteğini esirgemeyen, akademik kariyer noktasında tüm bilgi ve tecrübesiyle yanımda olan saygıdeğer hocam, tez danışmanım Prof. Dr. İhsan BULUT'a teşekkürü bir borç bilirim. Aynı zamanda

doktora eğitimim süresince her zaman yanımda olan ve desteğini esirgemeyen hocam sayın Prof. Dr. Mehmet ZAMAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca fiziki coğrafya kısmının yazım aşamasında katkılarından dolayı aynı zamanda da yüksek lisans tez danışmanım olan hocam sayın Prof. Dr. Kemalettin ŞAHİN'e teşekkür ederim. Arazi çalışmaları sırasında yardım ve desteğini esirgemeyen Yakakent Kaymakamı sayın Muhammet TUGAY'a ve Yakakent Belediye Başkanı sayın Hüseyin KIYMA'ya teşekkürlerimi sunarım. Arazi çalışmalarımda benimle birlikte araziye çıkarak yardımını gördüğüm Atatürk Üniversitesi Coğrafya Bölümü doktora öğrencisi Neslihan KAYA'ya, harita çizimlerinde yardım ve desteğini gördüğüm Ondokuz Mayıs Üniversitesi Coğrafya Bölümü doktora öğrencisi kıymetli kardeşim Savaş ÇAĞLAK'a teşekürlerimi sunarım.

Son olarak tüm akademik hayatım boyunca çalışmalarımda her zaman yanımda olan, kendisinden güç aldığım, birçok yükü tek başına üzerine alarak bana akademik hayatımda yol açan sevgili eşime çok teşekkür ederim. Bu vesile ile çalışmamda emeği geçen tüm kamu ve özel kurum çalışanlarına, öğrenim hayatımdaki tüm hocalarıma, dostlarıma sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum – 2018 **Mücahit YILDIRIM**

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMA SAHASININ KONUMU, SINIRLARI VE BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahası, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde Samsun ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Samsun ili ile Sinop ili sınırında bulunan Yakakent ilçesi, doğusunda Samsun'un Alaçam ilçesi, batısında Sinop'un Dikmen ilçesi, güneyinde yine Sinop'un Durağan ilçesi ile sınır komşusu olmakla beraber kuzeyinde ise Karadeniz yer almaktadır (Harita 1.1). Araştırma sahası kabaca, 41°28′-41°41′ Kuzey enlemleri ile 35°19′-35°32′ Batı boylamları arasında yer almaktadır. Araştırma sahası, Yakakent ilçe idari sınırları içerisinde yer alan 4 merkez mahalle ve 13 köy/mahalleden oluşmaktadır. Yaklaşık alanı 204 km² olan Yakakent ilçesi, Samsun ilinin en küçük ilçesidir ve km²'ye 42 kişi düşmektedir. En yüksek noktasının denizden yüksekliği 1310 m ve sahil şeridi yaklaşık 14 km'dir.

Harita 1.1. Yakekent İlçesinin Lokasyon Haritası

II. ARAŞTIRMANIN AMACI VE METODU

Bu araştırmada Yakakent İlçesi'nin doğal ve beşeri çevresinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma bölgesi olarak bu yörenin seçilmesinde bazı coğrafi faktörler öne çıkmaktadır.

Çalışmada, öncelikle araştırma sahasının doğal coğrafya özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sahanın jeolojisi, jeomorfolojisi, iklim özellikleri, hidrografik özellikleri, toprak özellikleri, doğal bitki örtüsü ve başlıca doğal çevre sorunları üzerinde durulmuştur. Ardından, beşeri çevre özelliklerinden nüfus, yerleşme, şehrin fonksiyonları ve yerleşme sorunları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yine ekonomik çevre özellikleri başlığı altında ise, genel arazi kullanılışı, arazi sınıflandırılışı, tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik, sanayi, ulaşım, ticaret ve turizm özellikleri üzerinde durularak başlıca sorunlar ortaya çıkarılmıştır. Son olarak da başlıca sorunlar ve çözüm önerileri başlığı altında araştırma sahasındaki beşeri ve ekonomik sorunlar ortaya konularak bunlara ilişkin çözüm önerileri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Öncelikle araştırma sahası, ülkemizin eski çağlardan bu yana balıkçılık yapılan bölgelerinden bir tanesidir. Bu yönüyle il ve ülke ekonomisine katkısı oldukça fazladır. Ülkemizdeki en büyük balıkçı barınaklarından birine sahip oluşu da bu alanda ön plana çıktığının bir göstergesidir. Halen yöre halkının birinci derecede geçim kaynağı olan balıkçılık faaliyetleri, gelecek yıllarda da bu etkinliğini sürdürecek kapasiteye sahiptir. Ayrıca sahip olduğu doğal plajlar ve uygun iklim özellikleri sayesinde turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Çevresine göre göstermiş olduğu uygun iklim koşulları ile gelecekte Karadeniz Bölgesi'nin alternatif deniz turizmine ev sahipliği yapacak düzeydedir. Bu amaçla "Yeşilin Mavi ile Buluştuğu Yer" ve "Geleceğin Turizm Merkezi" sloganlarıyla yola çıkılarak yerel idare ve yönetim tarafından reklamı yapılmaktadır. Araştırma sahası ile ilgili direkt olarak yapılan çalışmaların azlığı da, bu sahanın seçilmesinde etkili olan faktörlerden birisidir. Nitekim Sahanın kıyı kullanımı ile ilgili ve jeomorfolojisi ile ilgili yapılan çalışmalardan başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmanın önemli bir kısmını, coğrafi araştırma metotlarından olan yerinde gözlem oluşturmuştur. Bu amaçla 2016 yaz aylarında başlayan arazi gezi gözlemleri 2017 yaz aylarına kadar devam etmiştir. Bu süre içerisinde, sahanın şartlar elverdiğince

tüm köylerine ulaşılmaya çalışılmış ve yerinde gözlem yapılmıştır. Yine anket ve mülakat uygulamaları da tüm birimlere ve köylere ulaşılmak suretiyle bütünü kapsamaya çalışılmıştır. Çeşitli müdürlüklerden alınan gerekli dökümanlar sağlandıktan sonra analiz ve sentez metodu uygulanma aşamasına gelinmiştir. Sahanın çeşitli haritalarının çıkarılması amacıyla 1/100.000 ölçekli Türkiye Topoğrafya haritasından (E34-E35-F34-F35) ve 1/100.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritasından yararlanılmıştır. Ayrıca Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü'nden,Tarım İl Müdürlüğü'nden ve TÜİK verilerinden de geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Gözlem, anket ve mülakat, dökümanter verilerin elde edilmesinde coğrafyanın bağlantı, dağılış ve sebep-sonuç ilkelerine bağlı kalınmak suretiyle çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Varılan sonuçlar sentez edilirken, anlatımı kolaylaştırmak ve güçlendirmek için yardımcı haritalar, profil ve grafikler çizilerek ve sahadan alınan fotoğraflar eklenerek edinilen bilgiler somutlaştırılmıştır.

III. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Araştırma sahası ile ilgili doğrudan ve dolalı yönden yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda belirtilmeye çalışılmıştır.

Bahadır, M. (2013), "Samsun İli İklim Özelliklerinin Enterpolasyon Teknikleri ile Analizi" adlı makalesinde, Samsun ilinin iklim özelliklerini ortaya koyarak enterpolasyon teknikleri ile haritalamaya çalışmıştır.

Tolun, B. (1976), "Şehir İçi Arazi Kullanılışı" adlı çalışmasında, nüfusu 10.000 ile 15.000 arasında olan ve Türkiye'de "Kasaba" olarak nitelendirilen küçük şehirsel yerleşmelerin strüktürel ve fonksiyonel bakımdan olduğu kadar bütünü ile de özellikleri belirtilmeye çalışılmıştır. Uygulama sahası olarak da Gelibolu, Malkara ve Babaeski şehirleri seçilmiştir.

Günal, N. (2001), "Turizmin Kırsal Yerleşme Üzerindeki Etkilerine Tipik bir Örnek; Kadriye(Antalya)" adlı makalesinde, Antalya ilinin Kadriye ilçesi örneklendirilerek turizm faaliyetlerinin yerleşim yeri üzerindeki fonksiyonel değişim ve gelişimleri, ekonomik faaliyet alanlarının değişimi ve şehrin büyümesi göz önüne serilmiştir.

Başıbüyük, A. (2001), "Fonksiyonel Özellikleri Açısından Suşehri" adlı makalesinde, Suşehri ilçesinin kentsel fonksiyon alanlarını belirlemeye çalışmıştır.

Bulut, İ. (2011), "Anadolu'da İnanışların ve Geleneklerin Doğa Koruması Açısından Önemi Üzerine Örnekler" adlı örnek bir kültür coğrafyası araştırması olarak hazırlanan makalesinde, yerleşme, nüfus, ekonomik faaliyetler ve toplumsal yaşamın çeşitli konuları üzerinde olduğu kadar, doğal yaşam ve yapılar ile bunların korunması üzerinde de kültürel yaklaşımların önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Güçlü, Y. (2009), "Batı Karadeniz Bölümü Kıyı Kuşağında Klimatik Konfor ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi" adlı makalesinde, Batı Karadeniz Bölümü kıyı kuşağında iklim özellikleri (yağış, sıcaklık, güneşlenme süresi, rüzgar hızı ve yönü gibi) ortaya konularak deniz turizmi açısından sahanın ne derece elverişli bir alan olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Şişman, B., Bektaş, K. (2011), "Samsun'da Yaşatılan Geleneksel El Sanatlarının Bir Envanteri ve Bunların Geleceğe Aktarılması Sorunu" adlı makalede Yakakent'te unutulmuş el sanatlarından halı dokumacılığı, unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarından süpürgecilik ve kağnı yapımı ile yaşatılmaya çalışılan el sanatlarından balık ağı yapımından bahsedilmektedir.

Çelik, Ali. (2011), "Karadeniz Bölgesinde Çepni Varlığı ve Samsun'da Bir Çepni Köyü" adlı makalesinde, Yakakent'teki Çepni Köyü'nün varlığından bahsederek köydeki sosyal yaşam, yemek, evlilik, kıyafet kültürleri gibi kültür ögeleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Akyol, C. (2011), "Samsun Genelinde Müze ve Ören Yerlerinin İl Turizmine Katkısı" adlı çalışmasında, Yakakent'te bulunan Pilavepe Tümülüsü'nden bahsedilmekte ve turizm açısından önemli bir değer olduğu vurgulanmaktadır.

Şahin, K. (2011), "Samsun'da Rüzgârlı Hava Koşullarının Kıyı Turizmine Etkisi, 2008 Yılı Örneği" adlı çalışmasında, Samsun kıyılarındaki rüzgar özellikleri ortaya konularak fırtınalı, rüzgarlı ve dalgalı denizin kıyı turizmini olumsuz etkilediği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Zengin, M. (2011), "Samsun Trol Balıkçılığının Geçmişteki İzleri" adı çalışmasında, Yakakent'te çok eski zamanlardan beri balıkçılığın hakim bir ekonomik

faaliyet olduğundan ve 1968'deki sahada bulunan balıkçı barınağından bahsedilmektedir.

Yılmaz, A., Şahin, K. (2011),"Samsun Şehri ve Yakın Çevresinde Turizm ve Turist Algılaması" adlı çalışmalarında, Samsun ve yakın çevresindeki doğal ve beşeri turistik çekicilikler ortaya konulmuştur. Yakakent plajlarının doğal turistik çekiciliğinden bahsedilmektedir. Bu çekiciliğin etkin bir şekilde kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Zaman, M. (2005), "Orta ve Doğu Karadeniz'de Balıkçılık" adlı makalesinde, Yakakent'in de içinde bulunduğu Orta ve Doğu Karadeniz Bölümü'nde balıkçılık faaliyetleri hakkında bilgiler verilmiş, sorunlar ortaya konulmuş ve bu sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Şahin, K., Yılmaz, A. (2009), "Samsun İlinde Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Arzı ve Planlaması" adlı makalelerinde, Samsun ilinin doğal kaynaklı turizm çekicilikleri ortaya konulduktan sonra ilin turizmden aldığı payın düşük seviyede kalmasının nedenleri ortaya konulmaya çalışılmış, sorunlar tespit edilip çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca ziyaretçilerin dikkatlerinin çekilmesi sağlanarak yardımcı olunmaya çalışılmıştır.

Uzun, A. (1995), "Gerze Alaçam Arası Kıyı Bölgesi'nin Jeomorfolojisi" adlı eserinde, sahanın doğal çevre özellikleri ortaya konularak sahadaki jeomorfolojik birimler ve özellikleri açıklanmıştır.

Aras, Ö. (2013), "Uluçay-Güzelceçay Arası Kıyı Kuşağında Arazi Kullanımı" adlı yüksek lisans tezinde, Yakakent kıyı kuşağındaki mevcut kıyı kullanımı, sorunları ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Nişancı, A. (1988), "Karadeniz Bölgesinin İklim Özellikleri ve Farklı Yöreleri" adlı çalışmasında, sahada etkili yaz sıcaklıklarının Temmuz ve Ağustos aylarında yaşandığını, kış sıcaklık ortalamalarının 0° C'nin üzerinde olduğunu belirterek, bu özellikleriyle sahanın ılık geçen Akdeniz ve Ege kıyı kuşağıyla benzerlik gösterdiğini söylemektedir.

Nişancı, A. (2002), "Türkiye İkliminin Temel Öğeleri" adlı çalışmasında, sahada yazların sıcak ve az yağışlı, kışların ise ılık ve bol yağışlı geçtiği, bunun sonucunda sahanın iklim koşullarının "yarı nemli ılıman iklim tipi" olduğu ortaya konulmuştur.

Arpacı, K., Yüksel, M. (1996), "Bafra Ovası Sol Sahili Arazi Kullanım Planlaması" adlı çalışmalarında, sahanın toprak özellikleri ve tarımsal verimliliği ortaya konularak mevcut arazi kullanımı, yaşanılan sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Çelikel, G. (2005), "Sinop İli ve Samsun'un Yakakent İlçesinde Kocayemiş (Arbutus Unedo L.-Ericaceae) Seleksiyonu" adlı yüksek lisans tezinde, sahanın doğal özellikleri ortaya konulmuş ve sahadaki bitki örtüsü hakkında bilgi verilmiştir.

Aytaç, B. P., Çelik, F., Türe, F. (2007), "Ülkemiz Ulaştırma Politikalarının Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Kalkınması Üzerindeki Etkileri" adlı çalışmalarında, Yakakent'ten de geçen Karadeniz Sahil Yolu Projesinin bölgenin ulaşım altyapısı açısından önemli bir yere sahip olmasının yanı sıra kıyı şeridinin büyük oranda tahrip edilmesine neden olmasından, Karadeniz insanının deniz ile bağlantısını kesmesinden ve çevrede yıkıcı etkiler bıraktığından bahsetmektedirler.

Turoğlu, H. (2005), "Trabzon-Sarp Arası Karadeniz Sahil Yolu İnşaatının Jeomorfolojik Etkileri" adlı çalışmasında, Trabzon-Sarp arası Karadeniz sahil yolu inşaatının neden olduğu jeomorfolojik değişiklikler ve bunların sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yürüdür, E. (2012), "Yeni İlçe Yapılanmalarında Sorunlar: Başçiftlik(Tokat) Örneği" adlı çalışmasında, Tokat'ın yeni ilçesi olan Başçiftlik ilçesinden yola çıkılarak yeni ilçe yapılan idari birimlerin sorunları ortaya konulmaya çalışılmış ve çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Yüksek, Ö., Önsoy, H., Kömürcü, M.İ., Kankal, M., Akpınar, A. (2007), "Karadeniz Sahil Yolunun Kıyı Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında, Karadeniz sahil yolunun kıyılar üzerindeki etkileri ve sorunları üzerinde durulmuştur. Yolun kıyı hukuku ve yönetimi açısından bazı problemler taşıdığı ve kıyı ekolojisi üzerinde olumsuz sonuçlar doğurduğu belirtilmiştir. Yolun korunması için alınan önlemlerin yanlışlığı ortaya konularak çözüm önerileri sunulmuştur.

Kara, H. (1994), "Mersin-Erdemli Arasında Gelişen Deniz Turizmi, Tarım Alanları İlişkisi ve Sorunları" adlı makalesinde, Akdeniz Bölgesi'nde çok özel bir konuma sahip olan Mersin-Erdemli arası kıyı kesiminin ülkemizin en verimli narenciye bahçeleri ve turfanda sebze ekim alanlarının yoğunlaştığı yer olmasına rağmen, son yıllardaki çarpık kentleşme ve turizm faaliyetleri sonucunda verimli toprakların yapılaştığından ve tarım arazilerinin yok olduğundan bahsetmektedir.

Arpa, H. (2012), "Yakakent'ten Balıkçı ve Balıkçılık Öyküleri" adlı çalışmasında, Yakakent'te balıkçılık yapan ve ilçe halkı tarafından tanınmış balıkçıaların yaşam öykülerinden kesitler vererek, yaşadıkları olayların hikayelerini derlemiş, geçmişten günümüze balıkçılık hakkında önemli detaylar vermeye çalışmıştır.

Yıldırım, M. (2016), "Yakakent Ekonomisinde Kadının Yeri" adlı makalesinde, Yakakent ilçesinde kadının ekonomik hayattaki yeri ve önemini sayısal verilere dayanarak ortaya koyarak ilçenin kalkınmasında kadının yerine ve önemine bir farkındalık yaratmaya çalışmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1.1. JEOLOJİK ÖZELLİKLER

1.1.1. Stratigrafi

Araştırma sahasının güneyinde akarsu vadilerinin yukarı çığırlarında, 100 m. izohipsi dâhilinde kalan dar sahalar Cankurtaran Formasyonu dâhilindedir. Bu formasyon sahadaki en yaşlı formasyondur. Birim türbiditik kumtaşı, marn, çamurtaşı ve miltaşı, kireçtaşı ve kumlu kireçtaşlarından oluşmuştur. Alt ve üst sınırları geçişli ve uyumludur. Cankurtaran formasyonu şelf ilerisi bir ortamda çökelmiş olup, yaşı Mestrihtiyen'dir (Gedik, Ercan ve Korkmaz, 1984: 37).

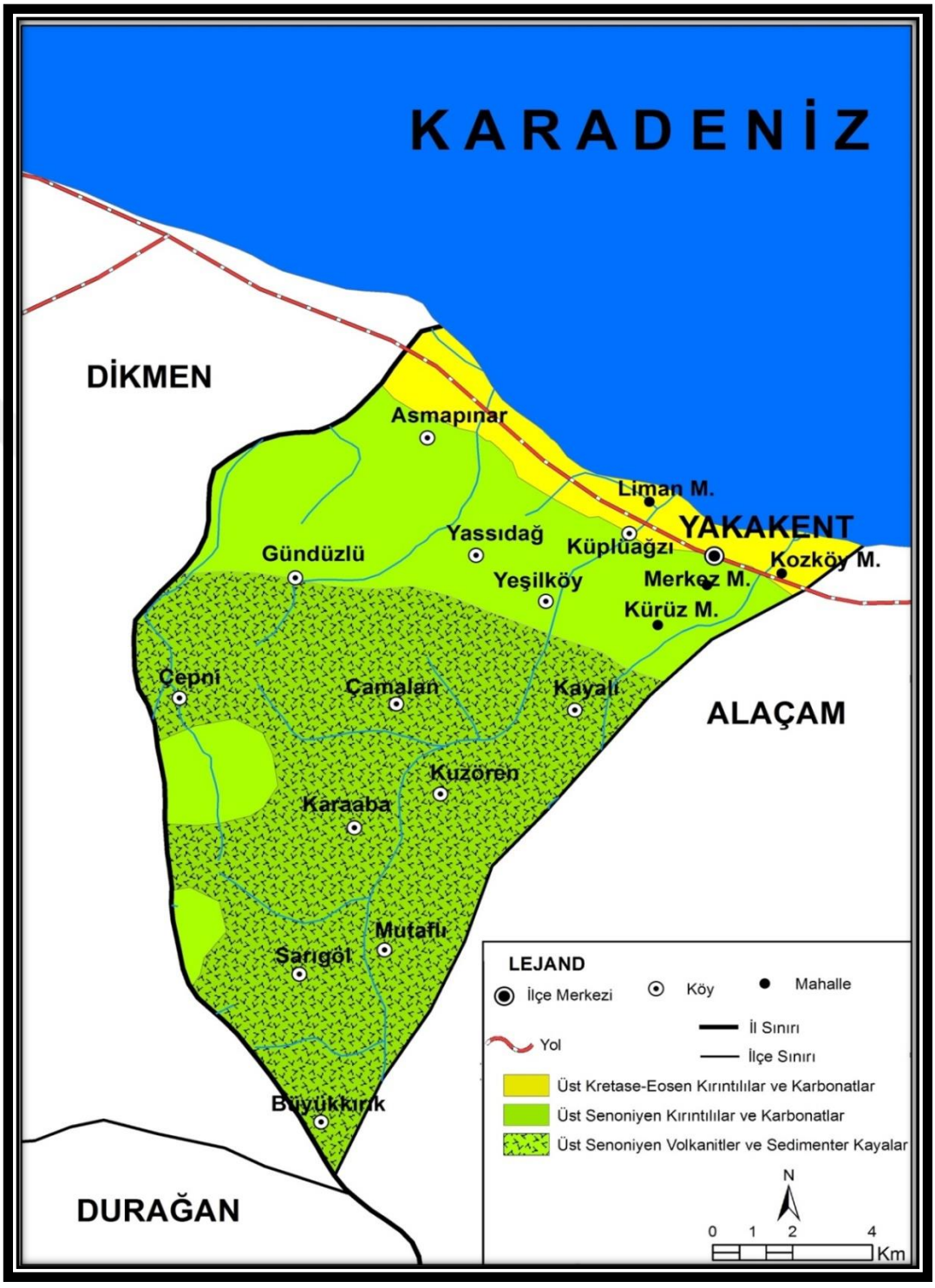
İnceleme alanındaki bir diğer formasyon Üst Kretase-Paleosen yaşlı Akveren Formasyonu'dur . Batıda Güzelceçay vadisinden itibaren kıyı boyunca doğuya doğru en geniş yayılışa sahip olan birim de budur. Formasyon beyaz renkli, kireçtaşı, kumlu kireçtaşı ve marn ardalanmasından oluşan kalsitürbidit bir istiftir. Akveren formasyonu, altındaki Cankurtaran ve üzerine gelen Atbaşı formasyonu ile tedricî geçişli ve uyumludur (Gedik, Ercan ve Korkmaz, 1984: 37).

Uluçay'dan Yakakent'e bağlı Kozköy mahallesine kadar olan kıyı sahasının güneyinde (Akveren Formasyonu kuzeyinde) kumtaşı, kireçtaşı, şeyl ve marn içeren Atbaşı Formasyonu'nun bir uzantısı yer almaktadır. Bu formasyon Yipresiyen yaşlıdır (Uzun, 1995: 13).

Alaçam ilçe merkezinin kuzeydoğusunda Yeni Alüvyon sahasına kadar olan kısımda Yenikonak Formasyonu yayılış gösterir. Gedik, Ercan ve Korkmaz (1984: 37) bu formasyonu 2 üyeye ayırmıştır. Ayancık üyesi kalın katmanlı kumtaşı, ince katmanlı kumtaşı ve marnlardan oluşmuştur. Kusuri üyesi ise ince katmanlı kumtaşı içeren marn ve şeyllerden oluşmuştur.

Yakakent ilçe merkezinden Uluçay'a kadar olan sahada deniz kenarında Kızılırmak deltasının uzantısı olan Holosen yaşlı Yeni Alüvyon sahası bulunmaktadır.

Bu sahada çakıl, kum, silt, kil, killi kumlu çakıl gibi unsurlar bulunmaktadır (Aras, 2013: 7).

Harita 1.2. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası.

1.1.2. Tektonik

Araştırma sahası, günümüzde halen aktif olan Kuzey Anadolu Fayı ile Erikli ters fayı etki alanında yer almaktadır. Alt Kretase'den Kuaterner'e kadar, çeşitli yaş ve özellikte formasyonların yer aldığı saha, tektonik hareketlerden az veya çok etkilenmiştir.

Bölgenin yapısal karakteri ana hatları ile Üst Eosen ve Oligosen'de ortaya çıkmıştır. Buna karşılık, Üst Eosen'den itibaren volkanik yaydaki volkanizma etkinliği sona ermiş, yay yönü ülke yükselmiş ve Pontid kuşağında kuzeye ve güneye itilmeler meydana gelmiştir (Saner, 1980: 1). Araştırma sahasında bu olaylar, Yakakent güneyindeki Erikli Fayı boyunca, Üst Kretase-Paleosen yaşlı Akveren Formasyonunun kuzeydeki Alt Eosen yaşlı Atbaşı Formasyonu üzerine bindirmesi şeklinde kendini göstermiştir. Bu olaylar sırasında, Akveren Formasyonu üzerinde yer alan Atbaşı Formasyonu deforme olmuş, Gürsüfet Senklinali başta olmak üzere, yaklaşık doğu-batı yönlü kıvrım eksenleri meydana gelmiştir (Uzun, 1995: 17).

Üst Eosen'den Kuaterner'e kadar meydana gelen transgresyon ve regresyon olayları, dik şevli sahil boyunca önemli ilerleme ve gerilemeler yapamamıştır. Bununla birlikte, bölgede tespit edilen en büyük regresyon Oligosen'de olmuş ise de, önemli transgresyon meydana gelmiş ve Oligosen'de kara halinde olan Karadeniz şelfi su altında kalmıştır (Saner, 1980: 15).

Kuaterner boyunca Karadeniz'i çevreleyen dağlar yükselirken, Karadeniz çökmeye devam etmiş ve bunun sonucu olarak da şelf üzerinde oluşan ince çökellere karşılık şev önünde kalın deniz yelpazeleri meydana gelmiştir (Uzun, 1995: 17).

Özetle araştırma sahası ve yakın çevresi, günümüzde dahi tektonik açıdan stabil değildir. Belirgin bir kararsızlık söz konusudur. Araştırma sahası ve çevresi Alt Kretase'den itibaren zaman zaman şiddetli olmak üzere tektonik olaylara sahne olmuş ve buna bağlı olarak da doğu-batı yönlü kıvrım eksenleri ile itki fayları meydana gelmiştir. Yine bu olaylar sırasında kuzeybatı-güneydoğu ve güneybatı-kuzeydoğu yönlü faylar meydana gelmiştir (Uzun, 1995: 17-18). (Foto 1.1, Foto 1.2).

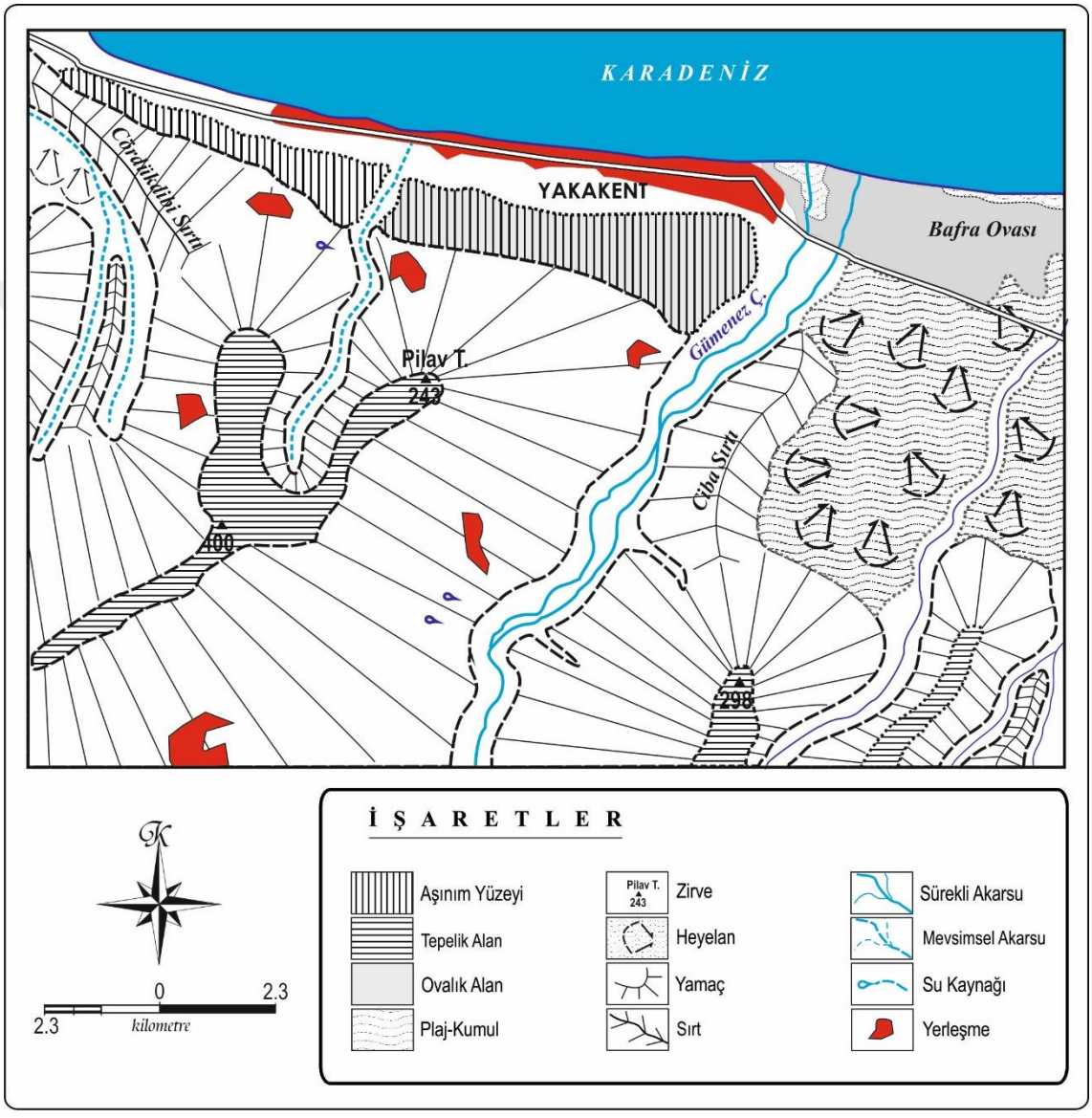
Foto 1.1. Sahadaki Kuzeybatı-Güneydoğu Yönlü Faylar.

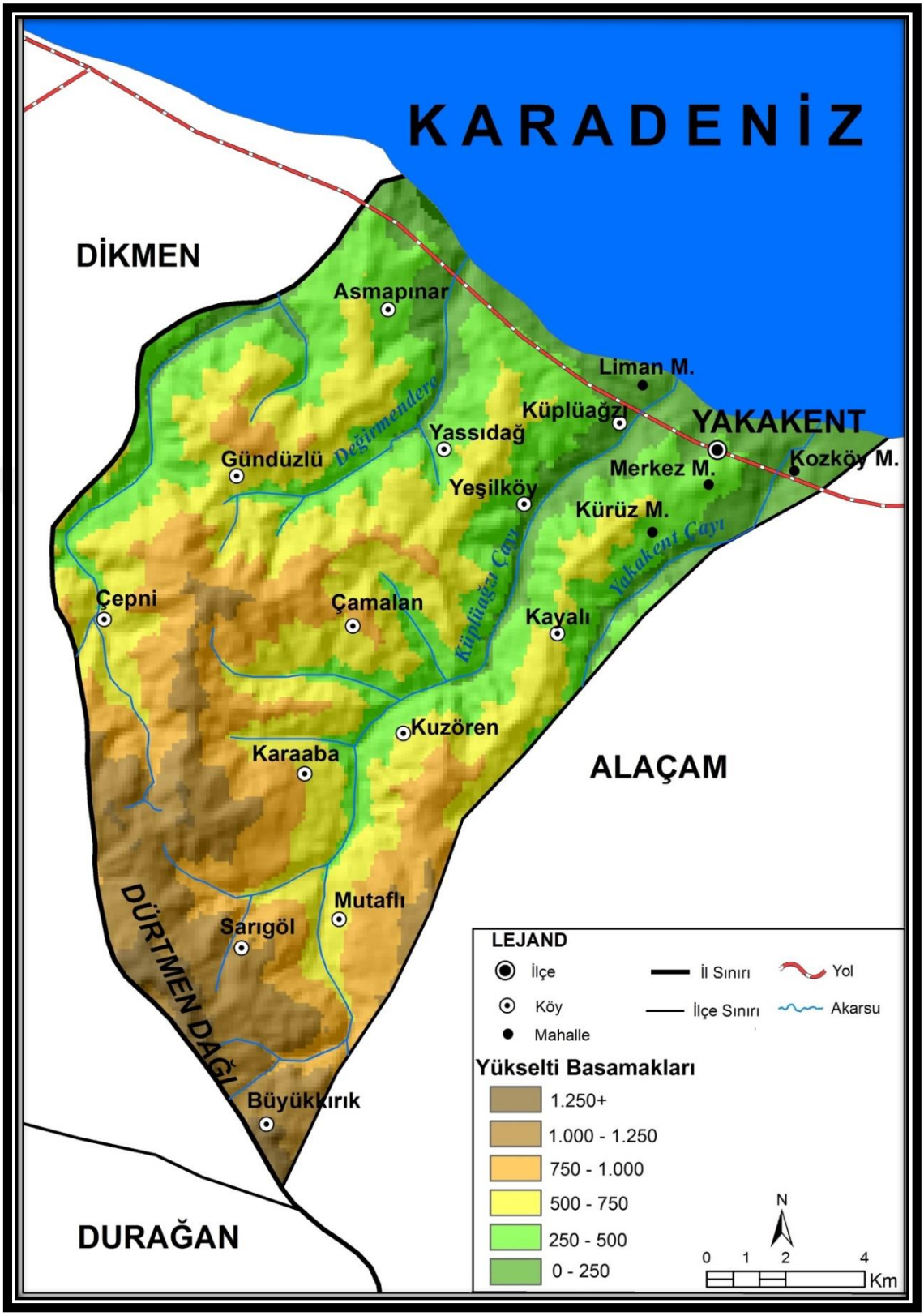
Foto 1.2. Sahadaki Fay Kırıkları.

1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Sahada gelişen jeomorfolojik özellikler aşağıda sıralandığı biçimde şekillenmektedir. Sıralama yapılırken yüksekten alçağa doğru bir sıra takip edilmiştir (Harita 1.3.).

Harita 1.3. Araştırma sahasının Jeomorfoloji Haritası.

Harita 1.4. Araştırma sahasının Fiziki Haritası.

1.2.1. Dağlık Alanlar

Araştırma sahası, Küre dağlarının doğuda kalan kısmındaki Dürtmen Dağı'nın kuzeyinde yer almaktadır. Sahanın en yüksek noktalarını Sivri Tepe (1298 m), Kaşbaşı Tepe (1136 m) ve Sülüklü Tepe (1054 m) oluşturmaktadır. Bu nedenle dağlık alan içerisinde değerlendirilebilmektedir. Kıyıdan zirvelere doğru alınan profil serileri incelendiğinde, genel eğim yönleri denize doğru olmakla birlikte, belirgin eğim kırıkları ile birbirinden ayrılabilen farklı seviyelerdeki düzlükler dikkati çekmektedir. Böylelikle dağlık alanlar iki ana grup altında incelenmiştir (Uzun, 1995: 42).

1.2.1.1. Yüksek Aşınım Düzlükleri

Araştırma sahasının güney kesiminde yaklaşık doğu-batı doğrultusunda uzanan dağlık alanlar, eski aşınım yüzeylerinin akarsularla parçalanmasıyla bugünkü görünümü almışlardır. Ancak bu aşınım yüzeyleri, daha sonraki tektonik hareketlerle önemli ölçüde deforme olmuştur. Şiddetli parçalanmalar neticesinde "V" şekilli vadiler oluşmuştur (Foto 1.3).

Dağlık alan üzerindeki aşınım yüzeyleri her ne kadar kenar kısımlardan parçalanmış ve yer yer 200 m.'yi geçen fay diklikleri ile kesilmiş olsa bile, delta düzlükleri dışında sahanın en düz kısımlarını oluştururlar. Bu ise, büyük kısmıyla yerleşmeye açılmış bulunmalarına sebep olmuştur. Nitekim, kıyıya uzak ve ulaşımın zor olmasına rağmen, kıyı kuşağından sonra oldukça fazla nüfuslandığı görülmektedir (Uzun, 1995: 42-43).

Foto 1.3. Sahadaki V Profili Vadiler.

1.2.1.2. Kıyı Yakını Aşınım Düzlükleri

Yüksek aşınım yüzeylerinden kuzeye doğru gidildikçe, bu ünitenin yerini birbirine yakın ve paralel akan akarsuların açmış olduğu derin vadilerle bu vadiler arasında kilometrelerce devam eden sırtlara bırakır. Bu sırtlar kıyıya kadar devam etmekte ve 100-150 m.'lik yüksek falezlerde son bulmaktadır.

Gümenez çayı vadisinin doğusunda kalan kesimde yamaç eğim değerlerinin vadi içlerine doğru inildikçe artmasına karşın, vadilerin arasında kalan bölümlerin üst kısımları, nispeten düz bir görünüme sahiptir (Uzun, 1995: 46).

Sahanın doğusunda bulunan Alaçam'ın güneyindeki 120-130 m. yükseklikteki düzlükler eski deniz seviyesinin ana kaya üzerindeki devamı durumunda olmaları nedeniyle, eski deltanın gelişmiş olduğu taban seviyesine göre ortaya çıkmış "kıyı aşınım düzlükleri" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bu düzlüklerin geriye doğru yükselerek devam etmekte, üzerlerinde volkanik ana kayalarından ötürü aşınımdan kurtulmuş 250 m.lere varan yükseltileri ile belirgin tepeler şeklindeki sergentlere (monodnock) de rastlanmaktadır. Aynı durum Küplüağızı çayı ile Gümenez çayı

arasındaki sırtın üzerinde, Kayalı Köyü'nün güneyinden Gökyar Köyü yakınına kadar Tuzlu Tepe, Kirazlık Tepe, Aşılıkdoruğu Tepe ve Devret Tepe gibi yükseltilerde de oluşmuştur (Uzun, 1995: 46).

1.2.2. Ovalar

Bafra Deltası'nın batısında yer alan ve araştırma sahasının doğusunu teşkil eden Uluçay ile Küplüağzı çayı arası, adı geçen akarsuların ve daha küçük akarsuların getirmiş oldukları alüvyonlarla şekillenmiştir. Bu alanda Uluçay ile Kozköyaltı olarak anılan yere kadar ince taneli kumlardan oluşan bir plaj bulunmaktadır. Kozköyaltı ile Gümenez Çayı'na kadar olan bölümde ise nispeten çakıl gibi daha iri unsurlardan oluşan bir plaj bulunmaktadır. Bu kumlu ve çakıllı plaj şeridinin güneyinde mısır, çeltik, buğday gibi tarım ürünlerinin yetiştirildiği verimli bir alüvyal ova bulunmaktadır. Bu ova, Kızılırmak Deltası'nın batıdaki devamı olup düzlükler güneydeki dağların eteklerindeki Karadeniz Sahil Yolu'na kadar devam etmektedir (Aras, 2013: 12) (Foto 1.4).

Foto 1.4. Kozköy plajı gerisindeki alüviyal ova.

1.2.3. Vadiler

Araştırma sahasında birçok sürekli ve mevsimlik akarsular tarafından oluşturulmuş vadi bulunmaktadır. Bu vadilerin içerisinde en uzun ve geniş havzaya sahip olan vadi, Güzelceçay vadisidir. Akarsuların aşağı kesimlerinde vadi tabanları nispete daha geniştir ve alüvyal malzeme birikimleri görülmektedir. Hatta Güzelceçay zaman zaman eğimin azalmasıyla menderesler çizerek akmaktadır. Yukarı kesimlerde ise, yine eğime bağlı olarak daha hızlı bir akış gösteren akarsuların vadileri en yaygın vadi tipi olan "V" profili vadi özelliği göstermektedir (Foto 1.5).

Karavunca Deresi, diğer akarsular içerisinde en kısa olanıdır. Dik bir kıyıdan aktığından dolayı daha hızlı bir akış özelliği göstermekle birlikte, diğerlerine göre yine daha dik yamaçlara sahiptir.

Küplüağzı Çayı ile Gümenez Çayı vadileri ise, dar bir şerit halinde uzanmaktadır. Bu vadilerde menderes oluşumu gözlenmemiştir.

Güzelceçay kadar geniş ve uzun bir havza olmasa da Uluçay, sahadaki ikinci büyük akarsudur. Uluçay, tabakaların monoklinal olmasından dolayı asimetrik bir vadi görünümü içerisinde akmaktadır (Uzun, 1995: 27). Diğer akarsulara göre nispeten daha yatık bir özellik gösteren Uluçay vadisinde alüvyal sahalar bulunduğundan dolayı, bu sahalar tarım alanı olarak kullanılmaktadır.

Foto 1.5. Sahada En Yaygın Görülen Vadi Tipi "V" Profili Vadiler.

1.2.4. Kıyı Şekilleri

Kıyı topoğrafyasına ait olan unsurlarını Aşınım Şekilleri ve Birikim Şekilleri şeklinde iki ana grup altında incelemek mümkündür. 14 km'lik bir kıyı şeridine sahip olmasına rağmen bu unsurlar sahada gözlenebilmektedir.

1.2.4.1. Aşınım Şekilleri

Kıyılardaki aşınım şekillerinin başında falezler gelmektedir.

1.2.4.1.1. Falezler

Deniz ve göllerin kenarında yer alan, dalga aşındırması sonucu meydana gelen dikliklere "Falez" adı verilir. Fakat bu sahalardaki bazı dikliklerin oluşumunda dalga aşındırması rol oynamamıştır. Böyle dikliklere ise "Sözde Falez" ya da "Yalancı Falez" adı verilir. Bazı falezler de gerileyerek dalga aşındırmasının uzağında, dalgaların ulaşamadığı yerlerde kalmaktadır. Bu tür falezlere de "Ölü Falez" adı verilir (Hoşgören, 2000: 48).

Uzun (1995: 54-55), Araştırma sahasının batısında aktüel falezlerin göründüğünü belirtmektedir. Değirmendere ve Çamgölü arasındaki kesimde yüksekliği çok fazla olmamakla birlikte falezlere rastlanıldığını, bu bölümde heyelanlar süreklilik kazandığını ve geniş alanları etkilediğini söylemektedir. Ancak günümüzde aktüel falezlere rastlanmadığı, özellikle Sahil Yolunun falez oluşumunu engellediği arazi incelemesinde tespit edilmiştir.

Yine araştırma sahasının batısında Küplüağzı Deresi'nin 2 km batısından başlayarak Yakakent'in güneyine kadar yaklaşık 5 km boyunca ölü falezler takip edilebilmektedir. Küplüağzı Deresi ile Gümenez Deresi'nin getirdiği alüvyon ve çakıllar, sahil bandında yığılmış ve gerçek falezleri ölü falez durumuna geçirmiştir (Uzun, 1995: 54-55).

1.2.4.2. Biriktirme Şekilleri

Kıyı boyunca aşındırma şekillerine rastlanıldığı kadar biriktirme şekillerine de rastlanılmaktadır.

1.2.4.2.1. Deltalar

Öncelikle belirtmek gerekir ki araştırma sahası Türkiye'nin en büyük deltalarından olan Kızılırmak deltasının batısında yer almaktadır. Ancak Kızılırmak gerisinde yapılan Altınkaya ve Derbent barajları nedeniyle artık deltaya malzeme taşınması eskisi kadar olmamaktadır ve delta oluşumu yavaşlamış durumdadır. Araştırma sahasında Gümenez ve Uluçay gibi dereler az da olsa deltaya malzeme taşımaya devam etmektedir. Ancak bu malzemenin deltanın gelişmesinde ne kadar etkili olduğu şüphelidir. Güney Karadeniz kıyı akıntısı ve dalga tahribatı delta oluşumunda olumsuz bir etki yaratmaktadır (Uzun, 1995: 54-55).

1.2.4.2.2. Plajlar

Kumsal veya plaj, deniz kıyıları ya da göl kıyılarındaki çakıl ve kum depolarından oluşan, doğrudan doğruya zaman zaman (denizin dalgalandığı zaman) dalgaların getirdiği sularla örtülen, açılan, tekrar örtülen kıyı kum ve çakıl depolarıdır. Bu bölgelerin bazıları, giderek birer turistik çekim merkezi durumuna gelmiştir. Bu tür turistik merkezlere, plaj (deniz banyosu yeri) turizm merkezleri ve bundan doğan turistik aktiviteye de plaj turizmi denir (Doğanay, 2002: 369).

Araştırma sahasında çakıllı taşların oluşturduğu plajlar hakimdir. Çamgölü ve Yakakent arasında iyi bir gelişme göstermektedir. Burada ölü falezlerin önünde batıdan doğuya doğru genişleyerek devam eden plaj sahası bulunmaktadır (Foto 1.6).

Araştırma sahasının doğusunda ise çakıllı plajlar yerini aşamalı olarak çakıllı kumlu plajlara ve tamamen kumlu plajlara bırakmaktadır. Kumlu plajlarda görülen en önemli şekil ise kıyı kumullarıdır (Foto 1.7).

Foto 1.6. Yakakent Batısındaki Çakıllı Plajlar.

Foto 1.8. Yakakent Doğusunda Kumlu Plajlar.

1.2.4.3. Kıyı Tipleri

Yaklaşık 14 km'lik bir kıyı uzunluğuna sahip olan araştırma sahası, genel itibariyle alçak kıyı özelliği göstermektedir. Kızılırmak deltasının kenarını oluşturan saha, tipik bir alçak kıyı örneği sergilemektedir. Buna karşılık sahanın batısına doğru gidildikçe Gerze sınırı yakınında belirgin falez oluşukları, yüksek kıyı tipi örneği oluşturmaktadır.

1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

İklim, mevsimlik hava tiplerinin yıl içinde ve yıldan yıla az çok düzenli tekrarlanmalarıyla meydana gelmektedir (Nişancı, 1989: 69). Enerji dönüşümleri termik ve dinamik olaylar bütünü olarak kısa zaman dilimleri için geçerli olacak şekilde, hava durumlarını meydana getirmektedir. Genel hava dolaşım sistemi içinde gelişen ve mevsimlere göre değişen özellikleriyle hava durumları, uzun yıllar için geçerli olacak şekilde iklimleri oluşturmaktadır (Nişancı, 2002: 1). İklim tiplerinin belirlenmesinde genel atmosfer sirkülasyonu ve planetar faktörler önemli rol oynar. Bu faktörler, Türkiye'de mevsimlik hava tiplerini ve mevsimlerin genel karakterlerini belirler. Türkiye, subtropikal kuşakta kıtaların batı tarafında gerçekleşen ve Akdeniz iklim tipi adı altında tanınan Makroklima tipinin sahası içinde ve onu meydana getiren etkenlerin tesiri altında bulunmaktadır. Kuzeyde kutbi hava kütlelerinin, güneyde ise tropikal hava kütlelerinin çekirdek sahaları yer almaktadır (Erinç, 1996: 295). Böylece Türkiye'de, orta enlem gezici yüksek basınçlara bağlı soğuk hava koşulları kış ve bahar aylarında, Basra alçak basıncına bağlı sıcak hava şartları ise yaz aylarında etkilidir (Erol, 1999: 351).

Araştırma sahası, Orta Karadeniz Bölümü'nde Samsun ili sınırları içerisinde Sinop ili sınırında yaklaşık 14 km kıyı şeridine ve 204 km²'lik bir alana sahiptir. Deniz kıyısında küçük bir yerleşme konumunda olmasına rağmen, en yüksek noktası 1310 m.'dir. Bundan dolayı denizel bir iklime sahip olmasına rağmen, yükseltinin arttığı kesimlerde nispeten karasal iklim özellikleri de göstermektedir. Saha Akdeniz iklimi makroklima alanı içerisinde Karadeniz Bölgesi bölgesel iklim koşullarını yansıtmakla birlikte, Samsun yöresine ait yerel bir iklim özelliği göstermektedir. Sıcaklık ve yağış şartlarındaki sayısal veriler ile bitki örtüsü bakımından gösterdiği özellikler bu tasnifin yapılmasında etkili olmuştur. Buradaki açık su yüzeyinden olan buharlaşma miktarları yıllık yağış değerlerinden fazlalık göstermektedir. Buharlaşma değerlerinin 0,5 faktörüyle indirgenmesi halinde, doğal çevre şartlarına yaklaşıldığında su bilançosunun pozitif olduğu görünmektedir (Nişancı, 1975: 241). Karadeniz Bölgesi'nde rasat verileri incelendiğinde, üç büyük yöre iklim kuşağından bahsedilmektedir. Bunlar kuzeyde kıyı kuşağı, kıyı ardı geçiş kuşağı ve iç kısımların yüksek ova ve plato düzlükleridir (Nişancı, 1989: 70). Araştırma sahasında genel itibariyle kıyıda yer alması nedeniyle

kıyı kuşağı iklim şartları gözlenmekle birlikte, yüksek kesimlerinde kıyı ardı geçiş kuşağı şartlarını yansıtan iklim özellikleri de görülmektedir.

Kıyı kuşağının iklim özellikleri, yaklaşık 500 m. yükseltiye kadar olan kıyı kesiminde kendini göstermektedir (Nişancı, 1989: 70). Bu kesimi temsilen araştırma sahasına en yakın meteoroloji istasyonları olan Bafra (1963-2013), Gerze (1986-1989) ve Sinop (1960-2013) meteoroloji istasyonlarına ait verilerden yararlanılmıştır. Buna göre göre Orta Karadeniz Bölümü'nün kıyı kuşağı Türkiye ölçüsünde nemli ılıman bir iklim tipine sahiptir. Bol yağışlar ve nispeten yüksek sıcaklık değerleri yıl içinde az çok düzenli bir dağılış göstermektedir (Nişancı, 1989: 71).

Atmosferdeki radyasyon miktarı ile ısınma dereceleri üzerinde doğrudan etki yapan güneş ışınlarının geliş açıları ve güneşlenme süreleri incelendiğinde, güneş ışınlarının geliş açılarının mevsimsel farklılıklara göre büyük değişiklik gösterdiği ve sürelerin ise uzun olmadığı dikkati çeker (Hadimli, 2008: 78). (Tablo 1.1, Tablo 1.2). Araştırmada kullanılan Gerze ve Alaçam meteoroloji istasyonlarında güneşlenme süreleri ile ilgili ölçüm yapılmadığından, Bafra ve Sinop meteoroloji istasyonlarının verileri kullanılmıştır.

Tablo 1.1. Bafra ve Sinop merkezlerinde Günlük Ortalama Güneşlenme Süreleri (saat, dakika)

İstasyonlar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**Yıllık**
Bafra	2.52	3.22	4.17	5.27	6.55	8.39	9.15	8.54	6.48	4.46	3.55	3.57	5.5
Sinop	2.21	3.01	4.00	5.18	6.49	8.55	9.40	8.48	6.55	4.54	3.26	2.16	5.3

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1963-2013).

Buna göre, Bafra ve Sinop'ta ortalama güneşlenme sürelerinde yıllık olarak sadece 20 dakikalık bir fark olduğu görülmektedir. Ayrıca, yaz aylarında Sinop'un, kış aylarında ise Bafra'nın daha fazla güneşlenme sürelerine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 1.2. Araştırma Sahasının En Kuzeyi ile En Güneyine Belirli Tarihlerde Güneş Işınlarının Geliş Açısı (derece)

Enlem Değerleri	21 Haziran	21 Mart-23 Eylül	21 Aralık
41°41′ K (En kuzeyi)	71°86′	48°59′	25°32′
41°28′ K (En güneyi)	71°99′	48°72′	25°45′

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri

Araştırma sahası, 41°41´ K ve 41°28´ K enlemleri arasında yer almaktadır. Buna göre, sahanın en kuzeyi ile en güneyi arasında güneş ışınlarının geliş açısında fazla bir değişiklik görülmemektedir. Matematiksel konumun sonucu olarak, güneş ışınları araştırma sahasına yaz aylarında, oldukça dik açılarla ulaşmaktadır. Kış aylarında ise güneş ışınlarının geliş açısı, yaz aylarına göre oldukça düşmektedir. Bu durum atmosferdeki radyasyon miktarının hangi mevsimde yüksek hangi mevsimde düşük düzeylerde olduğu hakkında bir fikir verir. Güneşlenme süresinin uzun olduğu, güneş ışınlarının dik açılarla ulaştığı yaz ayları, atmosferdeki radyasyon miktarının yüksek, bununla birlikte ısınmanın maksimum düzeye ulaştığı dönemi oluşturur (Hadimli, 2008: 79).

1.3.1. İklim Elemanları

1.3.1.1. Sıcaklık

Araştırmada Bafra, Gerze ve Sinop meteoroloji istasyonlarının verileri kullanılmıştır. Bafra Meteoroloji İstasyonu 20 m., Gerze Meteoroloji İstasyonu 10 m. ve Sinop Meteoroloji İstasyonu ise 32 m. dir.

Bafra Meteoroloji İstasyonu verilerine göre (Tablo 1.3) uzun yıllar en yüksek yıllık sıcaklık ortalaması 40°C civarındadır. Yıllık ortalama yüksek sıcaklık 18,2°C, ortalama yıllık sıcaklık 13,8°C'dir. Yıllık ortalama en düşük sıcaklık -7,9°C, ortalama yıllık düşük sıcaklık ise 10,3°C'dir.

Gerze Meteoroloji İstasyonu verilerine göre (Tablo 1.4); en yüksek yıllık sıcaklık ortalaması 32°C, yıllık ortalama yüksek sıcaklık 17,3°C, ortalama yıllık sıcaklık 13,4°C, ortalama yıllık düşük sıcaklık 9,9°C ve ortalama en düşük yıllık sıcaklık ise -1,6°C'dir.

Sinop Meteoroloji İstasyonu verilerine göre ise (Tablo 1.5); en yüksek yıllık sıcaklık ortalaması 34,4°C, yıllık ortalama yüksek sıcaklık 17,3°C, ortalama yıllık sıcaklık 14,2°C, ortalama yıllık düşük sıcaklık 11,6°C ve ortalama en düşük yıllık sıcaklık ise -7,5°C'dir.

Araştırma sahasının batısında ve doğusunda bulunan ve hemen hemen aynı yükselti değerlerine sahip olan Bafra, Gerze ve Sinop Meteoroloji İstasyonları sıcaklık verileri birbirinden farklı değerler göstermektedir. En yüksek yıllık sıcaklık

ortalamalarında Gerze ve Sinop istasyonları birbirine yakın değerler gösterirken, Bafra İstasyonu ile aralarında yaklaşık 8°C'lik bir fark görülmektedir. En düşük yıllık sıcaklık ortalamalarına ise yaklaşık Bafra ve Sinop İstasyonları birbirlerine yakın değerler gösterirken, Gerze İstasyonu ile aralarında yaklaşık 6,3°C'lik bir fark görülmektedir. Ancak yıllık ortalama sıcaklıklarında önemli bir fark göze çarpmamaktadır. Bu durumda Bafra istasyonun deniz seviyesinde olmaması, şehir merkezinin denize yakın olmaması etkili olmaktadır.

Tablo 1.3. Bafra Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerlerinin Yıllık Durumu

	Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**ORT**
Bafra	**En Yük. Sıc.**	25.3	26.2	32.7	34.8	37.4	38.4	40.8	40.4	37.2	36.0	30.4	25.1	40.8
	Ort. Yük. Sıc.	9.0	10.0	11.9	16.0	20.3	25.0	27.5	27.5	24.2	20.0	15.7	11.2	18.2
	Ort. Sıc.	5.8	6.1	7.4	11.0	15.4	20.1	22.8	22.7	19.2	15.2	11.4	7.9	13.8
	Ort. Düş. Sıc.	3.2	3.1	4.2	7.5	11.6	15.6	18.4	18.6	15.4	11.9	8.3	5.3	10.3
	En Düş. Sıc.	-10.9	-7.9	-7.5	-2.0	3.0	2.0	9.4	1.0	6.8	3.0	-3.8	-4.4	-7.9

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1963-2013).

Tablo 1.4. Gerze Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerlerinin Yıllık Durumu

Gerze	**En Yük. Sıc.**	11.4	19.2	22.0	28.2	26.4	28.0	29.4	32.0	26.0	22.0	17.6	16.0	32
	Ort. Yük. Sıc.	9.0	11.5	11.4	14.4	17.2	22.5	27.3	27.4	23.7	16.7	13.9	12.7	17.3
	Ort. Sıc.	5.9	6.4	6.9	10.5	13.0	17.9	23.9	24.1	19.5	14.2	10.2	8.3	13.4
	Ort. Düş. Sıc.	2.6	2.9	4.2	6.7	9.2	14.4	19.1	20.2	15.9	11.8	6.8	4.7	9.9
	En Düş. Sıc.	0.0	0.0	-1.6	3.0	5.2	5.0	15.0	16.0	13.6	5.4	1.0	0.2	-1.6

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1989).

Tablo 1.5. Sinop Meteoroloji İstasyonuna Ait Sıcaklık Değerlerinin Yıllık Durumu

Sinop	**En Yük. Sıc.**	22.8	23.4	28.1	30.9	33.6	33.2	34.4	33.2	31.7	34.0	27.9	27.3	34.4
	Ort. Yük. Sıc.	9.6	9.5	10.7	14.1	18.4	23.1	25.8	26.2	23.1	19.3	15.5	12.0	17.3
	Ort. Sıc.	6.9	6.6	7.5	10.7	15.0	19.8	22.8	23.1	19.9	16.2	12.4	9.2	14.2
	Ort. Düş. Sıc.	4.6	4.2	5.2	8.1	12.4	16.9	19.9	20.3	17.3	13.8	9.9	6.8	11.6
	En Düş. Sıc.	-5.5	-7.5	-4.8	-0.4	4.8	8.8	13.6	13.9	7.7	4.2	-0.4	-2.2	-7.5

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1963-2013).

Araştırma sahasındaki deniz suyu sıcaklıkları incelendiğinde ise; Sinop Meteoroloji İstasyonu'nun deniz suyu sıcaklığı ölçümü yaptığı görülmektedir. Ortalama deniz suyu sıcaklığı yıllık 15.2 °C, ortalama maksimum deniz suyu sıcaklığı 27.2 °C ve ortalama minimum deniz suyu sıcaklığı yıllık 4 °C olarak görülektedir. Mayıs-Aralık ayları arasında deniz suyu sıcaklıkları 12 °C'nin üzerinde seyretmektedir (Tablo 1.6).

Tablo 1.6. Sinop Meteoroloji İstasyonuna Ait Deniz Suyu Sıcaklık Ortalamaları.

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	ORT.
Ortalama Deniz Suyu Sıc.	9.5	8.1	8.1	9.8	13.5	18.9	22.9	24	22	18.9	15,3	12	15.2
Maksimum Deniz Suyu Sıc.	14.8	13	12	14.3	20.2	23.5	27	27.2	26.2	23.5	21.3	16.8	27.2
Minimum Deniz Suyu Sıc.	6	4.8	4	5.8	8.4	13.6	14.4	18.6	15	12.2	10.6	8	4

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1963-2013).

1.3.1.2. Atmosfer Basıncı ve Rüzgarlar

Hava küreyi oluşturan gazların bir ağırlığı vardır. Bu ağırlık atmosferin altındaki ve içindeki cisimler üzerinde bir basınç halinde kendini göstermektedir. Yerçekiminin etkisiyle atmosferi oluşturan gazların ağır olanları altta, hafifleri üstte bulunmaktadır. Dolayısıyla atmosferin yoğunluğu, yani basıncı, yeryüzünde fazladır ve yukarılara yükseldikçe azalır. Ayrıca hava sıcaklıklarına bağlı olarak da havanın yeryüzüne uyguladığı ağırlık değişir ve yüksek ve alçak basınçlar oluşur. Böylece sıcaklık farklarından dolayı yeryüzünde basınç dengesizlikleri ortaya çıkar. İşte bu dengesizlikler sonucunda hava hareketleri meydana gelir (Erol, 1999: 112).

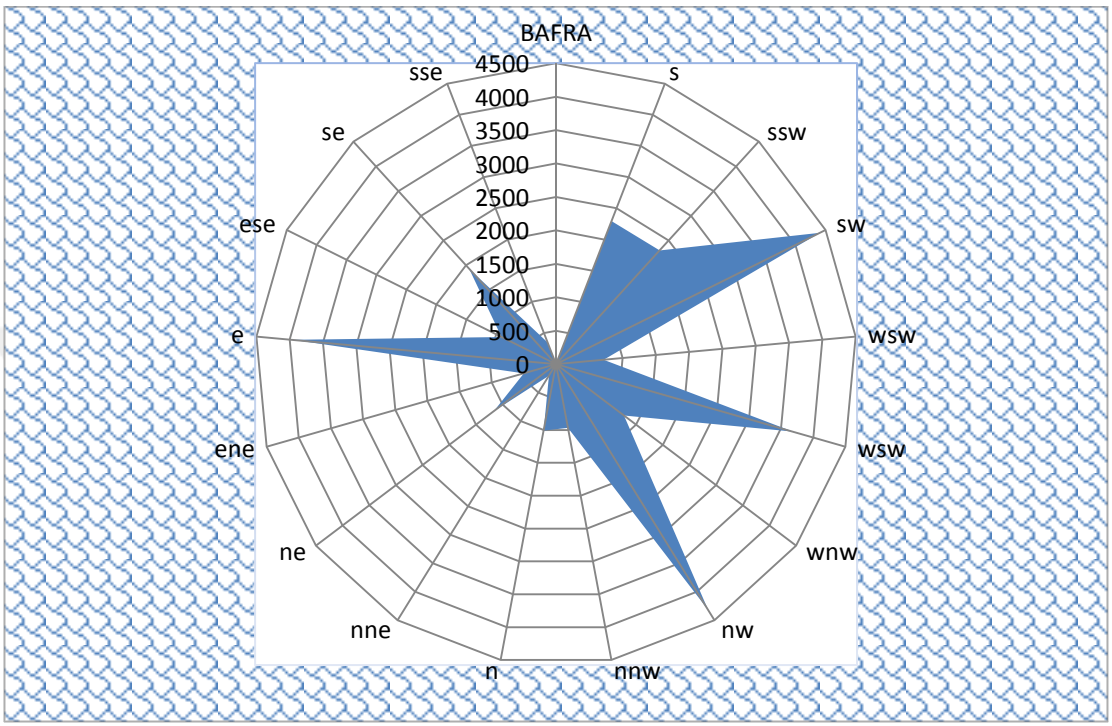
Tablo 1.7. Bafra'da Ortalama Rüzgar Hızı, En Hızlı Rüzgar Hızı ve Yönü

Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**ORT.**
Ort Rzg Hızı (m/sn)	3.3	2.8	2.3	2.3	1.9	1.9	2.1	1.9	1.7	1.7	2.4	3.3	2.3
En Hızlı Rzg(m/sn)	19.6	20.7	20.5	19.0	19.0	22.6	15.5	15.5	19.0	19.0	24.4	22.6	
En Hızlı Rzg Yönü	SSW	SW	SSW	NW	NW	NW	NW	NW	NW	SW	SSW	SSW	

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1963-2013).

Araştırma sahasının doğusunda bulunan Bafra Meteoroloji İstasyonu'nda ölçülen rüzgar verilerine göre (Tablo 1.7), en hızlı rüzgar (24.4 m/sn) kasım ayında ölçülmüştür. Haziran ayında esen rüzgarın yönü NW, aralık ayanda esen rüzgarın yönü SSW olarak gözlenmiştir. En yavaş esen rüzgarın ise temmuz ve ağustos (15.5 m/sn) aylarında olduğu gözlenmektedir. Kasım ayında esen rüzgarın da yönü SSW olarak belirlenmiştir. Bafra Meteoroloji istasyonu verilerine göre yıl içerisinde rüzgar en fazla NW yönünden esmektedir (6 ay). SSW yönünden esen rüzgar yıl içerisinde 4 ay, SW yönünden esen rüzgar ise sadece 2 ay hakim rüzgar yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıllık ortalama rüzgar hızı, 2.3 m/sn'dir. Aylık bazlı incelendiğinde ocak ve aralık ayları ortalama aylık rüzgar hızında 3.3 m/sn olarak en yüksek değeri vermektedir. Aylık en az ortalama rüzgar değeri ise 1.7 m/sn olarak eylül ve ekim aylarında ölçülmüştür.

Bafra Meteoroloji İstasyonu'na ait rüzgâr verilerine göre rüzgârın esme yönü incelendiğinde (Şekil 1.1), rüzgârın en fazla SW, WSW ve NW yönlerinden estiği görülmektedir. E ve SE yönlerinde de rüzgârın diğer yönlere göre nispeten daha fazla estiği görülmektedir.

Şekil 1.1. Bafra Meteoroloji İstasyon Verilerine Göre Hazırlanmış Rüzgar Gülü.

Tablo 1.8. Gerze'de Ortalama Rüzgar Hızı, En Hızlı Rüzgar Hızı ve Yönü

Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**ORT.**
Ort Rzg Hızı (m/sn)	1.0	1.1	1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	1.0	0.9	1.0	1.1	1.1	1
En Hızlı Rzg(m/sn)	2.5	2.5	2.5	2.5	0.9	2.5	2.5	2.5	0.9	2.5	2.5	4.4	
En Hızlı Rzg Yönü	NW	NE	S	S	E	NW	NW	NW	N	NE	S	SW	

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1986-1989).

Araştırma sahasının batısında bulunan Gerze Meteoroloji İstasyon verileri (Tablo 1.8) incelendiğinde ise, Bafra Meteoroloji İstasyonu verilerine göre oldukça farklı değerler içerdiği görülmektedir. Tabi bu değerler karşılaştırılırken Bafra Meteoroloji

İstasyonu verilerinin 50 yıllık bir ortalamalara sahip oluşu ve Gerze Meteoroloji İstasyonu verilerinin ise 3 yıllık bir ortalama verisine sahip oluşunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Gerze Meteoroloji İstasyonu verileri göre ortalama yıllık rüzgâr hızı 1 m/sn olarak ölçülmüştür. Şubat, kasım ve aralık ayları, en düşük aylık ortalama rüzgar hızı (1.1 m/sn) değerlerine sahiptir. Nisan, mayıs, haziran, temmuz ve eylül ayları ise en düşük aylık ortalama rüzgar hızı (0.9 m/sn) değerlerine sahiptir. Özellikle yaz aylarında sahanın çok az seviyede rüzgar mevcudiyeti dikkati çekmektedir. Yakakent ilçesine en yakın meteoroloji istasyonu olması bakımından Gerze Meteoroloji istasyonu verileri saha ile ilgili önemli bilgiler vermektedir. Bu rüzgar değerleri, turizm açısından değerlendirilmesi gereken bilgilerdir. En hızlı rüzgar değerlerine bakıldığında, yine Bafra Meteoroloji İstasyonu verilerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. En hızlı rüzgar (4.4 m/sn) aralık ayında ölçülmüştür. Rüzgar yönü de farklı bir seyir izlemektedir. Hakim rüzgar yönü NE'dir. Sahada altı yönden rüzgarın esmesi de farklılık olarak dikkati çekmektedir.

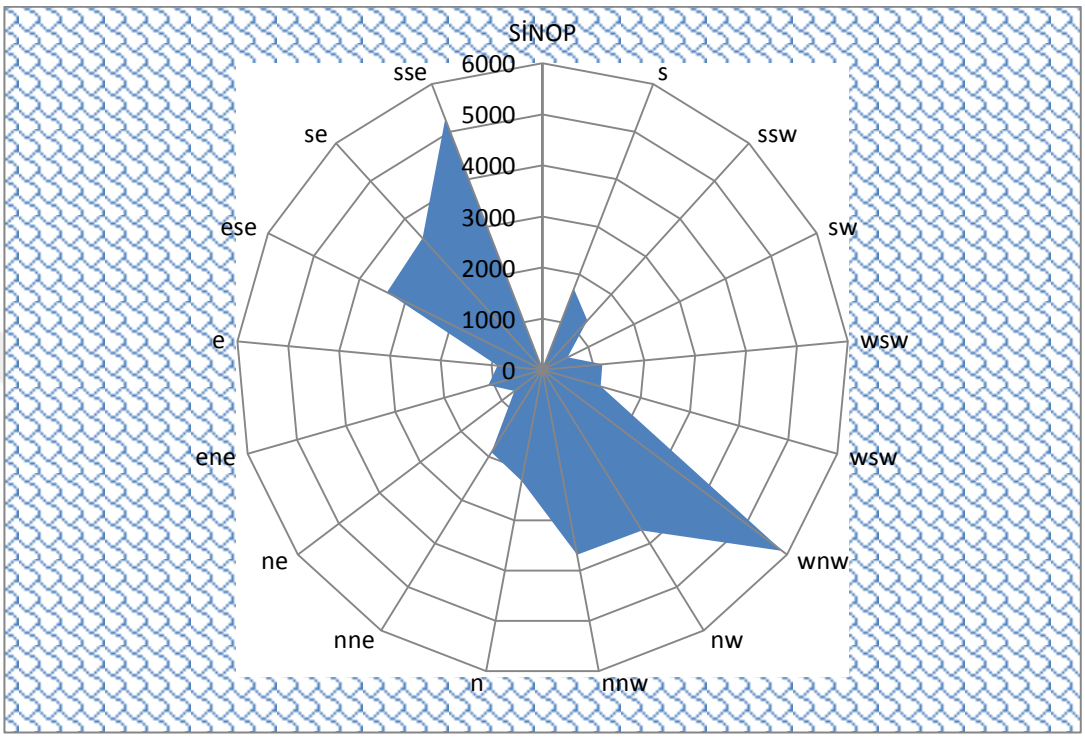
Tablo 1.9. Sinop'ta Ortalama Rüzgar Hızı, En Hızlı Rüzgar Hızı ve Yönü

Aylar	**O**	**Ş**	**M**	**N**	**M**	**H**	**T**	**A**	**E**	**E**	**K**	**A**	**ORT.**
Ort Rzg Hızı (m/sn)	3.9	4.1	4.0	3.7	3.1	3.2	3.4	3.3	3.1	3.3	3.4	3.7	3.5
En Hızlı Rzg(m/sn)	37.7	34.6	35.0	34.4	29.0	25.1	28.4	29.0	35.6	34.8	40.5	35.8	
En Hızlı Rzg Yönü	NW	NW	NNW	NW	NNW	SSE	NW	NW	WNW	NNW	WNW	NW	

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (1963-2013).

Sinop Meteoroloji İstasyonu verileri (Tablo 1.9), istasyonlar içerisinde en yüksek değerlere sahip olan istasyondur. Ortala rüzgar hızı değerleri incelendiğinde, yıllık ortalama rüzgar hızı 3.5 m/sn olarak görünmektedir. Aylık olarak bakıldığında 4.1 m/sn ile şubat ayı en yüksek rüzgar hızına sahip olan ay iken, mayıs ve eylül ayları ise en düşük rüzgar hızına (3.1 m/sn) sahip aylar olarak karşımıza çıkmaktadır. En yüksek hızda rüzgar ölçümleri ise oldukça yüksek değerlere sahiptir. Kasım ayı 40.5 m/sn ile en yüksek rüzgar hızının ölçüldüğü ay olmuştur. Rüzgar yönü bakımından hakim rüzgar yönü, yıl içerisinde altı aylık esme sıklığı ile NW yönü olmuştur. Bu rüzgar değerleri dikkate alındığında, oldukça rüzgarlı bir saha olduğu dikkati çekmektedir.

Sinop Meteoroloji İstasyonu'na ait rüzgâr verilerine göre rüzgârın esme yönü incelendiğinde (Şekil 1.2), WNW ve SSE yönlerinden esen rüzgârların etkisi altında kaldığı görülmektedir. ESE ve NNW yönlü rüzgârların da nispeten fazlaca estiği dikkati çekmektedir.

Şekil 1.2. Sinop Meteoroloji İstasyon Verilerine Göre Hazırlanmış Rüzgâr Gülü.

1.3.1.3. Nem ve Bulutluluk

Yeryüzünden buharlaşarak atmosfere yükselen su, yoğunlaşıp bulutları oluşturur. Sonra yağış halinde yeryüzüne döner. Suyun bu dolaşımının ise yaşam ve iklim olayları üzerinde çok önemli etkileri vardır (Erol, 1999: 201).

Tablo 1.10. Bafra, Gerze ve Sinop Ortalama Nem Değerleri(%)

İstasyonlar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	ORT.
Bafra(1963-2013)	72.0	73.8	77.3	78.6	78.7	74.4	72.7	74.1	76.4	77.9	72.7	71.3	75
Gerze(1986-1989)	80.3	79.7	80.8	83.3	83.5	84.6	85.9	87.2	86.7	79.6	77.7	81.9	82.6
Sinop(1963-2013)	72.0	72.5	75.6	77.8	79.3	76.8	76.6	76.1	75.8	75.8	73.4	71.4	75.3

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri

Araştırma sahası, Karadeniz Bölgesi içerisinde genel olarak yüksek nem oranlarının olduğu bir yerdir (Tablo 1.10). Sahanın nem ve bulutluluk değerleri incelenirken, yine sahanın etrafındaki dört tane meteoroloji istasyonundan alınan veriler dikkate alınmış ve değerler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bafra, Gerze ve Sinop Meteoroloji İstasyonları içerisinde nem ortalaması en yüksek olan istasyon, araştırma sahasına en yakın olan istasyon olan Gerze Meteoroloji İstasyonu verilerinden elde edilmektedir. Gerze Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama nem miktarı % 82.6'dır. Bu istasyonu % 75.3 ile Sinop Meteoroloji İstasyonu ve % 75 ile Bafra Meteoroloji İstasyonu izlemektedir.

Gerze Meteoroloji İstasyon verilerine göre ortalama nem verileri genellikle % 80 değeri üzerinde seyretmiştir. Sadece şubat, ekim ve kasım ayında % 80'in altına düşmekle birlikte bu aylarda görülen değerler de diğer aylara göre çok düşük bir değere değildir. En yüksek nem ortalamalarına ise yaz aylarında ulaşıldığı görülmektedir. Ağustos ayı, % 87.2 oranındaki değeriyle en fazla nem değerine sahip ay olmuştur.

Bafra ve Sinop Meteoroloji İstasyonu verileri, birbirine oldukça yakın değerler içermektedir. Bu iki istasyonun yıllık ortalama nem miktarı arasındaki fark sadece % 0.3'tür. İki istasyonun da en yüksek ve en düşük nem değerlerine ait ayları aynıdır. En yüksek nem değerlerine mayıs ayında ulaştıkları, en düşük nem değerlerine ise kasım ayında düştükleri görülmektedir.

Tablo 1.11. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Ortalama Aylık ve Yıllık Bulutluluk Değerleri(%)

İstasyonlar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	ORT.
Bafra(1963-2013)	7.1	7.1	7.0	6.6	5.7	4.3	3.8	3.9	4.7	5.7	6.2	6.8	5.7
Gerze(1986-1989)	7.6	6.6	7.2	6.3	5.6	4.6	2.6	3.1	4.7	7.1	7.0	7.8	5.8
Sinop(1963-2013)	7.2	7.1	6.8	6.3	5.4	4.0	3.2	3.2	4.2	5.5	6.3	7.0	5.5

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri

Araştırma sahasının çevresindeki istasyonlarda elde edilen bulutluluk verileri (Tablo 1.11), birbirlerine çok yakın değerler içermektedir. Nem oranlarında olduğu gibi, yıllık ortalama bulutluluk verileri incelendiğinde, en fazla bulutluluk oranı Gerze

Meteoroloji İstasyonu verilerinde görülmektedir. Ancak bu fazlalık, kayda değer bir oran değildir. Gerze Meteoroloji İstasyonu'nda ölçülen ortalama yıllık bulutluluk değeri % 5.8 iken, sırasıyla Bafra ve Sinop Meteoroloji İstasyonları'nda % 5.7 ve % 5.5 değerlerinde ölçülmüştür. Gerze Meteoroloji İstasyonu'nda bulutluluk oranının en fazla olduğu ay aralık ayı iken, Bafra Meteoroloji İstasyonu'nda ocak ve şubat ayını, Sinop Meteoroloji İstasyonu'nda ocak ayını ayını göstermektedir. Tüm istasyonlarda en düşük bulutluluk oranlarına ise yaz aylarında rastlanmaktadır.

Tablo 1.12. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Ortalama Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları

İstasyonlar	Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Bafra(1963-2013)	Ort. Açık Gün	2.5	2.3	2.7	3.4	4.9	8.0	10.1	9.4	7.3	5.7	3.9	3.2	
	Ort. Bulutlu Gün	13.7	12.8	13.2	14.4	17.2	18.1	18.1	18.3	17.5	15.3	15.3	14.3	
	Ort. Kapalı Gün	14.8	13.2	15.1	12.3	8.8	3.8	2.8	3.3	5.3	10.0	10.8	13.6	
Gerze(1986-1989)	Ort. Açık Gün		0.8	0.3	2.0	1.8	4.0	11.8	10.3	1.8				
	Ort. Bulutlu Gün	13.3	12.5	14.3	13.3	17.0	15.5	10.3	12.3	12.8	13.8	14.0	12.3	
	Ort. Kapalı Gün	10.0	8.0	8.8	7.3	4.5	3.0	1.3	0.8	0.5	9.5	8.5	11.0	
Sinop(1963-2013)	Ort. Açık Gün	2.5	2.3	3.0	3.3	5.0	8.6	11.9	12.1	7.5	5.2	3.4	2.8	
	Ort. Bulutlu Gün	12.6	12.1	13.9	15.7	18.5	18.7	17.7	16.8	19.2	17.8	15.7	13.5	
	Ort. Kapalı Gün	15.9	13.8	14.1	11.0	7.5	2.7	1.4	2.1	3.3	8.0	10.9	14.7	

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri.

1.3.1.4. Yağış

Yağış değerlerinin ortaya çıkmasında topoğrafya şartları, cephe sistemleri ve hava kütlelerinin geliş yönleri belirleyici rol oynamaktadır. Yurdumuzun yağış değerleri incelendiğinde en fazla yağışın kuzey ve güneydeki dağ sıralarının denize bakan yamaçları ile bu sıraların önündeki kıyı kuşağına düştüğü görülmektedir (Koçman, 1993: 49).

Araştırma sahasında yağışların aylara göre dağılışına göre (Tablo 1.13) sahanın yağış rejiminin oldukça düzenli olduğu görülmektedir. Yaz dönemlerinde azalan yağışlar, artan sıcaklık ve buharlaşmalar sonucu kısa süreli yaz kuraklığı da etkili olmaktadır.

Tablo 1.13. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm)

İstasyonlar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	ORT	YILLIK
Bafra(1963-2013)	82.8	59.5	59.8	55.4	45.4	44.1	29.2	43.6	57.4	93.0	90.6	99.2	63.33	760
Gerze(1986-1989)	99.4	80.8	53.0	58.6	97.3	99.4	23.8	10.0	11.1	152.1	118.4	88.8	74.39	892.7
Sinop(1963-2013)	74.5	49.9	49.5	39.2	34.5	33.5	33.6	42.8	66.5	89.0	83.3	89.4	57.14	685.7

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri.

Yıllık yağış değerleri incelendiğinde, en fazla yağış alan istasyonun yıllık 892.7 mm yağış ortalaması ile araştırma sahasına en yakın istasyon olan Yakakent'in batısındaki Gerze Meteoroloji istasyonunda ölçüldüğü görülmektedir. Bu değerler, diğer istasyon değerlerine göre belirgin bir farkı ortaya koymaktadır. Araştırma sahasının doğusunda bulunan Bafra Meteoroloji İstasyonu'nda ölçülen yıllık ortalama yağış miktarı ise 760 mm'dir. Yakakent'in hemen batısı ile doğusundaki istasyonlarda ölçülen yıllık ortalama yağış miktarları arasında yaklaşık 150 mm'lik bir fark bulunmaktadır. Bu fark, azımsanmayacak bir değeri ortaya çıkarmaktadır. Yakakent'in daha batısındaki Sinop Meteoroloji İstasyonu verilerine bakıldığında ise yıllık yağış miktarında azalma olduğu görülmektedir. Yıllık yağış miktarı Sinop Meteoroloji İstasyonu'nda 685.7 mm'ye kadar düşmektedir.

Bafra Meteoroloji İstasyonu verilerine göre, ekim, kasım, aralık ve ocak ayları en fazla yağışın düştüğü aylar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ayların ortalama aylık yağış miktarı yaklaşık 90 mm olarak görülmektedir. Yaz aylarındaki yağış miktarı ise belirgin bir şekilde düşmektedir. Temmuz ayında 29.2 mm'ye kadar düştüğü görülmektedir. Aylık ortalama yağış miktarı ise, 63.33 mm olarak ortaya çıkmaktadır.

Gerze Meteoroloji İstasyonu verileri, kısa süreli değerlere sahip olmasına rağmen araştırma sahasına en yakın olan istasyon değerleridir. Bu istasyon verilerinde ani yükselmeler ve düşüşler dikkati çekmektedir. Temmuz, ağustos ve eylül aylarında

(sırasıyla 23.8 mm, 10.0 mm ve 11.1 mm) oldukça düşük olan yağış miktarları, ekim ve kasım aylarında ani bir artışla sahadaki en fazla olan yağış miktarlarına ulaşmaktadır (Ekim: 152.1 mm, Kasım: 118.4 mm). Kış ayları oldukça yağışlı iken yaz aylarındaki belirgin kuraklık da dikkati çekmektedir.

Sinop Meteoroloji İstasyonu'na ait verilerde de (özellikle kış ayları değerleri), diğer istasyonlardaki mevsimsel dağılışa paralellik gösterdiği görülmektedir. En fazla yağış değerlerine ekim, kasım, aralık ve ocak aylarında rastlanmaktadır. Ancak diğer aylar, daha düşük yağış değerlerine sahiptir. Özellikle en düşük yağış değerleri bu istasyonda sadece yaz aylarına değil; aynı zamanda ilkbahar aylarına da yayılış göstermektedir. Aylık ortalama (57.14 mm) ve yıllık toplam yağış değerleri (685,7 mm) de önceki verilen istasyonlara göre düşük değerlere sahiptir.

Tablo 1.14. Bafra, Gerze ve Sinop'ta Aylık ve Yıllık Ortalama Kar Yağışı Değerleri (mm)

	Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Bafra	Ort. Kar Yağışlı Gün Say.	4.7	4.9	2.5	0.4	0.0		0.0			0.0	0.5	2.5	
	Karla Örtülü Gün Say.	4.8	4.2	1.5	0.2							0.3	1.8	
	En Yük. Kar Örtüsü(cm)	102	44	51	16							40	56	102
Gerze	Ort. Kar Yağışlı Gün Say.	2.5	0.8	1.3								1.5	0.8	
	Karla Örtülü Gün Say.													
	En Yük. Kar Örtüsü(cm)													
Sinop	Ort. Kar Yağışlı Gün Say.	4.2	4.3	2.0	0.3					0.0	0.1	0.5	2.2	
	Karla Örtülü Gün Say.	1.9	2.1	0.4	0.0							0.1	0.4	
	En Yük. Kar Örtüsü(cm)	45	47	47	2							11	19	47

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri (Bafra 1963-2013, Gerze 1986-1989, Sinop 1963-2013).

1.4. HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ

1.4.1. Yer altı Suyu

Araştırma sahasının deniz seviyesine yakın düzlüklerinde, özellikle alüvyal düzlüklerde yeraltı suyu potansiyeli fazladır. Buralarda bulunan yeraltı suları motorlar aracılığıyla çekilerek yaz döneminde tarımsal alana kullanılmaktadır. Ayrıca evler, bahçelerindeki kuyulardan motor yardımıyla çekerek günlük ihtiyaçlarını da karşılamaktadırlar. Yine yüksek kesimlerde de su ihtiyacının karşılanması için bu yöntemde açılan su kuyularına rastlamak mümkündür.

1.4.2.Göller

Araştırma sahasında Kürüz Mahallesi'ne bağlı Gürgenlik mevkiinde Kunduz Balık Gölü bulunmaktadır. Yakakent merkezine yaklaşık 3 km. olan göl, ormanlık alan içerisinde saklı bir cennet görünümündedir. Yaklaşık 100 m²'lik bir alana sahip olan göl, sel ve heyelan nedeniyle taşınan malzemeler ile küçülmektedir. En derin yeri 3 m. olan Kunduz Gölü'nün içerisinde iki aşamadan oluşan toplam yüksekliği yaklaşık 3 m. olan bir şelale bulunmaktadır. Yapılacak olan alan çalışmaları ve dinlenme mekanlarıyla turizm potansiyeli oluşturabilecek bir mesire alanı niteliği taşımaktadır (Foto 1.8). Bununla birlikte bu türden doğal oluşumlar sadece rekreasyonun bir unsuru olarak kabul edilmekte ve hidro-jeomorfolojik yönü çoğu kez ihmal edilmektedir. Oysaki şelaleler bulundukları doğal ortamda tektonik, litolojik, jeomorfolojik ve klimatik süreçler hakkında önemli bilgiler sağlarlar. Örneğin; asılı kalan vadilerin konumlarını, gençleşme basamaklarını, fay hatlarının doğrultuları ve atım oranlarını, eğim kırıklıklarının göçü sırasında ortaya çıkan aflormanları gösterirler. Bunun yanında şelaleler bir akarsu yatağındaki suyun artıp azalmasının göstergesi olarak yağış-akış arasındaki eşitsizlikleri, bir akarsu vadisinin aşınım devresininin hangi safhasında olduğu konusunda önemli ipuçları sağlarlar. Ayrıca voklüz şelalelerinde (Kapuzbaşı-Yahyalı, Kayseri) olduğu gibi yer altı su dolaşımının izlerini sürmemize de yardımcı olurlar (Sever, 2009: 18). Ülkemizin sahip olduğu litolojik ve topoğrafik özellikler, iklim koşulları, akarsu rejimleri, tektonik özellikleri göz önüne alındığında, mevcut

keşfedilenler kadar, belki daha fazla öneme sahip yeni şelale ve çağlayanların bulunması mümkün olabilmektedir (Bulut, 2010: 2).

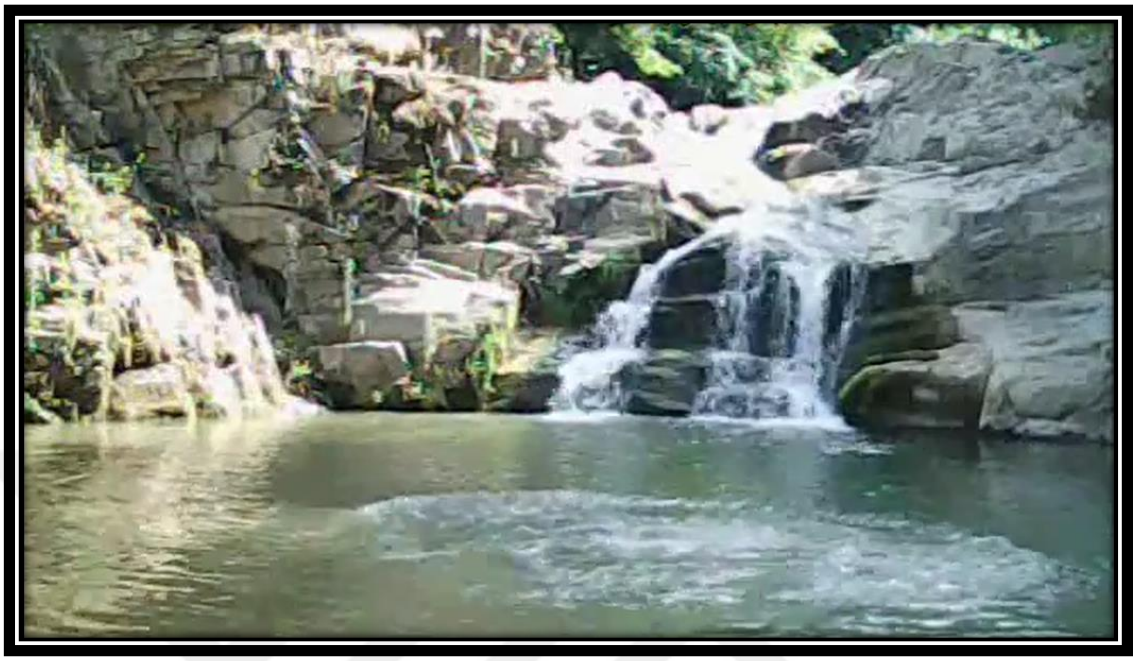

Foto 1.8. Kunduz Gölü ve Şelalesi.

1.4.3. Akarsular

Araştırma sahasında akarsular genelde kısa boylu, düşük akımlı ve basit rejimlidir. Akış maksimumu mayısa, minimumu temmuz ayına rastlamaktadır. Seviye değişmeleri yıl içinde belirgin bir şekilde gözlenmektedir ve akarsular nispeten düzensiz bir akış göstermektedir.

Araştırma sahasının başlıca akarsularını, batıdan doğuya doğru Kanlıçay (Emir), Değirmen Deresi, Küplüağzı Deresi, Gümenez (Yakakent) Çayı ve Uluçay oluşturmaktadır. Kanlıçay hariç hemen hepsi kısa boylu ve düşük debilidir. Bu dereler kaynaklarını, yaklaşık 1500 m. yükseklikteki Küre Dağları'nın kuzey yamaçlarında almaktadır. Bu akarsuların su toplama havzaları da küçük olup birbirlerine yakın mesafede denize dökülmektedir. (Harita 1.5). Hızlı akışı olan bu akarsuların boyuna profillerinde yer yer eğim kırıklıklarına ve küçük boyutlu şelalelere rastlanılmaktadır (Foto 1.14, 1.15).

Harita 1.5. Akarsu Havzaları Haritası.

Sahanın nispeten büyük akarsularından olan Küplüağzı Çayı 26,5 km uzunluğu ve 106 km2 lik yağış alanı ve Gümenez Çayı 27,3 km uzunluğu ve 74,64 km2 lik yağış alanı ile dikkati çekmektedir. Bu iki akarsudan sulama amaçlı faydalanılmaktadır. Sahadaki akarsular paralel bir drenaj şebekesi meydana getirirler. Değirmenderesi, Küplüağzı Çayı, Gümenez Çayı ve Uluçay'ın üç ana kolu bu şebekenin çatısını oluşturmaktadır.

Uluçay: Tütmen Dağı eteklerinden, Urgancı Mevkii'nden doğar. Mürküş, Kirenli

ve Çufla çaylarıyla beslenip kuzeye doğru akar. Alaçam ilçe merkezini ikiye bölerek Geyikkoşan Mevkii batısından Karadeniz'e dökülmektedir. Uluçay'ın toplam uzunluğu 27 km'dir. Kış ve ilkbahar mevsimlerinde debisi yükselmekte, yazın ise kuruyacak kadar debisi düşmektedir (Aras, 2013: 27).

Sahadaki ikinci büyük delta akarsu olmasına ve kendinden daha küçük akarsuların ağızlarında delta oluşumu olmasına rağmen, Uluçay'ın ağzında delta oluşumu olmamıştır. Zaman zaman sel ve taşkınlara da sebep olduğu, eski tarihli gazete haberlerinden de anlaşılmaktadır (Foto 1.9, 1.10).

Foto 1.9. Yakakent'te 2012 yılında yaşanan sel felaketinden bir görüntü.

Foto 1.10. Sel felaketinden sonra 3 Temmuz 2012 tarihli bir gazete manşeti.

Gümenez Çayı: Sahadaki küçük havzaya sahip akarsulardan birisidir. Kaynağını Küre Dağları'nın doğu kesiminden alır. Yakakent ilçe merkezinin doğusundan denize dökülmektedir. Ağzında küçük bir delta oluşumu gözlenmektedir. Yakakent Belediyesi'nin taşkınlara engel olmak amacıyla yatak genişletme çalışmaları yaptığı da görülmektedir (Aras, 2013: 28) (Foto 1.11).

Foto 1.11. İlçe Merkezinden Geçen Gümenez Deresi ağzı.

Küplüağzı Çayı: Havzası Gümenez Çayı gibi küçük olmakla birlikte tamamı Yakakent ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Gümenez Çayı gibi ağız kısmında küçük bir delta oluşumu gözlenmektedir. Hatta deltanın ucunda Liman mendireği bulunmaktadır. Kısa olmasına rağmen yatak eğimi fazla olduğundan aşındırma gücü yüksektir ve bu durum delta oluşumuna da etki etmektedir. Eğimin azaldığı yerlerde ise ırmak adası oluşumları görülmektedir

Karavunca Deresi: Sahadaki sürekli akış gösteren ve en küçük havzaya sahip akarsuyudur. Kısa olmasına rağmen dik bir yamaçtan aktığı için derin bir vadi oluşumu vardır. Herhangi bir birikim şekillerine sahip değildir.

Güzelceçay: 1400 m. yükseklikten doğmaktadır. Eski adı Kanlıçay olan Güzelceçay'ın yukarı çığırlarında eğim değeri % 50'yi bulmaktadır. Eğimin azalmasına bağlı olarak su toplama havzasından getirdiği alüvyonlarla alüvyal dolgu sahaları oluşturmaktadır. Zaman zaman bu dolgu malzemeler üzerinde menderesler çizerek akmaktadır (Uzun, 1995: 29). Araştırma sahasındaki en geniş havzaya sahip olan Güzelceçay, kaynağını Küre Dağları'nın doğusundan almaktadır. Üzerinde 18m-241m

yükseltileri arasında özel teşebbüs tarafından iki adet hidroelektrik santral inşası devam etmektedir. Bu hidroelektrik santral projesi kapsamında Güzelceçay'ın deniz seviyesinden 240m yükseklikte yapılan ölçümlerinde debisi 3,59 m³/sn. 140. Yükseklikte yapılan ölçümlerde ise 4,5 m³/sn. olarak ölçülmüştür (Aras, 2013: 29).

Orta Karadeniz'de 2 Temmuz 2012 tarihinde meydana gelen ve büyük yıkıma neden olan sel felaketinde Güzelceçay üzerinde bulunan ve Samsun-Sinop bağlantısını sağlayan köprü de yıkılmıştır (Foto 1.12).

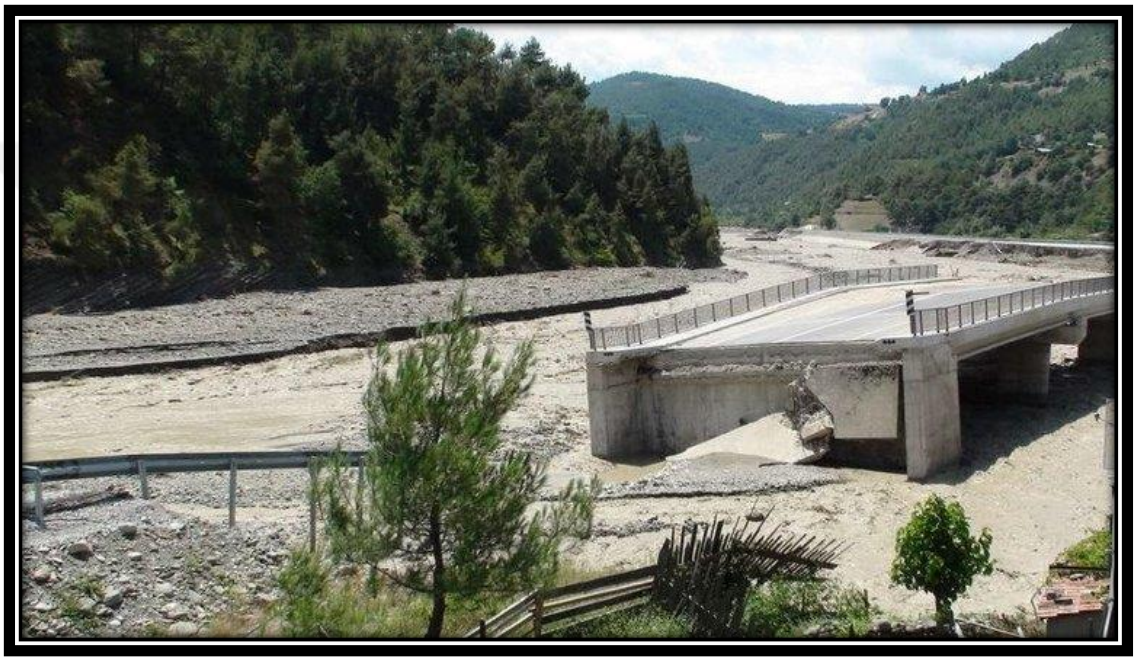

Foto 1.12. 2012'de meydana gelen sel felaketinde yıkılan köprü.

Mevsimlik Akarsular: Araştırma sahasında yağışlı dönemlerde ve kar erime dönemlerinde akışa geçen birçok mevsimlik akarsu bulunmaktadır. Genellikle yapılan yol ve yapıların altında kalırlar ve küçük kanallarla tahliyeleri yapılmaktadır.

Sahada yapılan incelemelerde küçük boyutta şelalelere de rastlanılmıştır. Bu şelaleler herahngi bir turizm değeri vasıfları taşımasa da görsel olarak güzel görüntüler sergilemektedirler (Foto 1.13.).

Foto 1.13. Sarıgöl-Karaaba Köyleri Arasında İki Ayrı Şelale.

1.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahası topraklarının pH, % kireç, % toplam tuz, organik madde ve tekstür bakımından gösterdikleri değişim sınırları Tablo 1.15'te gösterilmiştir. Sahadaki toprak pH'sı 5,6-8,0 arasında değişmektedir. Toprakların tümü tuzsuz sınıfına girmektedir. Organik maddece çok zengin toprak olmakla birlikte organik madde içeriği 0,63-14,24 arasında değişmektedir (Çelikel, 2005: 23-24).

Tablo 1.15. Araştırma Sahasındaki Toprakların Bazı Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri (Çelikel, 2005: 24)

Kil (%)	34,94 - 14,48
Kum (%)	66,0 - 25,11
Sil (%)	37,27 - 17,87
Bünye	Killi-tın, Kumlu-tın, Tın, Kumlu-Killi-tın, Killi
pH	8,0 – 5,6
CaCO3 (%)	24,92 – 1,21
Toplam tuz (%)	0,082 – 0,004
Organik madde	14,24 – 0,63

Araştırma sahasında en yaygın toprak grubunu kahverengi orman toprakları oluşturmaktadır. Geniş yayılış gösteren diğer toprak türü de alüvyal topraklardır. Eğimli

yamaçlarda ve çukur alanlarda ise kolüvyal topraklar yayılış göstermektedir. Uluçay-Gümenez Çayı arasında kalan kısımda ise sahil kumulları görülmektedir (Aras, 2013: 34).

Kahverengi Orman Toprakları: Araştırma sahasında en geniş yayılış gösteren toprak türüdür. Genellikle yağışın fazla ormanların yaygın olduğu bölgelerde görülen bu topraklar, sahada alüvyal ve kolüvyal toprakların dışında hemen hemen her yerde görülmektedir. Sahadaki kahverengi orman topraklarında A horizonunun belirgindir ve pH değeri oldukça düşüktür. B horizonu açık kahverengi ile kırmızı renkleri arasında, C horizonu ise sarı, gri ve açık kahverengi arasında değişir (Aras, 2013: 34-35).

Alüvyal Topraklar: Uluçay'dan Yakakent ilçe merkezine kadar olan sahada alüvyal topraklar ince bir şeritte görülmektedir. Yine Küplüağzı Çayı ve Gümenez Çayı ağızlarında oluşan küçük delta sahalarında ve akarsu kenarlarında da alüvyal topraklara rastlanmaktadır. Bu topraklar horizonsuzdur (Uzun, 1995: 36).

Kolüvyal Topraklar: Sahada eğimli dağ yamaçlarının ve vadi yamaçlarının eteklerinde kolüvyal topraklar görülmektedir. Yakakent çevresindeki ölü falezlerin önünde de kolüvyal toprakların yayılışları dar da olsa dikkat çekmektedir (Uzun, 1995: 36).

Sahil Kumulları: Yakakent ile Alaçam arasında dar bir alanda görülmektedir. Toprak oluşumu bakımından herhangi bir gelişme göstermemeleri sebebiyle arazi tipi olarak kabul edilmemektedirler. Topoğrafyaları ondüleli veya hafif tepeli kumullardır (Aras, 2013: 35).

1.6. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında deniz seviyesinden itibaren 300 m'ye kadar olan yükseltilerde ot ve çalı formasyonlarından oluşan, eski orman sahasına yerleşmiş orman altı florası şeklinde tanımlanan bölgeye özgü bir vejetasyon yayılışı görülmektedir. Ancak bu kuşakta, edafik şartlara bağlı olarak lokal farklılaşmalar gözlenmektedir. Bitki örtüsündeki bu yerel farklılaşma, denizin etkisi ile kısmen tuzlanmış hidromorfik alüvyal topraklardan kaynaklanmaktadır (Uzun, 1995: 36). Özellikle tarım alanı açmak için yapılan orman tahribatlarının olduğu kesimlerde çalı formasyonu görülmektedir. Geri kalan alanlarda ise orman alanları yayılış göstermektedir.

Araştırma sahasının batısı orman varlığı bakımından çok zengindir ve kıyıdan itibaren ormanlar başlar (Harita 1.6) (Foto: 1.14). Sahilden itibaren yüksek kısımlara doğru kayın, gürgen, meşe, çınar, ıhlamur, kızılağaç, karaçam, kızılçam, sahil çamı gibi türler yayılış göstermektedir. Özellikle sahanın batısında Çamgölü mevkiinde kızılçam toplulukları bulunmaktadır. Burası bir yanılgı sonucu olarak yörede Akdeniz İklimi'nin görüldüğü mikroklima alanı olarak anılmaktadır. Fakat aslında buradaki kızılçamlar eski buzul arası dönemlerden kalma topluluklar olup günümüzde de yayılışlarını sürdürmektedirler. Akarsu vadilerinin tabanlarındaki alüvyal alanlarda söğüt, kavak gibi ağaçlara rastlanmaktadır (Aras, 2013: 39).

Foto 1.14. Sahilden İtibaren Başlayan Yakakent Batısındaki Çamgölü Koruluğu.

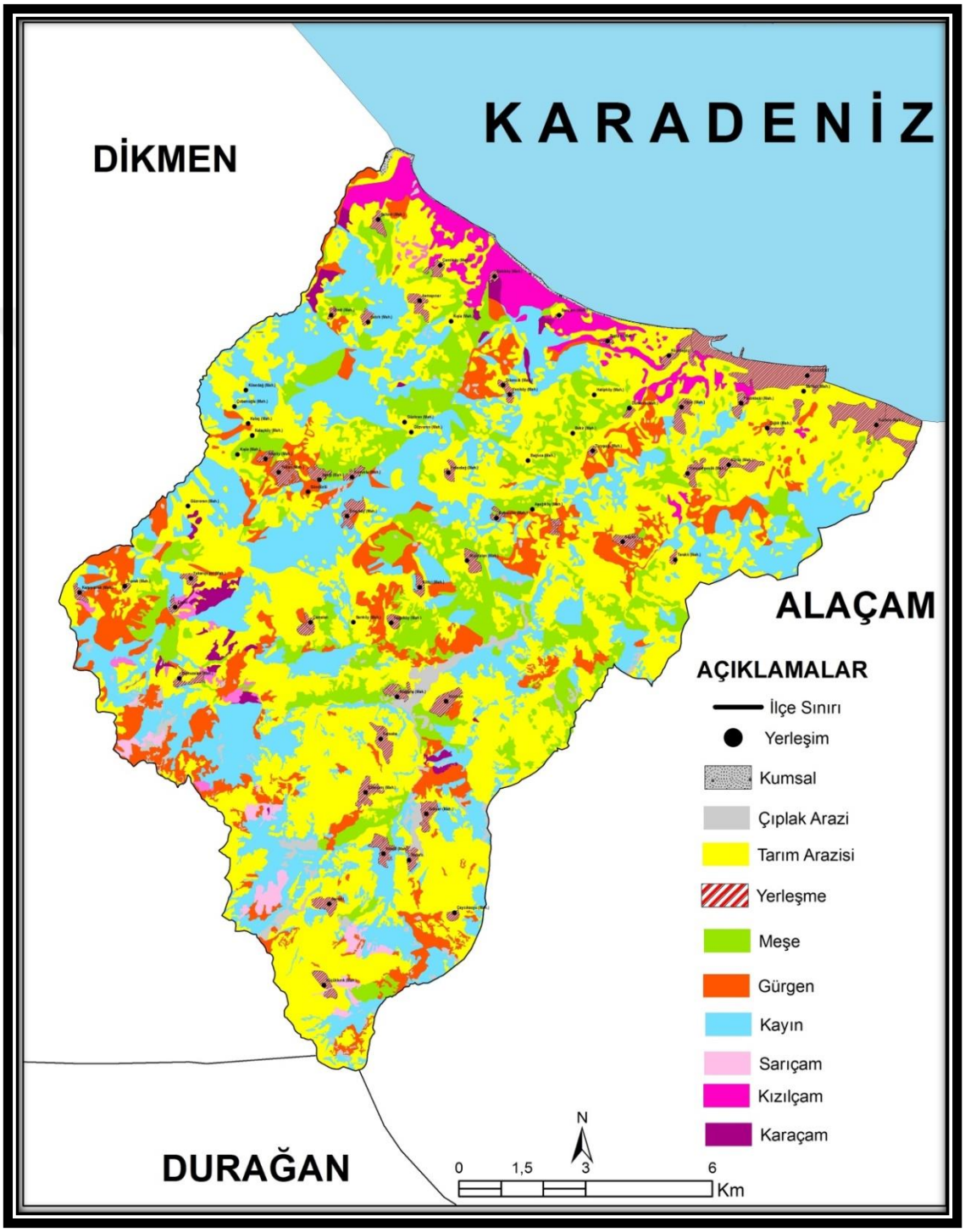

Foto 1.15. 1200 m. Yükseklikten Sonra Yayılış Gösteren Göknar ve Sarıçam Ormanları.

Çalılar formundaki türler sahada orman altında ve ormanların tahrip edildiği alanlarda yayılış göstermektedir. Kuşburnu, böğürtlen, ateş dikeni, kızılcık, tavşan kirazı, hayıt, kekik, ormangülü, taflan, sumak, yabani fındık sahada görülen başlıca çalı türleridir.

Araştırma sahasının da içinde bulunduğu Alaçam-Gerze arası alanda 0-300 m yükseltileri arasında Akdeniz elemanları görülmektedir. Sahada kocayemiş, defne, sandal, zeytin, mersin gibi Akdeniz elemanlarına rastlanır. Pleistosen'deki daha sıcak dönemlerde buralara sokulan Akdeniz elemanlarının günümüzde de sahada yayılış göstermesinde, denizellikten dolayı kışların ılık geçmesi asıl sebeptir. Bu türlere özellikle eğimin arttığı alanlarda rastlanmasının sebebi ise eğim değerleri arttıkça toprağın incelmesi ve su tutma kabiliyetini yitirmeye başlamasıdır. Böylelikle daha az nemlilik isteyen maki türleri buralara yerleşme şansı bulabilmişlerdir. Yakakent ilçe merkezinde ve köylerinde zeytin, defne gibi türlere rastlanmaktadır. Yakakent kent pazarında bir diğer maki türü olan yaban mersini yerli halk tarafından doğadan toplanarak satılmaktadır. Ayrıca sahada vadi içlerindeki yamaçlarda ve kıyı kesimde orman altında sandal ağaçlarının çokluğu dikkati çekmektedir. Özellikle Küplüağzı

köyü sınırları içerisinde kalan birçok vadi gibi doğu batı uzanışlı vadilerin içerisinde yağmur duldasında kalan yerlerde Akdeniz elemanlarının baskın olduğu görülmektedir (Aras, 2013: 40).

Harita 1.6. Araştırma Sahasının Bitki Örtüsü Haritası.

Sahada Doğal olarak yetişen ve Akdeniz elemanı olan defnenin yaprakları da vatandaşlar tarafından toplanarak gelir elde edilebilmektedir. Defne besin maddelerine hoş koku vermektedir. Ayrıca yine bir Akdeniz elemanı olan mersin bitkisi de özellikle köylü vatandaşlar tarafından toplanarak pazarda satılmaktadır (Foto 1.16).

Foto 1.16. Sahada görülen Defne Ağaçları.

Sahada ormanların tahrip edildiği alanlarda, orman altında, vadi tabanlarında, kıyıdaki alüvyal alanlarda ve kumsallar üzerinde ot formasyonuna dâhil olan pek çok türe rastlanır (Foto 1.17). Kızılırmak deltasının Uluçay'ın getirdiği alüvyonlarla batıya doğru ilerleyen kesiminde Juncus (hasırotu), Tamarix, Statice ve Salicornia cinslerine ait türler yayılış gösterir. Ayrıca pancratium maritimum, ammophila arenaria ve carex arenaria gibi kumul bitkileri de geniş yayılış alanına sahiptir (Uzun, 1995: 36).

Sahada ayrıca akarsu kenarlarında Asteriscus aquaticus ve Euphorbia rigida gibi türler de bulunur. Çok fazla iklim seçmeyen bir tür olan eğrelti otu orman altı örtüsü olarak ve akarsu boylarında yaygındır. Ormanlık alanlarda ağaçları sarmış pek çok

sarmaşık türü görülür. Ayrıca karanfil, menekşe, yaban nanesi, ısırgan gibi türlere de rastlanır (Uzun, 1995: 36)

Foto 1.17. Tahrip Edilerek Tarım Arazisine ve Meraya Dönüstürülen Ormanlık Araziler.

1.7. BAŞLICA DOĞAL ÇEVRE SORUNLARI

Samsun İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nden (AFAD) alınan bilgi ve verilere göre, Yakakent ilçesi genelinden meydana gelen doğal afetler sonucunda dört ayrı çalışma yapılarak Afete Maruz Bölgeler belirlenmiş ve iskan yasakları oluşturulmuştur.

Yakakent ilçesinde afete maruz bölgelerin belirlenmesi ile ilgili olarak ilk çalışma 1993 yılında yapılmıştır. 02.10.1993 Yılında Yakakent ilçesinde bir heyelan meydana gelmiştir. Bu heyelan sonrasında heyelan ile ilgili hasar tespit çalışması ve ilçenin imar planının çıkarılması amacıyla ilçenin jeolojik ve jeoteknik raporları çıkarılmış ve buna göre ilçedeki afete maruz bölgeler belirlenerek ikamete yasaklanmıştır. Rapor sonucunda afete maruz bölgeler olarak; Merkez Mahallesi'nde 434 Ada 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-40-41-63-64 parseller ile 437 Ada 195-196-197-198-199-200-201-217-218-221-222-224-237-238239-240-243-244-273-274-275-276-277-278-279-

280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-300 parseller ile Liman Mahallesi'nde 299 Ada 25-26-27-28-132-133 parseller 299 Ada 74 parsel 305 Ada 3-4-5-6 parseller belirlenmiştir. Rapora göre, alüvyal alanların tamamı yerleşime uygundur. Ancak, mevsimsel şartlara bağlı olarak yeraltı suyu seviyesi 1 m.'ye kadar yükselmektedir. Bu nedenle yapı temellerinin yeraltı ve sızıntı sulardan korunması için uygun çevre drenajları yapılması zorunludur. Önlem alınması gereken fliş tabakaları üzerindeki yapı temelleri bozuşmuş zon kaldırılarak bozuşmamış ana kayaya oturtulmalı ve yapı temelleri uygun çevre drenaj sistemiyle kesinlikle sudan korunmalıdır. Hafriyatlar sırasından meydana gelebilecek şevler, istinad duvarlarıyla desteklenmelidir. Hem alüyal hem de fliş üzerinde yapılacak 3 kattan fazla yapılaşmalarda, parsel bazında zemin özelliklerini ortaya çıkartacak tüm zemin incelemeleri yaptırılmalıdır. Aktif heyelan alanı olarak belirlenen ve yukarıda ada ve parselleri verilen alanlar ise yerleşime kapatılmalıdır. Ayrıca Yakakent 3. Derecede deprem bölgesi sınırları içerisinde olduğu için Deprem Yönetmeliği'nin ilgili maddelerine aynen uyulması zorunludur.

Kozköy Mahallesinde 11.04.2002 tarihinde meydana gelen heyelan sonrasında yapılan incelemeler neticesinde Bakanlar Kurulu'nun 18.06.2003 tarih ve 2003/5817 sayılı kararı ile Kozköy Mahallesi içerisinde bulunan 1657, 1658 numaralı parseller afete maruz kalan bölgeler olarak belirlenmiş ve ikamete yasaklanmıştır.

Mutaflı Mahallesinde 29.06.2005 tarihinde meydana gelen heyelan ve kaya düşmesi sonrasında ise Bakanlar Kurulu'nun 17.11.2005 tarih ve 2005/9620 sayılı kararı ile Mutaflı Mahallesi içerisinde bulunan 241 Ada 4-5-6-7-9-10-12-13-14 parsel ve 245 Ada 1-2 parsellerin tamamı; 241 Ada 8-11 parsel, 200 Ada 9-10-11-12-13-14-20-21 parseller ve 101 Ada 1 parsel kısmen afete maruz bölge ilan edilmiş ve ikamete yasaklanmıştır.

Yassıdağ Mahallesi'nde 29.05.2015 tarihinde meydana gelen heyelan neticesinde Bakanlar Kurulu'nun 18.11.2015 tarih ve 25406 sayılı yazısı ile Yassıdağ Mahallesi içerisinde bulunan 110 Ada 1-2-3-10-11 parsellerin tamamı ile 110 Ada 4-6-12 ve 216 Ada 1 parselin kısmen afete maruz bölge olarak ilan edildiği ve ikamete yasaklandığı kararı alınmıştır.

Son olarak da 29.01.2016 tarihinde Küplüağzı Mahallesi'nde meydana gelen heyelan neticesinde Bakanlar Kurulu'nun 08.10.2016 tarih ve 25906 sayılı yazısı ile Küplüağzı Mahallesi içerisinde bulunan 142 Ada 79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92 parseller afete maruz bölge olarak ilan edilmiş ve ikamet yasaklanma kararı alınmıştır.

Araştırma sahasında yapılan inceleneler neticesinde iskan ve ikamete yasaklanmış bölgelerin iskana açıldığı ve yapılaşmaların olduğu gözlenmiştir. Kanunlara aykırı olarak yapılan bu yapılaşmalar hukuki açıdan sorun teşkil etmekle birlikte can ve mal güvenliği açısından da büyük bir risk oluşturmaktadır.

1.7.1. Erozyon

Çevre sorunlarının büyük bir bölümü doğanın bilinçsizce kullanılması sonucu, doğal dengenin bozulmasıyla oluşmaktadır. Bu sorunların en önemlilerinden birisi de doğanın temel unsurlarından biri olan toprağın, yanlış kullanılması sonucu oluşan "erozyon" dur. En kapsamlı ifadesiyle erozyon; katı yeryüzünün su, rüzgar, çığ, dalga, buzul gibi dış kuvvetlerin ve insan etkinliklerinin sonucu aşındırılması ve bu materyalin başka yerlere taşınmasıdır. Eğer yeryüzü rüzgar, su, buzul gibi dış kuvvetlerin etkisiyle aşınıyorsa bu erozyona "doğal erozyon", doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesi, doğal yamaç profilinin bozulması ve arazinin yanlış kullanımı gibi insan faaliyetlerine bağlı olarak aşınıyorsa da "hızlandırılmış erozyon" adı verilmektedir (Yıldız, 2000: 118-119).

Araştırma sahasında yapılan incelemelerde erozyona maruz kalmış alanlar tespit edilmiştir. Bazı sahalarda ağaç köklerinin ortaya çıkması, toprağın eğim nedeniyle süpürülmesiyle anakaynın ortaya çıkması ve ağaçların terlerinden sökülmüş olması, erozyonun şiddetini ortaya koymaktadır (Foto 1.18, 1.19, 1.20 ve 1.21).

Foto 1.18. Sahada Meydana Gelen Erozyon Sonucu Ağaç Kökleri Yüzeye Çıkmaktadır.

Foto 1.19. Sahada Görülen Kütle Hareketleri.

Foto 1.20. Mutaflı Mahallesi'nde Yüksek Eğim Nedeniyle Meydana gelen Kütle Hareketi Sonucu Ortaya Çıkan Anakaya.

Foto 1.21. Sarıgöl Mahallesi'nde Kütle Hareketi Sonucundan Kökünden Sökülen Bir Ağaç.

1.7.2. Depremler

Genel anlamda deprem, yer hareketi veya yer sarsıntısıdır. Doğal etmenler sonucu ortaya çıkar. Yer kabuğunun özellikle üst katlarında, yapıyı oluşturan kayaçlarda bir noktada meydana gelen kırılmadan sismik dalgalar yayılır. Bu dalgalar yeryüzüne kadar ulaşarak sarsıntı yaratır. Bu sarsıntı insanlar için zararlar doğurduğundan deprem, afet özelliği kazanmış olur. Depremler ani olarak meydana gelir ve çok kısa sürer. Büyük ölçüde can ve mal kaybına neden olabildikleri için çok eskiden beri insanlar tarafından incelenmiş ve kayıtları tutulmuştur (Şahin, 1991: 35).

Araştırma sahasının büyük bir bölümü, Türkiye deprem bölgelerine göre üçüncü derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. Güneyinde kalan çok dar bir bölge ise ikinci derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. Sahadaki arazi incelemelerinde Kuzey Anadolu Fay hattının tali kollarına rastlanılmıştır (Foto 1.22). Samsun ili Kuzey Anadolu Fay hattı yakınında olması sebebiyle bu hat üzerinde meydana gelen büyük depremlerden etkilenmiştir. Özellikle 1942 Erbaa-Niksar depremi (7.2) ve 1943 Ladik depremi (7.0) sahada oldukça etkili bir şekilde hissedilmiştir. Özellikle Ladik depremi oldukça fazla hissedilmekle birlikte o zamanlarda Bafra ilçesi sınırlarında bulunan araştırma sahasında 8 kişi yaşamını yitirmiş ve yüzlerce ev yıkılmış veya zarar görmüştür.

Bahsi geçen tarihlerden sonra şiddetli bir deprem meydana gelmemiş olup en şiddetlileri olarak araştırma sahasının doğusunda Bafra açıklarında 2014 yılında 4.0 ve 4.2 şiddetinde iki deprem kaydedilmiştir. 2007 yılından günümüze doğru meydana gelen depremler incelendiğinde araştırma sahası merkezli toplam 40 adet deprem kaydedilmiştir. Bunlar genellikle düşük şiddetli depremler olup, sadece 2010 yılında 3.0, 3.1, 3.0 ve 3.1 büyüklüğünde dört deprem kaydedilmiştir. Diğerleri ise 3.0 dan küçük şiddette ölçülen depremler olarak kayda geçmiştir. Sahada kaydedilen en son deprem 31 Ocak 2012 tarihinde Kayalı köyünde meydana gelen 2.8 şiddetindeki depremdir. Araştırma sahası çevresinde en son meydana gelen deprem ise 31 Aralık 2016 tarihinde Bafra'da meydana gelen 3.1 şiddetindeki depremdir.

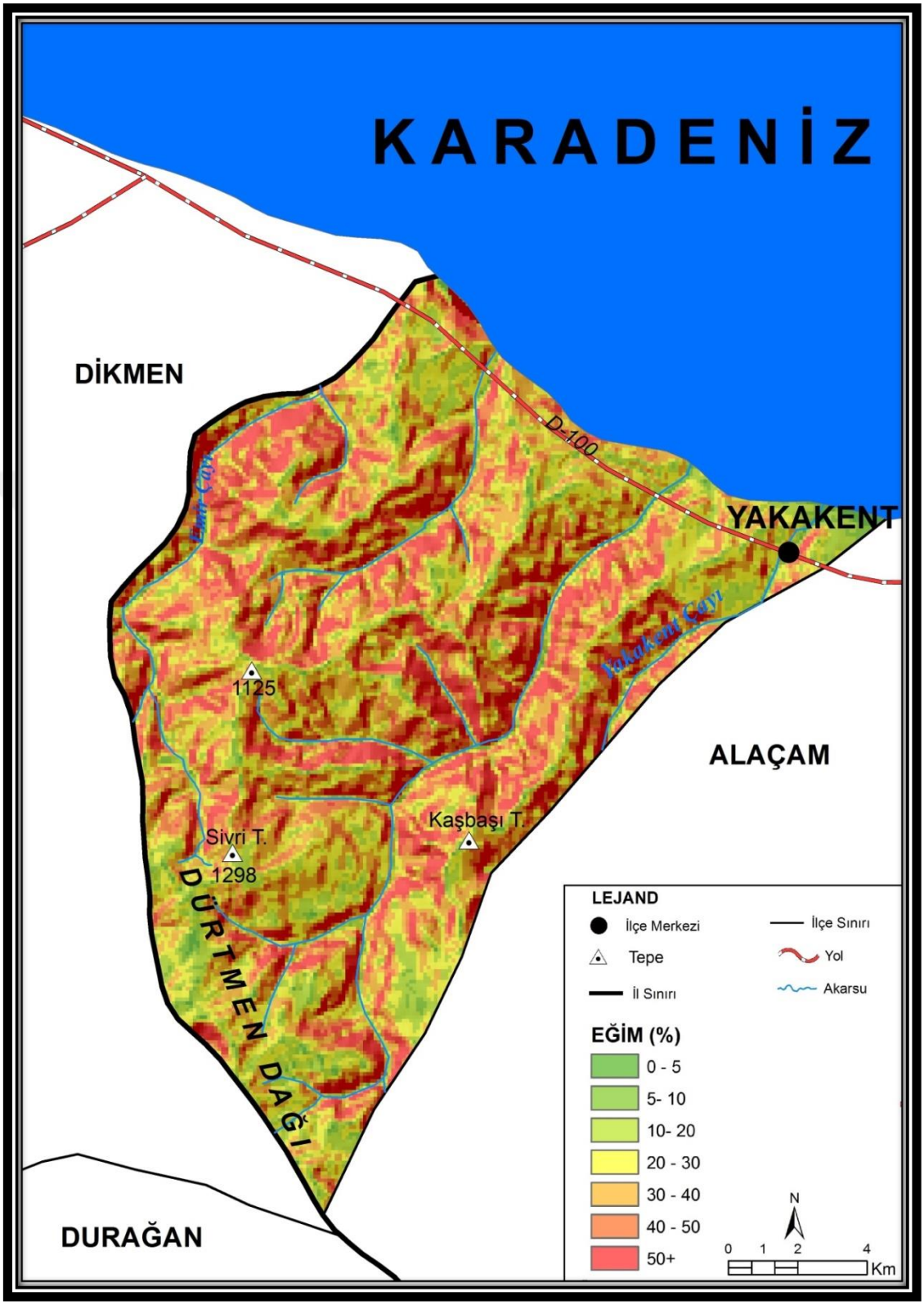

Foto 1.22. Kuzey Anadolu Fay Hattının Tali Kırıkları Sahada Görülmektedir.

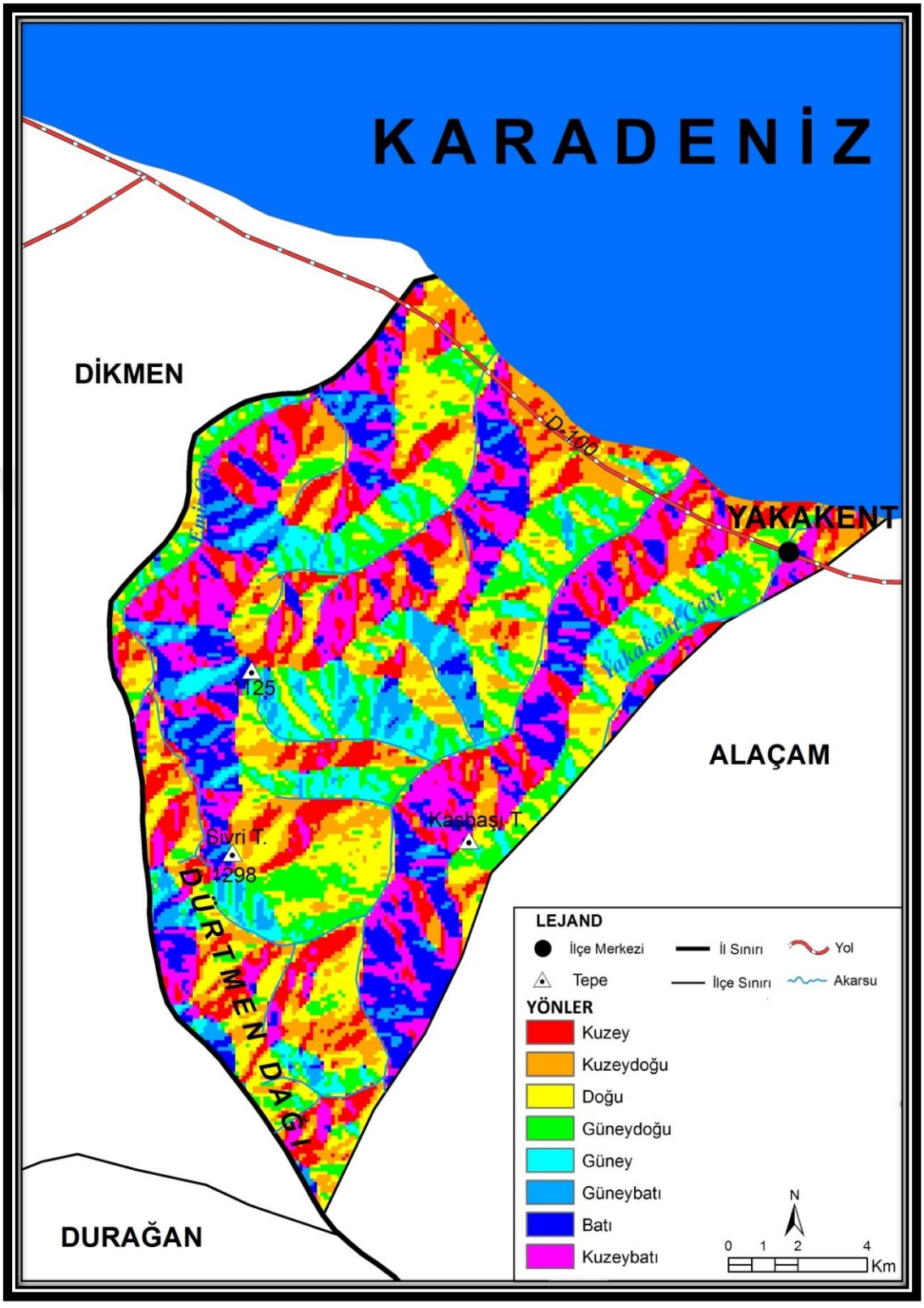
1.7.3. Heyelan

Yer kayması olarak da ifade edilen heyelan, toprak örtüsü veya ana kayanın bir parçasının bulunduğu yerden koparak yamaç üzerinde harekete geçip daha aşağıda bir yerde birikmesidir. Heyelan, sıkça meydana gelen ve büyük zararlara yol açan bir afettir. Oluşumunda, yer çekimi, ana kaya özellikleri, eğim, bakı, deprem gibi jeolojik özelliklerin yanı sıra, yağış ve don gibi meteorolojik etkenler de etkilidir. Aynı zamanda yol ve bina yapımı için yamaç hafriyatı, taş ve maden ocağı açma, kanal, tünel, menfez inşaatı için yamaç hafriyatı, inşaat malzemesi alımı için yamaç hafriyatı ve büyük araçların, dinamit patlamasının doğurduğu gürültü ve sarsıntılar gibi beşeri etkenler de önemli rol oynamaktadır (Şahin, 1991: 17). Bunların dışında aşırı derecede ormanların tahribi ve meraların yok edilmesi, buna karşılık eğimli arazilerin tarıma açılması da kütle hareketlerine ortam hazırlamaktadır (Şahin, Doğanay, Özcan, 2005: 242).

Araştırma sahasının da içerisinde bulunduğu Orta Karadeniz Bölümü, ülkemizde heyelanlara karşı en hassas yerlerinden biridir ve burada çok sık ve etkili heyelanlar görülmektedir (Foto 1.23, 1.24). Çünkü yapılan araştırmalar, bölgenin % 89'unu heyelana hassas yerler olarak göstermektedir (Harita 1.7, 1.8). Bu durum bölgenin jeomorfolojik / jeolojik / litolojik özellikleri ile iklim koşullarının heyelan oluşumu için uygun olmasının sonucudur (Şahin, Doğanay, Özcan, 2005: 243-244).

Harita 1.7. Araştırma Sahasının Eğim Haritası.

Harita 1.8. Araştırma Sahasının Eğim Yönü Haritası.

Foto 1.23. Meydana Gelen Heyelanlar Zaman Zaman Ulaşımı Olumsuz Etkilemektedir (Sarıköy Mevkii).

Foto 1.24. Mutaflı Mahallesi'nde Karşılaşılan Heyelan Sahası.

1.7.4. Sel ve Taşkın

Sel, doğal afetler arasında yurdumuzda en sık görülenidir. Yağmur sularının konsantre olarak yamaç aşağı hızlı biçimde akması olayıdır. Bu olay akarsu yatağında olabileceği gibi geçici ve küçük sel yatakları içinde de görülebilmektedir (Şahin, 1991:

77). Bu suların yatak dışına çıkarak çevredeki alçak yerlere yayılması ise Taşkın olarak adlandırılmaktadır.

Sel ve Taşkın, birbirine bağlı olaylardır. Taşkın, sel olayının sonucunda meydana gelmektedir ve afet özelliği kazanmış olur. Taşkının oluşabilmesi için, selin meydana geldiği akarsu yatağının çevresinde suların taşarak yayılabileceği alçak alanların bulunması gerekir. Bu alçak yerler, tarım arazisi olabileceği gibi yerleşim birimi de olabilmektedir (Şahin, Doğanay, Özcan, 2005: 246).

Ülkemizde en çok görülen doğal afetlerin başında gelen sel ve taşkın olayı, aynı zamanda depremden sonra en fazla can ve mal kaybına sebep olan doğal afettir.

1.7.5. Diğer Doğal Çevre Sorunları

Araştırma sahasındaki önemli çevre sorunlarından birisi de koku kirliliğidir. Koku kirlenmesi günümüzde yaygın bir şekilde birçok kaynaktan (evler-kümesel kaynak, fabrikalar-noktasal kaynak; araçlar-çizgisel kaynak) etrafa yayılmaktadır. Çevre Teknolojisi uygulamaları açısından bakılınca; kirlilikleri önlemek ve ıslah etmek, iyileştirmek amacıyla yapılan tesislerde özellikle biyolojik işlemler sırasında anaerobiklerde yoğun, aerobiklerde ise pasif veya az olmak üzere insanı rahatsız eden koku saçan maddeler oluşmaktadır. Ayrıca organik maddeleri kullanarak ürünler üreten fabrikalarda da çok kesif koku kirlenmesi meydana gelmektedir (konserve fabrikaları, mezbahane, atıksu tesisleri v.b. yerler). Koku maddelerinin arıtılması veya tutulması en doğal bir şekilde "Biyofiltre" yöntemi ile olmaktadır. Bu amaç için ise ya biyolojik aktif toprak ya da çöplerden elde edilen kompost kullanılmaktadır. Koku yayan maddelerin etkinliklerini madde içine veya yüzeyine soğurarak, oksitleyerek, termik parçalıyarak, güzel kokulu gazlarla maskeliyerek ve biyokimyasal parçalanmasını sağlayarak gidermek mümkündür (Erdin, 2005).

Araştırma sahasının batısında balıkçı barınağı ile Çamgölü mevkii arasında bulunan Sürsan Balık Yağı ve Balık Yemi fabrikası, etrafa oldukça fazla ve rahatsız edici bir pis koku yaymaktadır. Mahalle ve çevre sakinlerini fazlasıyla rahatsız eden bu pis koku, aynı zamanda plaj ve Çamgölü'ne yakınlığı nedeniyle de turizmi olumsuz etkilemektedir. Teknik olarak filtreleme ve koku önleme çalışmaları yapılarak bölge bu pis kokudan arındırılmalıdır.

Araştırma sahasında tespit edilen bir diğer çevre sorunu ise, zararlı böcek istilasıdır. İlçe merkezinde muazzam derecede sivrisinek mevcuttur. Yaz aylarında hemen her akşam belediye ekipleri tarafından cadde ve sokaklar ilaçlanmasına rağmen yeterli olmamakta ve istila derecesine varan sivrisinek varlığı, önemli bir biyolojik sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Salgın hastalıklara sebebiyet vermesi ve hayvan ve bitki varlığına zararı (Yıldız, Sipahioğlu, Yılmaz, 2008: 207) nedeniyle önemli bir biyolojik çevre sorunu olan sivrinek varlığına uzman ekipler tarafından müdahale edilmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

BEŞERİ ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

2.1. NÜFUS

2.1.1. Giriş

Coğrafyanın önemli araştırma alanlarından biri olan beşeri coğrafyanın temelini nüfusun artışı, dağılışı, dağılışın nedenleri ve yerleşme birimleri oluşturur. Bu nedenle, nüfus coğrafyası beşeri coğrafyanın önemli dallarından biridir (Şahin ve Diğerleri, 2010: 1). Nüfusun siyasal bir güç kaynağı olduğuna ilişkin görüşler epeyce eskiye dayanmaktadır. Bu düşünce, toplumların henüz boy ve oymak düzeninde yaşadıkları tarihi devirlerden bu yana bu şekilde gelişmiştir. Günümüzde de uluslararası ilişkilerde nüfus, siyasal bir güç kaynağı olarak düşünülmektedir. Ekonomik ve teknolojik olarak diğer devletlerden ileri olan ülkelerden fazla nüfuslu olanları, avantajlı bir konuma sahiptirler (Doğanay, Özdemir ve Şahin, 2012: 27). Diğer taraftan da nüfus gelişmemiş veya geri kalmış ülkelerde kalkınmanın önünde bir engel olarak görülmekte ve büyük bir sorun olarak algılanmaktadır (Hadimli, 2008: 327). Ancak her iki grupta yer alan ülkelerde kendi durumlarından hoşnut değillerdir. Çünkü yaşadığımız yüzyılda gelişmemiş ülkelerdeki yüksek nüfus, bir güç olmaktan çıkıp, gelişmenin önünde bir engel durumuna gelmiştir. Bu gibi ülkelerde nüfus artış hızı, kalkınma hızından çok daha fazladır. Bunun sonucunda artan üretimin büyük bir bölümü yaşama standardını dengelemek için harcanmakta ve gelişme engellenmektedir (Karadağ, 1999: 295-296).

Nüfus ve nüfus hareketleri, ülkelerin yatırımlarını planlamaları açısından her zaman ilgi çekici, hatta yapılması zorunlu bir araştırma konusu olmaktadır. Gelecekle ilgili planlamalar ve yatırımlar yapılırken, nüfus, nüfus artışı ve nüfus hareketleri dikkate alınmaktadır. Ancak durağan olmayıp değişken bir yapıya sahip olan nüfus, her zaman tam olarak doğru sonuç ve tahminlerden uzaktır (Hadimli, 2008: 327).

Araştırma sahasında nüfusun gelişimi ve hareketleri aşağıda başlıklar altında incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sahasında, en fazla nüfusu barındıran yerleşim yeri Yakakent ilçe merkezidir. Yakakent ilçe merkezinde 4 adet merkez mahalle ve önceden köy statüsünde olup da büyükşehir yasasına bağlı olarak büyükşehir belediyesinin

mahalleleri konuma giren 13 adet mahallesi bulunmaktadır. Yakakent ilçesi 1963 yılında belediye teşkilatına kavuşmuş, 1991 yılında ise bağlı olduğu doğusundaki Alaçam ilçesinden ayrılarak ilçe hüviyeti kazanmıştır. Dolayısıyla, ilçeye ait nüfus verileri özellikle ilçe olduktan sonraki veriler ışığında daha doğru sonuçlar verebilmektedir. İlçe olmadan önce bağlı bulunduğu Alaçam ilçesinin nüfusu içerisinde değerlendirilmiş ve ayrıntılı nüfus verilerine ulaşılamamıştır.

2.1.2. Nüfusun Tarihi Gelişimi

İlçenin tarihi bölümünde anlatıldığı gibi, nüfusun tarihsel gelişimi de bu doğrultuda gelişme göstermiştir. İlk yerleşim tarihi olarak Pilavtepe Tümülüsü ile ilişkilendirilen yerleşim yeri tarihi, tarihsel süreçte çeşitli şekilde yönetimsel olarak el değiştirmiş ve yine bu süreçte ilçe nüfusu da yapılan iskân politikaları ve göçler neticesinde bugünkü görünümüne kavuşmuştur. 1500'lü yıllara kadar Bizans İmparatorluğu'nun hâkimiyetinde olan Yakakent'in 1517 yılında gerçekleştirilen Çaldıran Seferi sırasında Yavuz Sultan Selim tarafından yağma edildiği bilinmektedir. Bu durumda Yakakent nüfusunun da bu olaydan sonra oldukça azaldığı söylenebilir. 1800'lü yıllarda Sinop ve Gerze'den buraya gelen birkaç aile ile 1893-1895 yıllarında Rus işgalinden kaçan Doğu Karadeniz'deki halkın Yakakent'e yerleşmesi, sahada nüfusun artmasını sağlayan önemli gelişmeler olarak görülebilir. Cumhuriyet döneminde ise Rize ve özellikle Sürmene'den gelenler, bölgeye yerleşmiş ve nüfusta önemli ölçüde bir artış gerçekleşmiştir. Lozan Antlaşması sonrasında Yunanistan'ın Selanik, Kavala, Drama ve Sarışaban bölgelerinden gelen mübadiller de buraya yerleşmiş ve nüfusun artmasında önemli rol oynamışlardır (http://www.yakakent.gov.tr/tarihçe). 1991 tarihine kadar Samsun'un Alaçam ilçesine bağlı bir yerleşim yeri olan Yakakent, bu tarihten itibaren ilçe olmuştur. Bundan dolayı da 1990 yılından önceki nüfus verilerine ulaşılamamıştır. 1990 yılından itibaren ise yapılan nüfus sayımlarında ilçenin verileri mevcuttur. Bu veriler incelendiğinde ülkemizin diğer kırsal alanlarında olduğu gibi nüfusun verilen göçler nedeniyle giderek azaldığı görülmektedir.

2.1.3. Nüfus Miktarı ve Artışlar

Yakakent ilçesinin nüfus miktarları incelenirken, 1990 yılından sonraki veriler daha fazla ışık tutmaktadır (Tablo 2.1). İlçenin 1991 yılında resmi olarak ilçe statüsüne kavuşması ile daha sağlıklı nüfus verileri ile inceleme yapmak mümkün olabilmektedir.

Tablo 2.1. Yakakent İlçesinin Yıllara Göre Köy (Mahalle) ve Şehir Nüfusu

YILLAR	ŞEHİR	YILLIK ARTIŞ VE AZALIŞ ORANI	BELDE/KÖY	YILLIK ARTIŞ VE AZALIŞ ORANI	TOPLAM	YILLIK ARTIŞ VE AZALIŞ ORANI
1990	3.914	%	6.706	%	10.620	%
2000	4.707	%	5.925	%	10.632	%
2007	4.835	%	4.686	%	9.521	%
2008	5.102	% 0,79	4.593	%	9.695	% -1,83
2009	5.141	% 0,76	4.419	%	9.560	% -1,39
2010	5.142	% 0,75	4.283	%	9.425	% -1,41
2011	5.059	% 0,73	4.134	%	9.193	% -2,46
2012	5.137	% 0,72	3.925	%	9.062	% -1,42
2013	9.074	-	-	-	9.074	% 0,13
2014	8.934	-	-	-	8.934	% -1,54
2015	8.672	-	-	-	8.672	% -2,93
2016	8.624	-	-	-	8.624	% -0,55

Kaynak: TÜİK* (Tablodaki şehir ifadesi ilçe merkezi ve TÜİK tasnifine uygun olarak kullanılmıştır. Coğrafi anlamda ise yerleşme ve nüfus başta olmak üzere şehir olma kriterlerini taşımamaktadır).

1990 yılı nüfus verilerine göre ilçede 3.914 şehir nüfusu ve 7.706 köy nüfusu olmak üzere toplam 10.620 kişinin yaşadığı görülmektedir. 2000 yılına gelindiğinde yine toplam nüfus on binin üzerinde olmuş ve 10.632 kişilik bir nüfus kitlesi olduğu görülmüştür. 2000 yılında dikkati çeken durum, şehir nüfusunun köy nüfusuna oranla hızlı bir şekilde artmış olmasıdır. Şehir nüfusu yaklaşık % 25 oranında bir artış

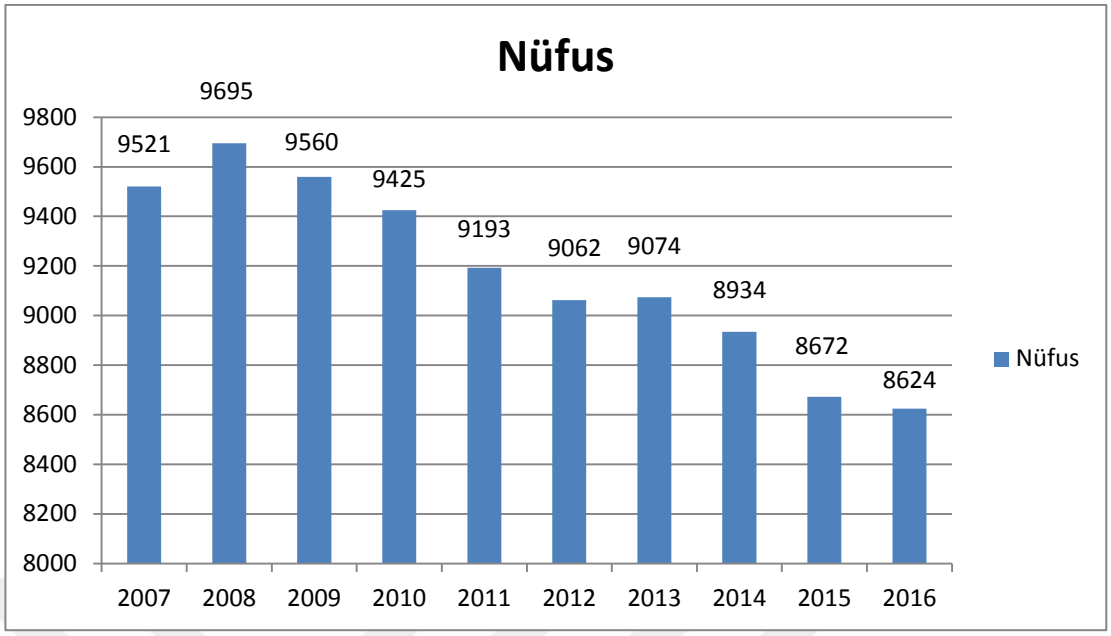
göstererek 4.707 kişiye ulaşmış; köy nüfusu ise 5.925 kişiye düşmüştür. 2007 yılında toplam nüfusta oldukça fazla bir düşüş söz konusu olmuş, toplam nüfus yaklaşık 1.100 kişilik bir azalmayla 9.521 kişiye düşmüştür. Bu yılda ilk defa şehir nüfusu köy nüfusunu geride bırakmıştır. 2008, 2009 ve 2010 yıllarında nüfusun gelişimi hemen hemen aynı oranlarda olmuştur. 2011 yılına gelindiğinde nispeten yine fazla miktarda bir düşüş ile yaklaşık 300 kişilik bir düşüşle toplam nüfus, 9.193 kişiye gerilemiştir. 2011 yılındaki düşüş hem şehir nüfusunda hem de köy nüfusunda kendini göstermektedir. 2012 yılında ise şehir nüfusunda artış gözlenirken köy nüfusunda yine bir düşüş görülmektedir. Bu yıl şehir nüfusu 5.137, köy nüfusu 3.925 ve toplam nüfus ise 9.062 olmuştur. 06.12.2012 Tarihinde çıkarılan "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Daire Kanun" kapsamında büyükşehirlerdeki tüm köylerin mahalle statüsüne geçirilmesi ile bu tarihten sonra yapılan nüfus sayımlarında köy ve şehir ayrımı yapılmamakta ve sadece toplam nüfus verileri elde edilmektedir. Bu sayede toplam nüfusun tamamı şehir nüfusu sayılmaktadır.

Araştırma sahasındaki nüfus artış oranlarına bakıdığında ise, 2013 yılı haricinde sürekli düşüş göstermektedir. Sahadaki verimli tarım alanlarının azlığı, iş imkanlarının olmayışı, ekonomik anlamda büyük potansiyeline rağmen turizm sektöründe tesis yetersizliği gibi nedenlerle bölge dışarıya göç vermektedir. Bu göçün engellenmesi ve bölgeye yeniden nüfusun çekilebilmesi için çeşitli yatırımların ve tesisleşmenin planlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Zaten verimli olmayan arazilerinin yanında iş imkanlarının da kısıtlı olduğu düşünüldüğünde, ilçenin geleceği açısından ve insanlarının geçimlerini sağlamaları açısından turizm sektörüne yönelinmesi kaçınılmaz görünmektedir. Sadece bölgedeki balıkçılığın yeterli olmadığı ve insanların tamamına hitap etmediği açıkça gözlenmektedir. Bu durumda yapılacak olan tek şey, ilçenin potansiyellerini iyi bir şekilde değerlendirmek ve yerli halkın; hatta çevre halkların da yaralanıp geçimlerini sağlayabilecekleri alanları geliştirmektir.

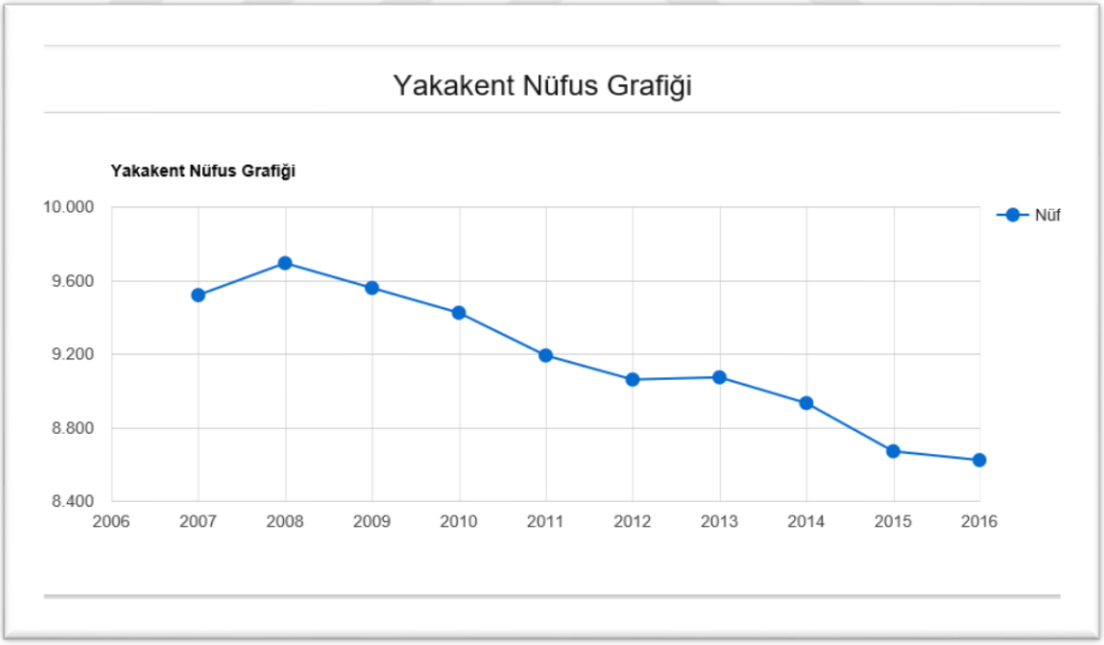
Tablo 2.2. Yakakent köylerinin 1990, 2000 ve 2016 yıllarındaki nüfusları.

Köyler (Mahalleler)	**1990**			**2000**			**2016**		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Asmapınar	271	290	561	195	218	413	150	156	306
Büyükkırık	-	-	-	105	133	238	112	110	222
Çamalan	259	310	569	224	278	502	126	94	220
Çepni	164	204	368	122	148	270	54	59	113
Gündüzlü	178	194	372	148	151	299	73	84	157
Karaaba	460	575	1.035	363	455	818	242	252	494
Kayalı	166	211	377	162	173	335	104	90	194
Kozköy (Merkez)							365	400	765
Kuzören	233	225	458	189	219	408	145	144	289
Küplüağzı	776	880	1.656	565	627	1.192	161	160	321
Kürüz (Merkez)							97	106	203
Liman (Merkez)							380	281	661
Merkez (Merkez)							1.656	1.862	3.518
Mutaflı	211	284	495	201	233	434	155	168	323
Sarıgöl	362	453	815	192	260	452	145	170	315
Yassıdağ							69	65	134
Yeşilköy	-	-	-	267	297	564	193	196	389

Kaynak: TÜİK

Şekil 2.1. Yakakent'in Yıllara Göre Nüfus Artışı.

Şekil 2.2. Yakakent Nüfus Grafiği.

Şekil 2.3. Yakakent Nüfus Artış Hızı

Araştırma sahasının nüfus artış hızı incelendiğinde ise, giderek azaldığı hatta nüfusun düşmeye başladığı görülmektedir. Bu durum ilçedeki iş imkânlarının ne kadar yetersiz olduğunun da bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1990, 2000 ve 2016 yılları nüfus verilerine göre tüm köylerde sürekli bir azalma görülmektedir. Özellikle Küplüağzı köyündeki düşüş dikkati çekmektedir. 1990 Yılında 1656 olan Küplüağzı Köyü'nün nüfusu, 2000 yılında 1192'ye ve 2016 yılında ise 321'e düşmüştür.

2.1.4. Nüfus Hareketleri

Bilindiği üzere insanların bir yeren başka bir yere çeşitli nedenlerle gitmeleri ve orada yerleşmeleri nüfusun dağılışı üzerinde etkilidir. Bir bölgenin nüfus gelişim seyrini sadece doğum ve ölümler değil; aynı zamanda göçler de etkilemektedir. Göçler çok çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulabilmektedir. İsteğe bağlı veya zoraki göçler olabileceği gibi ülke içi veya ülke dışı, sürekli veya mevsimlik göç gibi çeşitli sınıflandırmaları olabilmektedir. Tüm bu göç sınıflandırmalarında muhakkak itici faktörler ve çekici faktörler ortaya çıkmaktadır. İtici faktörler arasında çevresel, demografik, ekonomik ve siyasal baskılar sayılabilir. En sık göçe sevk eden çevresel güçler kuraklık, su baskınları ve depremlerdir. Ekonomik baskılar ise yoksulluk, işsizlik ve ürün elde etmedeki başarısızlıktır. Siyasal baskılar arasında savaşlar, ihtilaller ve

sıkıyönetim, totaliter yönetimler ve ülkeden ihraç sayılabilir. Göçe neden olan çekici faktörler ise genellikle itici güçlerin tam tersi olan güçlerdir. Yaşama koşullarını iyileştirmek için ekonomik fırsatlar, kişisel güvenlik, özgürlük ve bağımsızlık şansı ile eğitim ve kültürle ilgili fırsatlar gibi toplumsal olanaklardır.

2.1.4.1. Dış Göçler

Bir göç olayı ülke sınırlarını aşarak, ülkeler arası yapılıyorsa, bu göçe "Dış Göç" veya "Uluslararası Göç" denmektedir. Göç esnasında bir ülke sınırını aşmak, dış göçlerin ön koşuludur. Göç hareketi sonucu bir başka ülkeye yerleşenlere "Göçmen" denir (Şahin ve Diğerleri, 2010: 81). Göçmenler, ülkede devamlı yerleşmeleri hukuken kabul edilenler, ülkede devamlı yerleşmeler hukuken kabul edilmeyenler, ülkeye yasal olmayan yollarla giriş yapanlar, ülkeye iltica edenler ve mülteciler olarak beş farklı grupta toplanmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2006: 253-254).

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Irak ve Suriye'deki iç savaşlardan kaçarak Türkiye'ye sığınan ve Türkiye'nin hemen her şehrine yerleştirilen mülteciler, şehirlerin büyüklüklerine ve sosyal durumlarına göre ilçelere de dağıtılmıştır. Ülkelerindeki savaştan kaçmak ve canlarının güvenliğini sağlamak için yurtlarını terk ederek ülkemize sığınan mültecilerin çocukları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Eylül 2014 te uygulamaya koyduğu politika gereği çeşitli illere dağıtılmak suretiyle devlet okullarına kabul edilmişlerdir. Bu kapsamda Samsun ili de yine yerleştirildikleri ilçelere dağıtılmak suretiyle sığınmacı çocukları devlet okullarına yerleştirmeye başlamıştır (Yıldırım, 2015: 265).

Araştırma sahasındaki nüfus verileri ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, sahada hiç mülteci bulunmamaktadır. İlçenin şehir merkezine uzaklığı ve küçük bir ilçe oluşu, ilçeye hiç mülteci yerleştirilmemesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

İlçedeki yurtdışı göçleri incelendiğinde ise, yöre halkının yurtdışı bağlantılarının fazla olmadığı görülmektedir. Daha çok ülke içerisinde göçlere sahne olan Yakakent halkı, yurtdışına çok az göç vermiştir. Sahada yapılan anket sonucunda sadece Liman Mahallesi'nden 4 hanenin yurt dışına göç ettiği bilgisine ulaşılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin dağılmasından sonra Türkiye'nin çeşitli bölgelerine gelip yerleşen ve muhacir, mübadil ve göçmen olarak adlandırılan vatandaşlarımızdan bir kısmı da Yakakent ilçesine yerleşmiştir. Günümüzde Yakakent ilçe merkezinde dört, Kozköy Mahallesi'nde ise iki aile olmak üzere ilçede altı mübadil aile yaşamaktadır. Bu ailelerin toplam nüfusu 104'tür. 07.01.1924 Tarihinde Selanik Vilayeti Drama Livası Sarışaban Kazası Uzunkuyu Köyü'nden gelen bir ailenin çocukları ve torunları Merkez Mahallesi'nde yaşamakta olup, Merkez Mahallesi Muhtarı da mübadildir. Yine aynı yerden gelen ikinci bir tütün çiftçisi ailenin çocukları ve torunları da Merkez Mahallesi'nde yaşamaktadır. Bu iki ailenin toplam nüfusu 48'dir. 14.01.1924 Tarihinde yine Selanik'teki Uzunkuyu Köyü'nden gelen tütün çiftçisi bir ailenin çocukları ve torunlar, günümüzde Kozköy Mahallesi Yaylayazı Mevkii'nde yaşamaktadır. Yaylayazı Mevkii, içinde Rumların yaşadığı ve kiliselerin olduğu bit yerleşim yeridir. Yakakent genelindeki mübadillerin sahip oldukları arazilerin tamamı Yaylayazı Mevkii'nde bulunmaktadır. Burada günümüzde iki aile yaşamaktadır ve tolam nüfusları 16'dır. 24.01.1924 Tarihinde Selanik Vilayeti Drama Livası Sarışaban Kazası Uzunkuyu Köyü Eğribucak Mahallaesi'nden gelen bir tütün çiftçisi ailenin çocukları ve torunları ilçede yaşamaktadır. Bu ailenin de toplam nüfusu günümüzde 25'tir (A. Üner, kişisel iletişim, Ekim 25, 2017).

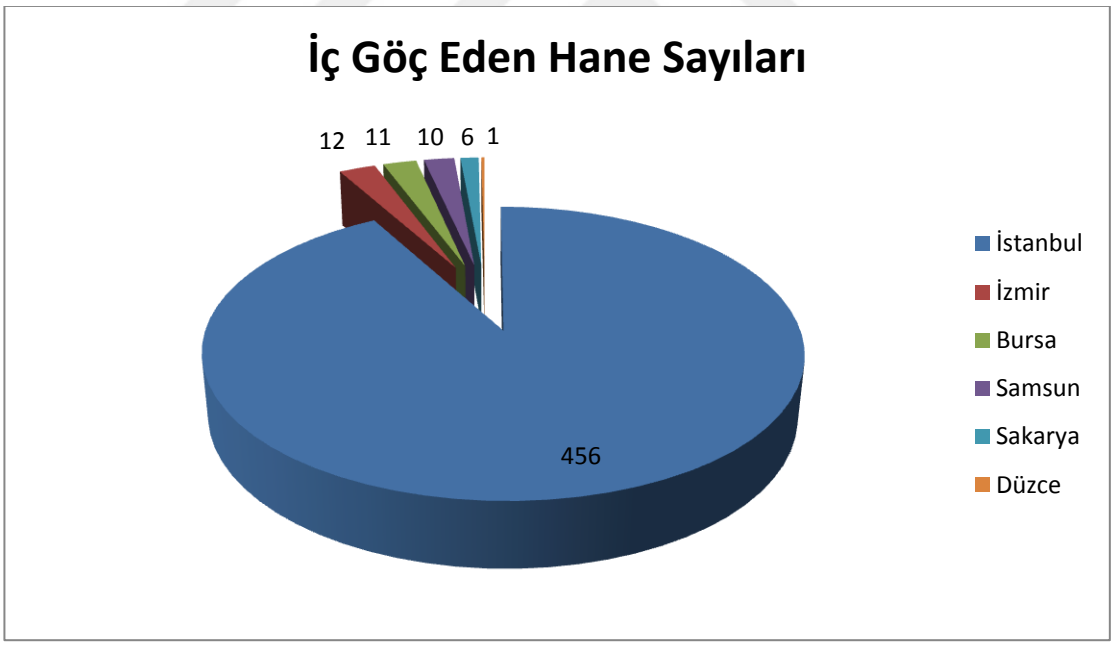
Türkiye'de tütün tarımının Balkanlardan gelen Türk aileleri tarafından başlatıldığı bilinmektedir. Yakakent ilçesinde de Selanik'ten gelen mübadil ailelerin tütün tarımı ile ilgilenmesi ve Yakakent'te tütün tarımının ön planda olan birkaç tarım ürününden birisi olması, bu düşünceyi desteklemektedir.

2.1.4.2. İç Göçler

Türkiye, 1960 yılındaki nüfus verileri dikkate alındığında, önemli miktarda göç hareketlerinin cereyan ettiği bir ülke görünümünde olmuştur. Özellikle sanayileşme hareketleri ile kırdan kente olan göçlerin yoğunlaştığı bir görüntü sergilemiştir (Tümertekin, 1968: 4). Göç olgusu, coğrafi bölge bazında değerlendirildiğinde Marmara Denizi'ni çevreleyen İstanbul, Sakarya, Bursa ve Kocaeli illeri göç alan merkezlerdir (Tandoğan, 1989: 29).

Araştırma sahasında da meydana gelen göçler, özellikle Türkiye'nin batısına doğru gerçekleşmiş ve sanayileşen illere doğru göç seyri gerçekleşmiştir. Yapılan anketleri ışığında ve göç verileri incelendiğinde, genellikle göçlerin İstanbul, İzmir, Bursa, Sakarya, Düzce illerine doğru yoğunlaştığı anlaşılmaktadır (Harita 2.1). Göç eden ailelerin çalıştığı alanlar ise; inşaat, tekstil, asansör imalatı ve kaynakçılık olarak tespit edilmiştir. Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren ilçede başlayan göç hareketleri, Türkiye genelinde olduğu gibi daha iyi hayat şartlarında yaşama isteği ile gerçekleşmiştir. 2013 Yılı verilerine göre ilçede 122 doğum, 59 ölüm gerçekleşmiştir. İki katından daha fazla olan doğumlara rağmen nüfus artmamış, tam tersine düşmüştür ve düşmeye devam etmektedir. Bu durum, ilçeden dışarıya olan göçü ortaya koymaktadır.

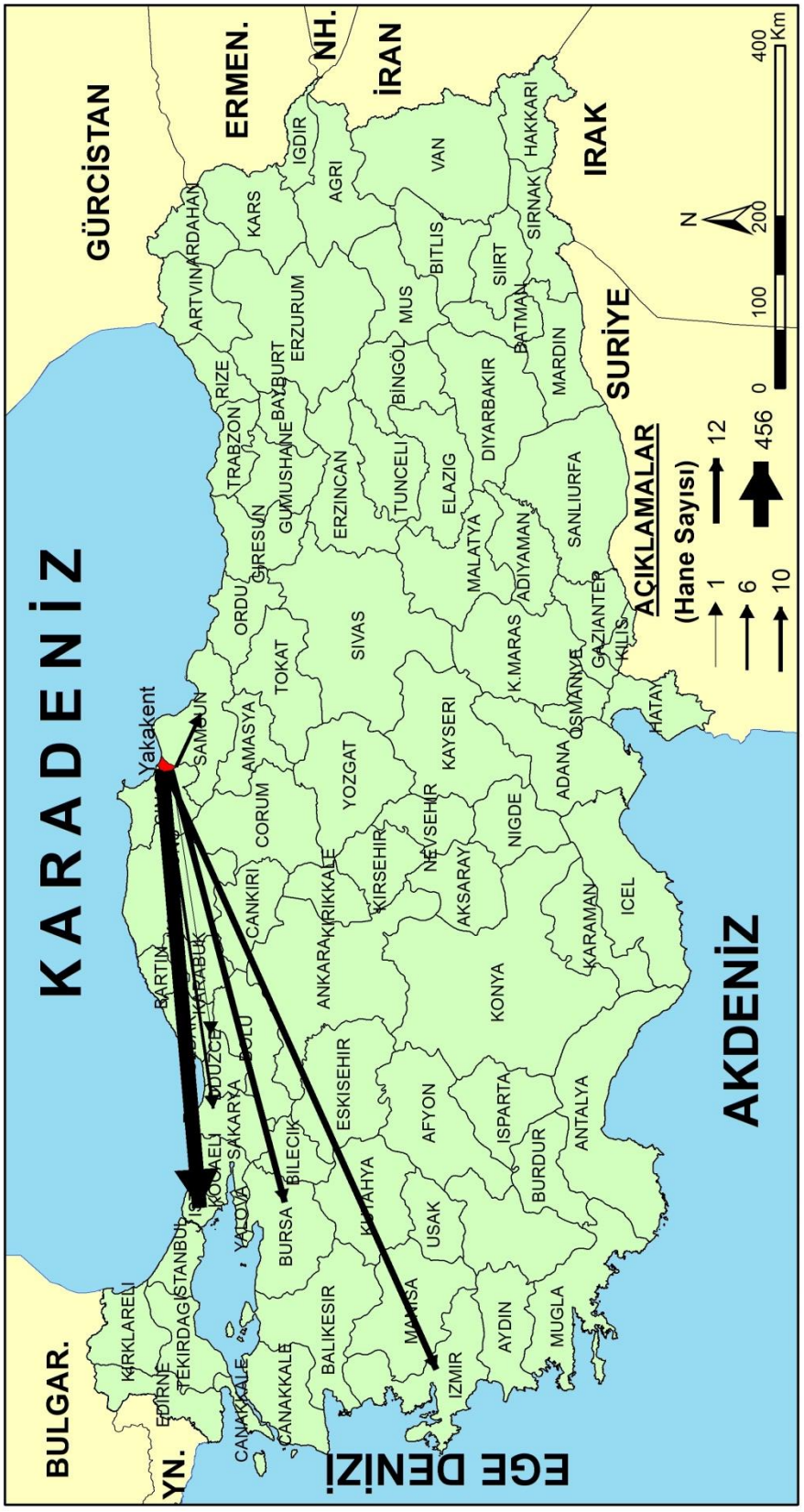
Yapılan anketlerden elde edilen bilgilere göre tek tek köylerden gerçekleşen göç rakamları şu şekilde gerçekleşmiştir (Şekil 2.4).

Şekil 2.4. Yurt İçine Yapılan Göçler.

Merkez Kürüz Mahallesi'nden 20 hane İstanbul'a 10 hane Samsun'a, 3 hane İzmir'e ve 6 hane de Bursa'ya göç etmiştir. Bu aileler ilk göç ettiklerinde inşaat ve tekstil işlerinde çalışmışlar ve halen bu işlerde çalışmaya devam etmektedirler. Liman Mahallesi'nden başka bölgelere göç eden olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Liman

Mahallesi'ndeki Limanın varlığı, balıkçı barınağının olması, balıkçılık sektörü ile ilgili fabrikaların olması bu mahalleden göç olmamasının sebebi olarak düşünülmektedir. Mahallede bulunan halkın, çalışma sahası olarak kendi bölgelerindeki imkanlardan faydalandığı ve göç etmelerine gerek kalmadığı düşünülmektedir. Asmapınar Mahallesi'ndeki göç hareketlerinin oldukça fazla olması dikkati çekmektedir. İstanbul'a 300 hane ve 1250 kişi, İzmir'e 8 hane ve 24 kişi, Bursa'ya 5 hane ve 30 kişi, Samsun'a da 4 hane ve 20 kişinin göç ettiği köyde yapılan inceleme, görüşmeve yapılan anketlerden anlaşılmaktadır. Büyükkırık Köyü'nden İstanbul'a 50 hane, sakarya'ya 6 hane, Düzce'ye 1 hane ve İzmir'e 1 hane göç etmiştir. Yaklaşık 300 kişiyi bulan sayısı ile Büyükkırık'tan göç eden insanların inşaat, tekstil, asansör imalatı işlerinde çalıştığı bilinmektedir. Çepni Köyü'nden İstanbul'a 50 hane ve Küplüazı Köyü'nden de 11 hane İstanbul'a göç etmiştir. Özellikle göç eden insanların fazla olduğu köylerin arazilerinin engebeli olduğu ve ekonomik faaliyetlerinin kısıtlı olduğu görülmektedir. Çamalan Köyü'nden de İstanbul'a 25 hanenin göç ettiği tespit edilmiştir.

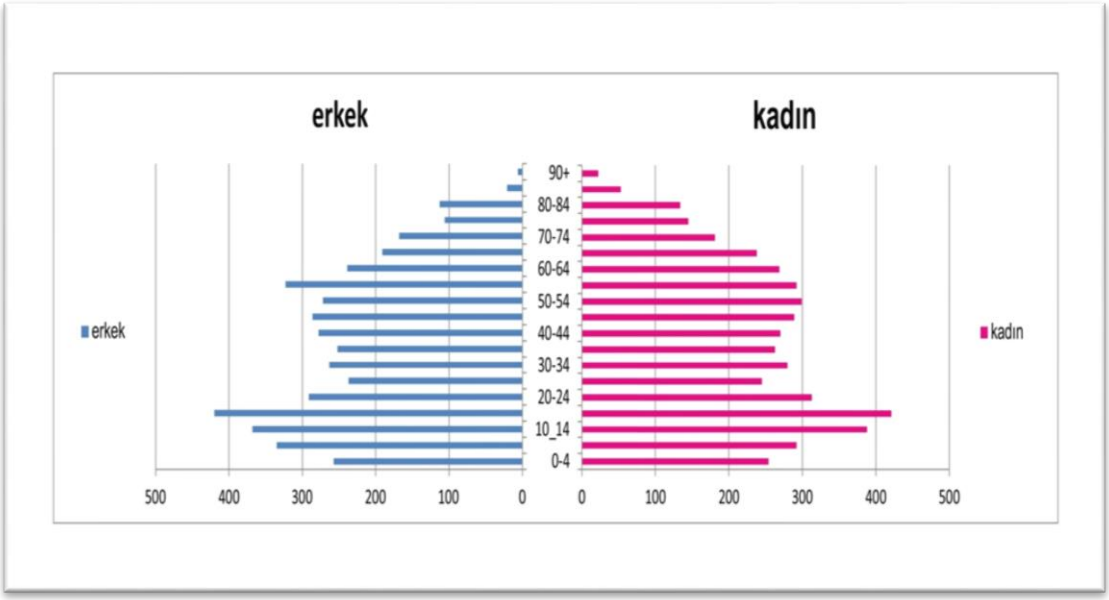

Harita 2.1. Araştırma Sahası Göç Haritası.

2.1.5. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

2.1.5.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Kadın ve erkek nüfusu genel itibariyle dünya ölçeğinde birbirine eşit veya çok yakın miktarda seyretmektedir (Tablo 2.3). Ancak ülkemizdeki kırsal nüfus dikkate alındığında ülke genelinde görülen sayısal veriler, araştırma sahasında da görülebilmektedir. Son on yıllık nüfus verileri incelendiğinde, genel itibariyle birbirine yakın seyretmekle birlikte kadın nüfusunun erkek nüfusuna oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi, çalışma çağında olan erkek nüfusunun çalışmak için büyükşehirlere gitmesi ve eş ve çocuklarını evlerinde bırakmalarıdır. 2016 Yılı verilerine göre ilçede toplam 8.624 kişi yaşamakta olup, bunların 4.227'sini erkek (% 49,01) ve 4.397'sini ise kadın (%50,99) nüfusu oluşturmaktadır. Bu oranlarla ilçenin kadın ve erkek sayısı oranı, Samsun ilindeki kadın-erkek sayısı oranı ile yakın bir sonuç göstermektedir. Samsun il genelinde erkek oranı % 49,44 ve kadın oranı % 50,56 iken; Yakakent ilçesinde kadın oranı Samsunilindeki kadın oranına göre sadece % 0,43 oranında daha fazladır. İlçe kadın ve erkek nüfus oranlarının Türkiye kadın ve erkek nüfus oranları ile karşılaştırmasında ise, Samsun karşılaştırmasına göre daha fazla bir fark bulunmaktadır. Yakakent ilçesinde yaşayan kadın nüfusu oranı, Türkiye genelindeki kadın nüfusu oranından % 1,16 oranında daha fazlalık göstermektedir.

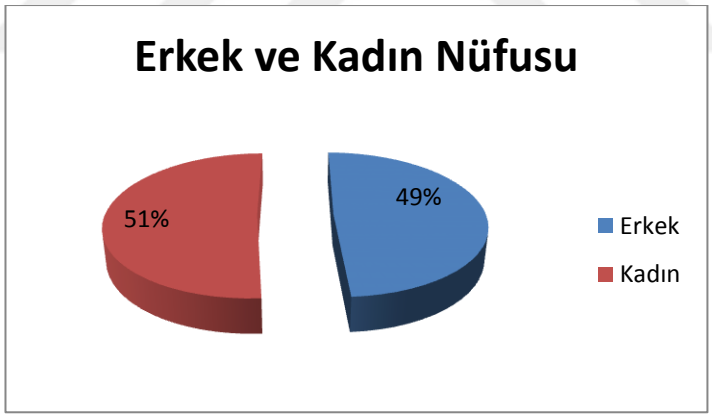

Şekil 2.5. Yakakent'te Kadın ve Erkek Yaş Yapısı

Tablo 2.3. Yıllara Göre Yakakent'in Kadın-Erkek Nüfusu.

Yıl	Yakakent Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2016	8.624	4.227	4.397
2015	8.672	4.266	4.406
2014	8.934	4.317	4.617
2013	9.074	4.426	4.648
2012	9.062	4.378	4.684
2011	9.193	4.477	4.716
2010	9.425	4.590	4.835
2009	9.560	4.657	4.903
2008	9.695	4.745	4.950
2007	9.521	4.652	4.869

Kaynak: TÜİK

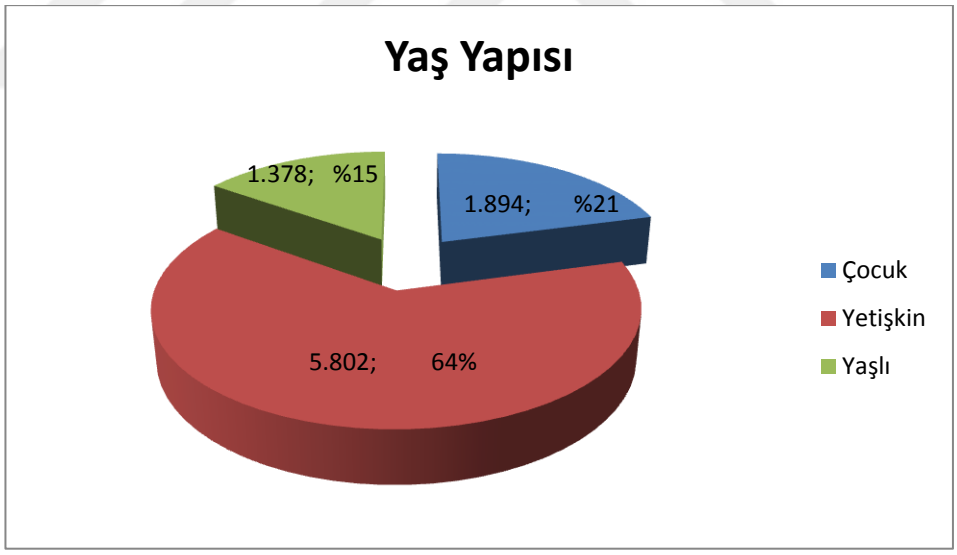

Şekil 2.6. Yakakent'te Kadın ve Erkek Nüfus Oranı (2016)

Nüfusun yaş yapısı incelediğinde ise (Tablo 2.4), genel itibariyle nüfusun yaşlara dengeli dağıldığı görülmektedir. Ülke genelinde son 15 yılda görülen nüfus özellikleri, sahada da kendini göstermektedir. Doğum oranlarındaki azalma, araştırma sahasında da dikkati çekmektedir. Kırsal kesimden kente göçlerin olması, kadınların iş hayatına atılmaları, eğitim seviyesinin yükselmesi, geç evlenme, şehirleşmenin artması gibi sebeplerle doğum oranları düşüş göstermektedir. Çalışabilen yaş gurubunda da bir daralma gözlenmektedir. Bu durum çalışabilecek yaştaki nüfusun saha dışına göç etmesi

ile açıklanabilir. Göçün en önemli sebebi de ekonomik faaliyetlerin kısıtlı oluşudur. Yaşlı nüfusun sahada önemli paya sahip olduğu da rahatlıkla gözlenebilmektedir. Yaşlı nüfusun saha dışına olan göç içerisinde yer almayışı, sağlık şartlarındaki iyileşmeler ve artık saha dışında çalışmış ve emekli olarak memleketine dönmüş olan insanların varlığı sahadaki yaşlı nüfusun fazla olmasının sebepleri olarak sayılabilmektedir.

Nüfusun yaş yapısı incelendiğinde; çocuk nüfus sayısı 1894, yetişkin nüfus sayısı 5802 ve yaşlı nüfus sayısı 1378 kişidir. Bu sayılara göre nüfusun % 64'lük bir kesimini yetişkin nüfus teşkil etmektedir. Nüfusun % 21'lik bir grubunu çocuk nüfus ve % 15'lik bir bölümünü de yaşlı nüfus oluşturmaktadır. 2013 Yılı Türkiye nüfusu yaş grafiği incelendiğinde çocuk nüfus % 24, yetişkin nüfus % 69 ve yaşlı nüfus % 7 olarak görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Yakakent ilçesinin özellikle yaşlı nüfusu dikkate alındığında, Türkiye ortalamasının çok üzerinde yaklaşık iki katı fazlası olarak görülmektedir. Bu durum, ilçenin emeklilik dönemlerini burada geçirmek isteyenler tarafından tercih edildiğini kanıtlamaktadır.

Şekil 2.7. Nüfusun Yaş Yapısı

Tablo 2.4. Yakakent İlçesinde Nüfusun Yaş Yapısı

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	511	257	254
5-9	627	335	292
10-14	756	368	388
15-19	841	420	421
20-24	604	291	313
25-29	482	237	245
30-34	543	263	280
35-39	515	252	263
40-44	548	278	270
45-49	575	286	289
50-54	571	272	299
55-59	615	323	292
60-64	508	239	269
65-69	429	191	238
70-74	349	168	181
75-79	251	106	145
80-84	247	113	134
85-89	74	21	53
90+	28	6	22
Toplam	9074	4426	4648

Kaynak: TÜİK (2013).

2.1.5.2. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu

Nüfusun eğitim ve kültür durumu, şüphesiz ki sahanın eğitim ve kültür altyapılarıyla ve yöre insanlarının eğitime yaklaşımları ile yakından ilgilidir. Araştırma sahasındaki nüfusun eğitim ve kültür durumları incelenirken, ilçedeki okul, derslik ve eğitim olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır (Tablo 2.5).

İlçede 1 adet anaokulu, 7 adet ilkokul, 5 adet ortaokul ve 2 adet de lise bulunmaktadır. İlkokullardan bir tanesi birleştirilmiş sınıflı ilkokul, diğerleri ise müstakil ilkokul konumunda bulunmaktadır. Ayrıca 1 tane de Halk Eğitim Merkezi bulunmaktadır.

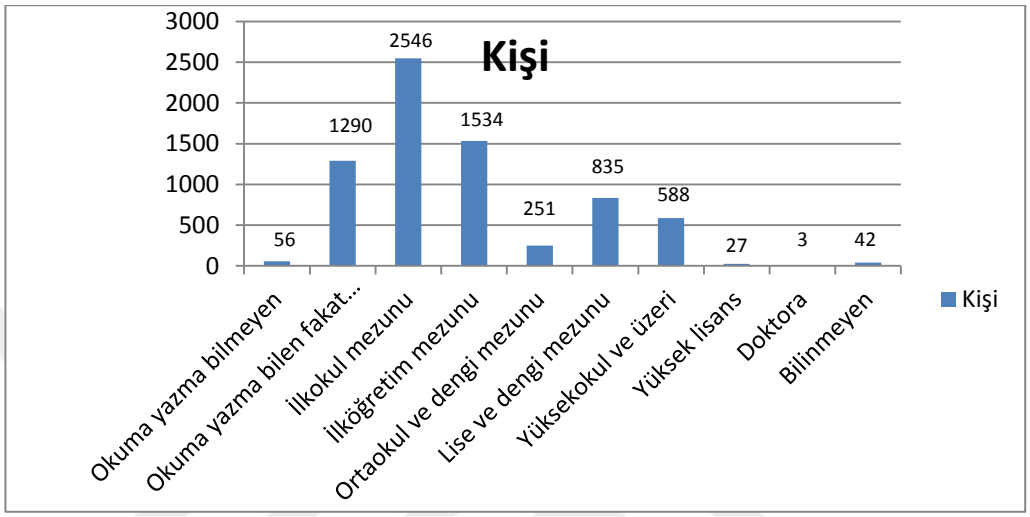
Tablo 2.5. 6 Yaş ve Üzeri Nüfusun Yıllara Göre Eğitim Durumu

Bitirilen Eğitim Düzeyi	1990			2000			2013		
	Erkek	Kadın	T.	Erkek	Kadın	T.	Erkek	Kadın	T.
Okuma Yazma Bilmeyen	911	1.782	2.693	587	1.271	1.858	15	41	56
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	896	799	1.695	1.166	1.247	2.413	409	881	1.290
İlkokul Mezunu	1.901	1.976	3.877	1.613	1.826	3.439	1.258	1.288	2.546
İlköğretim Mezunu	-	-	-	87	73	160	745	789	1.534
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	194	118	312	251	149	400	159	92	251
Lise veya Dengi Okul Mezunu	171	116	287	377	283	660	500	335	835
Yüksekokul ve Üzeri	80	47	127	174	139	313	335	253	588
Yüksek Lisans Mezunu							13	14	27
Doktora Mezunu							2	1	3
Bilinmeyen	-	-	-	-	1	1	26	16	42
Toplam	4.153	4.838	8.991	4.255	4.989	9.244	3.462	3.710	7.172

Kaynak: TÜİK

Nüfusun eğitim durumu verileri incelendiğinde, okuma yazma bilmeyen nüfusun hızla azaldığı görülmektedir. 1990 Yılında 2,693, 2000 yılında ise 1,858 olan okuma yazma bilmeyen kişi sayısı, 2013'te 56'ya kadar düşmüştür. 2016 Yılına gelindiğinde ise yok denecek kadar azalmış durumdadır. Bu düşüşte İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Müdürlüğü'nün ortaklaşa başlattıkları okuma yazma kursları projeleri etkili olmuştur. Okuma yazma bilmeyenlerin daha çok kadın ağırlıklı oldukları da görülmektedir. Okuma yazma bilen fakat hiç okula gitmeyen kişi sayısının fazlalığı, daha sonradan açılan Halk Eğitim kurslarıyla insanların okuma yazma öğrendikleri tezini kanıtlamaktadır. Günümüze doğru yaklaştıkça okula gitme ve bir üst kurumdan mezun olma sayılarının da arttığı gözlenmektedir. Özellikle ilkokul mezunu olanların

sayısının fazla olduğu gözlenmekteyse de; 12 yıllık zorunlu eğitim başlamasıyla lise mezunu olanların sayısında da artış olmaya başlamıştır. Yine yüksekokul, fakülte ve yüksek lisans mezunu olan kişi sayısının da büyük bir artış gözlenmektedir. İlçede bir yüksekokul veya fakülte açılması durumunda, yüksekokul ve üstü kurumdan mezun olan kişi sayısının da çok daha fazla olacağı açıkça görülmektedir (Şekil 2.8).

Şekil 2.8. Öğretim Kurumlarından Mezun Olan Kişi Sayıları

2.1.5.3. Nüfusun Medeni Durumu

Araştırma sahasındaki nüfusun medeni durumu incelendiğinde (Tablo 2.6), boşanmaların gün geçtikçe arttığı gözlenmektedir. Türkiye genelinde de bu yönde artış gösteren boşanmalar, aile kurumunun gün geçtikçe zedelendiğini, önemsiz hale geldiğini gösteren parametler olarak karşımıza çıkmaktadır. 2012-2016 Yılları arasındaki veriler dikkate alındığında, 2012 yılında 111 olan boşanma vakaları, 2013 yılında112, 2014 yılında 120, 2105 yılında 137 ve 2016 yılında ise yine 137 olarak kayıtlara geçmiştir. Yakakent gibi küçük bir ilçede boşanma vakalarında meydana gelen bu artış, azımsanmayacak derecededir. Hiç evlenmeyenlerin sayısı da günümüze yaklaştıkça azalmaktadır. Bu durum aslında insanların evlenmeye sıcak baktıklarını; ancak evlendikten sonra yaşadıkları sorunlar ve anlaşmazlıklar nedeniyle boşanma vakalarının da arttığını göstermektedir. Bu konu elbetteki sosyolojik bir olaydır ve derinlemesine incelenmesi gereken, toplumun yapı taşı olan en önemli ve en küçük kurumu ailenin ayakta kalabilmesi için toplumsal olarak çalışılması gereken bir meseledir.

Tablo 2.6. Yakakent'te Nüfusun Medeni Durumu

	2012	2013	2014	2015	2016
Boşanan	111	112	120	137	137
Eşi Ölen	659	652	665	664	681
Evli	4632	4721	4742	4586	4646
Hiç Evlenmeyen	1654	1687	1558	1551	1557

Kaynak: TÜİK

2.1.5.4. Aile Büyüklüğü

Bir hane içinde yaşayanların sayısı o ailenin büyüklüğünü vermektedir. Bir hanede yaşayan bireylerin sayısı, hane sayısı ile nüfus arasındaki dengeyi belirlediği gibi nüfusun dinamizmi ve yerleşmelerin yapısı hakkında verdikleri ipuçları açısından da önem taşımaktadırlar. Ayrıca hanehalkı büyüklüğü ailenin yaşam kalitesi ve refah seviyesi üzerinde de belirleyici bir ölçüttür (Deniz, 2013: 137).

Yakakent ilçesinde 2013 yılı nüfus verilerine göre ortalama hane halkı büyüklüğü 3,37 olarak görülmektedir. Samsun genelinde ortalama hane halkı büyüklüğü, 3,66 olarak gerçekleşmiştir. Yakakent ilçesi, Samsun ortalama hane büyüklüğünden 0,29 oranında daha düşük bir seviyede seyretmiştir. Samsun ilçeleri arasında ortalama hane halkı büyüklüğünde ise Yakakent ilçesi 15. Sırada yer almıştır. Türkiye'de ise ortalama hane halkı büyüklüğü 3,75 olarak göstergelere girmiştir. Bu bağlamda yine Türkiye ortalama hane halkı büyüklüğüne göre de Yakakent ilçesinin ortalama hane halkı büyüklüğü daha düşük bir seviyede belirmiştir.

2.1.5.5. Nüfusun Diğer Sosyal Özellikleri

Türkiye'de erken yaşta evlenmeler, büyük sorun teşkil etmektedir. Özellikle çocuk yaştaki kız ve erkeklerin evlenmeleri, sosyal açıdan ve aile açısından ileride büyük sorunlara sebep olabilmektedir. Resmi kayıtlara göre Türkiye'de özellikle kızların evlenme yaşlarının erkeklere göre daha küçük yaşta oldukları görülmektedir. Bu durum, Samsun ve Yakakent ölçeğinde de benzerlik göstermektedir. 16-19 Yaş arasındaki evlilik verilerine göre kızların erkeklere oranla yaklaşık Türkiye'de 10 katı,

Samsun'da 5 katı ve Yakakent'te ise 16 katı olduğu görülmektedir. Yakakent'te 16-19 yaş grubu arasında 16 kız evlenmişken buna karşılık sadece 1 erkek evlenmiştir. Bu durum da ailelerin kız çocuklarını erkenden evlendirdiklerini göstermektedir. 20-24 Yaş arasında da yine kadın nüfusta gerçekleşen evlenmelerin erkeklere oranla daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim kayıtlarda 20-24 Yaş arasında Yakakent'te 23 erkek ve 32 kız evlenmiş olarak görülmektedir. Yaş aralığı ilerledikçe erkeklerin evlenme oranı kızların evlenme oranından daha fazla olmaya başlamaktadır. Kızların erkeklere oranla daha erken yaşlarda evlendikleri; buna karşın erkeklerin ise evlenmek için özellikle 25-29 yaş aralığını tercih ettikleri görülmektedir (Tablo 2.7). Şüphesiz ki kızların evlenme yaşlarının küçük olması, bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken evlenen kızlar, eğitimlerini tamamlayamamakta ve sosyal hayattan çabucak kopmaktadır. Bu görüntüde olan bir kız çocuğunun kısa sürede anne olacak olması, yetiştireceği çocuklar açısından da olumsuzluk içermektedir. Kendi eğitimini ve gelişimini henüz tamamlayamadan anne olan kızlar, çocuklarının eğitimlerinde de aksaklıklara ve yetersizliklere sebep olmaktadır. Bundan dolayı, ilgili birim ve makamlarca özellikle kırsaldaki ailelerle birebir görüşmeler ve eğitim seminerleri düzenlemeleri, özellikle kızların erken yaşta evlenmemeleri konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Tablo 2.7. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Evlenmeler

		Topl.	16-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	Bilinmeyen
Türkiye	Damat	600.138	13.546	155.555	241.462	103.064	35.982	16.537	10.291	6.915	5.005	3.355	5.066	3.360
	Gelin	600.138	123.120	213.019	145.037	53.463	22.989	11.632	6.804	3.962	2.371	1.326	1.051	15.364
Samsun	Damat	9.729	406	2.864	3.750	1.460	447	247	172	100	84	66	95	36
	Gelin	9.729	2.095	3.576	2.347	762	314	176	123	58	43	29	25	179
Yakakent	Damat	62	1	23	29	5	1	-	1	1	-	-	1	-
	Gelin	62	16	32	8	1	-	1	1	-	1	1	-	1

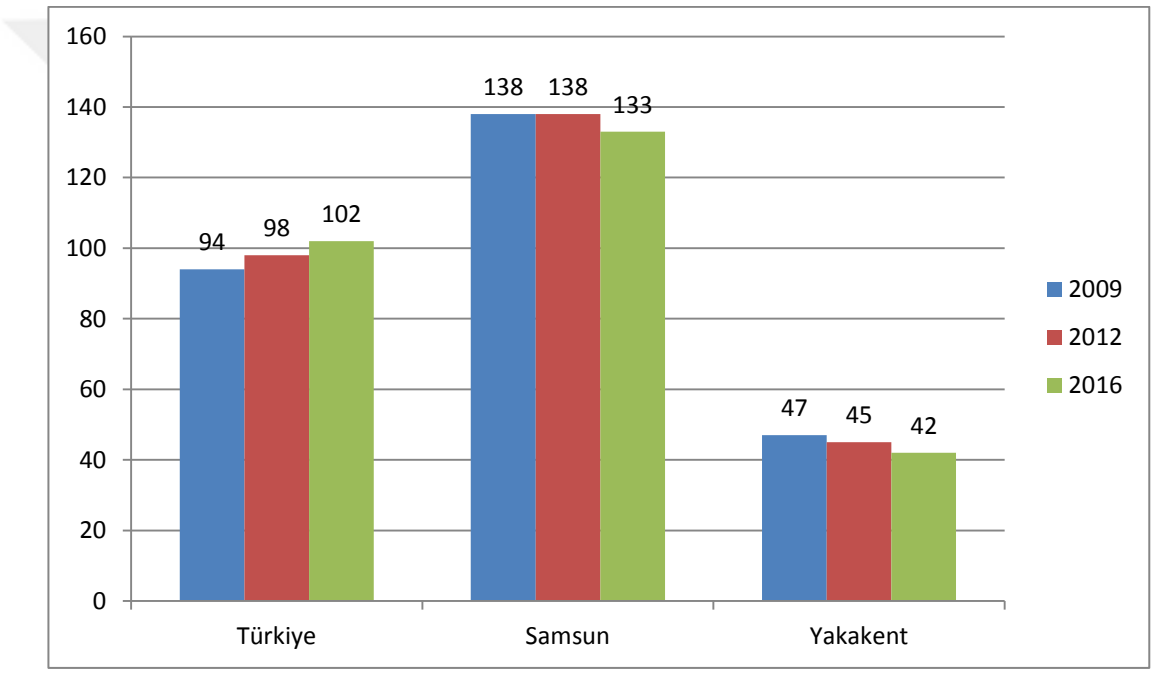
Kaynak: TÜİK (2013).

Yakakent'te son yıllarda sadece 2013 yılında intihar vakasına rastlanmıştır. Bu intihar vakasında bir erkek sebebi bilinmeyen bir nedenle intihar ederek hayatını kaybetmiştir.

2013 yılı doğum oranları incelendiğinde, ilçede 75 erkek, 47 kadın doğarken; 35 erkek, 24 kadın ölmüştür. Toplamda ise 122 kişi doğarken, 59 kişi ölmüştür. Bu durumda doğum oranı ölüm oranının iki katından daha fazla olmasına rağmen ilçe nüfusunun azalması, ilçeden dışarıya olan göçün boyutlarını gözler önüne sermektedir.

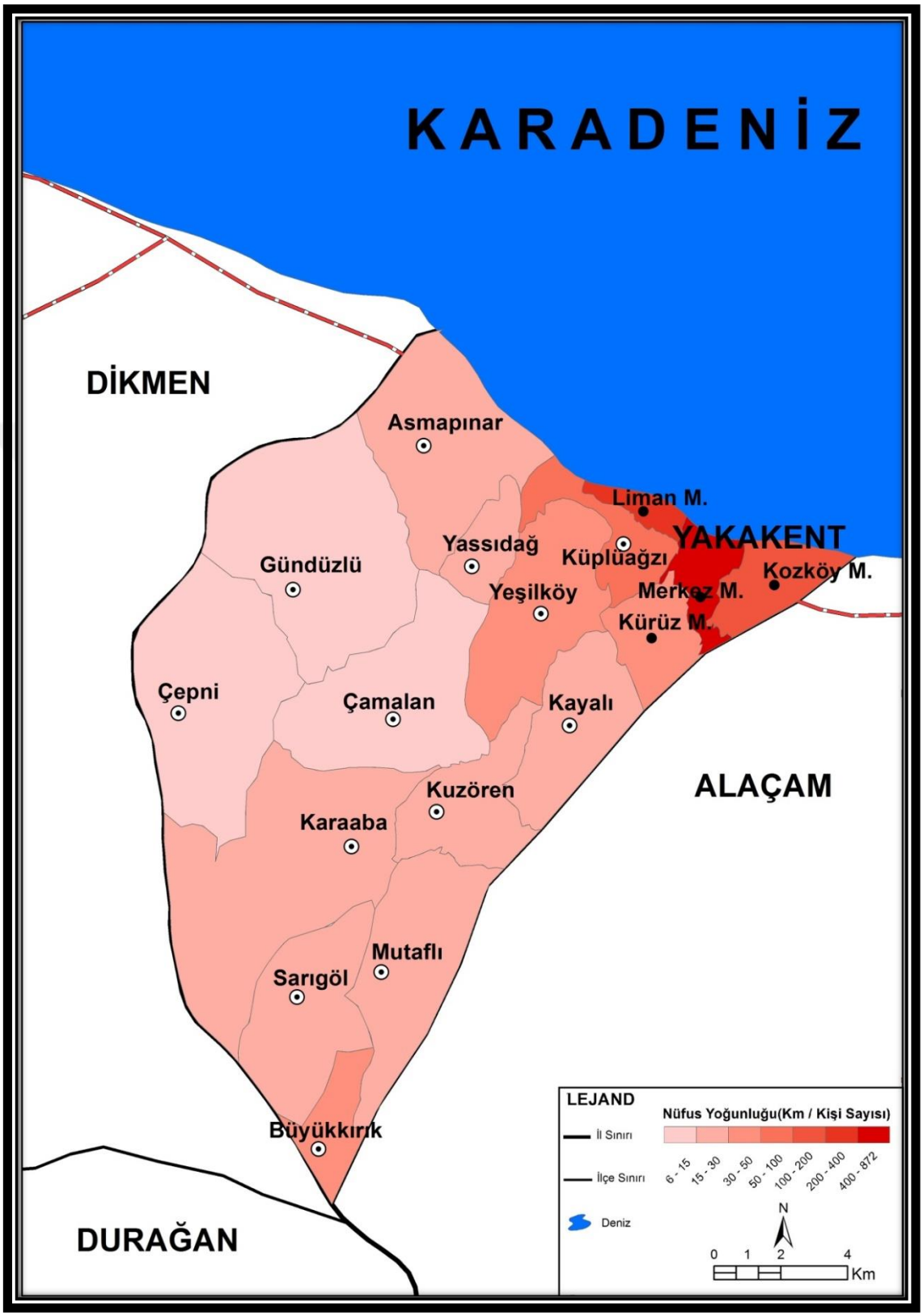
2.1.6. Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışı

Yakakent ilçesi 204 km²'lik alanı ile Samsun ilinin en küçük ilçesidir. 2016 Yılı adrese dayalı nüfus sayımına göre ilçe nüfusu 8.624 kişidir. Bu verilere göre, Yakakent'te km²'ye 42 kişi düşmektedir. 2012 Yılında km²'ye 45 kişi ve 2009 yılında ise km²'ye 47 kişi düşmekteydi. Buna göre ilçe göç vermektedir ve nüfusu giderek azalmaktadır. Dolayısıyla km²'ye düşen kişi sayısı da gün geçtikçe azalma göstermektedir. Yakakent'in nüfus yoğunluğu, Samsun ve Türkiye ortalamalarının oldukça altında kalmaktadır. İş imkânlarının kısıtlı olması, bu azalmada en büyük etken olarak görülmektedir.

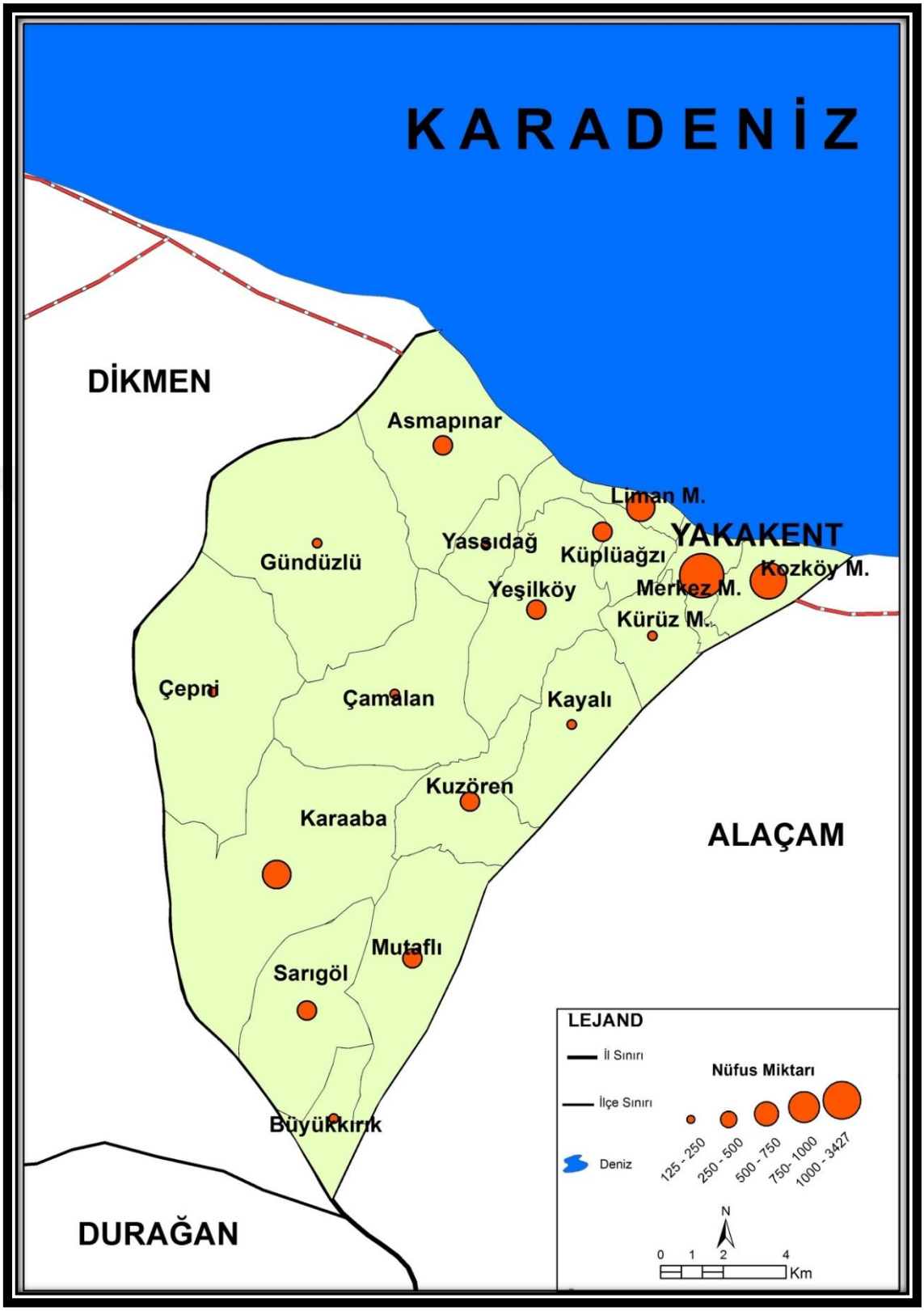

Şekil 2.9. Türkiye, Samsun ve Yakakent'in Nüfus Yoğunlukları (Kişi/km²)

Yakakent ilçesinde nüfus daha çok deniz kıyısında yoğunlaşmıştır (Harita 2.2, 2.3). Dört tane merkez mahalledeki (Merkez, Liman, Kürüz, Kozköy Mahalleleri) nüfus toplam nüfusun yaklaşık % 60'ını oluşturmaktadır. Sadece Merkez Mahallesi'ndeki nüfus miktarı 3.518 kişi ile toplam nüfusun % 40'a yakınını oluşturmaktadır. 300 m.'ye kadar 5.991 kişi, 500 m.'ye kadar 6.491 kişi ve 800 m.'ye kadar 8.087 kişi yaşamaktadır. 1000 m'nin üzerinde ise 537 kişi yaşamaktadır. Bu durumda nüfusun büyük bir kısmı sahile yakın kesimde ve yükseltisi az olan bölgelerde yaşamaktadır.

Harita 2.2. Araştırma Sahasının Nüfus Yoğunluğu Haritası.

Harita 2.3. Araştırma Sahasındaki Yerleşim Yerlerinin Nüfus Miktarları.

2.2. YERLEŞME

2.2.1. Yerleşmelere Genel Bakış

Nüfus ve buna paralel olarak yerleşmeler yeryüzünde eşitsiz dağılmışlardır. Bazı yerlerde çok yoğun nüfuslu sahalar olduğu gibi, çok az nüfuslu hatta boş sahalar da vardır. İnsanların yerleştikleri sahalar modern devrin bütün teknik ilerlemelerine rağmen hala sınırlıdır ve yeryüzünün ancak belirli bir parçasını meydana getirmektedir. Bunula beraber sınırlar kesin değildir ve sadece fiziki faktörlere değil, devamlı olarak değişen ekonomik koşullara da bağlıdır (Denker, 1977 s. 15).

Araştırma sahasında, en az Neolitikten bu yana insanların yaşamakta olduğu ve bugün de bölgede kalabalık bir nüfusun barındığı bilinmektedir. Ancak yüzyıllardır meydana gelen orman tahribatı ve buna bağlı gelişen erozyonla birlikte, ekosistem dengesi değişmiş ve günümüzde verimi düşen bu topraklarda tarımdan geçimini sağlayan insanlar ya başka alana ki özellikle balıkçılığa ve turizme yönelmekte; ya da fırsat buldukça bölge dışına göç etmektedirler.

Burada incelenecek yerleşmeler, köy yerleşmeleri, mahalleler, köye bağlı yerleşimler ve kasaba yerleşmesi şeklinde olacaktır (Tablo 2.8). İlçede toplam 17 mahalle bulunmaktadır. Bunlardan 4 tanesi merkez mahallesi, 13 tanesi de önceden köy statüsünde olan ve Büyükşehir Yasası ile mahalleye dönüştürülen mahallelerdir. Kırsal yerleşim olarak sözü edilen bu 13 mahalle, toplamda kendilerine bağlı 66 yerleşim yerinden oluşmaktadır. Asmapınar Mahallesi, kendisine bağlı 9 yerleşim yeri ile en fazla yerleşim yerine sahip mahalle olurken; Büyükkırık Mahallesi ise 2 yerleşim yeri ile en az yerleşim yerine sahip mahalle olmuştur.

Tablo 2.8. Mahallelere Bağlı Olan Yerleşim Sayıları

Mahalle	Bağlı Yerleşim Sayısı
Çamalan	4
Çepni	7
Gündüzlü	8
Karaaba	4
Kayalı	4
Asmapınar	9
Büyükkırık	2
Kuzuören	4
Küplüağzı	8
Mutaflı	3
Sarıgöl	3
Yassıdağ	3
Yeşilköy	3

2.2.2. Yerleşmenin Tarihi Gelişimi

Yakakent kuruluşunun M.Ö. II. YY.'a tarihlendiği Pilavtepe Tümülüsü'nden elde edilen buluntulardan anlaşılmaktadır. İlçeye hakim bir tepe üzerinde yer alan Tümülüs yaklaşık 15-20 m. çapında ve 4. yüksekliğinde olup üzeri sık çalılarla kaplıdır (Foto 2.1). Pilavtepe Tümülüsü 2008 yılında 1. derece arkeolojik sit alanı olarak kabul edilmiştir (Taşınmaz Kültür Envanteri, 2002). Yörede ilk bilinen kavim Gaskalar'dır. Günümüzden 3500-4000 yıl önce yaşayan topluluktan sonra Friglerin, peşinden Kimmerler, İskitler ve M.Ö. 652 yıllarında Lidyalıların hâkim oldukları görünmektedir. M.Ö. 5 inci asırda ise Miletliler, akabinde Büyük İskender İmparatorluğu, Galatlar ve Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırlarına dâhil olmuştur. Ancak Romalı General Lucullus, Amisos (Samsun)'u ve çevresini uzun mücadelelerden sonra yakıp, yıkar ve yağma eder. (M.Ö. 133). Yavuz Sultan Selim dönemine kadar başına buyruk bir eski Bizans yöresi olarak kalır. Osmanlı İmparatorluğunu tanımak istememeleri üzerine Kominos (Yakakent) ele geçirilir. 1500'lü yıllarda Bizanslılar'ın hüküm sürdüğü Yakakent'in adı o dönemde Kominos'tur. 1514'te gerçekleşen ve tarihin en büyük

meydan muharebelerinden biri olan Çaldıran Savaşı için sefere çıkan Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim'in, Kominos halkının Osmanlı İmparatorluğu'nu tanımaması üzerine, Kominos'u yerle bir ettiği söylenmektedir. Kominos ismi Bizanslı Rumlar tarafından kullanılmıştır. Rumca, "Başsız Piskopos" anlamına gelmektedir. Kente daha sonra gelenler bu ismi önce Gümenus sonra "Gümenüz" şeklinde değiştirmişlerdir. Bu isimler geçmişin orayla ilgili ipuçlarıdır. Bu günkü Yakakent 1800' lü yıllarda birkaç ailenin Sinop- Gerze'den gelerek Gümenos/Gümenüz' e yerleşmesiyle başlamaktadır.

Foto 2.1. Yakakent'te İlk Yerleşim Yeri Olduğu Düşünülen Pilavtepe Tümülüsü.

Yakakent'in gelişimi ise öncelikle 1893-1895 yıllarında Rus işgalinden kaçan Doğu Karadenizliler ve Cumhuriyetle birlikte Rize'den ve Trabzon Sürmene'den gelenler daha sonra da 1924 yılında yapılan Lozan Konferansı sonucunda Yunanistan'ın Selanik, Kavala, Drama ve Sarışaban bölgesinden gelen mübadillerle büyümüş ve gelişmiştir. 1896 yılında Muhtarlık, 1 Mart 1963 yılında Belediye Teşkilatı kurulmuştur. Aynı yıl Gümenüz olan ismi, kıyı şehir anlamına gelen "YAKAKENT" olarak

değiştirilmiştir. 09.05.1991 tarihinde Yakakent ilçe olmuştur (http://www.yakakent.gov.tr/tarihçe).

2.2.3. Köy Yerleşmeleri

Yakakent ilçesinde 13 adet köy bulunmaktadır. Ancak büyükşehir belediye yasasına göre ilçe büyükşehir sınırları kapsamında bulunduğu için köyler mahalle olarak adlandırılmakta ve büyükşehir belediyesinin mahallesi konumunda yer almaktadır. Bu mahalleler aşağıda köy başlıkları altında çeşitli özelliklerine göre incelenmeye çalışılmıştır.

2.2.3.1. Yer Adlarına Göre Köyler

Yer adları incelemesi, tarihi gelişimini ve bulunduğu coğrafyanın özelliklerini yansıtması bakımından birçok bilime konu olmuştur. Yer adları ilmi, arkeoloji tarih folklör, jeoloji, botanik, antropoloji, sosyoloji ve buna benzer diğer ilimleri de yakından ilgilendirmektedir. Yer adlarını incelemeyi konu edinen toponomi, dil biliminin bir kolu olan genel olarak özel isimleri inceleyen Onomastik'in bir dalı olarak isimlendirilmektedir (Yediyıldız, 1984: 27). Yer adları incelemesinde birçok bilimin bu konu ile ilgilenmesinin yanı sıra mekânın, yani coğrafi olayların geliştiği, etkilediği ve etkilendiği yerin adlandırılması şüphesiz en çok coğrafyacıları ilgilendirmektedir (Bulut, 1996: 30).

Yer adları rastgele, sıradan verilmiş isimler değildir. Yer adlarının verilmesinde halk bir bakıma kültürünü de yaşadığı yere yansıtmış, özünü benimsetmeye çalışmıştır. Köylümüz daima ilginç ve nükteli köy, yöre ve mevkii isimleri bulmuştur. Bu yüzden yer adları çok fikir açıcıdır.(Alagöz, 1972: 7) Görüyoruz ki Türk toplulukları eski zamanlardan beri arazi parçalarını adlandırmaya adeta bir coğrafyacı dikkati ile özen göstermişlerdir. Dağlara, yaylalara, göllere, ırmaklara, geçitlere, küçük arazi parçalarına, köy ve kentlere daima manalı isimler vermişlerdir.(Eröz, 1984: 43) Nihayetinde yer adları incelemesi de bir kültürün incelenmesi ve açıklanması bakımından dikkate ve araştırmaya değer bir konudur. Yöre insanının coğrafi faktörlerden oldukça fazla etkilenmesi ve yaşamlarının bir parçası haline getirmeleri (Yıldırım, 2013: 13), yaşadıkları yerlere verdikleri isimlerde de anlaşılmaktadır.

Ülkemizde yerleşme yerleri ve mevkiiler genelde isimlerini doğal unsurlardan almaktadır. Bu unsurlar arasında özellikle başta topografik özellikler olmak üzere litoloji, klimatoloji ile mahsul çeşitleri, meslek grupları, daha önceki yerleşmeler, şahıs isimleri ve pınarlar da çokça kullanılan beşeri unsurları teşkil etmektedir. Bunların yanında hayvanlara ait bazı isimler de köy, yerleşme yeri ve mevkii isimleri olarak seçilmişlerdir.(Karaboran, 1984: 108)

Öncelikle inceleme sırasında ilçedeki köy ve mevkii adlarıyla ilgili doğal ve beşeri coğrafya faktörleri dikkate alınarak bir sınıflandırma yapılmaya çalışılmıştır.

Yakakent'te köy ve mevkii adları toponomik açıdan genel olarak şu şekilde sınıflandırılmıştır.

Tablo 2.9. Yakakent'te Fiziki Coğrafya İle İlgili Köy ve Mevkii Adlarına Örnekler

Yer adı grubu	Yer adı Kaynağı	Örnekler
Fiziki Coğrafya İle ilgili	Sularla İlgili Adlar	Asmapınar, Çaycısuyu, Sarıgöl, Dereköy,
	Bitki Tür Örtüsüyle İlgili Adlar	Beşçam, Yaprak, Karayaprak, Kozakyanı, Erikçe, Hıdır, Söğütalan, Asmapınar, Dikencik, Cevizdibi, Çamlı, Gürgenlik, Kürüz, Kozköy, Çamalan, Yeşilköy, Güzören, İbecenin Çördüğü Tepesi, Çamlıköy,
	Yer Şekilleri İle İlgili Adlar	Büyükkırık, Küçükkırık, Gökyar, Sivri Tepe, Kayabaşı Tepesi, Alageriş, Döllek, Kocakırığı, Kuzören,
	Kayaçlarla İlgili Adlar	Kayalı, Saytaşı,
	Rüzgarla İlgili Adlar	Kalaç,
	Topoğrafik Adlar	Hızardüzü, Kösedağ,
	Toprak Yapısı İle İlgili Adları	Sarı,
	Hayvan Adları	Şahinli, Keçiören, Taraklı,
	Yönlerle İlgili Adlar	Yakakent, Aşağı Çepni, Yukarı Çepni, Aşağı, Aşağı, Aşağı Döllek,
	Klimatolojik Adlar	Dumanlı,

Tablo 2.10. Yakakent'te Beşeri Coğrafya İle İlgili Köy ve Mevkii Adlarına Örnekler

Yer adı grubu	Yer adı Kaynağı	Örnekler
Beşeri Coğrafya ile ilgili	Ekonomik Faaliyetlerle İlgili Adlar	Bağlıca, Yağcı, Köseli, Kocakaluk, Mutaflı, Karaaba, Cimit, Yünlüce,
	Kişi Adları İle İlgili Adlar	Fındıkbekir, Karacababa, Köseosman Tepesi, Uzunkız, Sarıhüseyin, Ömer, Kilitçi, Yusufağa, İbişoğlu, Çobanoğlu, Hatip,
	Oğuz Boyları İle İlgili Adlar	Çepni, Gündüzlü, Oğuz, Türkmen, Yörük,
	Eski ve Yeni Kavramlarıyla İlgili Adlar	Yeni,
	Geçici Yerleşme Yeri İle İlgili Adlar	Kışla, Kışla,
	Mistik ve Efsanevi Adlar	Evliya Tepesi, Çığlık, Kominos,
	Kültür ve Tarih İle İlgili Adlar	Lazlar, Deli, Zincirli, Sarısoy,
	Diğer Adlar	Çöküyan, Masiran Tepesi, Ayvarık, Direk Döneği Tepesi, Sefer, Kutucular, Küplüağzı, Taştam, Söbbecek, Torsoğ, Satırlı, Gözveren, Çöküyanı,

Yörede kullanılan yer adlarının incelemesine geçmeden önce, özellikle ilçenin adı üzerinde durulması gerektiği düşüncesindeyiz. Zira İlçe adının günümüze kadar değişik şekillerde olması ve günümüzdeki adını alması, yer adlarının konulmasında insanların yaşadıkları yerin özelliklerini ve kültürlerini yaşadıkları yere yansıtmaları bakımından ne derece önem verdiklerini göstermektedir.

İlçenin kuruluş adı Kominos'tur. Rumca'da başsız piskopos anlamına gelen Kominos, Baş Piskopostan bağımsız bir şekilde kilise kuran kişilere verilen isimdir. Muhtemelen o dönemde burada yaşayan bir piskoposun bağımsız bir şekilde kilise açmasıyla kendisine verilen bu isim, aynı zamanda yerleşim yerinin de bu isimle anılmasına sebep olmuştur. Bölgede yaşayan insanların ağızlarında zamanla değişen Kominos ismi, Gumenos ve Gümenos isimlerine dönüşmüş ve son olarak da Gümenez ismini almıştır. Nihayet 1963 yılına yer adlarının yabancı kelimelerden arındırılması amacıyla ilçeye kıyı şehri anlamına gelen Yakakent adı verilmiştir (http://www.yakakent.gov.tr/tarihçe). Bu adın verilmesinde ilçenin bulunduğu coğrafi konumun dikkate alınması da coğrafyanın yer adlarının konulmasında ne denli önem arz ettiğini bir kere daha ortaya koymaktadır.

Sahada 90 köy ve mevkii adı çıkarılmıştır. Bu adlardan en fazla kullanılan ad grubunu 19 köy ve mevkii adının kullanıldığı bitki örtüsü ile ilgili adlar oluşturmaktadır. Yörede kullanılan adların yaklaşık % 18'ini oluşturan bu kısım, bitki örtüsündeki tür ve çeşitliliğin yöredeki önemini ve günlük yaşama etkisini ortaya koymaktadır. En fazla kullanılan ad gruplarının ikincisini kişi adları oluşturmaktadır. Yaklaşık % 11'lik kısmı içine alan kişi adları ile ilgili adlar, yörede kişilerin etkin bir rol üstlendiklerinin ve kültürlerinde önemli rol oynadıklarının da bir göstergesidir. Üçüncü sırada ise % 10'luk bir kullanma oranıyla yer şekilleri ile ilgili adlar kullanılmaktadır. Sahada kullanılan adların % 9'luk kısmını teşkil eden ekonomik faaliyetler ile ilgili adlar da kayda değer bir önem arz etmektedir. Geri kalan adlarda fazlalık sıralarına göre yönler ile ilgili adlar, Oğuz Beyleri ile ilgili adlar, sular ilgili adlar, kültür ve tarih ile ilgili adlar, hayvan adları ile ilgili adlar, mistik ve efsanevi adlar, kayaçlarla ilgili adlar, topografya ile ilgili adlar, geçici yurtlarla ilgili adlar, rüzgârla ilgili adlar, toprak ile ilgili adlar, klimatolojik adlar, eski-yeni kavramlarıyla ilgili adlar olarak sıralanmaktadır.

Coğrafi Terimler sözlüğünde dağların üstünde, kayalıklar üzerinde, dağ ve tepelerin eteğinde, küçük sayılabilecek düzlüklere verilen ad olan Dölek, sahada Döllek olarak halk tarafından adlandırılmıştır. Buna karşı coğrafi terimler sözlüğünde rastlanılmayan; fakat Divan-ı Lügati't Türk'te ve Azerice gibi bazı Türkçe sözlüklerde rastladığımız adlar da sahada coğrafi olarak karşılığını bulmuş ve mevkii adı olarak kullanılmıştır. Örneğin başağı kılçıksız bir çeşit buğday, cılız, bodur anlamına gelen Köseli, dik kayalık, taşlık yer, iri büyük kaya, su kaynağı, cilalı parlak dibi yere gömülü kaygan taş, ekime elverişsiz yer düz olmayan yer, dağ yamaçlarındaki taşlı çakıllı arazi anlamına gelen Saytaşı, dağların ve tepelerin sırt kısmı, büyük dağ, meşe çalısı kaplı yer anlamına gelen Geriş, ormandan fundalıktan açılarak tarlaya eklenen yer anlamında Kaluk, dalgalı fakat patlamayan deniz durumu, kuzeyden esen rüzgar etkisiyle oluşan dalgalar anlamına gelen Kalaç/Halaç, çalılık fundalık yer, koru, yeni biten çam fidanları kümesi anlamına gelen Kürüz, Yeşillik anlamına gelen Hıdır, kozalak yabani yemiş anlamına gelen Cücek, keten tohumu fındık ve ceviz içi anlamında Cimit, keçi kılından dokunmuş veya örülmüş çuval yem torbası anlamındaki Mutaf adları, sahada rastlanan ilgi çekici olan adlardan bazılarıdır.

Sahadaki ili çekici adlardan bir kısmı da Oğuz boyları ile ilgili olan adlardır. Fatih Sultan Mehmet zamanında Karadeniz Bölgesi'ne yerleştirilen Çepniler, burada bulunan bir köye adını vermişler ve aynı zamanda kendi kültürlerini halen bu bölgede yaşatmaya devam etmektedirler. Yirmi dört Oğuz Boyunun yirmi birincisi olan Çepni, "nerede düşman görse savaşan" anlamına gelmektedir. Oğuzların Üçok koluna mensup olan Çepnilerin simgesi ise doğan kuşunun en yırtıcı türlerinden olan Sungur kuşudur. Yine Bozokların Avşar kolunun üç obasından biri olan Gündüz Oğulları 15. Asırdan sonra Batı Anadolu'ya iskan ettirilmişler ve bir kısmı da sahadaki Gündüzlü adı verilen köyde yerleşmişlerdir. Yine sahada kullanılan Oğuz, Türkmen ve Yörük adları da Türk boylarını yansıtan diğer adlardadır.

2.2.3.2. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler

Köyler için yapılan başka bir sınıflama da yerleşmelerin kuruluş yerine göre yapılan sınıflamadır. Köyler kuruluş yerlerine göre sırt, yamaç ve etek gibi eğimli yüzeylere kurulan köyler ile vadi düzlüğü ve ova vb. düzlüklere kurulan köyler şeklinde sınıflanabilmektedir (Doğanay, Özdemir, Şahin, 2003: 212). Türkiye'de kırsal yerleşmelerin % 70'den fazlası eğimli araziler üzerine kurulmuşlardır (Doğanay, 1994: 251).

Arazi gözlemleri ve topografya haritası üzerinde yapılan incelemelere göre, 10 köy yamaçta, 1 köy dağ eteğinde, 1 köy dere-göl kenarında, 1 köy de sırtta kurulmuştur. Yamaçta kurulan köyler aynı zamanda vadi kenarı köyleridir. Nitekim sahada vadi kenarı köyleri olarak belirlenen köylerin hepsi yamaçta kurulu vaziyettedir.

Sahada sadece Yassıdağ Köyü sırtta kurulmuştur (Foto 2.2). Düz tarım arazisi üzerinde kurulan köyün yüzey şekilleri, adının konmasında da etkili olmuştur. Mutaflı Köyü de yine derenin kenarında kurulan tek köy yerleşmesi görünümündedir (Foto 2.3).

Foto 2.2. Sırtta KurulanYassıdağ Köyü.

Foto 2.3. Dere kenarında kurulan Mutaflı Köyü.

Foto 2.4. Dağ yamacında kurulan Kuzören Köyü.

Foto 2.5. Yamaçta kurulan Büyükkırık Köyü.

Yapılan gözlemler sonucunda Kuzören, Mutaflı ve Kayalı Köylerinin toplu yerleşme tipi, diğer köylerin ise dağınık yerleşme tipi sergiledikleri gözlemlenmiştir. Genellikle evlerin arasında tarım arazileri girmiş ve evler birbirlerinden uzaklaşarak dağınık hal almıştır. Öyle ki, köy merkezlerinden daha da uzaklaşarak kümelenen evler, merkez köyün mahallesi konumunda olmaktadır. Yamaçta kurulan köyler ise dağların güneşe dönük yamaçlarını yerleşim yeri olarak kendilerine seçmişlerdir.

Köylerin konumlarına göre yapılan sınıflandırmalardan biri de köylerin orman varlığına ve ormana göre konumuna dayanarak yapılmaktadır. Buna göre köyler orman içi, orman kenarı ve orman uzağı-dışı köyler şeklinde sınıflandırılmaktadır (Doğanay, Özdemir, Şahin, 2003: 212). Ormandan faydalanma, kesimlerle ormanların tahrip edilmesi ve yangınlar, köylerin ormana göre konumları ile yakından ilgilidir (Bulut, 1992: 122). Kırsal alanların kalkınmasında ormanlardan faydalanmak ve ormanları iyileştirmek gerekmektedir. Çünkü ormanların sosyokültürel ve ekonomik katkıları köylerin kalkınmasında önemli bir yere sahiptir (Deniz, 2013: 207).

Araştırma sahasında toplam 17 mahalle/köy olmakla birlikte bu mahallelerin 4 tanesi merkez mahalle, kalanı ise köy yerleşmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Köy yerleşmelerinin ormana göre konumları incelediğinde ise; Sarıgöl, Mutaflı ve Asmapınar köylerinin orman kenarı köyleri olduğu (Foto 2.6, 2.7, 2.8), Büyükkırık köyünün ise orman içi köyü olduğu gözlemlenmektedir. Diğer köyler özellikle vadi kenarlarında yoğunlaşarak vadi kenarı köyü olarak (Küplüağzı, Yeşilköy, Kuzören, Karaaba, Gündüzlü), Çamalan ve Çepni köyleri ise yamaç köyü olarak karşımıza çıkmaktadır. Sahada sadece Yassıdağ köyü, tarım arazisi içerisinde kurulmuş bir köy yerleşmesi olarak dikkati çekmektedir.

Foto 2.6. Orman Kenarı Köyü Olan Sarıgöl Köyü.

Foto 2.7. Orman Kenarı Köyü Olan Mutaflı Köyü.

Foto 2.8. Orman kenarı köyü olan Asmapınar Köyü.

Orman içi ve orman kenarı köylerinin ekonomik faaliyetleri incelendiğinde ormancılığın önemli bir gelir kaynağı olduğu görülmektedir. Son yıllarda kayın ağacının gövdesinde yetiştirilen mantarcılığın da yaygınlaşmasıyla ormana olan rağbet giderek artmaktadır. Buna karşın ormana uzak olarak görünmesine rağmen yamaç köyleri ve vadi kenarı köylerinde de ormancılık faaliyetlerinin önemli ölçüde gelir getirdiği görülmektedir. Tarım arazisi içerisinde kurulan ve 600 m. yüksekliğe sahip olan Yassıdağ Köyü'nde ise tarımsal faaliyetler ve tahribat sonucu orman örtüsü gelişememektedir.

2.2.3.3. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

Yükselti, köy yerleşmelerinin dağılışını kontrol eden faktörlerden birisidir. Coğrafi şartlar, yükselti ile birlikte değişmekte ve bu değişiklikler de köylerin geçim kaynaklarının değişmesine, yerleşme şekil ve düzenlerinde de farklılaşmalara sebep olmaktadır. Köy yerleşmelerinin yükselti basamaklarına göre dağılışı iklim ve

topoğrafya şartlarına göre şekillenmektedir. Bu nedenle de köyle dikey yönde farklı yükselti kademelerinde dağılış göstermektedir (Zaman, 2010: 116) (Foto 2.9).

Araştırma sahasında da köy yerleşmelerinde farklı yükseltilerde yerleşmeler görülmektedir (Tablo 2.11). Elbette bu farklılıklarda topoğrafya şartlarının ve iklimin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 2.11. Yükseltilerine Göre Köy Yerleşmeleri

KÖYÜN ADI	**NÜFUSU**	**YÜKSELTİ (M)**	**UZAKLIK (KM)**
Asmapınar	306	350	13
Büyükkırık	222	1100	30
Çamalan	220	775	20
Çepni	113	580	23
Gündüzlü	157	550	20
Karaaba	494	600	20
Kayalı	194	480	8
Kuzuören	289	520	20
Küplüağzı	321	70	4
Mutaflı	323	690	22
Sarıgöl	315	1040	23
Yassıdağ	134	145	8
Yeşilköy	389	150	22

Tablo 2.12. Yükselti Basamaklarına Göre Köy Yerleşmeleri

Yükelti Basamakları	Köyler
0-250 m.	Küplüağzı, Yassıdağ, Yeşilköy
251-500 m.	Asmapınar, Kayalı
501-750 m.	Kuzuören, Gündüzlü, Mutaflı, Çepni, Karaaba,
751-1000 m.	Çamalan
1001-1250 m.	Sarıgöl, Büyükkırık

Araştırma sahasındaki köylerin yükselti basamaklarına göre yerleşim alanları incelendiğinde (Tablo 2.12), arazi yapısının büyük önem arz ettiği görülebilmektedir. Sahada 70 m. ile 1100 m. arasında kurulmuş 13 adet köy yerleşmesi bulunmaktadır. Yükseltisi en az olan Küplüağzı aynı zamanda deniz seviyesinde kurulmuş olan Yakakent ilçe merkezine de en yakın olan köylerden bir tanesidir. Ancak yine Küplüağzı gibi ilçeye 5 km. uzaklıkta olan Kayalı Köyü'nün yükseltisi 480 m.'dir. Bu değer, kısa mesafede sahanın bazı yerlerinde yükselti farkının aniden arttığını ortaya çıkarmaktadır. İlçeye en yakın mesafede olan Yeşilköy ise, 145 m. yükseltisinde bir köy yerleşim alanına sahiptir. Yine hemen hemen ilçe merkezinde olmasına rağmen kısa mesafede 145 m. yükseltide bulunması da, arazinin kısa mesafelerde göstermiş olduğu yüksek eğim farklılıklarının bir kanıtıdır. Yakakent ilçe merkezine en uzak köy konumunda olan Büyükkırık Köyü, köylerin içerisinde 1100 m. yükseltideki kuruluş yeri ile en fazla yükseltiye sahip olan köydür. İlçe merkezine 20 km. uzaklıkta olan Sarıgöl Köyü ise, 1040 m. yükseklikte kurulmuştur. Yine ilçeye Sarıgöl Köyü ile aynı mesafede olan Çepni Köyü'nün yükseltisi ise 580 m.'dir. Aynı mesafede olmalarına rağmen hemen hemen yarı yarıya farklı bir yükselti değeri gösteren Sarıgöl ve Çepni Köyleri, arazi yapısının engebeli olduğunun bir göstergesidir.

Yükselti basamakları dağılımı incelendiğinde, 0-250 m. yükselti basamağı arasında üç köy bulunmaktadır. 251-500 m. Yükselti basamağı arasında ise iki köy bulunmaktadır. Beş köy, 501-750 m. yükselti basamağı arasında kurulmuştur. 751-1000 m. yükselti basamağı arasında bir köy ve 1001-1250 m. yükselti basamağı arasında ise iki köy kurulmuştur.

Foto 2.9. Farklı Yükselti Basamaklarında Kurulmuş Olan Karaaba ve Çamalan Köylerinin Görünüşü.

Türkiye genelinde nüfusun ve buna bağlı olarak yerleşmelerin dağılışında oluşan yöresel tezatlıkların kaynaklarından biri de irtifa kuşakları arasındaki farklılıktır (Tanoğlu, 1947: 37). Ancak araştırma sahasındaki yerleşmelerin yükseltileri ve nüfusları incelendiğinde bu durumun tam anlamıyla bu bilgiyi yansıtmadığı görülmektedir. 100-200 m. Yükseklik değerleri arasında bulunan Yeşilköy 389 kişilik nüfusa sahipken, Yassıdağ Köyü 134 kişilik bir nüfusa sahiptir. Bu kadar fazla farkın oluşmasında Yassıdağ Köyü'nün ilçe merkezine çok yakın oluşu ve köyde yaşayan halkın ilçe merkezine göç etmesi etkili olmuştur. 200-300 m. Arasında kurulmuş bir köy bulunmamaktadır. Yükselti basamakları arttıkça yerleşim yeri ve nüfus miktarı azalması gerekmesine rağmen sahada farklılık göstermektedir. Aynı yükselti basamağında bulunan (500-600 m.) Kuzören Köyü'nde nüfus 289, Karaaba Köyü'nde 494 olmasına rağmen, Gündüzlü Köyü'nde 157 ve Çepni Köyü'nde ise 113 kişidir. Bu durumda köyler arasındaki diğer faktörlerdeki farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Aynı yükselti basamağında olmasına rağmen ulaşım şartları ve ekonomik faaliyetlerin farklılık göstermesi, köyler arasındaki nüfus farkının bu denli fazla olmasına sebep olmaktadır. Gündüzlü ve Çepni köyleri, Gündüzlü ve Karaaba köylerine göre ulaşım şartları

bakımından daha elverişsiz ve yer şekilleri açısından da olumsuzluklar içermektedir. Daha yükseklere çıkıldıkça da nüfus miktarlarının çok da fazla bir fark ortaya koymadıkları görülmektedir. En yüksel rakımda olmasına rağmen Büyükkırık Köyü'nün nüfusu 222 kişi olarak belirlenmiştir.

2.2.3.4. Dokularına ve Şekillerine Göre Köyler

Doku ve şekillerine göre köyleri çeşitli gruplara ayırmaktadır. Bir yolun üzerinde bir veya iki yanında birer sıra halinde uzanan Yol Boyu Yerleşmeleri, en basit yerleşme şekilleridir (Bulut, 1988: 329 ve 1994: 97). Doğrudan meskenler yol kenarında olabileceği gibi önlerinde bir bahçe de bulunabilir. Yol boyu yerleşmeleri aynı zamanda planlı yerleşme şekillerinden biridir. Hat Boyu Yerleşmeleri, sıkışık veya gevşek, tek veya çift sıra halinde olabilir. Birkaç km boyunca uzanabilen bu yerleşmeler çoğunlukla bir vadiyi, akarsuyu, kanalı veya seddi izlerler. Yıldız Biçimli Yerleşme tipinde yollar merkezden çevreye doğru yıldız şeklinde bir dağılış gösterir ve meskenler bunların üzerinde sağlı sollu gevşek bir biçimde yer alırlar. Meydan Köy Yerleşmeleri, gevşek ve sıkışıktırlar. Meskenlerin hemen hepsi meydana açılır. Meydan, yuvarlak, kare, dört köşe, mızrak biçimli ve düzensiz olabilir. En yaygın biçimi yuvarlak köylerdir. Toplu Köy Yerleşmeleri, yığın veya küme köyleri olarak da adlandırılırlar. Düzensiz, plansız, sıkışık ve gevşektirler. Genellikle merkezden çevreye doğru sıkışıklığı azalmaktadırlar (Denker 1977: 180) (Foto 2.10).

Türkiye genelinde de köylerin büyük kısmı toplu dokudadırlar (Doğanay, 1994: 254-259). Ülke genelinde olduğu gibi araştırma sahasında da bu tip köylerde konutlar birbirine yakındır ve meskenler arasına geniş tarım arazileri girmemiştir. İlçede bulunan tüm köyler toplu yerleşme tipine örnek gösterilebilecek bir yerleşime sahiptir. Araziler genelde köyün kenarında ve biraz uzağında olduğundan dolayı, evlerin arasında tarım arazisi girmemiş ve toplu yerleşme ortaya çıkmıştır.

Foto 2.10. Merkezden Çevreye Doğru Sıklığı Azalan Meydan Köylerine Bir Örnek.

Kırsal yerleşmelerin toplu ya da dağınık olmasında beşeri ve fiziki çevrenin farklı elamanları etkili olmaktadır. Dolayısıyla köy yerleşme dokularının tek bir faktöre göre belirlendiği söylenemez (Özav, 1996: 138). Topografik faktörler, çeşitli doğal çevre özellikleri ve yol sistemleri kırsal yerleşmelerin kuruluş yeri, yerleşme dokuları ve planları üzerinde etkili olmaktadır (Coşkun, 2010: 148). Yakakent ilçesinde de köylerin yerleşme planlarında, toplu ya da dağınık olmalarında topografya, akarsular ve yollar en önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Foto 2.11. Toplu Yerleşme Tipine Örnek Olarak Gösterilebilecek Mutaflı Köyü.

Yol boyu yerleşmelerinde köyün morfolojisi üzerinde en büyük değiştirici etmen yol güzergâhlarıdır (Bulut, 1988: 54). Bu tip köylerde meskenler ve diğer yapılar, yolların etrafında yayılmaktadır. Akarsuların çevresinde ve birleşme noktalarına kurulan yerleşmelerde bu köylere benzerler ve akarsuların etrafında gelişmişlerdir. Ancak bu köyler bazen uzunlamasına olmanın yanında, akarsuyun şekline de uyarlar (Deniz, 2013: 247). Yol boyu köylerine örnek olarak bölgesindeki bağlantı yolu üzerinde kurulmuş olan Karaaba Köyü, yol boyu köylerine örnek olarak gösterilebilmektedir (Foto 2.12).

Foto 2.12. Yol Boyunca Yerleşim Örneği Sergileyen Karaaba Köyü.

2.2.3.5. Ekonomik Faaliyetlerine Göre Köyler

İzbırak (1984: 394), köyleri geçim kaynaklarına göre dokuz gruba ayırmıştır.

1- Ekinci Köyler: Bu köyler, geçimlerini tarlaya bağlamış olan köylerdir. Geniş arazileri olup genellikle buğday, arpa ve başka tahıllar ekilir.

2- Bahçeci Köyler: Ekinci köylere göre daha dar alanlı olmakla birlikte geniş alanlı vadi içlerinde ve sulak alanda kurulu olan köylerdir. Meyve sebze bahçeleri ve bağlar köyün esas kaynaklarıdır.

3- Hayvancı Köyler: Ana geçim kaynağı hayvancılıktır. Esas arazi otlaklardan oluşur. Koyun, keçi ve sığır yetiştirilir. Hayvancılığa göre ikinci planda olmasına rağmen tarla ve bahçeler de bulunur.
4- Orman Köyleri: Bu köyler orman içinde bulunur. Geçimlerini ormandan faydalanma, hayvancılık ve dar kapsamlı arazi ekiminden sağlarlar.
5- Zanaatçı-Tarımcı Köyler: Bu köyler "esnaf köyleri" olarak da adlandırılır. Ekilecek arazinin yetersiz olduğu yerlerde halk geçimini yapı ustalığı, inşaat işçiliği, sıvacılık, boyacılık gibi işlerde çalışarak sağlarlar. İlkbahar ve yaz aylarında şehirde çalışarak kazılan parayı kışın köylerine dönerek harcarlar. Bu sayede yarı şehir yaşantısını benimsemiş olurlar.
6- El sanatları-Tarımcı Köyler: Bu tür köylerde bahçe ve tarla işlerinin yanı sıra evlerde tezgahlarda ipek, pamuk, yün ipliği yapımı ve kumaş dokuma işleri yapılır. Halı ve kilim dokumacılığı da yaygındır.
7- İşçi-Tarımcı Köyler: Asıl olarak tarla ve bahçelerde tarım yapan köyler, tarımdan arda kalan zamanlarında yakınlarında bir fabrikada çalışarak para kazanırlar ve bunu da geçimlerine eklerler.
8- Tarımcı-Bahçeci-Alışverişçi Köyler: Asıl geçim kaynakları tarla, bahçe ve hayvancılık olmakla birlikte geçimlerine katkıda bulunmak için satıcılık da yaparlar. Köy köy dolaşarak şehirden aldıkları eşyaları buralarda satarlar veya takas yöntemini kullanırlar. Bu tür köylü satıcılara "çerçi" denir.
9- Balıkçı Köyler: Deniz kıyılarında ve kısmen de göl kıyılarında kurulan köylerdir. Kıyı boyunca uzanan bu köylerde tarla ve bahçelerde olmasına rağmen asıl geçim kaynakları balıkçılıktır.

Araştırma sahasında ekonomik faaliyetler olarak tarım, hayvancılık ve ormancılık ön plana çıkmaktadır. Balıkçılık sahadaki en önemli ekonomik faaliyet olmasına rağmen daha çok şehir bazlı bir ekonomik faaliyet olduğundan dolayı, köy sınıflamalarında fazla değinilmeyecektir.

Köylerin tamamında tarım ve hayvancılık beraber yapılmaktadır. Sahada en fazla yetiştirilen tarım ürünleri tütün, buğday, mısır ve çeltiktir. Sadece Asmapınar Köyü'nde hayvancılık faaliyetlerinin olmadığı görülmektedir. Asmapınar Köyü, sadece tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlamaktadır. Gündüzlü Köyü'nde tarım ve hayvancılığın yanı sıra ormancılık da yapılmaktadır. Küplüağzı Köyü'nde ise tarım ve hayvancılığa ek

olarak balıkçılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Bazı köyler ise tarımsal faaliyetleri içerisinde bir alanda ön plana çıkmıştır. Örneğin Kayalı Köyü tütüncülük, Yeşilköy ise meyvecilik alanında ilçede söz sahibi olmuştur. Asmapınar, Merkez, Küplüağzı, Kürüz ve Kozköy mahallelerinde toplamda 23 tane tavuk çiftliği bulunmaktadır. Bu köylerde kümes hayvancılığı önemli bir geçim kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuzören ve Küplüağzı Köyleri'nde 20 çiftçi ile ipek böcekçiliği yapılmaktadır. İpek Böcekçiliği, ilçede yeni bir geçim kaynağı olarak bir süre devam etmiştir. Ayrıca önceleri beş köyde 140 çiftçi ile kayın ağacı mantarcılığı yapılmaya başlanmış ve daha sonradan hemen köyde kayın ağacı mantarcılığı faaliyetleri gelişmiştir. Ancak; ipek böcekçiliği ve kayın ağacı mantarcılığının, köylülerin daha kısa sürede ürün alma isteklerinden ve konu hakkındaki bilgisizliklerinden dolayı üretimi sona ermiştir.

2.2.3.6. Yüzölçümleri ve Nüfus Büyüklüklerine Göre Köyler

Sahada 4 merkez mahalle ve 13 köy bulunmaktadır. Büyükşehir yeni yasasına göre bu köyler de mahalle sayılmakla birlikte gösterdiği coğrafi özelliklerinden dolayı çalışmamızda köy olarak adlandırılmaktadır (Tablo 2.13).

Nüfus bakımından en fazla nüfusa sahip olan köy 511 kişi ile Karaaba köyüdür. Karaaba Köyü Yakakent merkezine yaklaşık 20 km uzaklıktadır. Ardından 8 km uzaklıktaki 420 kişilik nüfusuyla Yeşilköy gelmektedir. En fazla nüfusa sahip üçüncü büyük köy ise 369 kişi nüfusu olan Sarıgöl Köyüdür. Sarıgöl Köyü, ilçeye en uzak köylerden biridir.

Nüfusu en az olan köy ise 125 kişilik nüfusuyla 23 km uzaklıktaki Çepni Köyüdür. Yine 22 km uzaklıktaki ve 143 kişilik nüfusuyla Yassıdağ Köyü ile 20 km uzaklıktaki 178 kişilik nüfusa sahip olan Gündüzlü Köyü, en az nüfusa sahip olan diğer köylerdir.

Tablo 2.13. Köylerin Nüfus, Yüzölçüm ve Nüfus Yoğunlukları.

KÖYÜN ADI	NÜFUSU	HANE	YÜZÖLÇÜMÜ	NÜFUS YOĞUNLUĞU	UZAKLIK (KM)
Asmapınar	322	327	21,3	15	13
Büyükkırık	249	113	5,9	42	30
Çamalan	247	268	22,9	11	20
Çepni	125	226	19,6	6	23
Gündüzlü	178	176	22,5	8	20
Karaaba	511	562	24,4	21	20
Kayalı	226	285	9,3	25	8
Kuzören	330	173	10,7	33	20
Küplüağzı	327	241	6,9	46	4
Mutaflı	345	259	14,5	24	22
Sarıgöl	369	354	11,5	33	23
Yeşilköy	420	385	17,2	24	8
Yassıdağ	143	184	6,5	23	22

Kaynak: TÜİK(2016).

Yüzölçümlerine göre köyler incelemdiğinde, en büyük köyün 24,4 km² ile Karaaba Köyü'nün olduğu görülmektedir. Çamalan Köyü (22,9 km²), Gündüzlü Köyü (22,5 km²) ve Asmapınar Köyü'nün (21,3 km²) de yirmi kilometrekare üzeri köylerden olduğu görülmektedir. Bu en büyük yüzölçüme sahip olan dört köyün ortalama nüfus yoğunlukları ise sırasıyla Karaaba Köyü 21 kişi, Çamalan Köyü 11 kişi, Gündüzlü Köyü 8 kişi ve Asmapınar Köyü ise 15 kişi olarak ortaya çıkmaktadır. Çepni Köyü, yüzölçümü bakımından diğerlerine oranla büyük bir köy olmasına rağmen (19,6 km²); az nüfusa sahip olduğundan nüfus yoğunluğu da oldukça azdır. Çepni Köyü'nde km²'ye 6 kişi düşmektedir ve bu rakam köyler arasındaki en az nüfus yoğunluğudur. Yine yukarıda bahsedildiği üzere Gündüzlü Köyü nüfus yoğunluğu da, Çepni Köyü'nden sonra en az nüfus yoğunluğuna sahip olan köy olma konumunda bulunmaktadır. Küplüağzı Köyü, 6,9 km²'lik yüzölçümü ile 46 kişilik nüfus yoğunluğu olarak en yoğun nüfuslu köy durumundadır. Küplüağzı Köyü'nden sonra en yoğun köy, km²'ye düşe 42

kişi ile Büyükkırık Köyü'dür. Yakakent köylerinde (merkez mahalleler hariç), km²' ortalama 24 kişi düşmektedir.

Hane sayıları incelendiğinde en fazla haneye sahip olan köyün Karaaba Köyü (562 hane) ve Yeşilköy Köyü (385 hane) olduğu görülmektedir. En az haneye sahip olan köyler ise 113 hane ile Büyükkırık Köyü'dür. Hane sayılar ile nüfuslar karşılaştırıldığında, köylerden göçün fazlaca olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Çepni Köyü'nde 226 hane olmasına rağmen nüfusu 125'tir. Bu da Çepni Köyü halkının köylerini terk ederek başka memleketlere gittiklerini göstermektedir. Yine Yassıdağ Köyü'nde hane sayısı 184 iken, köyde yaşayan sayısı 143'tür. Ortalama her evde 4 kişinin yaşadığı varsayıldığında ortaya çıkacak olan tabloda köylerde yaşaması gereken insan sayıları oldukça fazla olması gerekirken; günümüzde büyükşehirlere çeşitli sebeplerden dolayı yapılan göçler neticesinde köylerimizin boşaldığı açıkça görülmektedir.

2.2.4. Köy Altı Yerleşmeler

Ülkemizde kalabalık aile fertlerinin aynı meskende yaşamalarından kaynaklanan sorunlardan kurtulma isteği, ormandan kazanılan tarım arazisine sahip çıkma isteği, tarım arazilerinin parçalı olması ve hayvancılık ile uğraşan ailelerin barınak ve otlak temin etme ihtiyacı gibi nedenlerden dolayı köylerinden ayrılan köylülerin meskenleri ahır, avlu, otlak, ağıl gibi eklentileri ile köy altı yerleşmelerini oluşturur (Şahin, Doğanay, Özcan, 2005 s. 331).

2.2.4.1. Mahalle Yerleşmeleri

Bir köyün sınırları dahilinde birden çok sürekli yerleşme varsa bunların her biri mahalle olarak adlandırılmaktadır. Yani mahalle, köy idari birimi içinde yer alan bir alt birimdir. Mahallelerin dağılım düzeninde arazinin topografik durumu, su, orman, tarımsal faaliyetler, otlaklar, akrabalık ve ulaşım gibi faktörler etkili olmaktadır (Karabağ ve Şahin, 2003 s. 106).

Foto 2.13. Çamalan Köyü'ne Bağlı Sarıköy Mahalle Yerleşmesi.

Foto 2.14. Çepni Köyü'ne Bağlı Karacababa Mahalle Yerleşmesi.

Foto 2.15. Gündüzlü Köyü'ne Bağlı Kışla Mahalle Yerleşmesi.

Araştırma sahasında özellikle topografya şartlarından dolayı birçok köyde mahalle yerleşmelerine rastlamak mümkündür. Bu mahalle yerleşmeleri iki veya üç evden oluşabildiği gibi on beş veya yirmi evden de oluşabilmektedir (Foto 2.13, 2.14, 2.15, 2.16, 2.17).

Foto 2.16. Sarıgöl Köyü'nün Küçükkırık Mahallesi.

Foto 2.17. Karaaba Köyü'nün Uzunkız Mahallesi.

2.2.4.2. Ağıl Yerleşmeleri

Ağıllar genellikle sürü sahipleri tarafından kurulurlar. Köylerden uzak olmayan yerlerde, otlatılan koyun ve keçi sürülerinin gecelemeleri için etrafı çit veya taşlarla çevrili mekanlardır. Zamanla sürekli yerleşmelere dönüşebilmektedir.

Araştırma sahasında ağıl yerleşmelerine örnek olarak gösterilebilecek şekilde yerleşmelere rastlamak mümkündür. Mutaflı ve Sarıgöl Köyleri'nde tespit edilen ağıl yerleşmeleri (Foto 2.18, 2.19, 2.20), tipik birer örnek sergilemektedir.

Foto 2.18. Mutaflı Köyü'nde Ağıl Yerleşmesi.

Foto 2.19. Mutaflı Köyü'nde Ağıl Yerleşmesi.

Foto 2.20. Sarıgöl Köyü'nde Ağıl Yerleşmesi.

2.2.4.3. Divan Yerleşmeleri

Birkaçı bir araya gelerek köyü oluşturan birbirinden uzak mahalleler şeklindeki yerleşim birimleridir. Her divan birkaç ev kümesinden oluşmaktadır. Dağınık bir yerleşme tipine sahiptir ve genellikle akraba olan aileler aynı divanda toplanırlar. Divanlardan bir tanesi muhtarlık olarak işlev görmektedir. Muhtar hangi mahalleden seçilmişse muhtarlık oraya taşınır. Diğer mahallelerden de temsilci seçilerek bir ihtiyar meclisi oluşturulur. Ülkemizde divan yerleşmeleri daha çok Samsun, Bolu ve İstanbul üçgeninde görülmektedir. Eski özellikleri devam eden divanlar günümüzde sadece Kocaeli Yarımadasında görülmektedir. Köy-altı iskân şekilleri içinde idarî bir sistem olarak en eski kır iskân tipini yansıtan divanlar, kendilerine has orijinallikleri ile

Türkiye kır iskânına ayrı bir renk ve zenginlik katmaktadırlar. Netice itibariyle divanlar mahalle tipli kır iskânının en eski bir görünümü olarak, uzak bir tarihi ve geleneksel yapısı ile daha değişik bir iskân tipini temsil etmektedirler" (Tunçdilek, 1967: 137). Ancak bazı Coğrafyacılara göre ise divan; geçmişte tek tek meskenlerden meydana gelen coğrafi görünümün adı değil, o meskenlerin birliğinden doğan idarî yapının kendisidir. Dolayısıyla divan bir yerleşme şeklinin ismi değil; geçmişte kullanılan, bugün kullanılmayan bir idarî (ve malî) birimin adıdır (Yılmaz, 2010: 306).

06.12.2012 Tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "On dört ilde Büyükşehir Belediyesi ve yirmi yedi ilçe kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair kanun" ile Samsun ilinde büyükşehir mücavir alan sınırı genişletilmiş ve köyler mahalle statüsüne kavuşmuştur. Bu kanun ile Yakakent ilçesinde de köyler mahalle statüsüne geçirilmiştir. Köyler mahalle statüsüne geçirilirken bazı yerlerde birkaç köy birleştirilerek mahalle olmuş ve tek muhtarlık ile yönetilmeye başlanmıştır. Yeşilköy' de dört köy, Küplüağzı'nda dört köy, Mutaflı'da üç köy, Kayalı'da dört köy birleştirilerek tek muhtarlığa geçilmiş ve adı geçen bu köyler muhtarlık merkezi olarak belirlenmiştir. Diğer köylerde ise mahalle muhtarlığı tek bir köyden oluşmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde Yeşilköy, Küplüağzı, Mutaflı ve Kayalı köyleri Divan yerleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Divan yerleşmesi tarifinde de birkaçı bir araya gelerek köyü oluşturan mahalleler şeklinde tanımlanmıştır (Foto 2.21).

Foto 2.21. Yeşilköy Köyü'ne Bağlanmış Bir Mahalle.

2.2.4.4. Yayla Yerleşmeleri ve Yaylacılık

Ülkemizde köy altı yerleşmelerinin en tipik örneği yayla yerleşmeleridir. Bir kısım yayla yerleşmeleri sürekli yerleşmeye dönüşmüş olsa da büyük kısmı geçici yerleşmeler şeklinde devam etmektedir. Oldukça yaygın bir şekilde görülmektedir. Günümüzde hemen her köyün, kasabanın hatta şehrin yayla yerleşmeleri bulunmaktadır. Hayvancılık faaliyetleri, tarım faaliyetleri, turizm faaliyetleri ve ticari faaliyetler amacıyla yayla yerleşmeleri oldukça rağbet gören bir yerleşim şeklidir. Yayla yerleşmelerinin kuruluş yerleri suyun varlığına ve otlak durumuna bağlı olmaktadır. Örneğin İç Anadolu Bölgesi'nde yaylalar sürekli yerleşim bölgelerine daha yakın ve alçakta iken Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri'nde daha yüksekte yer almaktadır.

Yazları sürüleriyle beraber yaylaya çıkan, orada yazın serin aylarını geçirip davarlarını yaydıktan sonra yine aşağılara inen çiftçi ve davarcı olarak geçinenlere "Yaylacı", bu faaliyetlere de "Yaylacılık" denir (İzbırak, 1992: 340). Başka bir ifade ile; yaz mevsiminde ve en sıcak aylarda insan ve hayvanların yaylaya gitmelerini, orada bir süre kalmalarını ve ekonomik faaliyette bulunmalarını kapsar. Yaylacılık mevsimlik bir harekettir. Bu faaliyete katılan insanların yaylalarda ve esas yerleşme yerlerindeki faaliyetleri, ekonomik hayattan bir bütün olarak "Yaylacılık" adı altında değerlendirilir. Bu olay tamamen yerleşik insan gruplarının gerçekleştirdikleri bir faaliyettir. Tarımsal faaliyetlerin yanı sıra hayvancılık yapan insan gruplarına, sürülerinin daha iyi beslenmesi, daha iyi ürün vermesi ve daha fazla hayvan besleme olanağı sağlar (Zaman, 2007: 233).

Son yıllarda ülkemizde yaylacılık faaliyetleri farklı bir anlam kazanmıştır. Turizm faaliyetlerinin gelişmesine bağlı olarak yaylalar, rekreasyon alanı olarak da kullanılmaktadır. Turizm faaliyetleri içerisinde günübirlik gezilerin de yapıldığı yayla yerleşim yerlerinde özellikle Karadeniz Bölgesi'nde şenlik ve panayırlar da düzenlenmektedir. İlginç özelliklere sahip olan bu şenlikler, çeşitli yaylalarda yöre insanlarının katılımı ile yılda bir kez olsun toplanıp, başta yöresel oyun olmak üzere, çeşitli oyunların oynandığı, yarışma ve spor karşılaşmalarının düzenlendiği eğlenme ve dinlenmeye yönelik gelenekselleşmiş açık hava eğlenceleridir (Zaman, 2007: 281). Ancak özellikle Karadeniz ve Akdeniz Bölgeleri'ndeki yaylalarda turistik aktivitelerin ülke genelinde yaygınlaşması (Başıbüyük, Yazıcı, Ertürk, 2001: 33), bu doğal

ortamların kullanımında büyük özen ve dikkat gerektirmektedir. Nitekim doğası bozulmuş alanlarda ileride turistik çekiciliğin azalması söz konusu olacaktır (Somuncu, 1997: 275).

Araştırma sahasında da hemen her köyün yayla yerleşimleri olmasına rağmen turizm ve rekreasyonel amaçlı olarak Uzunkız Yaylası dikkati çekmektedir (Foto 2.22). Uzunkız yaylası ilçe merkezine 25 km uzaklıktadır. Yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken Uzunkız yaylasında her yıl şenlikler, eğlenceler düzenlenmektedir (Foto 2.23). Bölgede oldukça tanınmış bir yer olan Uzunkız yaylası, turizm potansiyeli açısından bölge ekonomisine daha fazla katkı sağlayacak niteliktedir. İlçede Uzunkız Yaylası kadar olmasa da yöre halkının rağbet gösterdiği Asmapınar, Sarıgöl, Kirazlı, Beşçam, Elikbuyran ve Necati Batı yaylaları da bulunmaktadır (Foto 2.24). Bu yaylalar, özellikle ait olduğu köylerin düzenlemiş oldukları festival ve şenliklere sahne olmaktadır. Asmapınar Yayalası'nda her yıl Hıdırellez Şenlikleri düzenlenmektedir. Bu şenliğe hem ilçe içerisinden; hem de ilçe dışından oldukça fazla katılım gerçekleşmektedir. Uzunkız Yaylası ise, daha geniş kapsamlı şenlik ve katılımıyla dikkati çekmektedir. İlçe halkının başka illerde yaşayan gurbetçileri de Uzunkız Yaylası şenliklerine katılım sağlamaktadır. Bölgede bir üne sahip olan Uzunkız Yaylası şenlikleri, her yıl binlerce kişiyi ağırlamaktadır. Uzunkız Yaylası, yapılacak olan altyapı ve planlamalarla bölgede yayla turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir.

Foto 2.22. Uzunkız Yaylası.

Foto 2.23. Uzunkız Yaylasında Her Yıl Yaz Şenlikleri Yapılmaktadır.

Foto 2.24. Sarıgöl Yaylası, Güz Mevkii.

2.2.5. Meskenler

Meskenler, doğal çevre ve kültürün yansıması olarak toplumsal kimlikleri en iyi şekilde anlatan beşeri yapılardır. İnsanoğlunun öncelikle barınma ihtiyacı için inşa ettikleri meskenler, zaman geçtikçe çeşitli fonksiyonlar kazanarak çeşitlenmişlerdir. Bölgesel karakterleri ortaya koyan meskenlerin çeşitli şekiller almasında coğrafi faktörlerin etkisi büyüktür (Denker, 1997: 60). Etnik, tarihi ve psikolojik nedenler ile yapı malzemeleri, meskenlerin fonksiyonlarının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Taş, toprak ve ahşabın değişik oranlarda kullanılması ile meydana getirilen meskenler, sosyo-ekonomik özellikleri ve çevrenin etkisini en iyi şekilde yansıtan yapılardır (Sergün, 1986: 95).

Günümüz mesken özellikleri incelendiğinde, doğal çevre ve kültürün etkisinin daha az yansıdığı görülmektedir. İnşaat sektöründeki gelişmeler, yapı malzemelerinin her yerde aynı tarzda kullanılması, farklı coğrafi özellik gösteren bölgelerde birbirine benzer tarzda meskenlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Sektördeki gelişmeler ile birlikte insan doğaya hakim olmaya başlamış ve ona karşı çıkarak kendi istediği tarz ve şekilde davranarak yine kendi istediği şekli ve tarzda mesken yapımına geçmiştir. Bu durum yerel kültürlerin yapı ve meskenlerdeki etkisinin kaybolmasına ve küresel bir kültürün, ortak kültürün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aslında bu aşamada küresel bir kültürden bahsetmek yerine kültürel yozlaşmadan ve fakirleşmeden bahsetmek daha doğru olacaktır. Nitekim ortaya çıkan meskenler, herhangi bir kültürü yansıtamamakta ve birbirine benzeyerek; hatta aynısı olacak şekilde ortaya çıkarak tekdüze bir hal almaktadır. Bu durum sadece şehir meskenleri için geçerli olmayıp köy meskenleri için de geçerli bir durumdur. Köy meskenlerine bakıldığında da ailenin, köylünün kültürünü yansıtan evlerin eskimesiyle onların yerine yeniden yapılan evlerin aynı şehir meskenlerindeki gibi kültürel değerlerden uzak olarak günümüz teknoloji ve aletleriyle inşa edilmeye başladığı görülmektedir. Anadolu kültürüyle işlenmiş olan evlerin restore edilerek hayatta kalmasının sağlanılmasıyla bu evlere olan ilginin arttığı gözlenmekle beraber, bu yerleşmelerin devamlı yerleşme olarak düşünülmeyip ticari veya turistik amaçlarla hizmete açılması da günümüzde rağbet gören bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma sahasında bulunan meskenler de köy ve şehir meskenleri başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

2.2.5.1. Köy Meskenleri

Kırsal konutlar çevre-insan etkileşiminin en çarpıcı örneklerini yansıtırlar. Geleneksel mimaride büyük önem verilen bu çevreyle uyumlu yapılar, yerleşmelerin kırsal karakterinin zayıflamaya başladığı kasabalardan itibaren azalmaktadır. Kırsal yapıların doğaya, tarihe, ekonomik düzeyle uyumu ilk bakışta sezilirken, şehirsel konutların bu kavramlara çok uzak kaldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu son derece önemli olan kültür unsuru evler günümüzde yalnızca yaşlılarıyla yaşayan az sayıdaki örneklerle temsil edilmektedir. Yaşam kolaylığı, fonksiyonellik, hijyen, güvenlik özellikleri açısından modern konutlara esin kaynağı olabilecek niteliklere sahip olan bu evlerin ve konut geleneğinin yaşatılması gerekmektedir (Bulut, 2016: 298).

Araştırma sahasında yapılan incelemeler neticesinde yöre halkının mesken yapımında en fazla kullandığı malzeme, kayrak taşı olarak tespit edilmiştir (Foto 2.25). Kayrak, bir kaya parçasıdır. Nehir ve akarsu gibi yerlerde yüzeyi düzleştirmeyi sağlar. Doğal taş kategorisinde yer alır ve özel yerlerde de çıkarılabilir. İç ve dış duvar kaplaması olarak kullanılan kayrak taşı, şömine, barbekü, park, bahçe, fırın, baca gibi yerlerin kaplamasında sık sık kullanılır. Yıllarca koruma kapasitesine sahip olan bu taş, yaz aylarında soğuk, kış aylarında ise sıcak tutma özelliğine sahiptir. Çok farklı renk tonlarına sahiptir ve diğer doğal taşlara göre maliyet konusunda daha düşüktür (http://www.mercanmadencilik.com/kayrak-tasi).

Sahada genellikle eski evlerin kayrak taşından ve ahşap malzemeden yapıldığı gözlenmiştir. Yörede çokça kullanılan kayrak taşları, meskenin duvarlarında ve çatı örülmesinde kullanılmaktadır. Kayrak taşı haricinde eski yapılarda ahşap malzemenin de kullanıldığı gözlemlenmektedir. Hatta meskenlerin alt kısımlarının kayrak taşından örüldüğü, üst kısımlarının da ahşap malzemeden yapıldığı meskenlere dahi rastlanılmıştır. Yeni yapılan evlerde ise inşaat sektöründeki gelişmelere bağlı olarak hazır tuğla kullanımı köylerde de yaygınlaşmaktadır.

Genelde köy meskenleri tek katlı yapıda kendini göstermektedir. Özellikle eski yapılar tek katlı ve alttan yükseltilmiş şekilde inşa edilmiştir. Yükseltme kısmı yine

kayrak taşından ve asıl yaşanılan kısım ise ahşaptan yapılmıştır. Kayrak taşının yazın serin, kışın sıcak tutması özelliği bakımından bu şekilde meskenlerin alt kısımları kayrak taşından yapılmakta ve ambar olarak kullanılmaktadır. Eskiyen evlerin onarılması yeni inşaat malzemeli ile yapıldığından dolayı, meskenlerin dış görünüşleri de ilginç şekillere bürünmektedir.

Foto 2.25. Tamamen Kayrak Taşından Yapılan Bir Köy Meskeni.

Foto 2.26. Eski Ahşap Eve Yapışık Olarak Yapılan Yeni Bir Ev.

Hemen her köyde, kış mevsimi için hazırlanan yiyeceklerin saklanması için yapılmış olan meskenlere rastlanmaktadır. Ambar adı verilen ve yaklaşık 6 veya 7 metrekare olan bu yapılar, kayrak taşları veya başka taşlarla yükseltilmiş ve ahşaptan

yapılmıştır. Haşere ve sürüngenlerin girmesini önlemek için yükseltilen bu yapılarda kış mevsiminde kullanılmak üzere hazırlanmış bu ambarlarda buğday, mısır gibi çeşitli kuru gıdalar saklanmaktadır (Foto 2.27, 2.28).

Foto 2.27. Kışlık Kuru Gıdaların Saklandığı Ambarlar.

Ahşap ambarların yapım tekniği incelendiğinde; bölgede yoğun bir şekilde bulunan çam ağacından imal edilmiş, ahşap perdelerin birbirine geçirilmesi suretiyle çantı tekniğinde yapılmış, köşeler kurt boğazı geçme yöntemiyle bağlanmıştır. Ambarlar genellikle kareye yakın bir form göstermektedirler. Üzerleri kırma çatı ile kapatılmış, çatının orijinalinde alaturka kiremit ile kapatılmıştır. Ambarlar arazi yapısı ve sağlamlık kazandırmak amacıyla toprak zemine bağlanmış diğer kısımlar ise tomruklardan oluşturulan platform üzerine oturtulmuştur. Platform üzerine oturtulmasında arazi yapısının engebeli olmasının yanı sıra bölge nemli bir havaya sahip olduğundan ambar içindeki ürünün bozulmasını önlemek hem de istenmeyen canlıların ambar içerisine girmesini engellemek amaçlanmıştır. Ambar kapılarına ayrı bir önem verildiği gözlerden kaçmamaktadır. Ambar kapılarının ahşap oyma ve ahşaba farklı şekiller vermek suretiyle süslendiği görülmektedir. Kapıları metal kabaralar ve çiçek motifleriyle bezendikleri de gözlenmektedir. Ambarların çatı kısımlarında geometrik bezemeler ve çiçek motiflerine de rastlanmaktadır.

Foto 2.28. Kayrak Taşı ile Yükseltilmiş Bir Ambar.

Foto 2.29. Ahşaptan Yapılmış Bir Ev.

Anadolu'da birçok yerde özellikle iklim şartlarının sert geçtiği bölgelerde ev ile ahırın aynı mesken içerisinde olduğu bilinmektedir. Araştırma sahasında da ev ve ahırın birlikte olduğu meskenlere rastlanmaktadır. Yapılan görüşmelerde, 1950'li yıllarda yapılan evlerin genelinin bu şekilde alt katı ahır üst katı ev olarak yapıldığı; ancak günümüzde artık beton evlerin çoğalmasıyla bu tarz evlerin de sayısının giderek

azaldığı söylenmektedir. Günümüzde Mutaflı ve Karaaba Köyü'nün mahallelerinde ahır ile evin birlikte kullanıldığı meskenlere rastlanmaktadır.

Foto 2.30. Gözveren Mahallesi'nde Ahşap Bir Ev.

Foto 2.31. Eski Bir Evin Yeni Malzemeler İle Onarılması Sonucu Ortaya Çıkan Görüntüsü.

Foto 2.32. Alt Kısmı Kayrak Taşı, Üst Kısmı Ahşap Olan Bir Köy Evi.

Foto 2.33. Uzunkız Köyü'nde Ahşap Bir Ev.

Foto 2.34. Uzunkız Köyü Eski Camii.

2.2.5.2. Şehir Meskenleri

Araştırma sahasında şehir meskenleri incelendiğinde, genelde üç ve dört katlı yapılar dikkati çekmektedir. Sahilde nispeten yeni yapılan veya yapılmakta olan daha yüksek katlı binalar olmakla birlikte sahilden içeride bulunan sokaklardaki evler genelde iki ve üç katlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapılar genellikle tuğladan yapılmış yapılar olmakla birlikte sahilde ahşaptan yapılmış depo ve baraka şeklinde kullanılmakta olan yapılar da göze çarpmaktadır (Foto 2.39). Bu baraka şeklinde olan yapılar daha çok şehrin batı tarafında liman mahallesinde bulunmaktadır. Liman ve balıkçı barınağının bulunduğu mahallede yapılar daha eski ve yıpranmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehir merkezine meydanın ve Kaymakamlık binasının bulunduğu merkez mahallesine doğru gelindikçe yapıların daha bakımlı, yüksek ve yeni olduğu görülmektedir (Foto 2.35).

Şehrin doğusuna Közköy mahallesine doğru gidildiğinde ise sahil kesiminde yeni yeni yapılaşmaya başlanan yazlık evler ve hemen bunların gerisindeki tarım arazileri dikkati çekmektedir. Şehir merkezinin yaklaşık 500 m. güneyinden geçen Samsun-

Sinop çevre yolu kenarında ise yine yazlık yapılar ve özellikle yazın kiraya verilen apartlar ile pansiyonlar dikkati çekmektedir (Foto 2.41).

Kaymakamlık binası Yakakent Meydanı'nda bulunmaktadır. İçerisinde İlçe Kaymakamlığını, Yakakent Belediyesini, İlçe Emniyet Müdürlüğünü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünü, Mal Müdürlüğünü barındırmaktadır. Bakımsız ve eski bir görüntü sergileyen hükümet binasının içerisinde tadilat yapılmakla birlikte dışından hükümet binasına yakışmayan bir görüntü sergilemektedir. Öyle ki dıştan bakıldığında Kaymakamlık katı rahatlıkla seçilebilmektedir (Foto 2.42). Yakakent ilçesinde tarihi değeri yüksek olan her hangi bir yapı bulunmamaktadır.

Foto 2.35. Yakakent Meydanı ve Çevresindeki Binalar.

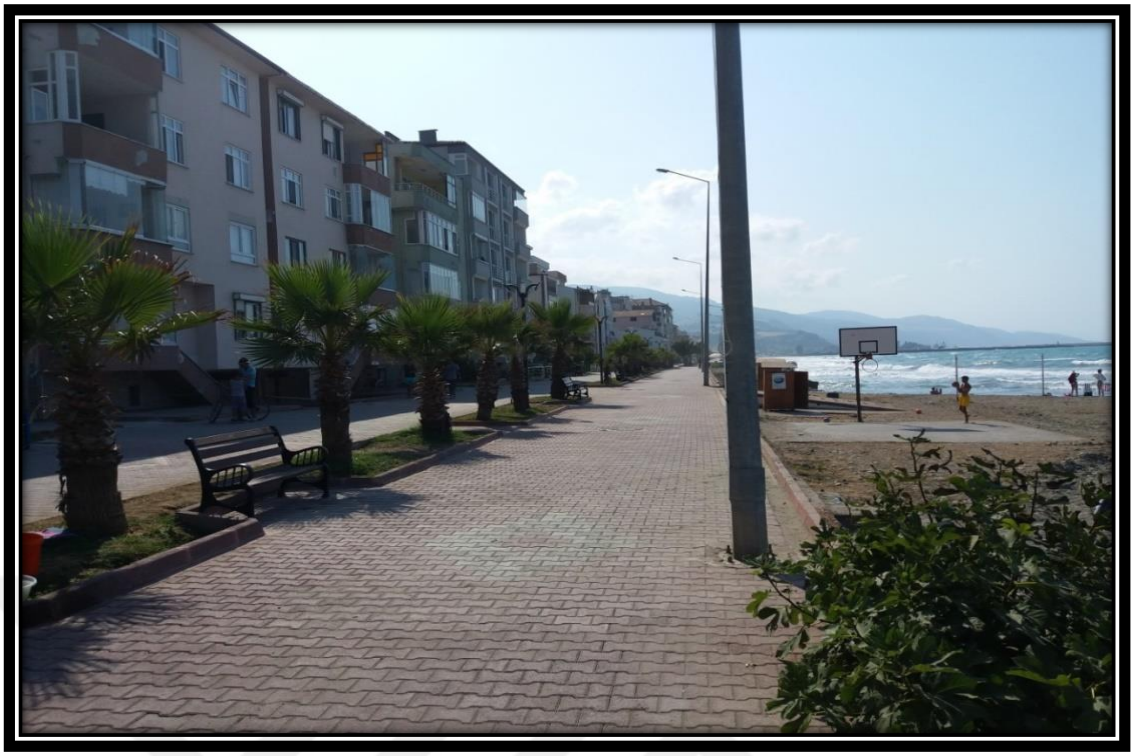

Foto 2.36. İlçe Merkezindeki Atatürk Caddesi (Sahil Yolu).

Foto 2.39. Sahilde Ahşaptan Yapılmış Bir Depo ve Baka Bir Yapı.

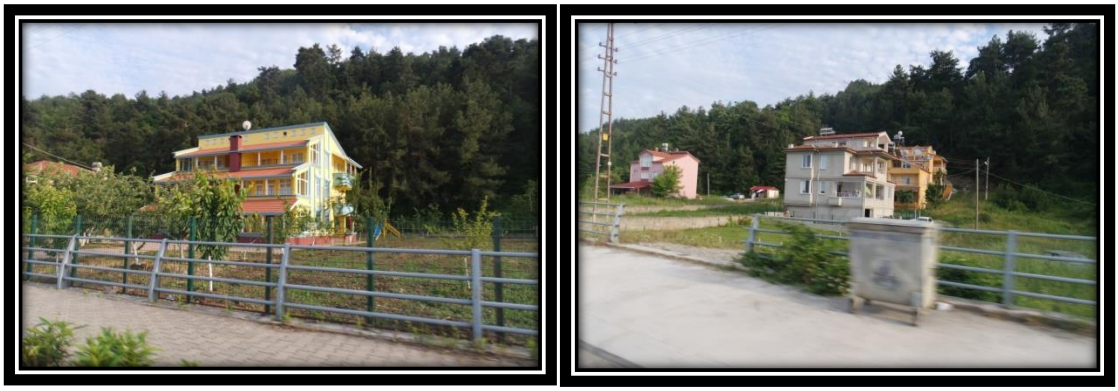

Foto 2.40. Çevre Yolu Kenarındaki Yazlıklar.

Foto 2.41. Çevre Yolu Kenarındaki Pansiyonlar.

Foto 2.42. Hükümet Binasının Kuzeyden Görünüşü.

2.2.6. Şehir Yerleşmesi: Yakakent

Şehir dar bir alanda sık ve büyük bir nüfus kitlesinin yaşadığı, belirli bir plan dahilinde kamuya ve şahsa ait yapıların, park, bahçe, okul gibi sosyal ve kültürel olanakların bulunduğu, yakın çevreleri ve hinterlandları ile ekonomik, sosyal ve kültürel bağları olan beşeri tesislerdir (Karaboran, 1989: 81). Kırsal alanlarda kurulan köy yerleşmelerinden çeşitli özellikleri ile ayrılan şehirsel alanlar için, araştırmacılar tarafından pek çok kriter belirlenmiştir. Göney, zamana ve mekâna göre değişmekle beraber kentsel alanları belirlerken nüfus büyüklüğü, nüfus ve mesken yoğunluğu, konut şekli, kat sayısı, yapı malzemesi, hayat tarzı, merkeziyet özelliklerinin önemine değinmiştir (Göney, 1977: 7). Doğanay da şehri belirleyen determinantları yerel yönetim, planlama, nüfus ve ekonomik fonksiyonlar şeklinde gruplamıştır (Doğanay, 1994: 407).

Şehri niteleyen önemli olgulardan biri olan nüfusun artmasına paralel olarak yerleşmelerde bazı fonksiyonların gelişmeye ve sayılarının artmaya başladığı görülmektedir (Yürüdür, 2009: 32). Çünkü artan nüfusun farklı ihtiyaçları ortaya çıkmaya başlamaktadır. Örneğin artan genç ve çocuk nüfus için eğitim ve sosyal alanlar; şehirlerde artan eğitim seviyesi ile çeşitli kültürel mekanlar birer ihtiyaç halini almaktadır. Bu durum diğer yaş grupları ya da farklı ihtiyaçlar için çoğaltılabilir. Kentin nüfus bakımından hangi büyüklükte olması gerektiği hususunda farklı görüşler olmakla beraber, son yıllarda yapılan çalışmalarda 10.000 kişi sayısı esas alınmaktadır.

Araştırma sahası, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde Samsun ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Samsun ili ile Sinop ili sınırında bulunan Yakakent ilçesi, doğusunda Samsun'un Alaçam ilçesi, batısında Sinop'un Dikmen ilçesi, güneyinde yine Sinop'un Durağan ilçesi ile sınır komşusu olmakla beraber kuzeyinde ise Karadeniz yer almaktadır.

Araştırma sahası kabaca, 41°28′-41°41′ Kuzey enlemleri ile 35°19′-35°32′ Batı boylamları arasında yer almaktadır. Araştırma sahası, Yakakent ilçe idari sınırları içerisinde yer alan 4 merkez mahalle ve 13 mahalleden oluşmaktadır. Yaklaşık alanı 38 km² olan Yakakent ilçesi, Samsun ilinin en küçük ilçesidir ve km²'ye 42 kişi düşmektedir. En yüksek noktasının denizden yüksekliği 1310 m. ve sahil şeridi yaklaşık 14 km'dir. Samsun'un sahil kıyısında kurulan tek ilçesi olma özelliğini taşımaktadır.

Coğrafi açıdan ise doğuda Uluçay ve batıda Güzelceçay ile sınırlandırılmıştır. Kuzeyini yaklaşık kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan kıyı çizgisi oluştururken, Küre Dağları'nın doğudaki zirveleri ise güney sınırını oluşturmaktadır. Sahanın doğusunu Kızılırmak Deltası'nın batı kıyısı oluşturmaktadır ve verimli tarım toprakları ile alçak kıyı özelliği göstermektedir. Batısını ise dağların kıyıya kadar inmesiyle aktif ve ölü falezlerin yer aldığı yüksek kıyı tipi özelliği gösteren saha içermektedir.

Yakakent'in kuruluşu M.Ö. 2. yüzyıla rastlamaktdır. Bizanslıların yaşadığı dönemde adı 'Kominos' olan şehri Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferini yapmak üzere Trabzon'a geçerken, halkı Osmanlı İmpartorluğu'nu tanımadığı için, yerle bir ettiği söylenmektedir. Kente daha sonra gelenler adını "Gümenez" şeklinde değiştirmişlerdir. Bugünkü Yakakent, 1800 yılında Gerze'den gelen üç, dört aile tarafından kurulmuştur. 1893 - 1895 yıllarında Rus işgalinden kaçan Doğu Karadenizliler ve 1922 yılında Selanik'ten gelen göçmenlerle Yakakent büyümüştür. 1896 yılında muhtarlık, 1 Mart 1963 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Aynı yıl Gümenez olan ismi, kıyı şehri anlamına gelen Yakakent olarak değiştirilmiştir(Foto 2.43,2.44,2.45).09.05.1991 tarihinde Yakakent ilçe olmuştur (http://www.yakakent.gov.tr/tarihçe).

Foto 2.43. Gümenez (Yakakent)'ten Tarihi Bir Kesit.

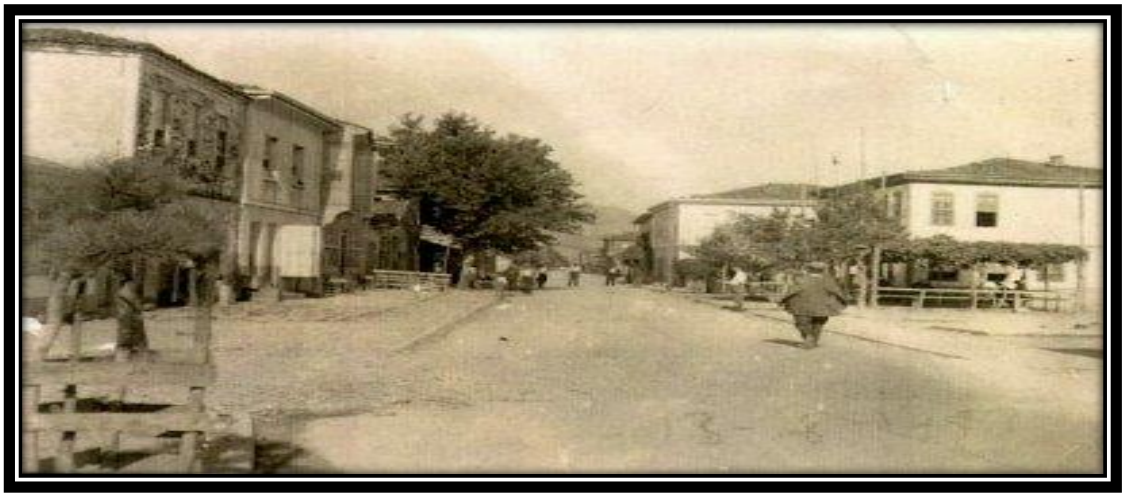

Foto 2.44. Cumhuriyet Caddesi'nin Eski Görünümü.

İlçe sakinleri, eski zamanlardan beri balıkçılık ile uğraşmış ve bölgede balıkçılık sektöründe ön plana çıkmıştır. İlçede yaşayan halkın yaklaşık dörtte bir balıkçılık sektöründen geçimini sağlamaktadır. İlçeyi ayakta tutan en önemli sektör de balıkçılık sektörüdür. Son yıllarda turizm sektöründeki canlanma ve gelişmeler, ilçenin balıkçılık sektörü yanında ikinci geçim kaynağı olarak turizm sektörünün de ön plana çıkmasını sağlamıştır. Son yıllarda ülke genelinde yaşanan ulaşım ağındaki gelişmeler, Yakakent ilçesi açısından da büyük bir önem ve avantaj sağlamıştır. Samsun-Sinop çevre yolunun hizmete açılması ile çevre yolu üzerinde bir yerleşim yeri hüviyetine bürünerek gelişme göstermektedir. İlçenin hızla turizm şehri olma yolunda ilerlemesi ve yapılacak altyapı ve tesislerle birlikte turistleri daha çok kendine çekmesi sonucunda ekonomik olarak daha fazla gelişmesine ve nüfus anlamında da artış göstereceğine işaret etmektedir.

Foto 2.45. 1980 Yılında Yakakent.

Yakakent, Samsun ilinin hem nüfus hem de yüzölçümü bakımından en küçük ilçesidir. 38 km² lik alanıyla ve 2016 yılı adrese dayalı nüfus tespitine göre 8624 olan nüfusuyla km² ye 42 kişinin düştüğü Yakakent'in, günümüzde kabul edilen 10.000 sınırına göre şehir hüviyetini kazanmadığı görülmektedir. Önceki yıllarda 10.000 sınırının üzerinde olan ilçe nüfusu giderek azalma eğilimi göstermektedir. Özellikle Anadolu kasabalarında olan işsizlik ve büyük şehirlerde yaşama isteği gibi sebeplerle büyükşehirlere göç eden nüfus, geride giderek azalan nüfuslu bir ilçe bırakmaktadır. Son yıllarda özellikle turizm faaliyetlerinin canlanması ile yaz aylarında nüfus artmakta, ilçe turizm sektörü sayesinde canlılık yaşamaktadır.

Yakakent ilçesinin kurulduğu yer, özellikle doğusu verimli tarım arazilerinin olduğu Bafra Ovası'nın batı kıyısını oluşturmaktadır. İlçenin doğusunda bulunan merkeze bağlı Kozköy Mahallesi sınırları içerisinde bulunan bu verimli tarım arazileri üzerinde tarım faaliyetleri yapılmaktadır. İlçenin hemen hemen tek düzlük arazisi konumunda olan bu saha, ilçe tarımına da yön vermektedir.

Yerleşim yeri seçiminde en önemli etken balıkçılık faaliyetidir. Bugünkü gelişme planı üzerinde balıkçılık faaliyetinin yanı sıra turizm faktörünün de etkisi olmaktadır. Özellikle şehrin doğusundaki Kozköy Mahallesi'nde bulunan tarım alanlarına ve kıyı şeridine doğru gelişim gösteren yapılaşma, tarım arazilerini ve kumsal gerisindeki sahil şeridini işgal etmeye başlamaktadır. Bu yapılaşmanın kanun ve yönetmelikler çerçevesinde önü alınmadığı takdirde, yakın gelecekte hem verimli tarım arazileri yapılaşma neticesinde ortadan kalkacak, hem de kıyı kullanımı ihlalleri ortaya çıkmaya başlayacaktır (Foto 2.46)..

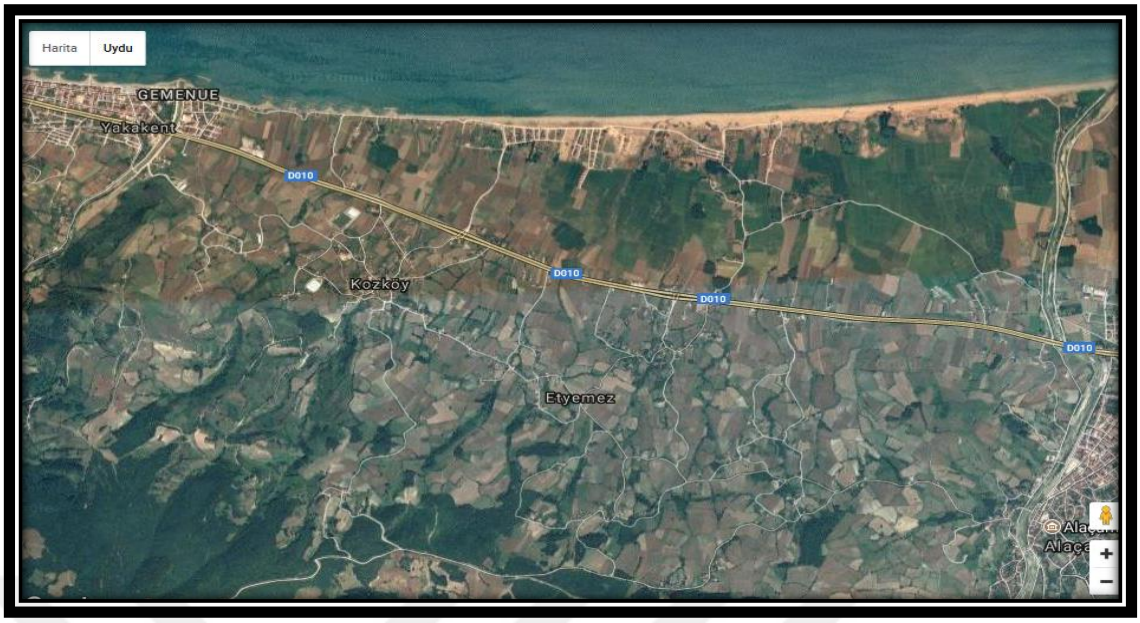

Foto 2.46. Kozköy Sahilindeki Tarım Arazileri ve Sahildeki Yapılaşmanın Uydu Görüntüsü.

Araştırma sahası, hemen Samsun-Sinop çevre yolunun kenarında bulunmaktadır. Bu açıdan diğer yerleşim merkezleri ile ulaşımında herhangi bir sıkıntı yaşamamaktadır. Köyleri ile ulaşımını ise kuzey-güney doğrultulu vadileri takip eden asfalt, beton ve stabilize yolları sağlamaktadır. Her biri vadi kenarında güneye doğru giden köy ana ulaşım yolları bulunmakta, bu yollar da tali yollarla diğer köylere bağlanmaktadır. Dört mahalleden oluşan merkezde ise bir bulvar yolu, bir meydan, 26 cadde, 24 semt ve 105 sokak bulunmaktadır. İç kısımlardaki evlerin deniz kıyısına olan bağlantıları, genellikle sahil şeridinde sıralanmış olan binaların aralarındaki iki veya üç kişinin sığabileceği dar sokak ve apartman aralarından gerçekleşmektedir. Bu durum, denizden gelen rüzgarların iç sokak aralarına girişini etkilemektedir.

Yerleşmenin gelişimi yatay ve dikey şekilde olabilmektedir; ancak yatay gelişim, mevcut kullanılan araziye yeni alanların katılması şeklinde olduğu için coğrafi olarak daha da önem taşımaktadır (Bulut, 1998: 23). Sahada gelişim şehrin doğusuna doğru yazlık evler şeklinde olmaktadır. Batısında ise inşaat sektörü son yıllarda nispeten yüksek katlı binalar şeklinde gelişmektedir. Liman Mahallesi'nde ve Kürüz Mahallesi'nde gelişim gösteren bu yapılaşmalar, genellikle ilçedeki memur kesime hitap etmektedir. Bu göstergelere göre ilçede şehirsel gelişim, yatay şekilde

gelişmektedir. Şuan için alansal olarak sıkıntı arz etmediğinden dolayı dikey gelişime rastlanmamaktadır.

Yakakent'te inşaat sektörü, son yıllarda artış göstermektedir. Özellikle şehrin batısına doğru altı ve yedi katlı binaların yapılmaya başlandığı görülmektedir. Bu yapılaşma, çevre yolu ile sahil arasında kalan yaklaşık 300-400 m.'lik dar bir sahada kendini göstermektedir. Merkez Mahallesi ile Liman Mahallesi arasında görülen bu inşaat alanı, özellikle ilçede yaşayan memur ve yüksek gelirli kişilere hitap etmekte ve onlar tarafından rağbet görmektedir. İlçenin doğusunda ise, Kozköy Mahallesi'nin alt kesimleri olan Bafra Ovası'nın kenarında, yazlık evler dikkati çekmektedir. Yine çevre yolu ile sahil arasından yoğunlaşan bu yazlık ev tipi yapılaşmalar, kıyı çizgisinin hemen gerisinde başlamıştır. Yazlık evlerden çevre yoluna kadar ise, tarım alanları dikkati çekmektedir. Bu yazlık evler, şuan itibariyle a sayıda olmalarına rağmen, turistik açıdan cezbedici bir noktada yer aldıklarından, sahanın yeni yapılacak olan yazlık evlerle istila edilmesini düşünmek hiç de zor bir tasavvur olmamaktadır. Hem sahil şeridinin doğallığının yok olacak olması; hem de gerisindeki tarım arazilerinin istila edilerek yapılaşmaya açılacak olması şimdiden önlenmesi gereken bir sorun olarak ilçeyi beklemektedir. Yapılaşmanın fazlalaşmadan önüne geçilmesi ve sınırlandırılması, hem tarım arazilerinin kurtarılmasını sağlayacak hem de doğal plaj özelliği sergileyen bu sahilin doğallığının korunmasına yardımcı olacaktır.

Samsun-Sinop eski karayolu, günümüzde Asmapınar Mahallesi sınırları içerisinde halen hizmet vermeye devam etmektedir. Samsun-Sinop sahil yolu yapılmadan önce kullanılan yoldan daha eski bir yol olan bu yolun taş döşemeli kalıntıları halen durmaktadır (Foto 2.47). Günümüzde köy içi ulaşımda kullanılan bu yol, 2012'deki sel felaketinde Samsun-Sinop Karadeniz sahil yolunun ulaşıma kapanması nedeniyle yaklaşık 1 ay boyunca yine Samsun-Sinop arasında seyahat edenler için kullanılmıştır.

Foto 2.47. Samsun-Sinop Tarihi Yolunun Kalıntıları. Asmapınar Köyü.

2.2.6.1. Şehirsel Fonksiyonlar

Şehirsel fonksiyon, şehrin varlığını ve gelişimini mümkün kılan, hayatiyeti için gerekli kaynakları sağlayan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Tümertekin, 1973: 4). Şehirler sadece bünyelerindeki nüfusa değil, yakın ve uzak çevresindeki nüfusa da hizmet götürecek fonksiyonel etki bölgelerini oluştururlar. Bu ise şehir yerleşmelerini kır yerleşmelerinden ayıran temel niteliktir (Yazıcı, 1995: 200). Şehirlerin çevresi ile olan ilişkileri sadece onu çevreleyen bölgelere doğru bazı hizmetlerin ve ihtiyaçların gönderilmesi değildir. Bunun yanında şehirlerin ihtiyacı olan özellikle gıda ve hammaddeler de ters istikamette, yani köylerden şehre doğru yönelmektedir (Göney, 1995: 79).

Araştırma sahasının kentsel fonksiyonları aşağıda çıkarılmaya çalışılmıştır.

2.2.6.1.1. Hizmetler Fonksiyonu

Yakakent ilçesi, 1991 yılına kadar Alaçam ilçesine bağlı bir belde iken, 1991 yılında bağlı bulunduğu Alaçam ilçesinden ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuştur. İlçe olduktan sonra merkezde 4 mahalle ve 13 tane de köy Yakakent ilçesine bağlanmıştır. İlçe olduktan sonra özellikle idari hizmetler alanında gelişme göstermiştir. Elbette ki bir

şehrin gelişiminde idari hizmetlerin yanında ticari hizmetler, eğitim ve kültür hizmetleri, ulaşım hizmetleri, turizm hizmetleri ve sağlık hizmetleri gibi hizmet kollarının da katkısı bulunmaktadır. Ancak araştırma sahasının nüfus verileri, alansal özellikleri ve ekonomik özellikleri dikkate alındığında hizmet fonksiyonun çok ön plana çıktığı söylenemez. Tarihsel gelişimde sahanın Alaçam ve Bafra ilçelerinin etkisi altında kalması, hizmet alanlarında bu ilçelerden faydalanması ilçenin kendi hizmet alanlarının yeterince gelişememesi açısından önemli bir sebep olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ilçe statüsüne kavuşmadan önce idari iş ve işlemler açısından Alaçam ilçesine bağlı olması, diğer hizmet alanlarında ise özellikle doğuda Bafra ve batıda Sinop'un Gerze ilçesine bağımlı olması sahanın sahil yerleşim bölgesi olmasına rağmen yeterince gelişememesine sebep olmuştur. 1991'de ilçe statüsüne kavuşmasından sonra ise öncelikle idari fonksiyonların ilçe bünyesinde açılması ile ilçe halkı kendi içerisinde resmi işlemlerini halletmeye başlamış ve yavaş yavaş eskiden bağlı bulundukları Alaçam ilçesinden ayrılmaya başlamıştır. Kaymakamlık ve belediye kurumlarının varlığı ile kendi bünyesinde çeşitli hizmet alanlarında gösterilen gelişmeler ve uygulamaya konulan projelerle hizmet alanlarındaki gelişme de gözle görülür derecede fark edilmeye başlamıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen kişi sayısının artması ile hizmet sektöründeki değişim de kendini göstermiştir. İlçe içinden ve dışından istihdam edilenlerin ilçedeki yaşam şekline ve kalitesine katkısı, ilçe halkında da yavaş yavaş görülmeye başlamıştır.

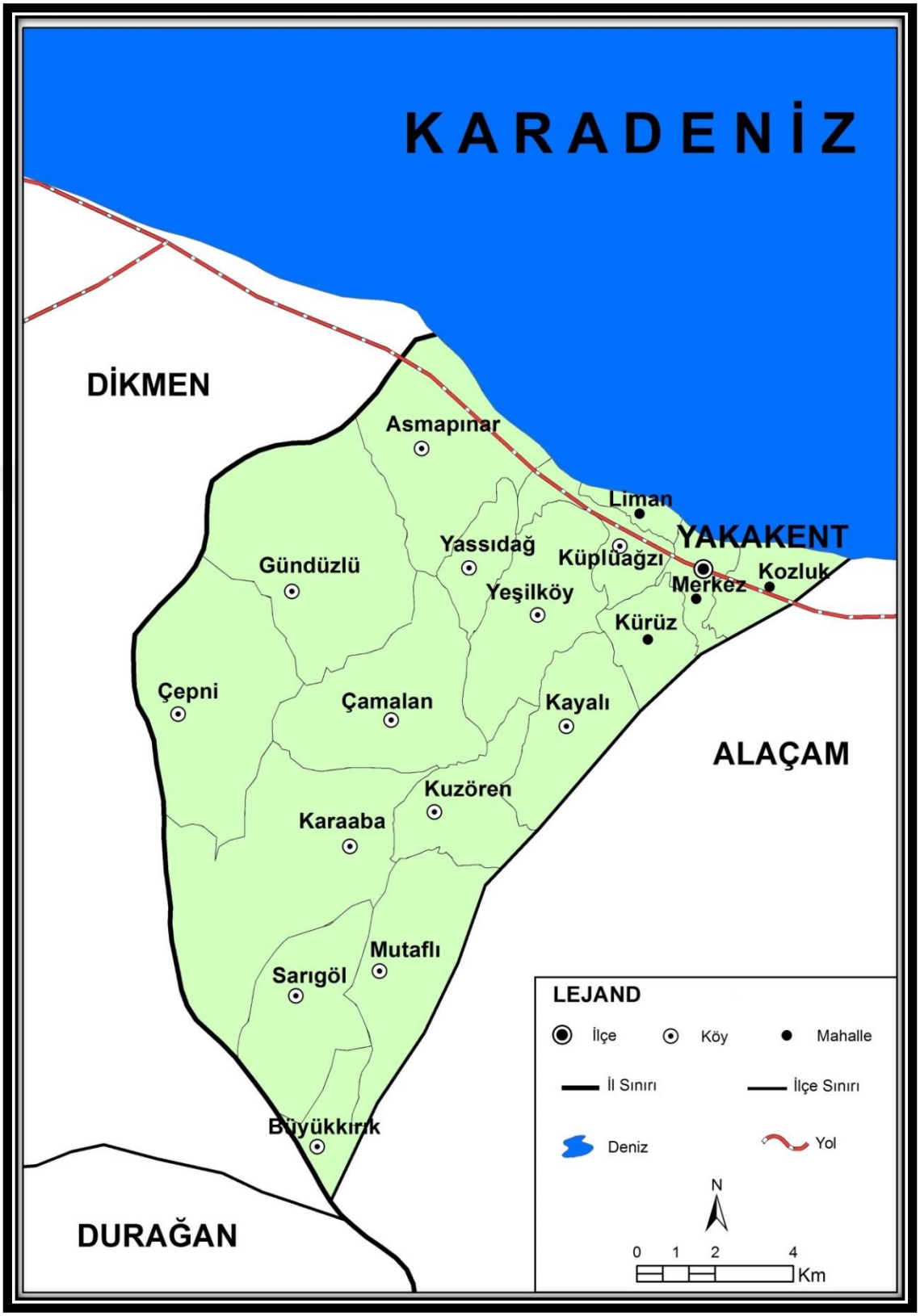
İlçedeki hizmet alanlarının artmasına rağmen bazı hizmetlerin ilçede henüz olmaması da dikkati çekmektedir. Örneğin ilçede herhangi bir mahkeme bulunmamaktadır. İlçe halkı aralarındaki anlaşmazlıklar hala Alaçam ilçesindeki mahkemelerde görülmektedir. Son beş yılda Yakakent ilçesinden Alaçam Adliyesi'ne giden yaklaşık toplam 305 dava dosyası bulunmaktadır. Bu dava dosyalarından 200 tanesi icra dosyası, 100 tanesi hukuk dosyası ve 5 tanesi de ticaret dosyasıdır. Bu sayılar ışığında hukukçularla yapılan görüşmeler neticesinde ülke çapında küçük adliyelerin kapatıldığı, iş hacmine göre adliye açıldığı, dolayısıyla Yakakent'te adliye sarayının açılmasının gereği olmadığı bilgisi alınmıştır.

Yakakent'te sanayi sitesi bulunmamaktadır. Bu durum ilçe halkının Alaçam ve Gerze ilçelerine gitmelerine sebep olmaktadır. Bu nedenle ilçeye küçük çapta ve ilçenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir sanayi sitesinin yapılması gerekmektedir.

2.2.6.1.1.1. Yönetim Fonksiyonu

Araştırma sahası sınırları içerisinde merkezde 4 ve köyler olarak 13 mahalle olmak üzere toplam 17 mahalle/muhtarlık bulunmaktadır (Harita 2.4).

Yakakent'te 1896'da muhtarlık, 1963 yılında ise belediye teşkilatı kurulmuştur. 09.05.1991 Tarihinde ise Yakakent ilçe olmuştur. Günümüzde yönetimsel olarak en yüksek idari amirlik olarak Kaymakamlık yanında yerel yönetim olarak Belediye Teşkilatı bulunmaktadır. Merkezde 4 ve köy yerleşmesi olarak da 13 adet olmak üzere toplam 17 adet muhtarlık bulunmaktadır. Resmi kurumlar genel olarak Kaymakamlık binasında hizmet vermektedir. İlçede Milli Eğitim Müdürlüğü, Mal Müdürlüğü, Tapu Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, İlçe Müftülüğü, Emniyet Amirliği ve Jandarma Komutanlığı hizmet vermektedir.

Harita 2.4. Yakakent İlçesi İdari Haritası

Yakakent Belediyesi, imkanları nispetinde ilçeye hizmet vermeye çaalışmaktadır. İlçe içerisinde bitirmiş olduğu projelerinin yanında yaapım aşamasında olan ve yapılması planlanan projeler üzerinde de çalışmaktadır. Şehir Meydanı Düzenleme ve Peyzaj Projesi, Çok amaçlı Gezinti Yolu projesi bitirdiği projelerdir. Yapım aşamasında olan ve yapılması planlanan projeler ise; Stat ve Kapalı Spor Salonu Projesi, Küçük Sanayi Sitesi Projesi, Gençlik Merkezi Projesi, Otel Yapım Projesi, Yakakent Meydan ve Sahili Çevre Düzenleme ve Peyzaj Projesi, Kültür Merkezi Projesi, Çamgölü Mesire Yeri Çevre Düzenleme Projesi, Liman Mahallesi Otogar Projesi, Liman Mahallesi Atatürk Bulvarı Çevre Düzenleme ve peyzaj Projesi, Sahil Yolu (Atatürk Bulvarı) Deniz Tahkimatı Yenileme Projesi, Yol Yaya Kaldırımı ve otopark Projesi, Karayolu Yakakent Geçişi Aydınlatma ve Üst Geçit Projeleridir. Yakakent ilçesinin ihtiyaçları olarak belirlenen bu projelerin bir an önce hayata geçirilerek ilçenin şehir hüviyetine bürünmesi sağlanacaktır.

2.2.6.1.1.2. Ticaret Fonksiyonu

Araştırma sahasında balıkçılık ve tarım ön plana çıkan ekonomik faaliyetlerdir. Tarım, başta kıyı ovaları olmak üzere yüksek kesimlerdeki düze yakın sınırlı arazilerde yapılmaktadır. Yetiştirilen tarım ürünleri daha çok ilçenin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek miktarda yapılmaktadır. Tarım ürünlerinin ticari olarak pazarlandığı yer, Yakakent ilçesinde Cuma günleri kurulan semt pazarıdır. Ticaret hayatı, Cuma günleri oldukça hareketli geçmektedir. Kırsal kesimden getirilen mallar bu pazarda piyasaya sunulmaktadır. Çarşamba günleri de Alaçam ilçesinde Pazar kurulmakta ve köy halkı Alaçam'a gitmek için Yakakent'e gelmektedir. Bundan dolayı Çarşamba günlerinde de bir hareketlilik söz konusu olmaktadır. Ticari açıdan çok hareketli bir yapıya sahip olmayan Yakakent'te küçük çaplı bakkal ve marketler bulunmaktadır. İlçe meydanının etrafından kümelenen bu marketler, ilçe halkına hizmet vermektedir. Bu marketlerin yanı sıra ilçede, marketlere nazaran büyük sayılabilecek iki tane A101, bir tane Şok ve bir tane de Bim mağazası bulunmaktadır.

Balıkçılık sektörü ise, tarıma göre daha geniş kapsamlı ve yüksek hacimli ticari kapasiteye sahiptir. Ülkemizin su ürünleri ihtiyacını karşılamada Yakakent balıkçılığı önemli pay sahibidir. İlçede su ürünleri ile ilgili çeşitli sanayi kuruluşlarının varlığından yukarıda bahsedilmişti. Bu sanayi kuruluşları hem iç ticaret; hem de dış ticarette ihracat

yapmaktadır. Başta Uzakdoğu olmak üzere çeşitli ülkelere su ürünleri ihracatı gerçekleştirilmektedir.

2.2.6.1.1.3. Eğitim, Kültür ve Sağlık Fonksiyonları

İlçede 1 Anaokulu, 1 Birleştirilmiş Sınıflı İlkokul, 6 İlkokul, 5 Ortaokul ve 2 Lise bulunmaktadır. Ülkemizin en büyük sorunlarından olan ve yapılan atılım ve çalışmalar neticesinde azaltılmaya çalışılan birleştirilmiş sınıflı ilkokul uygulaması, ilçede 2015 yılına kadar sayısal olarak oldukça fazlayken, 2016 yılında bu sayı bire kadar düşürülmüştür. Toplamda 7 tane ilkokul bulunurken bunun 1 tanesi birleştirilmiş sınıflı ilkokuldur.

İlçede bulunan İlçe Halk Kütüphanesinde yaklaşık 2860 kitap bulunmaktadır (Foto 2.48). Bu kitapların çoğunu eski ansiklopediler oluşturmaktadır. İlk zamanlarda ilginin olduğunu söyleyen kütüphane görevlisi, son yıllarda ilginin giderek azaldığını; hatta artık hiç kimsenin kütüphaneye gelmediğini belirtmektedir. Bunda mutlaka bilgisayar ve internetin önemli bir rolünün olduğunu ve mevcut kitapların eskiliğinin de etkisinin olduğunu belirtmektedir. Kütüphanede özellikle güncel ve revaçta olan kitapların eksikliğinden de yakınmaktadır ve bu eksikliklerin giderilmesi ile birlikte yeniden ilginin olabileceğini de belirtmektedir.

Foto 2.48. Kaymakamlık Binası Altındaki Kent Müzesi ve İlçe Halk Kütüphanesi.

Yakakent ilçesi merkezinde iki tane camii bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi hemen meydanın kenarında, bir tanesi ise ilçe girişinde çevre yolu kenarında bulunmaktadır. Meydan kenarında bulunan camii, 1952 yılında hizmete açılmış ve

ilçenin en büyük camisidir. Liman mahallesinde bir tane daha camii bulunmaktadır. Ayrıca yine liman mahallesinde çevre yolu kenarında bir tane daha camii bulunmaktadır. Liman mahallesindeki camiler merkeze uzak olduklarından merkezdeki halkın kullanımına da uzak kalmaktadır. Merkezdeki iki tane camii ise yetersizdir. Öyle ki arazi incelemesi esnasında kalınan günlerde ezan sesinin duyulmasında zorlanılmıştır.

İnsanların hayatlarının her alanında yaşadıkları doğal çevrenin özelliklerinden, beşeri ve ekonomik faaliyetlerinden etkilendikleri bilinmektedir (Yıldırım, 2011: 902). Kıyafetleri, yemekleri, konuşmaları, yaşam tarzları, eğlenceleri kısaca kültürleri coğrafi faktörlerle şekillenmektedir (Yıldırım, 2013: 2). Araştırma sahasında kültürel özellikler, halk tarafından halen devam ettirilmeye çalışılmaktadır. Özellikle şenlik ve festivallerde ön plana çıkarılan ve tanıtılmaya çalışılan birçok el sanatı ve el işçiliği bulunmaktadır. Mutaflı köyü, el sanatları ve işçiliğinde önde gelen köylerden bir tanesidir. Çıkrıkla ip eğirme, el değirmeni ile yarma çekme bunların başında gelmektedir. Günümüzde daha çok köyün yaşlı kadınlarının unutulmaması için yaptığı çıkrıkla ip eğirme ve el değirmeni ile yarma çekme, bu kadınların gençlik yıllarında üretim yapmak için kullanılmaktaydı. Yine el sanatları bakımından da Mutaflı köyünün kadınları hünerlerini halen sergilemektedir (Foto 2.49).

Asmapınar köyünde bölgede ayakta kalan tek su değirmeni bulunmaktadır. Bu su değirmeninde ihtiyacı olan köylüler gelir, kendi unlarını öğütür ve işlerini hallederler. Su değirmeninde alışverişte para kullanılmamaktadır. Su değirmeni en son elli yıl önce tamirat görmüş ve artık üzeri göçmeye başladığından dolayı günümüzde restore edilmeyi beklemektedir (Foto 2.50).

Foto 2.49. Mutaflı Köyünde Çıkrıkla İp Eğiren Kadınlar.

Foto 2.50. Asmapınar Su Değirmeni.

Araştırma sahasında gezi gözlem sırasında karşılaşılan diğer bir ilginç gelenek de, düğün ve eğlencelerin gündüz davul ve zurna ile sahilde ve sahilin iç kısmındaki büyük caddede halka ve tüm işyerlerine tek tek duyurulmasıdır. Akşama düğünü olacak aile veya herhangi bir eğlencesi olacak kişi, davul ve zurnacı tutarak düğün veya eğlencenin yeri ve zamanı hakkında halka bilgi vererek onları davet etmektedir (Foto 2.51).

Foto 2.51. Düğünü Gündüzden Tüm Halka Bildiren Davulcu ve Zurnacı Sahil Yolunda.

Asmapınar Mahallesi'nin bir geleneği olarak her bayram, özellikle de kurban bayramlarındaki tüm köy halkının bir araya gelerek yapmış oldukları bayramlaşma dikkati çekmektedir. Sadece Asmapınar Mahallesi'nde yaşatılan bu geleneğin ne zaman başladığı ile ilgili bir tarih verilememektedir. İncelemeler sırasında kurban bayramı bayramlaşmasına katılma fırsatı bulunmuş ve yöre halkıyla bayramlaşmaya katılarak sohbet etme imkanı yakalanmıştır. 82 Yaşındaki köyün en yaşlılarında olan bir amca ile yapılan söyleşide, amca, bu geleneğin kendi çocukluğundan bu zamana kadar yapıldığını; ancak daha öncesinden ne zaman başlandığının bilinmediğini dile getirmiştir. Köy halkının ve çevre köylerde yaşayanların katılımıyla Asmapınar merkez camiinin avlusunda gerçekleştirilen bayramlaşmada kavurma et ve keşkekten oluşan yemekleri ve erik suyu ikramı ile köy halkı toplu bir şekilde yemek yemektedir. İlçenin

üst düzey yönetici ve görevlilerinin de katıldığı bayramlaşma sayesinde de tüm köy halkının birbirleri ile olan yakınlığı ve bağlılığı pekişmektedir (Foto 2.52).

Foto 2.52. Asmapınar Mahallesi, Geleneksel Bayramlaşma Buluşması.

Yakakent ilçesinde "Yakakent Kültür, Sanat ve Deniz Oyunları Festivali" adı ile on yıllardır festival düzenlenmektedir. 2014 Yılında 44. sü düzenlenen festival her yılın temmuz ayının ilk yarısında yapılmaktadır. Çevre ilçe ve illerden, hatta gurbetteki Yakakent halkının da katılımıyla büyük bir kalabalıkla ve coşkuyla düzenlenen festival, ilçe ekonomisine ve turizmine de büyük katlı sağlamaktadır. Ülkemizin içinde olduğu durumlardan ve çeşitli sebeplerden dolayı 2014 yılından sonra henüz düzenlenmeyen festivali, halk sabırsızlıkla beklemektedir. Öyle ki, yine bir festival aracılığıyla ilçeye Bafra'dan davet edilen Eflatun Kitabevi sahibi, ilk çağırıldığı festivaldeki ilgiden dolayı sahilde bir kitabevi açarak ilçe halkına hizmet vermeye başladığını; ancak son yıllarda özellikle de bu yıl ilginin çok azaldığını, böyle giderse kitabevini kapatmak zorunda kalacağını belirterek en azında festivalin yeniden yapılmasıyla işlerinin ve kitaba olan ilginin de artacağını belirtmektedir (Foto 2.53).

Foto 2.53. Yakakent'teki Tek Kitabevi. Eflatun Kitabevi (Kitabevi sahibinden izin alınmıştır).

Yakakent'in mutfağı da oldukça zenginlik göstermektedir. Özellikle deniz ürünleri mutfağına şekil vermektedir. Barbun, Çinekop, Mezgit, Kefal, Kalkan, Palamut, Hamsi, İstavrit, Tirsi ve Levrek balık restoranlarında vazgeçilmez yemek menülerini oluşturmaktadır. Ayrıca Kabak Tatlısı ve Helva Karışım Macunu da yörenin vazgeçilmez lezzetleri arasında bulunmaktadır. Geleneksel yemek olarak da Mantı, Yahni ve Açkı (kabaktan yapılan bir çeşit yemek) ön plandadır (Foto 2.54). Bunların yanında Çırçır, Katlama (Bir çeşit gözleme), Gözleme, Tavuklu Tirit, Keşkek ve Herse (Tavuk ve Herseden yapılan bir karışım) de geleneksel yemekleri arasında yerini almaktadır (Foto 2.55).

Foto 2.54. Açkı Yemeği.

Foto 2.55. Herse Yemeği.

Yakakent ilçesinin ilginç ve özel bir özelliği de bulunmaktadır. II. Abdülhamid, 1887 yılında Japonya İmparatorunun yeğeninin bir savaş gemisiyle İstanbul'u ziyaret etmesinin ardından Japonya'ya bir heyet gönderilerek iade-i ziyaret yapılmasını emretmiştir. Bu ziyaret için İstanbul tersanelerinde yapılan Ertuğrul Fırkateyni seçilir. Fırkateyn, hem yelken hem de makine ile hareket edebilmektedir. Üç direkli geminin ana hareket vasıtası yelkendir. 600 beygir gücündeki makinesi de yardımcı bir itici kuvvet oluşturur. 2 bin 400 ton ağırlığında, ahşap bir gemi olan Ertuğrul Fırkateyni 25

yaşındadır. Yaklaşık 1 yıl önce ahşap kısımları tamir görmüştür. Ancak, makine ve kazanların alt bölümüne dokunulmamıştır. Kafile Başkanı Albay Osman Bey, gemi komutanı da Yarbay Ali Bey'di. Gemide özel olarak seçilen 56'sı subay toplam 609 mürettebat vardır. O yıl Bahriye Mektebini bitiren genç teğmenlerin tamamı da gemiye alınmış ve bu uzun gezide tecrübelerini artırmaları hedeflenmiştir. Gemi II. Abdülhamid'den Japon İmparatoruna mücevherli imtiyaz nişanı ve diğer hediyeleri götürecektir. Ertuğrul Fırkateyni, Temmuz 1889'da İstanbul'dan yola çıkar. Güzergahı boyunca çeşitli limanlara uğrayarak seyahat ediyordur. Fırkateyn Singapur'a vardığında Kafile Başkanı Albay Osman Bey Amiralliğe terfi ettirilir. Kafile, uğradığı ülkelerin halkları ve Müslümanlar tarafından görkemli sevgi gösterileriyle karşılanır, gemiyi kimi zaman binlerce kişiden oluşan gruplar ziyaret eder. Gemi, 11 ay sonra 7 Haziran 1890 tarihinde Japonya'nın Yokohama Limanına varır. Japon İmparatoru, Türk amiralini ve heyetini görkemli bir şekilde karşılar. Şehir halkı Türk amiralinin saray arabası ile İmparatorun yanına gidişini sevgi gösterileriyle takip eder. Ertuğrul Fırkateyni, Japon sularında kaldığı üç ay boyunca etrafındaki binlerce Japon kayığına 50 kişilik bandosuyla konserler verir. Nihayet geri dönüş yolculuğu için hazırlıklar tamamlanır. Yola çıkılacağı gün Japon Bahriyesinin tayfun uyarısına rağmen, Ertuğrul Fırkateyni planlandığı gibi 15 Eylül 1890 tarihinde Yokohama Limanı'ndan ayrılır. Kushimoto açıklarında tayfuna yakalanan Ertuğrul Firkateyni 16 Eylül 1890'da kayalara çarparak batar. Kazadan sadece 69 denizci kurtulur. Amiral Osman Bey de dahil 533 mürettebat hayatını kaybeder. Ertuğrul Fırkateyni'nin trajik sonu Türk-Japon halklarını yakınlaştırır. Yöre halkı, kazadan kurtulanlara büyük yardım ve yakınlık gösterir. Torajiro Yamada isimli bir Japon, şehit yakınları ve kazazedeler için yardım kampanyası düzenler. Toplanan para aynı kişi tarafından dönemin padişahına teslim edilir. Hayatta kalan 69 denizci, Japonya İmparatorunun talimatıyla Hiei ve Kongo isimli iki askeri gemi ile İstanbul'a gönderilir. Kazada ölenlerin anısına Kushimoto'da bir Anıt yaptırılır. İlk anıt Japonlar tarafından 1891'de dikilirken, 1929 yılında yine Japonlar tarafından genişletilmiştir. Şehitlik Anıtı, 3 Haziran 1929 tarihinde Japon İmparatoru tarafından da ziyaret edilmiştir. 1937'de Türkiye tarafından restore edilen anıt önünde her yıl düzenli olarak anma törenleri yapılmaktadır. Bugün şehitlik Japonya'nın Wakayama ili, Kushimoto ilçesi, Oshima Adası'nda Koshino Köyü'nde bulunmaktadır (Foto 2.56, 2.57) (http://www.yakakent.gov.tr).

İki kasaba arasında meydana gelen bu yakınlaşma neticesinde Kushimoto kasabası ile Yakakent kardeş şehir ilan edilir. Kushimato'da bir de müze bulunmaktadır. 1974 yılında inşa edilen Türk Müzesi'nde Ertuğrul Fırkateyni'nin maketi, gemideki asker ve komutanların fotoğrafları ve heykelleri bulunmaktadır. Turizm ve kültürel değerler açısından Yakakent ilçesinde de bir anıt yapılması, bir müze kurulması ve turizme kazandırılması, hem turizm açısından ilçeye turist çekecek; hem de ekonomik olarak ilçeye katkı sağlayacaktır.

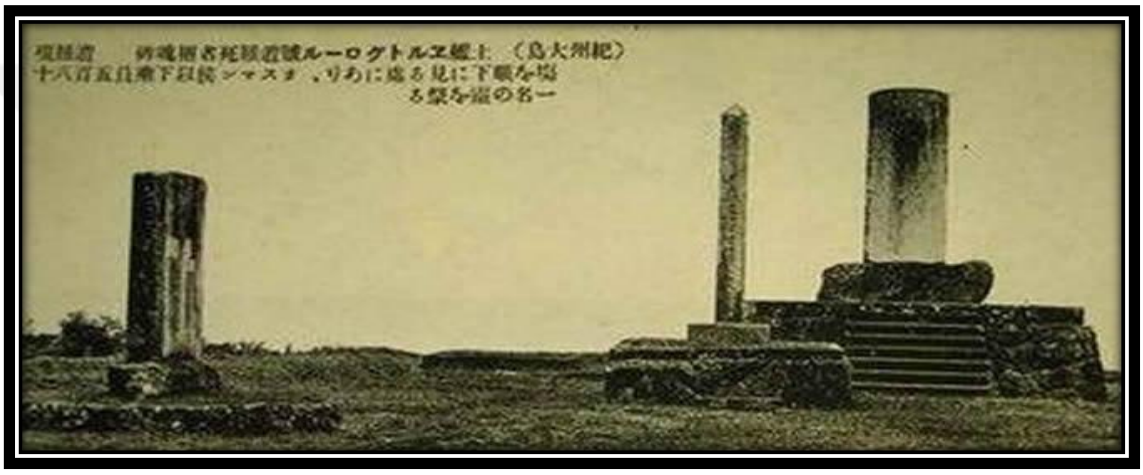

Foto 2.56. Ertuğrul Şehitliği, Anıtı ve Müzesi İlk Hali (Japonya, Kushimoto).

Foto 2.57. Ertuğrul Şehitliği'nin Restore Edilmiş Yeni Görüntüsü (Japonya, Kushimoto).

Yakakent'in doğusunda şehrin girişinde çevre yolunun dağ tarafında Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı bir tane kapalı spor salonu bulunmaktadır (Foto 2.58). Spor salonu basketbol ve voleybol sahası olarak kullanılmakta olup tribünleri bulunmamaktadır. Yine Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı suni çim saha bulunmaktadır (Foto 2.59). Kurumlar arası ve okullar arası futbol maçları bu sahada yapılmaktadır.

Foto 2.58. İlçenin Doğusundaki Girişinde Bulunan Yakakent Spor Salonu.

Foto 2.59. Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne Ait Suni Çim Saha.

İlçe merkezinde, meydanın doğusunda sahilde bir tane küçük çaplı bir lunapark bulunmaktadır. Çocukların eğlenmesine yönelik lunapark, çocuklar adına ilçede bulunan tek eğlence merkezi olma özelliğini taşımaktadır (Foto 2.60).

Foto 2.60. İlçenin Doğu Sahil Kesiminde Bulunan Lunapark.

Araştırma sahasında özellikle köylerinde yapılan gözlem ve incelemelerde eski tarımsal ve hayvansal eşyalar görülmüştür. Hemen her köyde örneklerine rastlanan kağnı ve hayvanların su içmeleri için ağaçtan yapılmış sulaklar dikkatimizi çekmektedir (Foto 2.61, 2.62).

Foto 2.61. Yörede Halen Kullanılan Kağnı Arabası.

Foto 2.62. Hayvanların Su İçmesi İçin Ahşaptan Yapılan Sulak.

Tablo 2.14. Yakekent İlçesi Sağlık Verileri.

YAKAKENT PERSONEL SAYILARI	2011	2012	2013	2014	2015	2016
UZMAN TOPLAM	0	0	0	0	0	0
PRATİSYEN	4	6	5	5	6	5
ASİSTAN	0	0	0	0	0	0
HEMŞİRE	3	3	3	2	2	1
EBE	6	6	6	5	5	3
TOPLUM SAĞLIĞI SAĞLIK MEMURU	0	1	1	1	0	0
ÇEVRE SAGLIGI TEKNISYENI	1	1	1	1	1	1
DİŞ TABİBİ	0	1	0	0	0	0
İLK VE ACİL YARDIM TEKNİSYENİ	3	0	1	1	1	0
LABORATUVAR TEKNISYENI	1	0	1	1	1	0
TIBBI SEKRETER (SAĞLIK TEKNİKERİ)	0	1	1	1	1	1
ŞOFÖR	1	1	1	0	0	0
HİZMETLİ	2	1	2	1	1	1
İŞÇİ	0	1	0	0	0	0
GENEL TOPLAM	**21**	**22**	**22**	**18**	**18**	**12**

Sağlık Kurum Ve Kuruluşları	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Yakakent Aile Hekimi Sayısı	3	3	3	3	3	3
Yakakent Aile Sağlığı Merkezi Sayısı	1	1	1	1	1	1

Kaynak: Samsun Halk Sağlığı İl Müdürlüğü.

İlçedeki sağlık verileri dikkate alındığında (Tablo 2.14), eğitimde olduğu sağlık alanında da yetersizlik olduğu görülmektedir. Son beş yıllık verilere göre ilçede bir tane aile sağlığı merkezi ve üç tane de aile hekimi bulunmaktadır. İlçede uzman doktor bulunmamaktadır. Pratisyen hekim sayısı ise, son beş yıl dikkate alındığında değişiklik

göstermektedir. Hemşire sayısı ise son iki yılda önceki yıllara göre azalma göstermiştir. Sağlık personeli sayısı bakımından doktor ile birlikte en fazla sayıya sahip personellerden birisi de ebe sayısıdır. Son yıldaki azalmaya rağmen ebeler, hala en fazla sağlık personelinin başında gelmektedir. İlçede çevre sağlığı teknisyeninde bir değişkenlik görülmemekle birlikte ilçede bir adet çevre sağlığı teknisyeni bulunmaktadır. 2012 Yılında bir adet diş doktoru görev yapmakta iken bu yıldan sonra ilçede diş doktoru bulunmamaktadır. İlk ve acil yardım teknisyeni sayısında son yıllarda düşüş görülmektedir. 2011 ve 2012 yılında üçer tane ilk ve acil yardım teknisyeni bulunmasına rağmen, son üç yılda bu sayı bire düşmüştür. 2016 Yılında ise ilk ve acil yardım teknisyeninin bulunmadığı görülmektedir. Yine son altı yıl dikkate alındığında ilçede bir adet laboratuvar teknisyeni her yıl mevcudiyetini korumuştur. Ancak 2016 yılına gelindiğinde yine ilçede laboratuvar teknisyeninin bulunmadığı görülmektedir. Tıbbi sekreter ise son beş yılda bir kişi olmak üzere görev yapmaktadır. Köylerde ise 2 adet Sağlık Evi bulunmasına rağmen şuan bu sağlık evleri kullanılmamakta ve atıl vaziyete bulunmaktadır. Köylerdeki hastalar ilçeye gelerek buradaki Aile Sağlığı Merkezleri'nde muayene olmaktadır. Bazı köylere ise haftada bir defa doktor gitmektedir (Büyükkırık, Güzdüzlü, Mutaflı). Merkezi bir köy belirlenerek en azından 1 adet Aile Sağlığı Merkezi açılması ve civar yakın köylerin buraya bağlanarak hizmet verilmesi vatandaşın daha iyi ve yerlerinde hizmet almalarını sağlayacaktır.

Bunun yanı sıra ilçede iki tane eczane bulunmaktadır. Bu eczaneler iki gün de bir gece nöbeti yapmaktadır. Eczane sahipleri ile görüşmelerimizde eczane sayısının yetersiz olup olmadığını sorulması üzerine nüfus az olduğundan dolayı yeterli olduğu yanıtı alınsa da, iki eczanenin de hemen hemen yan yana olması ve meydanda bulunmasından dolayı ilçeye uzak yerlerde yaşayanlara göre uzakta kaldığı ve yetersiz sayıda olduğu düşünülmektedir. İlçenin batı tarafından bir eczanenin daha açılması, hem var olan bu iki eczanenin yükünü hafifletecek; hem de ilçe batısından yer alan fabrikalara, liman ve balıkçı barınakları ile batı tarafındaki köylere hizmet verebilecektir. İlçede Gıda ve Tarım İlçe Müdürlüğü nezdinde bir tanesi şube müdürü olmak üzere beş tane veteriner hekim hizmet vermektedir. Özel veteriner polikliniği ise 2015 yılına kadar bir tane bulunmaktayken 2015 yılında bir tane daha açılarak iki tane veteriner kliniği olarak hizmet vermektedir. İlçe nüfusu ve hayvan varlığı dikkate

alındığında verilen veteriner hekim sayısının ve klinik sayısının yeterli olduğu söylenebilir.

2.2.6.1.2. Tarım Fonksiyonu

İlçenin toprakları genellikle 6. ve 7. Derece tarım toprakları olduğundan tarım fonksiyonu çok fazla ön planda olan bir durum göstermemektedir. Tarım ürünleri genellikle ilçenin kendi ihtiyacını karşılayacak kadar yapılmaktadır. Toplam tarım alanı son yıllarda alan olarak daralmasına rağmen, tarımsal üretim hala ilçe ihtiyacına yönelik devam etmektedir. Tarım alanlarında tahıl ve bitkisel ürünlerin miktarı ve oranı dikkati çekmektedir. Sahada yetiştirilen önemli tarım ürünleri; tütün, buğday, mısır ve çeltiktir. İlçenin tarımsal verileri Ekonomik Coğrafya bölümünde daha kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır.

2.2.6.1.3. Turizm Fonksiyonu

Araştırma sahası, özellikle deniz turizmi açısından oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Uygun iklim koşulları ve henüz doğallığını kaybetmemiş sahilleriyle özellikle çevre ilçe ve illerden turist akınına uğramaktadır. Özellikle hafta sonu tatillerinde ziyaretçi akınına uğrayan Yakakent sahilleri, mavinin yeşille buluştuğu yer sıfatıyla kendine hayran bırakmaktadır. Yakakent'in bu turizm potansiyeli, doğallığı bozulmadan planlı bir şekilde değerlendirildiğinde ilçe halkına önemli bir ekonomik gelir katacağı gibi, Orta Karadeniz'in vazgeçilmez bir tatil beldesi olmaya aday bir konumdadır. İlçenin turizm verileri ve potansiyeli ile ilgili daha geniş bilgiler, Ekonomik Coğrafya bölümünde ele alınacaktır.

2.2.6.1.4. Sanayi Fonksiyonu

Araştırma sahası, sanayi fonksiyonu açısından zayıf bir görünüm sergilemektedir. İlçe ekonomisinin temelini oluşturan su ürünlerine yönelik sanayi kuruluşları, ilçenin önemli sanayi fonksiyonunu teşkil etmektedir. İlçede 2 adet balık unu fabrikası, 1 adet balık yemi fabrikası, 2 adet balık işleme ve soğuk hava deposu bulunmaktadır. Bu tesislerde çalışan işçi sayısı ise yaklaşık 150 kişidir. Bunun yanı sıra Sinop Dikmen sınırında kurulan 2 adet deniz salyangozu işleme ve paketleme, 3 adet soğuk hava

deposu ve 4 adet balık unu fabrikası bulunmaktadır. Bu tesislerde çalışan işçi sayısı yaklaşık 120 kişidir ve bu işçiler Yakakent ilçesinden karşılanmaktadır. Sanayi ile ilgili daha geniş bilgiler Ekonomik Coğrafya bölümünde ele alınacaktır.

2.2.6.2. Şehir İçi Arazi Kullanılışı ve Fonksiyon Alanlarının Dağılışı

Yakakent ilçe merkezi, doğuda Gümenez Çayı ile batıda Kanlıçay arasında kurulmuştur. Kuzeyini Karadeniz sahil şeridi oluşturmaktadır. Şehir merkezi, denizle aynı seviyede kurulmuştur. Yaklaşık 2 km'lik kuzey-güney yönünde genişliğe sahip olan şehir yerleşmesi, doğudan batıya doğru gittikçe daralmakta ve en batısında denize 100 m. mesafeye kadar düşmektedir. Güneyindeki Samsun-Sinop Karadeniz Sahil yolundan itibaren eğim artmakta ve güneydeki Küre Dağları'nın yamaçlarına doğru eğim daha da artış göstermektedir. Şehrin kuruluş yerindeki arazisi çok fazla verimli olmayıp, şehrin doğusundaki kısım, Bafra Ovası'nın batısını oluşturduğundan, en verimli araziler şehrin doğusunda bulunmaktadır. Bu araziler, günümüzde tarım arazisi olarak kullanılmakla birlikte, Kozköy Mahallesi'nin sahil kısmını oluşturan ve doğal plajlara sahip olan bu alanda giderek yazlık tipi evlerin oluşturduğu yapılaşmalar dikkati çekmektedir. Şehrin tam ortasında hükümet binası ve konutlar bulunmaktadır. Bu alanda doğu-batı doğrultulu 2 tane cadde ve 1 tane sokak bulunmaktadır. Diğer sokaklar ise kuzey-güney doğrultudadır. Şehrin batısındaki daralan yerleşim alanında ise balıkçı barınağı byulunduğundan dolayı daha çok balıkçılık ile ilgili restorantlar vardır. Yine şehrin batısında ilçedeki balık sektöründeki fabrikalar kurulmuştur. Ayrıca 6-7 katlı yeni binaların bulunduğu şehrin konutsal olarak gelişim alanı da yine batısında Samsun-Sinop Çevre Yolu ile sahil kesimi arasında yer almaktadır.

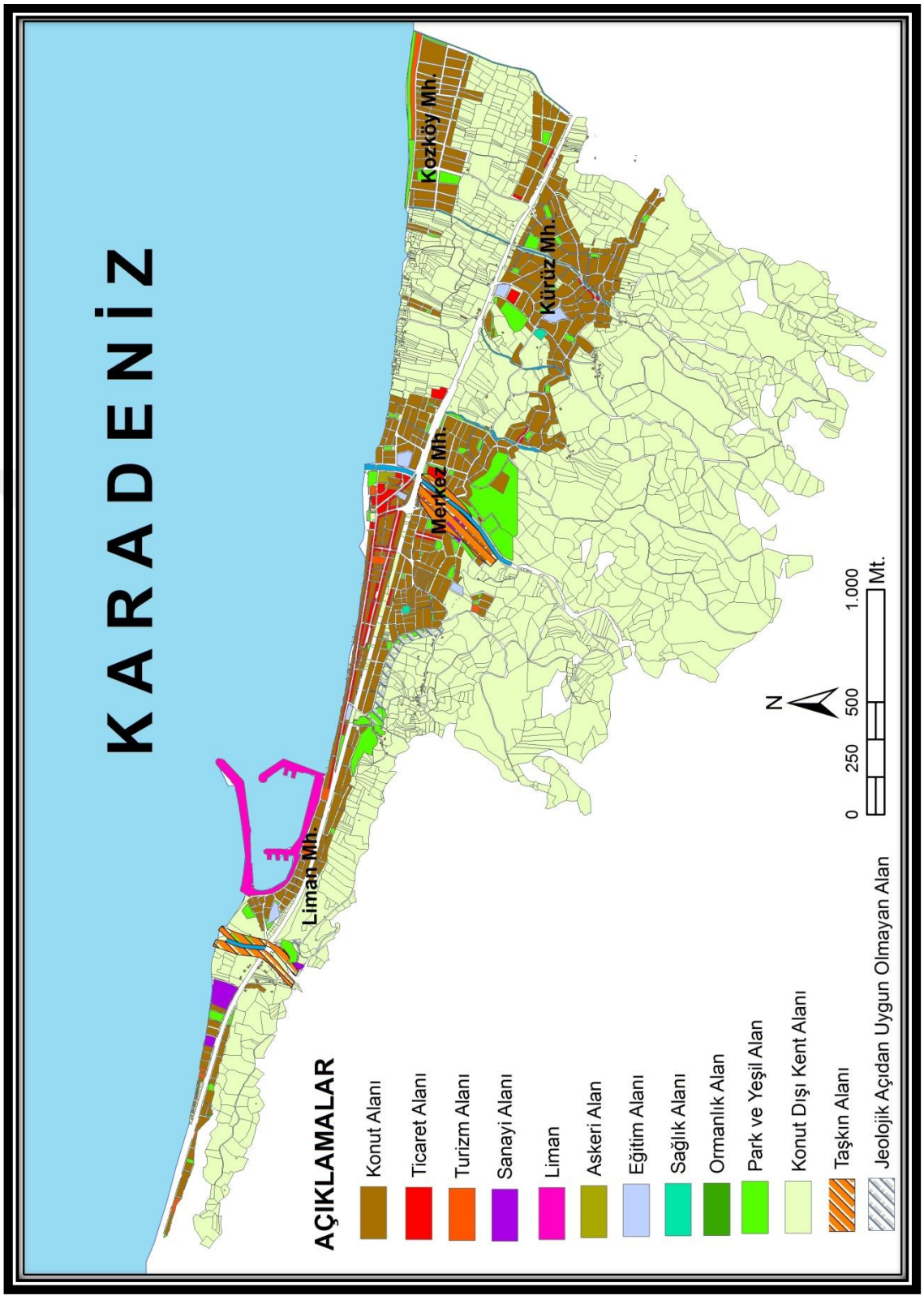
İdari fonksiyonlar daha çok ilçe merkezinde bulunan Hükümet Binasında yoğunlaşmıştır. Hemen hemen tüm idari kurum ve kuruluşlar merkezde bulunmaktadır. Yalnızca İlçe Jandarma Konutanlığı ve İlçe Tarım Müdürlüğü, Samsun-Sinop Sahil yolunun güneyindeki yamaçta kurulmuştur. Diğer tüm idari hizmet binaları çevre yolunun sahil tarafında kalmaktadır.

Hizmet sektöründe bulunan eğlence mekanları, kafeler, lokantalar, turistik merkezler ise şehir meydanı ile sahile paralel uzanan Atatük Caddesi üzerinde

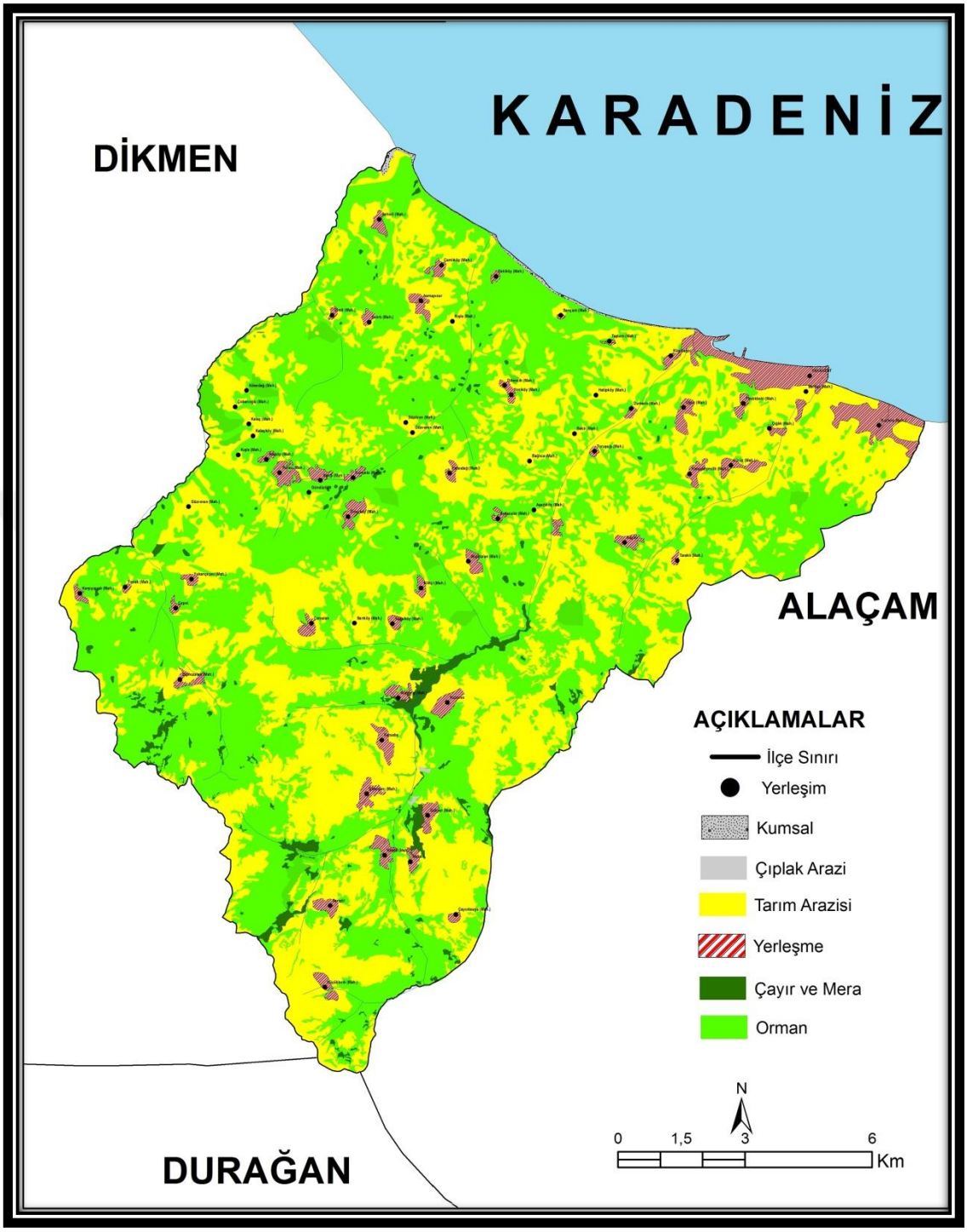
kurulmuştur. Zaten ilçede bulunan yürüyüş yolu ve vakit geçirilebilecek tek yer sahil yoludur. Pansiyonlar da yine meydan etrafında toplanmıştır.

Fabrikalar, şehrin batısında, Gerze sınırında kümelenmiştir. Yine balık restoranları da balıkçı barınağının olduğu şehrin batısında, Samsun-Sinop Karadeniz Sahil Yolu çvresinde ve balıkçı barınağının hemen yanında dağılış göstermektedir.

Market, bakkal ve alışveriş merkezleri şehir meydanında toplanmıştır. Yine eczane, kooperatif, kahvehane ve çay bahçeleri de meydan etrafında dağılış göstermektedir. Şehir meydanı küçük bir merkezi iş alanı (MİA) görünümündedir (Harita 2.5).

Harita 2.5. Şehiriçi Arazi Kullanım Haritası.

Harita 2.6: Yakakent İlçesinin Arazi Kullanım Haritası.

Tarım alanları daha çok şehrin doğusunu oluşturan Bafra Ovası'nın batı kenarında, Kozköy Mahallesi yerleşmesi çevresinde bulunmaktadır. Merkezdeki tek verimli ve düz arazi burasıdır. Tarıma elverişli olan bu arazi, günümüzde tarım alanlarının yanısıra ikincil yazlık konutların yapılaşmasının başladığı yer olarak da

dikkati çekmektedir. Sahadaki tek verimli tarım arazisinin üzerine başlayan bu yapılaşma, tarım arazilerin yok olmasına sebep olmaktadır. Hava fotoları incelendiğinde bu durum açıkça görülebilmektedir. İlçenin genelin ormanlık arazi ile kaplıdır. Çayır ve mera alanları da kısıtlıdır (Harita 2.6). Ayrıca ilçede yeni kurulan atıksu arıtma tesisinin de bu alana yapılması, tarım arazilerinin kullanım alanı dışına çıkmasına sebebiyet vermektedir (Foto 2.63).

Foto 2.63. Yakakent Atık Su Arıtma Tesisi.

Yakakent ilçesinin bir kıyı yerleşim bölgesi olmasından dolayı kıyı kullanımı ile ilgili de incelemesinin yapılması gerekmektedir. Kıyı kullanımı ile ilgili incelemeye geçmeden önce hukuki açıdan kıyı kullanımı ile ilgili kavram ve kanunlara incelemek, Türkiye'deki durumuna bakmak daha yerinde olacaktır.

Özellikle sanayileşme sürecinden sonra insanlar sürekli refah içinde yaşamak için üretme çabası içine girmişlerdir. Bu çaba sonucu da doğal kaynaklar bilinçsiz bir şekilde kullanılmaktadır. Bu kaynaklar içerisinde kıyı alanları yerleşim yeri olarak başta gelen alanları teşkil etmektedir. Bunda kıyıların düz veya düze yakın bir alan olması, hem karadan hem de denizden yararlanma imkânına sahip olunması, rahat ulaşım imkânları, uygun iklim özellikleri ve turizm potansiyeline sahip oluşu gibi nedenler başlıca faktör olarak belirmektedir.

Tüm bunlar nüfusun kıyıda toplanmasına ve beşeri faaliyetlerin kıyı alanlarında yoğunlaşmasına neden olmakta, buna bağlı olarak da yoğun arazi kullanımı, plansız şehirleşme, kıyı morfolojisinin bozulması ve kıyı alanlarının kirlenmesi gibi birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kıyı alanlarında meydana gelen bu olumsuzluklar yeryüzünde önemli bir zenginlik olan kıyı alanlarının kullanımı konusunda planlamayı gerekli kılmış ve sürdürülebilir kıyı kullanımı açısından önemli bir konu olmuştur.

Türkiye nüfusunun önemli bir kısmı kıyı kuşağında yaşamaktadır. Buralardaki ekonomik, ticari, endüstriyel ve ulaşım kolaylıklarının yanı sıra, ılık nemli iklimlere sahip alüvyal delta ovalarının tarım için elverişli olması, kıyıları cazibe merkezi haline getirmektedir. Ayrıca son yıllardaki turizm ve yat limanları hızlı bir gelişme göstermektedir. Özellikle bu durum Karadeniz kıyılarında daha fazla ihtiyaç olmasından dolayı bu kıyılarda turizm ve yat limanları hızlı bir gelişim içerisindedir. Bu tesisler önceleri dar kıyı şeridinde gelişmeye başlamasına rağmen, giderek değerli tarım alanlarına doğru genişlemeye başlamıştır. Ayrıca bu genişleme kıyıyı doldurmak ve iskeleler yapmak suretiyle denize doğru da ilerlemektedir. Böylelikle kıyıların doğal görünümlerinde ve kıyı çizgilerinde değişmeler meydana gelmektedir (Erol 1994: 33)

1990 Tarihli Kıyı kanunu deniz, tabi ve suni göl ile akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek koruma ve toplum yararlanmasına açık, kamu yararına kullanma esaslarını belirtmektedir (R.G., 17.04.1990: : 20495).

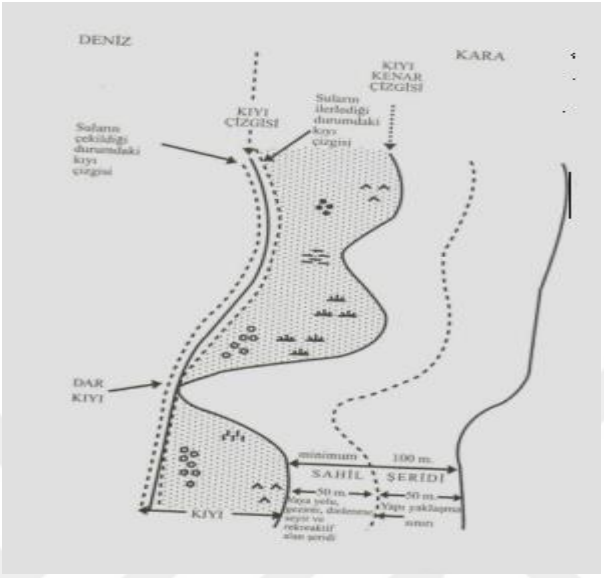
Kıyı kanunu ve uygulama yönetmeliğinde kıyı, kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi, sahil şeridi ile dar kıyı kavramları belirtilmektedir. Buna göre;

Kıyı çizgisi, deniz, tabi ve suni göl ve akarsularda, taş, kum durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan ve meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir (Şekil 2.10).

Kıyı kenar çizgisi, deniz, tabi ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırıdır. Bu sınır, doldurma suretiyle arazi elde edilmesi durumunda da değiştirilemez (Şekil 2.11).

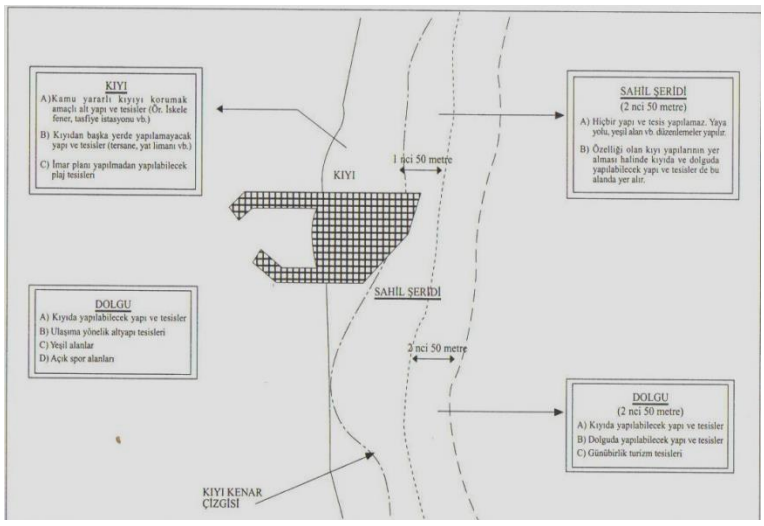
Kıyı, kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır. Bu alan, deniz tabi ve suni göllerde, taşkın durumları dışında kara yönünde en çok ilerlediği anda suların

belirlediği kıyı çizgisi ile bu çizgiden sonra da devam eden, kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, kayalık, sazlık, bataklık alanının kara yönündeki doğal sınır çizgisi arasında kalan alandır.

Şekil 2.10. Kıyı, Kıyı Kenar Çizgisi ve Sahil Şeridi (Doğan, 2005).

Sahil şeridi, 3830 sayılı Kıyı Kanunu ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğe göre, deniz, tabi v suni göllerde kıyı kenar çizgisinden itibaren en az 100 m. olarak tespit edilmiş ve iki bölüme ayrılmış alan olarak tarif edilmiştir.

Şekil 2.11. Kıyı, Sahil Şeridi ve Dolgu Alanı (Doğan, 2005).

Araştırma sahasının kıyı şeridi incelendiğinde, hem alçak kıyı tipi, hem de yüksek kıyı tipine sahip olduğu görülmektedir (Foto 2.64). Alaçam ilçesi ile Yakakent ilçe merkezinde kadar olan sahada alçak kıyı tipi görülürken; belirgin falezleri ile Yakakent'in batısından Gerze'ye kadar olan sahada ise yüksek kıyı tipine rastlanmaktadır. Genel itibariyle kıyı kullanımı konusunda kıyı kanununa bir aykırılık görünmese de; özellikle ilçenin doğusundaki Kozköy sahilindeki yazlık ev yapılaşmaları yakın zamanda ihlallere gebe olarak görülmektedir. Bu nedenle bu mevkideki yapılaşmalar kontrol altına alınmalı ve şimdiden önüne geçilmelidir. Aksi takdirde gelecek zamanda yapılaşmanın önüne geçmek zor bir hal alacaktır.

Aslında Yakakent ilçesi, nüfusunun azlığı ve büyükşehire olan uzaklığından dolayı henüz tam manasıyla insanlar tarafından keşfedilmemiş, bundan dolayı da bakir kalarak doğallığını koruyabilmiştir. Turizm açısından oldukça fazla olan potansiyeli yavaş yavaş keşfedilmeye başlamaktadır. İlçe kaymakamlığı ve belediyesi tarafından başlatılan reklam çalışmaları ile özellikle turizm potansiyelinin reklamı yapılmakta, çevre ilçe ve illerden turist çekebilmek için yerel bazlı çeşitli turistik faaliyetleri organize edilmektedir. Tüm bu yapılan çalışmalar, ilçenin tanınmışlığını artırmaya başlamakla birlikte, şehir stresinden ve gürültüsünden bunalan insanların haftasonları ve yaz aylarında şehirden uzaklaşarak Yakakent'e gelmelerini sağlamaktadır. Bu durum da elbette ilçedeki yapılaşmayı etkilemektedir. Özellikle bu yapılaşma, ilçenin doğusunda bulunan ve Bafra Ovası'nın batı kısmını oluşturan; aynı zamanda da ilçedeki doğal kumsal alanı olarak dikkati çeken Kozköy sahillerinin gerisindeki bölgede yoğunlaşmaya başlamaktadır. Günümüzde büyük bir tehdit unsuru olarak görünmeyen bu yapılaşma, orta vadede kıyı yapılaşmasında ve tarımsal arazi üzerinde büyük bir sorun olarak karşılabilecek düzeyde olabilme potansiyeli taşımaktadır. İlgili kurum ve kuruluşların, yapılaşmanın hukuki durumu ile çevresel etkilerini kontrol altında tutmaları, gerekli altyapı çalışmalarını yaparak planlı ve hukuka uygun bir şekilde yapılaşmaya müsaade etmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde büyük bir turizm potansiyeline sahip olan elimizdeki bu bakir alanlar, ülkemizin diğer bazı bölgelerinde olduğu gibi hukuksuz yapılaşmanın kurbanı olacak ve elimizden kaybolup gidecektir. Mevcut zenginliklerin tespit edilmesi kadar korunması da çok önemlidir.

Foto 2.64. Yakakent Kıyı Yerleşmesi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

3.1. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Ekonomik coğrafya, nüfus ile ekonomi ve kaynaklar arasındaki ilişkiler; insanların hayatlarını kazanmaları bakımından yerden yere olan farklılık ve benzerlikler; ekonomik faaliyetlerin yer seçiminde tercihleri belirleyen faktörler; bölgesel uzlaşmalar ve bu uzlaşmanın yarattığı ticaret akışlarının nedenleri; ekonomik kalkınma ve yaşam standartlarındaki farklılıkların açıklanması gibi konular üzerinde duran coğrafyanın bir dalıdır (Tümertekin ve Özgüç, 1999: 4). Ekonomik coğrafya, coğrafyanın interdisipliner bir bilim olduğunun en güzel göstergesidir. Çünkü iktisat, ekonomi, istatistik, ziraat gibi birçok bilimden yararlanarak ortaya konulan ekonomik coğrafya çalışmaları, mekânın sadece coğrafi özelliklerini değil, aynı zamanda zirai, iktisadi, sosyolojik vs pek çok özelliğinin de bir arada düşünülmesini gerektirir (Hadimli, 2008: 408).

Araştırma sahasının yeryüzü şekilleri, iklim özellikleri, toprak kalitesi ve beşeri özellikleri dikkate alındığında ekonomik faaliyetlerin buna göre şekillendiği görülmektedir. Sahanın yaklaşık % 90'lık bir kısmı 6 ve 7. Sınıf tarım arazilerinden oluşmaktadır. Bu durum tarımsal faaliyetlerin az olmasına ve geri planda kalmasına sebep olmaktadır. Sahada tarımsal faaliyetler ve üretim, sadece yöre halkının kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak yapılmaktadır.

Sahada en önemli ekonomik faaliyet balıkçılıktır. Eski zamanlardan günümüze kadar balıkçılıkla uğraşan yöre halkı, birincil ekonomik faaliyet olarak halen balıkçılık ile uğraşmaktadır. Öyle ki, ilçede bulunan fabrikalar da balıkçılık üzerine kurulmuştur. Bu fabrikalarda ilçe nüfusunun önemli bir kısmı çalışmaktadır.

Sahada balıkçılıktan sonra önemli ekonomik faaliyetlerinden birisi de hayvancılıktır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yanısıra arıcılık da yapılmaktadır. Bölgenin ekonomik faaliyet potansiyeli arasında en önemlisi ise turizmdir. Gerekli altyapı ve tanıtımlar yapıldığı takdirde; uygun iklim koşulları, temiz denizi, doğal

güzellikleri ile turizm, Yakakent ekonomisi içerisinde önemli pay sahibi olabilecek potansiyele sahip bir ekonomik faaliyettir.

3.2. GENEL ARAZİ KULLANILIŞI

3.2.1. Arazi Sınıflandırması

Araziler kullanma kabiliyetine göre, üzerinde erozyona sebep olunmadan en iyi, en kolay ve en ekonomik bir şekilde tarım yapılabilen birinci sınıf ile hiç bir tarıma elverişli olmayan, çayır veya ormanlık olarak dahi kullanılamayan, ancak doğal hayata ortam teşkil edebilen veya insanlar tarafından dinlenme yerleri ve milli park olarak kullanılabilen sekizinci sınıf arasında yer alırlar (Harita 3.1). Aşağıda bu sınıflara ait genel tanımlar verilmiştir.

Birinci Sınıf Arazi, alışılmış ziraat metotları uygulanabilen düz veya düze yakın, derin, verimli ve kolayca işlenebilen toprakları ihtiva eden arazidir. Bu sınıf arazide pek az su ve rüzgâr erozyonu olabilir. Topraklar iyi drenaja sahiptirler, su taşkın zararlarına maruz değildirler. Çapa bitkileri ve diğer entansif yetiştirilen ürünlere uygundurlar. Yağışların az olduğu yerlerde sulanan birinci sınıf araziler % 1 den az meyilli, derin, tınlı yapılı, iyi su tutma kapasitesi olan, orta derecede geçirgen topraklara sahip arazilerdir.

İkinci Sınıf Arazi, ancak bazı özel tedbirler alınmak suretiyle kolayca işlenebilen iyi bir arazidir. Bunun birinci sınıf araziden farkları, hafif meyillilik, orta derecede erozyona maruz kalmak, orta derecede kalın toprağa sahip olmak, ara sıra orta derecede taşkınlara uğramak ve kolayca izole edilebilecek orta derecede ıslaklık ihtiva etmek gibi sınırlayıcı faktörlerden bir veya bir kaçı olabilir.

Üçüncü Sınıf Arazi, üzerinde iyi bir bitki münavebesi kullanılmak ve uygun ziraat metotları tatbik edilmek suretiyle fazla gelir getiren çapa bitkileri için orta derecede iyi bir arazidir. Orta derecede meyillilik, erozyona fazla hassasiyet, fazla ıslaklık, yüzlek toprak, taban taşının varlığı, fazla kumluluk veya çakıllılık, düşük su tutma kapasitesi ve az verimlilik bu sınıf araziye ait olan özelliklerdir.

Dördüncü sınıf arazi, özellikle devamlı olarak çayıra tahsis edilmeye müsait arazi sınıfıdır. Ara sıra tarla bitkileri de yetiştirilebilir. Fazla meyil, erozyon, kötü toprak

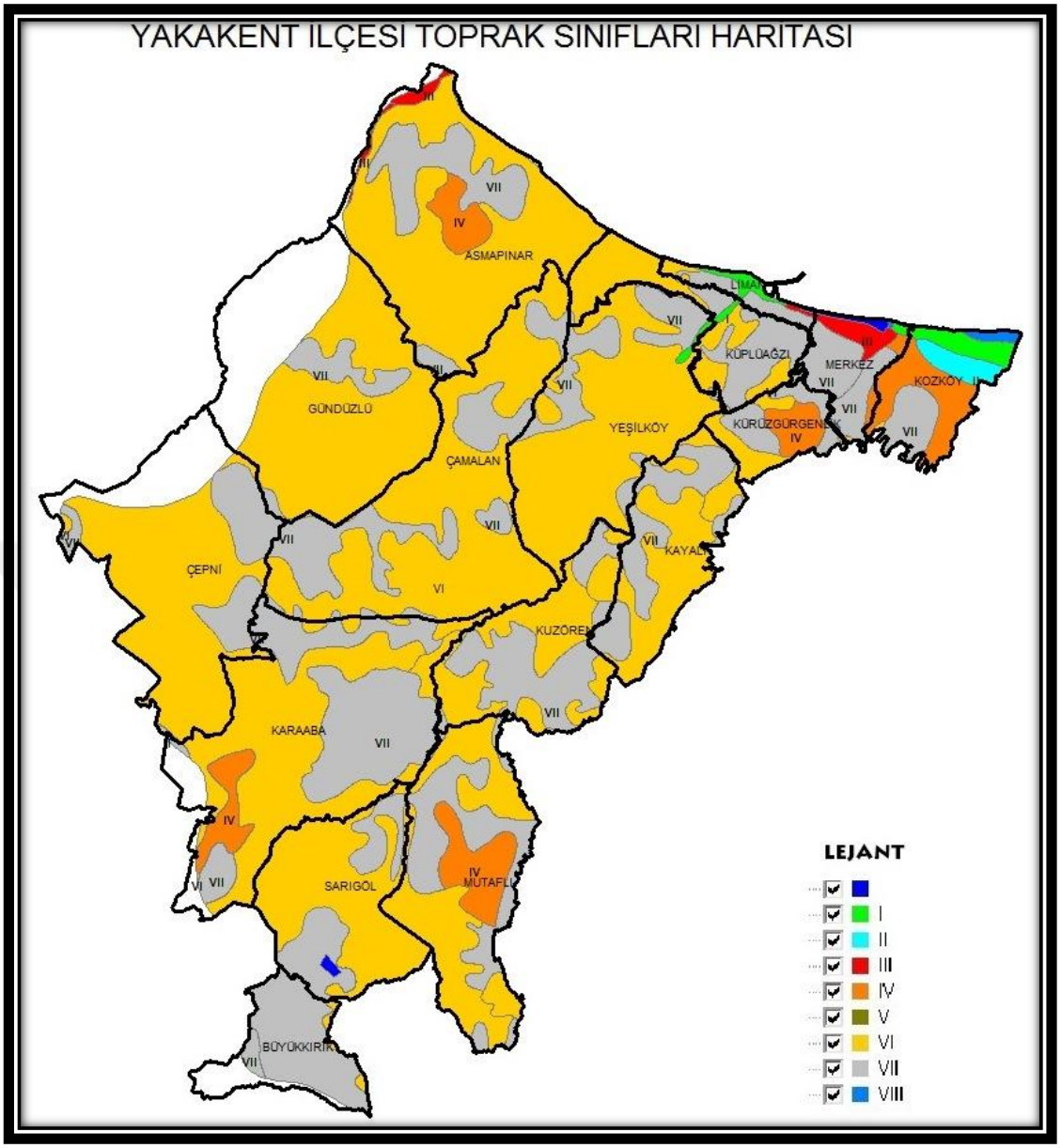
karakterleri ve iklim bu sınıf topraklar üzerinde yapılacak ziraatı sınırlayıcı faktörlerdir. Kötü drenaja sahip az meyilli topraklar da dördüncü sınıfa ithal edilirler. Bunlar erozyona maruz kalmazlar, fakat ilkbaharda birdenbire kuruduklarından ve verimlilikleri de pek az olduğundan birçok ürünlerin yetiştirilmesine uygun değildirler. Yarı-arid bölgelerde dördüncü sınıf araziler üzerinde baklagilleri ihtiva eden münavebe sistemlerinin uygulanması genellikle iklim dolayısıyla mümkün olmamaktadır.

Beşinci sınıf arazi, kültür bitkileri yetiştirmeye müsait olmadığından çayır ve orman gibi uzun ömürlü bitkilere tahsis edilir. Kültivasyona, taşlılık ve ıslaklık gibi bir veya birkaç faktör mani olur. Arazi düz veya düze yakındır. Fazla miktarda su ve rüzgar erozyonuna maruz değildir. Otlatma ve ağaç kesimi iyi bir toprak örtüsünün devamlı muhafazası şartıyla yapılır.

Altıncı sınıf arazi, ormanlık veya çayır olarak kullanılmada dahi orta derecede tedbirler alınmasını icap ettiren arazidir. Fazla meyillidir ve şiddetli erozyona maruz kalır. Yüzlektir, ıslak veya çok kurudur veya başka sebeplerden dolayı kültivasyona müsait değildir.

Yedinci sınıf arazi, çok meyilli, erozyona fazla uğramış, taşlı ve arızalı olup, yüzlek, kuru, bataklık veya diğer bazı elverişsiz toprakları ihtiva eder. Çok fazla ihtimam gösterilmek şartıyla çayır veya orman olarak kullanılabilir. Üzerindeki bitki örtüsü azalırsa erozyon çok şiddetlenir.

Sekizinci sınıf arazi, kültivasyona ve çayır veya ormanlık olarak kullanılmaya mani özellikleri ihtiva eder. Bu tür araziler doğal hayata ortam teşkil ettikleri gibi, dinlenme yeri olarak da kullanılır veya akan sulara su toplama havzası olanak muhafaza edilirler. Bunlar, bataklık, çöl, çok derin oyuntuları ihtiva eden arazilerle, yüksek dağlık, fazla arızalı, taşlı arazileri kapsar (Samsun Doğa Turizmi Master Planı, 2013-2023: 40).

Harita 3.1. Yakakent İlçesi Toprak Haritası

Yakakent ilçesinin toprak sınıfları incelendiğinde, topraklarının genel olarak 6. ve 7. Sınıf (vasıfsız ve verimsiz) topraklardan oluştuğu görülmektedir. Toprakların niteliksiz oluşu, miras yoluyla küçük parçalara ayrılması makineli tarımı zorlaştırdığından birim alandan istenilen verimin alınmasını engellemektedir. Birimler, küçük aile işletmeleri şeklinde olup; üretim genelde aile ihtiyacına yönelik olarak yapılmakta, az bir kısmı da ilçede pazara arz edilmektedir (Altındeğer, 2015: 9-10).

İlçede birinci ve ikinci sınıf arazi varlığı yok denecek kadar azdır. İlçenin kuzey doğu kesiminde deniz kıyısında Bafra Delta Ovası'nın batı kenarını oluşturan çok dar

bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine Bafra Ovası kenarında bulunan kesimde dar bir alanda üçüncü ve dördüncü sınıf arazi görülmektedir. Çok dar bir alanda görülen bu araziler dışında ilçenin hemen tamamı vasıfsız ve verimsiz altıncı ve yedinci sınıf arazilerden oluşmaktadır.

3.2.2. Araziden Yararlanma Durumu

Yakakent ilçesi, Samsun ilinin en küçük ilçesidir ve büyüklüğü 204.000 dekardır (204 km²). İlçenin yüzde ellisinden fazlası ormanlık alanlarla kaplıdır (103.100 dekar). Ekilebilir tarım alanı ise ilçe yüzölçmünün yaklaşık % 35'ini oluşturur ve 75.500 dekarlık bir alan kaplamaktadır. Mera alanı 40 dekarla en küçük alanı oluştururken, tarım dışı kullanılabilecek alan ise 25.300 dekar olarak görülmektedir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1: Yakakent İlçesinin Arazi Kullanılışı (Da)

İlçenin Yüzölçümü	204.000
Ekilebilir Tarım Alanı	75.500
Orman Alanı	103.100
Mera Alanı	40
Tarım Dışı Alanı	25.360

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

İlçede genel olarak araziler, vasıfsız ve verimsiz arazilerden oluşmaktadır. Bu durum ilçenin tarım sektörünün gelişememesine sebebiyet vermektedir. Zaten ilçe ekonomisi incelendiğinde balıkçılık, ormancılık ve son yıllarda hızla gelişen ve büyük bir potansiyele sahip olan turizm sektörünün öne çıktığı görülmektedir. Tarımsal faaliyetler daha çok aile ekiciliği şeklinde olmakta ve ailelerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yapılmaktadır.

3.3. TARIM

Toprağı işlemek, ondan ürünler elde etmek olarak en genel şekliyle tanımlanacak tarım ya da ziraat bu tanımın oldukça dışına taşmıştır. Bugün gelinen noktada ise tarım

bir yanında toprağa dayalı faaliyetler ve hayvancılıkla birlikte, su ürünleri üretimi, ormancılık, avcılık, kültür mantarcılığı, arıcılık, ipek böcekçiliği, bağcılık şeklinde tarımsal faaliyetler ve topraksız tarım ile organik tarım aşamalarına ulaşmış bulunmaktadır. Dolayısıyla tanımında toprağın yer almayacağı tarım aşamasına ulaşılmış; ancak ilk halinden bugüne gelinceye kadar bu konuda önemli devrimler yaşanmıştır. Fakat böyle olmakla beraber tarımı toprağa dayalı bitkisel üretimler şeklinde düşünmek gerekmektedir (Bulut, 2006: 1).

Günümüzde teknolojideki yenilikler tarıma olan bakışı değiştirmektedir. Bitkisel üretimden hayvancılığa, tarım makinelerinden sulamaya kadar her alanda yaygın olarak iletişim teknolojileri kullanılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler tarımda inovasyon anlayışını yeni bir seviyeye taşımaktadır. Ekim alanı yönetimi, don habercisi, ısı takip sistemi, sulama yönetimi, kuraklık habercisi, bitkilerin gübre ve su ihtiyaçlarının izlenmesinde veya hastalık ve zararlı kontrolünde ve izinsiz giriş takibi gibi tarımda devrim yaratan bu uygulamalarla çiftçiler üretim süreçleriyle ilgili daha fazla bilgi edinirken, gerekli önlemleri doğru zamanda alarak topraklarından daha çok verim alma imkânına sahip olmaktadır (Avşar, 206: 40).

3.3.1. Tarım Alanlarının Parsel ve Mülkiyet Yapısı

Yakakent ilçesinde tarım alanlarının kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması Tablo 3.2'de incelenmektedir. Öncelikle toplam tarım alanlarının son 15 yıllık periyotta giderek azaldığı görülmektedir. 2003 yılında 72.780 dekar olan toplam tarım alanı, 2015 yılına gelindiğinde yaklaşık % 25'lik bir küçülme daralma göstermiş ve 50.680 dekara kadar gerilemiştir. Bu durum şüphesiz ki fazla verimli olmayan ilçe topraklarının başka alanlarda kullanılmaya başlanmasıyla açıklanabilmektedir. Toplam tarım alanı içerisinde en fazla ekim alanını tahıllar ve diğer bitkisel ürün arazileri oluşturmaktadır. Tahılların toplam tarım arazileri içindeki oranı yaklaşık % 80'i bulmaktadır. Geri kalan tarım topraklarının büyük bir kısmını ise nadas alanları oluşturmaktadır. Meyve, içecek ve baharat bitkileri ise 1112 dekarlık bir alanda ekim alanı bulmaktadır. Sebze alanları ise kendine toplam tarım alanları içerisinde en az yer bulan alanları oluşturmaktadır. 2013 yılında sadece 168 dekarlık bir sebze alanı karşımıza çıkmaktadır. Süs bitkisi ise ilçede hiç yetiştirilmemektedir. İlçede meyve, içecek ve baharat bitkileri alanı da

giderek azalma eğilimi göstermektedir. 2003 Yılında 1200 dekar olan meyve, içecek ve baharat bitkileri alanı, 2015 yılına gelindiğinde 1043 dekara kadar daralmıştır.

Tablo 3.2. Yakakent İlçesinde Tarım Alanları

YIL	TOPLAM ALAN (Dekar)	TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLERİN ALANI (Dekar)	NADAS ALANI (Dekar)	SEBZE ALANI (Dekar)	MEYVELER, İÇECEK VE BAHARAT BİTKİLERİ ALANI (Dekar)	SÜS BİTKİLERİ ALANI (Dekar)
2003	72780	52060	19380	140	1200	0
2004	70920	64090	5430	140	1260	0
2005	68040	50820	15900	20	1300	0
2006	76728	60367	15230	24	1107	0
2007	73962	57803	14951	254	954	0
2008	71572	53338	16960	270	1004	0
2009	69535	39386	28771	268	1110	0
2010	68303	39777	27132	268	1126	0
2011	51928	34162	16487	169	1110	0
2012	50859	36878	12705	168	1108	0
2013	51662	36827	13555	168	1112	0
2014	51241	33866	16122	168	1085	0
2015	50680	33571	15898	168	1043	0

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Sahada genel olarak tarım alanlarının azalması, ilçe ekonomisinin özellikle ileriki bölümlerde bahsedilecek olan turizme doğru kayması ile ilişkilendirilebilmektedir. Yöre halkı, zahmetli iş olan tarım faaliyetlerinden nispeten daha zahmetsiz olan turizm faaliyetlerine doğru kaymaktadır. İlçenin turizm potansiyeline bakıldığında bu durumun çok da yanlış olmadığı açıktır. Bölgenin Ege sahil kasabalarını andıran küçük bir ilçesi konumunda olan Yakakent, turizm merkezi olma yolunda hızla ilerlemektedir.

3.3.2. Yöre Tarımının Doğal ve Beşeri Coğrafya Esasları

Tarımsal faaliyetler, insanların giderek artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde çeşitlenmektedir. Dünya nüfusu beslenmesinde tamamen, giyiminde tamamına yakın, enerji ihtiyacının karşılanmasında kısmen, barınma tesisleri açısından da önemli ölçüde tarımsal faaliyetlere bağımlıdır. Bu nedenle yeryüzünün şekillenmesi ve değişiminde en önemli pay tarımsal faaliyetlere aittir (Bulut, 2006: 1). Tarımsal faaliyetleri etkileyen doğal ve beşeri faktörler, arazi kullanılış biçimleri, tarım sistemleri, tarım tipleri ve yöntemleri, önemli tarım ürünleri, hayvancılık, su ürünleri üretimi, arıcılık, ipek böcekçiliği, stratejik ürünler ve ormancılık, tarım coğrafyasının konularını teşkil etmektedir.

Tarımsal faaliyetleri etkileyen doğal olaylar olarak yeryüzü şekilleri, iklim ve topraklar sayılabilir. Yükselti, eğim, bakı gibi faktörler, iklime tesir eden ve dolayısıyla tarıma tesir eden en önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yükseltinin artmasına bağlı olarak birçok doğal çevre özelliğinin değiştiği görülür. Sıcaklık, yağış, basınç, rüzgarlar, güneşlenme ve donlu günler sayısı bunlardan birkaçıdır. Bu özelliklerden bir veya birkaçında meydana gelecek yükseltiye bağlı değişme, bitkilerin yetişmesine imkan vermeyecek düzeye eriştiğinde bitki yetişme sınırına erişilir. Bu sınıra "dikey yönde yetişme sınırı" veya dikey yayılış sınırı adı verilir. Bu nedenle yüksek dağlık ve düz alanlarda ekme-dikme şeklindeki bitkisel üretim faaliyetlerinin, orman alanlarının ve sürekli yerleşmelerin ortadan kalkmasının asıl nedeni yüksek bölgelerde görülen iklim farklılaşmasıdır. Sıcaklığın yıl boyunca düşük değerler gösterdiği bu alanlar hayvancılık ekonomisi açısından önemlidir. Yerleşmelerin ve nüfusun önemli bir bölümünün 500 m. ve daha aşağı yükseltilerde dağılmış olmasının nedeni de yüksek alanlardaki ulaşımın, yerleşmelerin ve tarımsal faaliyetlerin güçleşmesi ile ilgilidir (Bulut, 2006: 4).

Araştırma sahasının doğal coğrafi olayları göz önünde bulundurulduğunda, bahsedilen şartlara ve bu şartların sonucunda şekillenen görünüme uygun olduğu anlaşılmaktadır. Yükselti basamaklarına göre köy yerleşmeleri başlığı altında incelenen ve sunulan yükselti basamakları tablosunda gösterilen değerler ile yine köylerin geçim kaynakları incelendiğinde, yükseltisi fazla olan köylerde özellikle hayvancılık ve

ormancılık faaliyetlerinin ön plana çıktığı, yükseltisi az ve yer şekillerinin daha sade olduğu köylerde ise tarım faaliyetlerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

İklim tipi, iklim faktörleri ve elemanları da çeşitli şekillerde tarımsal faaliyetleri etkilemektedir. Bu etki olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir. Araştırma sahası, Karadeniz Bölgesi bölgesel iklim koşullarını yansıtmakla birlikte, Samsun yöresine ait yerel bir iklim özelliği sergilemektedir. Sahada "nemli ılıman iklim tipi" hüküm sürmektedir. Rasat verileri incelendiğinde üç büyük yöre iklim kuşağından bahsedilmektedir. Kuzeyde kıyı kuşağı, kıyı ardı geçiş kuşağı ve iç kısımların yüksek ova ve plato düzlükleridir. Araştırma sahası genel itibariyle kıyı kuşağında yer aldığından dolayı, kıyı kuşağı iklim şartları görülmekle birlikte, yüksekte kalan kesimlerinde kıyı ardı geçiş kuşağı özelliklerine de rastlanmaktadır. Bu özellikler dikkate alındığında ise, sahada yetiştirilen tarım ürünlerinde ve yükseltiye ve iklim özelliklerine göre değişen geçim kaynaklarında farklılıklar dikkati çekmektedir.

Tarımın tek ve ilk akla gelen koşulu topraktır. Bu nedenle toprağa tarımda temel sermaye de denir. Toprağın bünyesindeki humus dediğimiz organik unsurlar ile toprağın fiziksel ve kimyasal özellikleri tarımsal faaliyetler açısından oldukça önemlidir. Fiziksel özelliklerine göre topraklar kumlu, killi, tınlı topraklar olarak üç ana gruba ayrılır. Tarım faaliyetleri açısından kil, silt ve kum içerikleri birbirine en yakın, hava, nem ve bitki besin maddesi tutma kapasiteleri çok yüksek, bitki kök ve gövdelerinin yayılmasının daha kolay olduğu tınlı topraklar daha elverişli topraklardır. Toprağın kimyasal özelliklerini ise kireç, tuz, asit bakımından gösterdiği değişkenlik tayin eder. Bu özellikler ile karşılaştırıldığında araştırma sahasının Bafra delta ovasının batısında kalan kısımları, tarıma elverişli topraklara sahiptir. Özellikle Kozköy ve Kozköy altı arazileri tarımsal faaliyetlerin yoğunlaştığı arazilerdir.

Tarımsal faaliyetleri etkileyen beşeri olaylara incelendiğinde ise, karşımıza ilk çıkan faktör tarımın bizzat gerçekleştiricisi olan insan faktörüdür. Tarımsal faaliyetler insanın kültürel gelişimine ve değişimine paralel olarak değişiklik göstermektedir. İnsanın geliştirdiği her türlü bilimsel ve teknolojik yenilik tarıma uygulanmaktadır. Tarımdaki bilgilerin ve deneyimlerin sistemleştirilmiş haline tarım kültürü denir. Bu anlamda toprak işleme teknikleri, kullanılan araç ve gereçler, ilaçlama, sulama, gübreleme, hasat teknikleri, ürünün değerlendirilmesi gibi işlemlerin her birisi tarımsal

anlamda bilgi birikimi ve deneyimi gerektirmektedir. Aynı zamanda tarımsal faaliyetleri sermaye, kredi kaynakları, ulaşım ve pazarlama ile devletin tarıma verdiği destek de yakından ilgilendirmektedir (Bulut, 2006: 12).

Araştırma sahasında, tarım arazilerinin önemli bir kısmını vasıfsız ve verimsiz (3. ve 4. Sınıf) araziler oluşturmaktadır. Topraklarının niteliksiz oluşu, miras yolu ile küçük parçalara ayrılmış olması ve topoğrafya şartları makinalı tarımı olanaksız hale getirdiğinden birim alandan istenilen verim alınamamaktadır.

İlçede bir adet Tarım Kredi Kooperatifi, bir adet Ziraat Odası, bir adet Su Ürünleri Kooperatifi, bir adet Mantar Yetiştiriciliği Birliği, bir adet Su Ürünleri Yetiştiriciliği Birliği, iki adet 1.650 ton/gün kapasiteli Balık Unu ve Yağı Fabrikası, bir adet 950 ton/gün kapasiteli Balık Yemi Fabrikası, sekiz adet 7.344 ton/gün kapasiteli Alabalık Levrek Yetiştirme Tesisi, bir adet 500 ton kapasiteli Su Ürünleri İşleme Paketleme Tesisi bulunmaktadır.

Yakakent'te tarımsal alanda çiftçileri bilinçlendirmek ve verimi artırmak amacıyla çiftçilere çeşitli eğitim ve kurslar verilmektedir (Tablo 3.3). 2016 Yılında İŞKUR destekli "Tarımsal Nüfus Gençleşiyor Projesi" kapsamında toplam 135 çiftçiye 8 adet kurs verilmiştir. 5 Farklı mahallede açılan bu kurslarda kivi, çilek, elma, mantar, etlik ve damızlık tavuk, süt sığırı yetiştiriciliği ile traktör bakım ve onarımı kursları verilmiştir.

Yakakent ilçesinde 2013 yılı itibariyle tarım makineleri incelendiğinde (Tablo 3.4),en fazla su pompasının varlığından söz edilebilir. Genel olarak bölgede tarımsal üretimde en büyük sorun olarak karşımıza çıkan sulama imkanlarının yetersiz oluşu, su pompasının sayısına da yansımaktadır. Sahada 820 adet su pompası bulunmaktadır. Traktör sayısı ise, köy nüfusu ile karşılaştırıldığında az miktarda bulunmaktadır. Bölgede toplam 285 adet traktör bulunmaktadır. Kırsal kesimde toplam 3.553 hane olduğu düşünüldüğünde traktör sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bölgede yaklaşık 12 haneye bir traktör düşmektedir. Hanelerin tamamında insan yaşamadığı düşünülse bile bu sayının yine de az olduğu söylenebilmektedir. Bölgedeki pulluk sayısı ise 1.339'dur. Traktöre oranla oldukça fazla sayıda pulluk bulunmaktadır.

Tablo 3.3. Yakakent'te Tarımsal Eğitim Açılan Kurslar (2016)

Kurs Adı	MahalleAdı	Kursiyer Sayısı
Kivi Yetiştiriciliği	Küplüağzı	23
Çilek Yetiştiriciliği	Asmapınar	15
Elma Yetiştiriciliği	Merkez	11
Mantar Yetiştiriciliği	Kuzören	14
Etlik ve Damızlık Tavuk Yetiştiriciliği	Kuzören	25
Süt sığırı Yetiştiriciliği	Yeşilköy	20
Traktör Bakım ve Onarımı	Küplüağzı	14
Traktör Bakım ve Onarımı	Küplüağzı	13
Toplam		135

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Tablo 3.4. Yakakent'te Tarım Makineleri.

Tarım Makineleri	Adet
Traktör	285
Biçerdöver	1
Külküvatör	5
Pulluk	1.339
Ekim Makinesi	14
Gübre Dağıtma Makinesi	0
Seyyar Süt Sağım Makinesi	35
Su pompası	820

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü (2013).

3.3.3. Tarımsal Üretim

3.3.3.1. Tahıl Üretimi

Tahıllar buğday, arpa, yulaf, çavdar, mısır, çeltik, darı, kuşyemi türlerini kapsamaktadır. Bunlardan buğday, arpa, yulaf, çavdar ve mısır serin iklim tahılları; çeltik, darı ve kuşyemi ise sıcak iklim tahıllarıdır. Tahıllar tarım ürünleri arasında çok yaygın olarak yetiştirilir ve önemli bir üründür. Tahıllar, yeryüzünün en çok ekimi yapılan ürünleridir. Hemen hemen her türlü iklim koşuluna adapte olmuş türleri sayesinde deniz seviyesinden dağlık alanlara, aşağı enlemlerden yukarı enlemlere kadar yetişen pek çok tahıl ürünü bulunmaktadır. İnsan beslenmesinde besin kaynaklarının % 50'den fazlasını bu bitkiler vermektedir. Tarımında çok kolay makine kullanımı olmaktadır. Aynı zamanda hayvancılık ekonomisini de destekleyen en önemli yem grubudur. Bu sebeplerden dolayı yaygın olarak yetiştirilmektedir.

2016 Yılı tahıl ürünleri üretimi incelendiğinde en fazla ekim alanına sahip ve hasadı yapılan ürün buğday olarak görülmektedir (Foto 3.1). Buğdayın sulu ve kuru tarımı yapılmaktadır. Buğday üretimi 2016 yılı için toplam 4180 tondur. Buğdaydan sonra en fazla ekilen, hasadı yapılan ve üretlen ürün ise arpadır. Arpanın üretimi 399 tondur. Buğday ve çavdarın melezi olarak üretilen ve buğday ve arpanın az yağış alan bölgelerde yetişememesinden dolayı yüksek verim elde etmek için yetiştirilen Tritikalenin, 293 ton üretimi yapılmıştır. Mısır-Dane 184 ton, yulaf 352 ton ve çeltik ise 140 ton üretilmiştir (Tablo 3.5).

Tablo 3.5. 2016 Yılı Tahıl Ekim Miktarı

	Ekilen Alan (Da)	Hasat Alanı (Da)	Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
Buğday (kuru)	19.400	19.400	200	3.800
Buğday (sulu)	500	500	380	380
Arpa	1.900	1.900	210	399
Tritikale	1.300	1.300	225	293
Mısır-Dane	680	680	270	184
Yulaf	400	400	880	352
Çeltik	190	190	735	140

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Foto 3.1. Tarlada Yapılmış Olan Bir Buğday Hasatı.

3.3.3.2. Yem Bitkileri Üretimi

Araştırma sahasında ekilen ve üretim yapılan ye bitkilerinin 2016 yılı verileri incelendiğinde (Tablo 3.6), en fazla ekilen, hasatı yapılan ve üretilen yem bitkisinin fiğ olduğu görülmektedir. 7500 dekar alanda ekimi ve hasatı yapılan fiğ, ortalama 1100 kg'lık bir verim ile 8250 ton üretilmiştir. Slajlık mısır 1600 dekarda ekilip hasatı yapılarak 2960 ton üretilmiş ve yonca da 140 dekar alanda yapılan ekimi ve hasatı sonrasında 4900 kg'lık ortalama verimi ile 686 ton üretilmiştir.

Tablo 3.6. 2016 Yılı Yem Bitkileri Ekiliş Alanı

	Ekilen Alan (Da)	Hasat Alanı (Da)	Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
Fiğ (yeşil ot)	7.500	7.500	1.100	8.250
Yonca(yeşil ot)	140	140	4.900	686
Mısır-Slajlık	1.600	1.600	1.850	2.960

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

3.3.3.3. Sebze Üretimi

Sebze yetiştiriciliğinin geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın yerleşik düzene geçmesiyle birlikte önemi daha da artmıştır. Bu nedenle, bugün dünyada yaklaşık 250 adet sebzenin kültürü yapılmaktadır. Ülkemizde ise bu sayı 40 civarındadır.

Sebze en kısa şekliyle otsu bitkilerin yenilen kısımlarıdır. Aha geniş bir ifadeyle insan beslenmesinde kullanılan meyve ve tahıl grubuna girmeyen bahçe tarımında yetiştirilen yaprak, kök, yumru, soğan, sürgün, çiçek, meyve ve mantarda olduğu gibi sap ve şapkası yenilen bitkilere sebze denilmektedir.

Yetiştirilecek sebzenin verim ve kalitesine birçok faktör etki etmektedir. Bunların başında iklim, toprak, yer ve bakı gelmektedir. Bir yerin vejetasyon süresi, düşük ve yüksek sıcaklıkları, toplam sıcaklığı, ışık miktarı, nispi nemi, yağış miktarı ve dağılışı, rüzgar durumu o yerin sebze yetiştiriciliği için önemli olan iklim faktörlerini oluşturur (Bulut, 2006: 116).

Tablo 3.7. Yakakent'te Yıllara Göre Sebze Üretim Alanları ve Sebze Üretimi

SEBZELER	2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim
Soğan (Taze)	10	10	20	17	20	21	20	20	20	20	21	22	24	26	23	28	23	29	22	25	23	28
Soğan	10	12	10	7	10	10	10	11														
Sarımsak	10	9	10	8	10	9	10	9														
Pırasa	20	31	20	34	20	32	20	30	20	30	22	34	24	38	23	38	23	39	24	38	26	43
Domates	40	96	40	107	30	69	32	89	36	80	39	87	37	92	35	83	36	84	35	69	37	68
Hıyar	30	108	30	72	20	34	22	33	27	51	29	54	29	46	27	36	27	36	28	33	29	35
Biber (Sivri)	30	33	30	36	30	30	30	33	35	32	35	33	34	34	33	36	34	37	34	34	35	33
Bezelye	10	13	10	9	10	10	10	8	10	9	11	10	12	11	13	13	15	14	14	12	15	14
Fasulye	30	29	30	31	30	28	40	40	35	32	37	36	35	35	33	33	35	32	35	26	37	26

Tablo 3.7. (Devamı)

Lahana (Karayaprak	20	36	20	37	20	35	20	34	20	32	22	36	20	34	23	41	22	41	22	40	25	48
Marul(Kıvırcık)	20	30	20	30	20	25	20	25	21	25	23	28	23	28	25	33	29	44	28	38	31	46
Marul(öbekli)							1	2														
Ispanak	20	24	20	30	20	21	31	32	30	29	31	31	30	36	33	40	31	39	32	38	35	45
Pazı	10	13	10	12	10	13	10	10														

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Araştırma sahasında sebze yetiştiriciliği (Tablo 3.7), daha çok aile yetiştiriciliği-üreticiliği şeklinde olmaktadır. Sebze yetiştiren köylüler daha çok kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar üretim yapmaktadırlar. Sebze üretim alanları ve miktarlarını gösteren tablolar incelendiğinde bu durum açıkta görülmektedir. Araştırma sahasında soğan, pırasa, domates, salatalık, sivri biber, bezelye, fasulye, lahana, kıvırcık marul, ıspanak, sarımsak ve pazı yetiştirilmektedir. Bunların içerisinde en fazla ekim alanı ve üretime sahip olan sebze, domatestir. Domatesin ardından ıspanak, marul, lahana ve pırasa da fazla ekim alanı ve üretimi olan sebzelerdir. Bu sebzelerin ekim alanı ve üretim miktarları dikkate alındığında, sadece kendi ihtiyaçları için üretim yaptıkları açıkça görülmektedir.

Tablo 3.8. Yakakent'te Yıllara Göre Sebze Üretim Alanları ve Sebze Üretimi (Plastik Sera)

SEBZELER	2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim	Ekilen Alan	Üretim
Fasülye(Taze	2	2	1	1	1	1																
Hıyar	7	91	5	60	2	20	2	18	2	28	2	28	1	18	1	11	1	13	1	14	1	16
Domates	2	12	2	15	2	12	2	13	1	10	1	10	1	13	1	15	1	17	1	16	1	18
Marul(Göbe	1	3	1	22	1	2	1	2														
Marul(Kıvır	2	6	2	4	1	2			1	3	1	3					1	6	1	8	1	9
Ispanak	1	3	3	8			1	2														

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Plastik serada sebze üretiminde de fasülye, salatalık, domates, marul ve ıspanağın yetiştirildiği görülmektedir. Plastik serada da son yıllara kadar en fazla üretimi yapılan sebzeler sırasıyla domates, salatalık ve marul olmuştur (Tablo 3.8).

3.3.3.4. Endüstri Bitkileri Üretimi

Araştırma sahasında yetiştirilen endüstri bitkileri tütün ve zeytindir (Tablo 3.9). 2016 Yılı verileri dikkate alındığında sahada 213.061 m² tütün (Foto 3.2) ve 12.000 m² zeytin ekim alanı bulunmaktadır. Diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi endüstri bitkileri

üretiminde de bölge halkı, kendi ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda üretim yapmakta ve dışarı satım gerçekleştirmemektedir.

Tablo 3.9. Araştırma Sahasında Yetiştirilen Endüstri Bitkileri ve Üretim Alanları

Endüstri Bitkileri	Üretim Alanı (m²)
Tütün	213.061
Zeytin	12.000

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü (2016).

Foto 3.2. Sahadaki Tütün Tarlalarından bir görünüş.

3.3.3.5. Meyve Üretimi

Araştırma sahasında meyve ekimi ve meyvecilik (Tablo 3.10), köylülerin kendilerinin kullanabileceği ve ihtiyaçları oranında üretilmektedir. Herhangi bir ticari getirisi bulunmamaktadır. Sahada en fazla ekim alanı olan meyve fındıktır. Fındığın toplam ekim alanı 510 dekardır. Fındığın ardından 185 dekarlık ekim alanı ile Ceviz gelmektedir. Tipik bir Akdeniz İklimi meyvesi olmasına rağmen sahada en fazla ekim alanı olan meyvelerden birisi de 120 dekarlık bir alan ile zeytindir. Elma ise 110

dekarlık ekim alanı ile zeytinin ardından gelmektedir. Vişne 77, kivi 20, armut ve kiraz ise 10'ar dekarlık ekim alanları ile sahada üretimi yapılan diğer meyvelerdir.

Tablo 3.10. Araştırma Sahasındaki Meyve Ekim Alanları ve Üretim Miktarı

Meyve	Ekim Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı(Ton)
Fındık	510	50
Ceviz	185	53
Zeytin	120	28
Elma	110	309
Vişne	90	13
Kivi	40	41,5
Armut	10	29
Kiraz	10	32
Şeftali	350 adet ağaç	3,5
Erik	4575 adet ağaç	91,5
İncir	170 adet ağaç	51

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü (2013).

Araştırma sahasındaki meyve üretim miktarları incelendiğinde ise, en fazla üretim miktarına sahip olan meyvenin 309 ton ile elma olduğu görülmektedir. Elmanın ardından 91,5 ton ile erik, 53 ton ile ceviz, 51 ton ile incir, 50 ton ile fındık, 41,5 ton ile kivi, 32 ton ile kiraz, 29 ton ile armut ve 3,5 ton ile şeftali gelmektedir. Fındık, ceviz, zeytin, elma, Vişne kivi, armut ve kiraz toplu ekim alanına sahipken, şeftali, erik ve incir ise dağınık halde ağaç bazında üretim alanına sahiptir. Sahada en geniş ekim alanına sahip olan meyve fındıktır. Fındığın ardından ceviz, zeytin ve elma gelmektedir. Şeftali, erik ve incir ise toplu ekim alanına sahip değildir. Sahada dağınık bir şekilde 350 adet şeftali ağacı, 4575 adet erik ağacı ve 1700 adet incir ağacı bulunmaktadır. Tarımsal faaliyetlerin az olduğu sahada meyve üretiminde de de ilçe ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetler yapılmaktadır.

3.3.4. Hayvancılık

Hayvancılık gerek mera denilen otlak alanlarında, gerekse kapalı ortamlarda gerçekleştirilen evcil hayvanların beslenmesi, çoğaltılması ve pazarlanması faaliyetlerinin tümüdür. Hayvancılık iklime, doğal bölgelere ve kültüre göre çeşitlilik göstermektedir. Bugün ki koşullarda hayvan yetiştiriciliği ve ürünleri geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Hayvansal ürünler giyimden gıdaya pek çok sanayi dalının hammadde kaynağıdır. Dengeli beslenenin temel şartlarından biri de hayvansal gıdalar tüketilmesidir (Bulut, 2006: 188).

Tablo 3.11. Samsun' da İşletme, Büyükbaş ve Suni Tohumlama Sayıları

İLİ : SAMSUN					Suni Tohumlama Sayıları			
	İLÇESİ	İşletme Sayısı	Büyükbaş Hayvan Sayısı	Boğa Altı İnek Sayısı	2009	2010	2011	2012	2013
1	ALAÇAM	4.233	26.524	8.705	1.855	4.372	5.728	4.647	5.059
2	ASARCIK	2.102	17.942	10.293	2.074	2.988	3.396	3.491	2.762
3	ATAKUM	2.893	13.000	6.739	1.480	2.194	2.712	1.730	1.223
4	AYVACIK	4.143	13.825	5.641	0	0	116	178	198
5	BAFRA	8.118	51.215	30.365	13.379	17.771	18.650	17.902	16.162
6	CANİK	2.456	12.153	5.679	536	797	952	834	389
7	ÇARŞAMBA	13.662	40.300	15.646	4.063	6.112	8.225	7.034	5.222
8	HAVZA	5.326	38.966	23.328	2.486	3.490	4.493	4.926	5.358
9	İLKADIM	1.299	7.039	2.806	773	851	991	1.000	821
10	KAVAK	2.875	16.664	6.704	3.093	4.358	4.976	4.713	4.442
11	LADİK	1.571	16.196	9.484	2.675	3.410	3.966	3.968	3.678
12	ONDOKUZMAYIS	3.013	18.716	8.633	1.581	2.638	2.877	2.464	2.168
13	SALIPAZARI	2.655	12.027	6.040	808	1.234	1.276	1.156	838
14	TEKKEKÖY	5.704	19.362	8.683	2.223	3.311	4.881	5.254	6.392
15	TERME	8.876	23.850	10.348	995	2.078	2.028	1.035	2.021
16	VEZİRKÖPRÜ	11.051	43.234	26.805	2.446	3.706	5.190	4.818	4.201
17	YAKAKENT	1.016	7.428	3.474	547	770	863	760	680
TOPLAM		**80.993**	**378.441**	**189.373**	**41.014**	**60.080**	**71.320**	**65.910**	**61.614**

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Samsun ili geneline bakıldığında hayvancılık sektöründeki işletme sayılarının tüm ilçeler içinde Yakakent ilçesinde en az sayıda işletme barındırdığı görülmektedir (Tablo 3.11). 1016 işletme sayısı ile işletme sayısı bakımında en son sırada yer alan Yakakent ilçesi; 7428 büyükbaş hayvan sayısı ile İlkadım ilçesinden sonra en az büyükbaş hayvana sahip ilçesi olma özelliği de göstermektedir. İlkadım ilçesinin Samsun ili içinde en merkezi ilçe, ilk kuruluş yeri ve şehirleşmenin en fazla olduğu ilçe konumunda olması dikkate alındığında, Yakakent ilçesinin sadece İlkadım ilçesini geçmesi, diğer ilçeler içerisindeki konumunu da göstermektedir. Boğa altı inek sayıları

dikkate alındığında da yine 3474 boğa altı inek sayısıyla yine İlkadım ilçesi hariç en son sırada yer almaktadır. Yakakent ilçesindeki suni tohumlama sayıları incelendiğinde, son yıllarda dalgalanma gözlenmektedir. Yine genel itibariyle Samsun ili içerisinde suni tohumlama sayıları dikkate alındığında Yakakent ilçesi son sıralardaki yerini korumaktadır.

Tablo 3.12. Yakakent ve Köylerinde İşletme, Büyükbaş ve Suni Tohumlama Sayıları

İli SAMSUN					Suni Tohumlama Sayıları				
İlçesi YAKAKENT									
	Köy/Mahalle Adı	İşletme Sayısı	Büyükbaş Hayvan Sayısı	Boğa Altı İnek Sayısı	2009	2010	2011	2012	2013
1	ASMAPINAR	66	457	216	8	29	31	32	21
2	BÜYÜKKIRIK	30	293	163	0	0	0	0	0
3	ÇAMALAN	42	435	210	3	6	9	4	5
4	ÇEPNİ	31	264	123	0	1	1	3	0
5	GÜNDÜZLÜ	40	343	143	6	12	7	10	7
6	KARAABA	95	865	399	21	47	69	39	21
7	KAYALI	50	411	178	4	13	8	12	11
8	KUZÖREN	58	433	214	24	41	47	28	37
9	KÜPLÜAĞZI	79	510	206	59	87	83	97	89
10	KOZKÖY MAH.	141	748	376	180	234	262	235	215
11	KÜRÜZ MAH.	55	290	149	59	70	97	81	68
12	LİMAN MAH.	31	69	36	23	32	24	19	23
13	MERKEZ MAH.	67	334	154	61	88	85	93	107
14	MUTAFLI	58	474	226	8	25	32	20	6
15	SARIGÖL	69	570	244	7	6	9	11	8
16	YASSIDAĞ	25	342	173	18	13	29	23	20
17	YEŞİLKÖY	79	590	264	66	66	70	53	42
	TOPLAM	1016	7428	3474	547	770	863	760	680

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Samsun ili genelindeki işletme sayıları ve hayvan sayılarını inceledikten sonra, Yakakent ilçesinde köyler bazında sayılar da tablo 3.12'de belirtilmiştir. Yakakent ilçesinde toplamda 1016 adet işletme bulunmaktadır. Yakakent ilçesinde hayvancılık sektöründe işletme sayısının en fazla olduğu yerleşim yeri Kozköy mahallesidir. Kozköy mahallesinde 141 adet işletme bulunmaktadır. Ardından 95 adet işletme sayısı ile Karaaba Mahallesi ve 79'ar adet işletme sayıları ile Küplüağzı ve Yeşilköy mahalleleri gelmektedir. En az işletme sayısına sahip olan yerleşim yeri ise 25 adet işletme sayısı ile Yassıdağ mahallesidir. Büyükkırık mahallesi 30 adet işletme sayısı ile ve Çepni ve Liman mahalleleri 31 adet işletme sayısı ise yine en az işletme sayılarına sahip diğer mahallere olmuştur.

Büyükbaş hayvan sayılarına bakıldığında ise işletme sayılarındaki orantıya paralellik göstermediği görülmektedir. Büyükbaş hayvan sayısına bakıldığında Yakakent ilçesinde 7428 adet büyükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Büyükbaş hayvan sayısı bakımından en fazla hayvan sayısına sahip olan mahalle 865 adet büyükbaş hayvan sayısı ile Karaaba Mahallesi olmuştur. Halbu ki işletme sayısı bakımından en büyük işletme sayısına sahip olan Kozköy Mahallesi olmasına rağmen Karaaba mahallesinde büyükbaş hayvan sayısı Kozköy Mahallesi'nden 117 adet daha fazla olmuştur. En az büyükbaş hayvan varlığı ise 69 adet büyükbaş hayvan varlığı ile sahil yerleşim yeri olan Liman Mahallesi olmuştur.

Boğa altı inek sayısı varlığı incelendiğinde ilçede 3474 adet boğa altı inek varlığı görülmektedir. Yine Karaaba Mahallesi 399 boğa altı inek sayısı ile en fazla sayıyı barındıran mahalle olurken, ikinci sırayı 376 boğa altı inek sayısı ile Kozköy mahallesi almaktadır. Yine en az boğa altı inek sayısına sahip olan mahalle 36 adet boğa altı inek sayısı ile Liman Mahallesi olmuştur.

Son yıllarda Yakakent ilçesindeki suni tohumlama sayıları incelendiğinde ise; suni tohumlama sayılarının yıldan yıla dalgalanma gösterdiği tespit edilmiştir. Suni tohumlamanın en fazla yapıldığı mahalle Kozköy Mahallesi olarak göze çarpmaktadır. Kozköy mahallesine göre diğer mahallelerde yapılan suni tohumlama sayıları oldukça az miktardadır. Öyle ki Büyükkırık mahallesinde hiç suni tohumlama yapılmadığı görülmektedir.

Tablo 3.13. Yakakent İlçesinde Yıllara Göre Hayvan Sayıları

YIL	MANDA	KEÇİ (KIL)	EŞEK	KATIR	SIĞIR (KÜLTÜR)	SIĞIR (MELEZ)	SIĞIR (YERLİ)	AT	KOYUN (YERLİ)
2004	480	325	585	315	175	945	3750	340	12000
2005	307	340	579	300	185	923	3720	298	11900
2006	286	325	570	305	367	1104	3897	307	11200
2007	164	340	579	325	379	1118	3912	273	11460
2008	110	290	579	325	385	1135	3949	273	10560
2009	110	290	579	325	610	1850	3042	273	10560
2010	51	300	433	285	700	2044	3096	230	7700
2011	59	705	315	200	255	1179	4286	190	9841
2012	90	1075	280	192	264	1965	4733	185	10600
2013	85	1850	230	155	307	1966	5292	165	9780
2014	84	2226	180	135	252	2004	4869	150	9974
2015	86	2181	406	159	261	2040	3667	427	9887
2016	80	2450	395	153	270	2035	4130	420	8700

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Yakakent ilçesinde hayvancılık desteklemeleri de olmaktadır (Tablo 3.14). 2015 ve 2016 yılında toplamda 481 kişiye ve 2016 yılında da 427 kişiye destekleme yapılmıştır. Destekleme daha çok fiğ, silaj ve yonca desteği şeklinde gerçekleşmiştir. 2015 yılında 6783 dekar alan için 237.405 TL, 2016 yılında ise 5722 dekar alan için 260.257 TL miktarında fiğ desteklemesi olmuştur. Silaj desteği ise; 2015 yılında 1260 dekar için 4.472 TL ve 2016 yılında 1211 dekar için 29.361,37 TL miktarında gerçekleşmiştir. Yonca desteğiise 2015 yılında 15708 dekar için 471.150 TL ve 37 dekar için 2.015,63 TL miktarında gerçekleşmiştir.

Tablo 3.14. Yakakent'te Hayvancılık Desteklemeleri (Yem Bitkileri)

YILI	2015			2016		
Yem Bitkisi	Kişi sayısı	Alan(da)	Destekleme miktarı (TL)	Kişi sayısı	Alan(da)	Destekleme miktarı (TL)
Fiğ desteği	356	6.783	237.405	311	5.722	260.257
Silaj desteği	119	1.260	4.472	108	1.211	29.361,37
Yonca	6	15.708	471.150	8	37	2.015,63

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Hayvancılık ile ilgili yem bitki desteği yanında hayvan ve kovan desteklemeleri de gerçekleştirilmektedir (Tablo 3.15). 2016 Yılında toplamda 507 işletmeye hayvan ve kovan desteklemesi gerçekleştirilmiştir. 1451 Adet buzağı desteği, 6 adet besilik erkek sığır desteği, 4559 adet anaç koyun keçi desteği ve 427 adet ovan desteği yapılmıştır. Bu desteklemelerin toplam miktarı 627.295 TL'dir. En fazla destek miktarı ve tutarı, 1.451 buzağı desteği için verilen 507.850 TL'lik tutar olmuştur.

Tablo 3.15. Yakakent'te Hayvancılık Desteklemeleri

	Destekleme Türü	İşletme Sayısı	Hayvan Sayısı	Kovan Sayısı	Destek Tutarı (TL)
1	Buzağı Desteklemesi	430	1.451		507.850
2	Besilik Erkek Sığırı Desteklemesi	2	6		1.200
3	Anaç Koyun-Keçi Desteklemesi	66	4.559		113.975
4	Arılı Kovan Desteklemesi	9		427	4.270
					627.295

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

3.3.4.1. Büyükbaş Hayvancılık

Son 13 yıllık hayvan varlığı sayıları Tablo 3.13'te verilmiştir. Büyükbaş hayvancılık verileri incelendiğinde en fazla yerli sığır yetiştiriciliği yapıldığı gözlenmektedir. 2004 yılından günümüze kadarki verilere göre bazı yıllarda küçük dalgalanmalar görülmekle birlikte, yerli sığır yetiştiriciliğinde artış gözlenmektedir. Melez ve Kültür sığır yetiştiriciliği de yerli sığır yetiştiriciliği gibi dalgalanmalarla birlikte günümüze doğru bir artış göstermektedir. Yukarıda hayvan sayıları ve işletme sayıları (Tablo 3.15) incelenirken değinildiği gibi, daha çok yüksek ve engebeli arazileri sahip olan mahallelerde hayvancılığın yaygınlaştığı görülmektedir (Foto 3.3).

Manda sayıları incelendiğinde ise 2004 yılından günümüze kadar büyük bir düşüşün olduğu görülmektedir. İlçede bulunan manda varlığı 2004 yılında 480 adet iken, günümüzde 80 adede kadar gerilemiştir (Foto 3.4). Bu nadir ve ürünleri değerli olan hayvanların üretiminin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Foto 3.3. İlçedeki Önemli Geçim Kaynaklarından Biri Büyükbaş Hayvancılıktır.

Foto 3.4. Giderek Azalsa da Mandacılık Önemli bir Geçim Kaynağı.

3.3.4.2. Küçükbaş Hayvancılık

Küçükbaş hayvancılık olarak ilçede yerli koyun ve kıl keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır (Foto 3.5). İlçede var olan yerli koyun sayısı 2004 yılında 12 bin iken, günümüzde bu sayı 8 bin 700'lere kadar düşmüştür. Yerli koyunun tersine kıl keçisi yetiştiriciliği ise büyük bir artış göstermiştir. 2004 yılında 325 adet olan kıl keçisi sayısı günümüzde 2450'lere kadar ulaşmış durumdadır (Foto 3.6).

Foto 3.5. Koyun Yetiştiriciliği Sahadaki en Önemli Faaliyetlerden Biri.

Foto 3.6. Keçi Yetiştiriciliği de Sahanın Önemli Faaliyetleri Arasındadır.

3.3.4.3. Yük ve Çeki Hayvanları

Yakakent ilçesinde at, eşek ve katırdan oluşan yük ve çeki hayvanları bulunmaktadır. 2004 yılından günümüze kadar yük ve çeki hayvan sayılarında azalma görülmesine rağmen, halen bunların varlığı dikkat çekmektedir. Eşek, en fazla tercih edilen yük ve çeki hayvanıdır. 2004 yılında 585 olan eşek sayısı, günümüzde 395'e kadar düşmüştür. Yine 2004'te 315 olan katır sayısı günümüzde 153'e, 340 olan at sayısı ise 420'ye yükselmiştir. Şüphesiz bu düşüşte geçim şartlarının iyileşmesi ve teknolojik alet ve araçların çiftçinin hayatına girmesiyle yük ve çeki hayvanlarına duyulan ihtiyacın azalması önemli bir etken olmuştur. Ancak at sayısında görülen artış, bu genellemenin dışında kalmaktadır (Foto 3.7).

Foto 3.7. Yük Hayvanları Günümüzde de Sıklıkla Kullanılmaktadır.

Foto 3.8. Çayıra Otlamaları İçin Salınan Yılkı Atları.

3.3.4.4. Kümes Hayvancılığı

Son 13 yıla göre kümes hayvancılığı kapsamında yetiştirilen kümes hayvanı varlığı Tablo 3.16'da incelenmiştir. Buna göre; Yakakent ilçesinde özellikle yumurta tavuğu sayısındaki fazlalık dikkati çekmektedir. Yıldan yıla dalgalanmalar göstermekle

birlikte yumurta tavukçuluğu önemli bir yer tutmaktadır. 2007 ve 2009 yıllarında yumurta tavuğu sayısının 10 bin sınırını aşmış olduğu görülmektedir. 2006 yılında ise 7500 adet ile en az yumurta tavuğu sayısına ulaşılmaktadır. 2008 yılına ilçede kadar et tavuğu hiç bulunmazken, 2008 yılından itibaren önemli oranda et tavuğu üretimi yapılmaya başlanmıştır. En fazla üretim 91 bin adet ile 2011 yılında gerçekleşmiştir. İlçede yetiştirilen hindi, kaz ve ördek sayıları ise oldukça az miktardadır. Hatta son yıllarda hindi ve kaz yetiştirilmediği görülmektedir. Dikkati çeken verilerden biri de yumurta tavuğu yetiştiriciliğidir.2004-2013 yılları arasında birbirine yakın sayılarda yumurta tavuğu yetiştiriciliği yapılırken, 2014 ve 2015 yıllarında % 130'lük bir artışla 19.500'lere kadar yükseldiği görülmektedir. 2016 Yılında tavuk çiftliklerinin bağlı bulunduğu firmanın iflasını açıklamasıyla, 2016 yılında et tavuğu üretimi yapılamamıştır. Ancak firmaya kayyum atanması sonrasında yeniden faaliyete başlayan bazı çiftliklerde 2017 yılının ilk 6 ayına kadar 23 bin tavuk girişi yapılmıştır.

Tablo 3.16. Yakakent İlçesinde Kümes Hayvanı Sayıları

YILLAR	HİNDİ	KAZ	ÖRDEK	ET TAVUĞU	YUMURTA TAVUĞU
2004	40	20	50	0	9500
2005	40	10	30	0	8000
2006	30	25	40	0	7500
2007	34	7	36	0	10766
2008	0	10	56	60000	9376
2009	35	10	30	67000	10200
2010	0	10	50	60000	8700
2011	0	0	40	91000	8200
2012	0	0	35	76165	8500
2013	0	0	35	85000	8300
2014	0	0	38	70000	19500
2015	0	0	40	80000	19350
2016	0	0	45	0	7190

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Son yıllarda Samsun ili genelinde olduğu gibi Yakakent ilçesinde et tavuğu ve yumurta tavuğu üretimindeki artış dikkati çekmektedir. Samsun ilindeki nüfus potansiyeli, girişimci insanları tavuk çiftlikleri açmaya yöneltmektedir. Yakakent ilçesinde 2016 yılı kayıtlarına göre 23 adet tavuk çiftliği bulunmaktadır. Bu çiftlikler daha çok et tavuğu üretimi yapmaktadırlar. Köytür Tavukçuluk nezdinde çalışan bu çiftlikler, adı geçen firmanın 2016 yılında iflasını açıklamasıyla üretimi durdurmuştur. Firmanın devlet tarafından Kayyuma devredilmesiyle yeniden faaliyete geçmeye hazırlanmaktadırlar. Bu çiftliklerden sadece bir tanesi şuan faaliyete devam etmektedir (Tablo 3.17). Bu çiftliklerden 11 tanesi Kozköy Mahallesi'nde, 7 tanesi Kürüz Mahallesi'nde, 2 tanesi Merkez Mahallesi'nde, 2 tanesi Küplüağzı Mahallesi'nde ve 1 tanesi de Asmapınar Mahallesi'nde bulunmaktadır. Asmapınar Mahallesi'nde bulunan ve şuan faal olarak üretime devam eden tavuk çiftliğinde organik yumurta üretimi yapılmakta, diğerlerinde ise Broiller (et tavuğu) üretimi yapılmaktadır. Tavuk çiftliklerinin tamamında bir tane kümes bulunmaktadır. Tavuk çiftliklerinin kapasitesi 3.000 ile 10.000 tavuk arasında değişmektedir. İlçe genelinde ise 157.000 tavuk kapasitesine ulaşılmaktadır.

Tablo 3.17. Yakakent ilçesinde bulunan tavuk çiftlikleri.

No	İşletmenin Bulunduğu Mahalle	Yetiştirme Tipi	Kapasitesi	Kümes Sayısı	Faal/Faal Değil
1	Asmapınar	Organik Yumurtacı	5.000	1	Faal
2	Merkez	Broiller	8.500	1	Faal Değil
3	Merkez	Broiller	7.500	1	Faal Değil
4	Küplüağzı	Broiller	6.500	1	Faal Değil
5	Küplüağzı	Broiller	8.000	1	Faal Değil
6	Kürüz	Broiller	6.000	1	Faal Değil
7	Kürüz	Broiller	7.000	1	Faal Değil

Tablo 3.17. (Devamı)

8	Kürüz	Broiller	10.000	1	Faal Değil
9	Kürüz	Broiller	6.500	1	Faal Değil
10	Kürüz	Broiller	6.000	1	Faal Değil
11	Kürüz	Broiller	6.000	1	Faal Değil
12	Kürüz	Broiller	6.000	1	Faal Değil
13	Kozköy	Broiller	9.000	1	Faal Değil
14	Kozköy	Broiller	3.000	1	Faal Değil
15	Kozköy	Broiller	7.500	1	Faal Değil
16	Kozköy	Broiller	7.000	1	Faal Değil
17	Kozköy	Broiller	7.000	1	Faal Değil
18	Kozköy	Broiller	10.000	1	Faal Değil
19	Kozköy	Broiller	6.500	1	Faal Değil
20	Kozköy	Broiller	6.500	1	Faal Değil
21	Kozköy	Broiller	4.500	1	Faal Değil
22	Kozköy	Broiller	7.000	1	Faal Değil
23	Kozköy	Broiller	6.500	1	Faal Değil
Toplam	**157.500**	**23**			

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü (2017).

3.3.4.5. Arıcılık

Yurdumuzda insanların, tarım ürünleri ve klasik hayvancılıktan yeterli gelir elde edememesi, onları alternatif ekonomik faaliyet arayışına itmiştir. Bu alternatif faaliyetler arasında ilk akla gelen ise çoğunlukla arıcılık olmuştur. Bu nedenle son zamanlarda yurdumuzdaki bazı yöreler, ürettikleri bal miktarları ve kalitesi ile adlarını duyurmaya başlamışlardır. Türkiye, bulunduğu konum ve sahip olduğu topografik, klimatik, hidrografik ve vejetasyon özellikleri nedeniyle arıcılık faaliyetleri için uygun

potansiyele sahiptir. Orta kuşakta 36-42° kuzey enlemleri, 26-45° doğu boylamları arasında; üç tarafı denizlerle çevrili; 0-5137 m. arasında değişen yükseltisi ve bu özelliklerin yol açtığı iklim çeşitliliği ile 10 bini aşan ve çoğunluğu çiçekli bitki türü nedeniyle Türkiye, arıcılık için zengin bir potansiyele sahiptir. (Bulut ve Zaman, 2003: 141-157).

Araştırma sahasından arıcılık faaliyetleri birçok mahallede yapılmakla birlikte 2013 yılından itibaren tüm mahallelerinde yapılmaya başlanmıştır (Foto 3.9).

Tablo 3.18. Yakakent İlçesinde Kovan Sayıları, Bal ve Balmumu Üretim Miktarı

YILLAR	İŞLETME SAYISI	YENİ KOVAN (ADET)	ESKİ KOVAN (ADET)	BAL (TON)	BALMUMU (TON)
2004	12	1400	20	7	0,35
2005	12	1300	20	8	0,37
2006	12	1100	20	4	0,20
2007	13	900	15	3	0,125
2008	13	870	15	3,5	1,327
2009	12	654	12	4,1	0,185
2010	12	550	30	4,425	0.87
2011	13	526	31	3,063	0,15
2012	10	736	20	6,5	0,295
2013	10	629	18	4,529	0,232
2014	10	612	15	3,06	0,215
2015	10	510	12	3,05	0,203
2016	11	550	12	3,1	0

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

2004 yılından itibaren elde edilen veriler dikkate alındığında (Tablo 3.18), eski kovan ile yapılan arıcılık faaliyetlerinin oldukça az olduğu, yeni kovan ile yapılan arıcılık faaliyetlerinin ise eski kovana göre çok fazla olduğu görülmektedir. Ancak yeni kovan sayıları dikkate alındığında ilk yıllarda 1400 adet kovana kadar ulaşan sayının son yıllara gelindiğinde % 30 oranında azaldığı görülmektedir. Başka bir deyişle hem

arıcılık ile uğraşan köy sayısında; hem de kovan sayısında ilk yıllara oranla düşüş görülmektedir.

Kovan sayılarındaki düşüş üretilen bal miktarına da yansımaktadır. 2004 yıllarında 7 ila 8 tonu bulan bal üretimi, son yıllarda 3 tona kadar düşmüştür. Balmumu üretiminde ise yıllara göre fazla bir değişiklik gözlenmemekle birlikte aynı oranda seyrettiği gözlenmektedir. Ancak balmumu üretiminin 2016 yılında hiç yapılmadığı da resmi kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Arıcılık faaliyetlerine ilçe genelinde oldukça fazla rağbet olmaktadır. Halk Eğitim Müdürlüğü bünyesinde arıcılık kursları düzenlenmektedir. Bu kurslara daha ziyade kadınların katılması dikkati çekmektedir. Özellikle Mutaflı Köyü halkının arıcılık kurslarına ilgi gösterdiği görülmektedir (Foto 3.10). Bunun yanında köylü kadınların sadece arıcılık alanında değil her alanda öğrenmeye çok ilgili ve meraklı oldukları, kurslara en fazla kadınların katılması da dikkati çekmektedir.

Foto 3.9. Sarıgöl Köyü'nde En Önemli Geçim Kaynaklarından Arıcılık.

Foto 3.10. Mutaflı Köyü'nde Arıcılık Kursuna Katılan Köylü Kadınlar.

3.3.4.6. İpek Böcekçiliği

Araştırma sahasında ipek böcekçiliği yeni bir ekonomik faaliyet olarak başlamıştır. 2013 yılı sonbahar döneminde Kuzören ve Küplüağzı Mahallelerinde başlatılan ipekböceği projesi kapsamında 10 bin 350 adet dut fidanı 20 çiftçiye dağıtılmıştır. Ekonomik olarak oldukça getirisi olmasına rağmen günümüzde ilçede ipek böcekçiliği üretimi durmuştur. Bunun sebebi, köylülerin üretim için geçmesi gereken hemen hemen 3 yıllık süreyi uzun bulmaları ve sabredememeleri ve ipek böcekçiliği hakkındaki bilgisizlikleri olarak tespit edilmiştir.

3.3.4.7. Kültür Mantarcılığı

Yakakent köylerinin en önemli özelliklerinden birisi de kayın ağacı tomruklarının gövdesinde çok özel bir mantar yetiştirmeleridir. Kayın Mantarı adı verilen bu mantar yetiştiriciliğinde kayın ağacının tomrukları kullanılır. Serin hava şartlarında yetiştiricilik yapılmaktadır. Ağaçlar 40 cm büyüklüğünde kesilir. Aralarına tohum ve tomruk talaşı karıştırılır. Üstünde yığılıp sabah akşam sulaması yapılır. Haftada bir veya iki defa mantar toplanmaktadır. Toplanan mantarlar pazarda satışa sunulmaktadır. İlçe köy halkı

için mantar üreticili dış göçü engellemek için önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Önceleri beş köy ve yüz kırk çiftçi ile başlayan mantar üreticiliği daha sonra tüm köylere yayılmıştır (Foto 3.11). Ancak tıpkı ipek böcekçiliği gibi getirisi çok fazla olmasına rağmen günümüzde kayın ağacı mantarcılığı yapılmamaktadır. Yöre çiftçisinin bu konuda bilinçsiz olmaları, ipek böcekçiliğinden daha kısa sürede üretime geçilmesine rağmen sabredememeleri kayın ağacı mantarcılığını bitirmiştir. Bu konuda çiftçi eğitimleri yapılmalı, destek verilmeli ve çiftçiler için büyük kazanç kapısı olan kayın ağacı mantarcılığına yeniden köylüler yönlendirilmelidir.

Foto 3.11. Serin Ortamda Yapılan Kayın Ağacı Mantarcılığı ve Talaş ve Tohum Karıştırılan Kayın Ağacı Tomrukları.

3.3.4.8. Balıkçılık

Samsun ili ve çevresi, su ürünleri üretimi bakımından önemli bir konuma sahiptir. Yıllara bağlı olarak ülke ekonımisine deniz, kültür ve iç su balıkçılığı yoluyla artan oranda ekonomik katkı sağlamaktadır. Su ürünleri sektörü, FAO tarafından dünyada en hızlı büyüyen gıda sektörü olarak tanımlanmaktadır (Altındeğer, 2016: 154).

Balıkçılık denince Samsun ili bir yana, bölgede ilk akla gelen yerleşim yerlerinden biri Yakakent İlçesidir. İlçenin ilk kuruluşundan bu zamana kadar balıkçılık sektörü önemli bir ekonomik faaliyet olarak devam etmektedir. Günümüzde de önemli sanayi kuruluşları balıkçılık sektörü ile ilgili kurulan fabrikalardır. Balıkçılık, ilçe ekonomisi ve kültüründe ağırlığını önemli ölçüde hissettirmektedir.

Balıkçı barınakları, balıkçılık açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu yerler, balıkçı teknelerinin korunma, barınma ve bakım onarım gibi ihtiyaçlarının karşılandığı yerlerdir. Bu yerler aynı zamanda avlanılan su ürünlerinin karaya çıkış noktalarıdır.

Balıkçı barınaklarının inşaatı Ulaştırma Bakanlığı DLH İnşaatı Genel Müdürlüğünce gerçekleştirilmektedir. Kiralama işlemleri ise, Su Ürünleri Kanunu ve Balıkçı Barınakları Yönetmeliğine uygun olarak Tarım Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı'nın olumlu görüşlerine dayanılarak Maliye Bakanlığınca yapılmaktadır.

Yakakent balıkçı barınağı 975 metre uzunluğunda iki bölümden oluşmaktadır (Foto 3.12, 3.13). Barınakta 2 adet 28 m. ve üzeri Gırgır, 20 adet 12-27 metre arası Trol ve 80 adet 4-12 metre arası küçük tekne bulunmaktadır. Bu teknelerde yaklaşık 350 civarı işçi çalışmaktadır. Barınak dalgakıranları altı tane büyük geminin bağlanabileceği büyüklüğe sahiptir (Tarım İlçe Müdürlüğü).

Foto 3.12. Yakakent Balıkçı Barınağının Güneyden ve Kuzeyden Görünüşü.

Ancak Yakakent sahillerinin kumsalları hidrolojik araştırmalar yapılmaksızın inşasına başlanan balıkçı barınağının yarattığı ters akıntılar nedeniyle kaybedilmiş, sahildeki doğal kumsallar tamamen kaybedilmiş, kumsal sonrası yapılmış olan yol dahi oyulmuş durumdadır. Yakakent'in tim yerleşimi için tehlike arz eden bu durumun üstesinden gelmek amacıyla denize yeni yapıların yapılmasına ihtiyaç duyulmuş olup, sahil doğal yapısını tamamen kaybetmektedir. Balıkçı barınakları ile ilgili bir diğer tehlike de barınaklardan birinin tersane yapımına tahsis edilmeye çalışılmasın olmaktadır. İlgiler tarafından bölgede ekonomik bir aktivite yaratma açısından bir ihtiyaç olduğu savunulan tersane yatırımının çevresel etkilerinin göz ardı edilmemesi ve bu tür kirliliklerin yaratılması halinde, tersaneden çok daha yüksek gelir ve istihdam kapasitesine sahip olan turizmin bölgedeki gelişimine ket vurulacağı gerçeği asla unutulmamalıdır (Samsun Doğa Turizmi Master Planı, 2013-2023: 105).

Türkiye'nin yıllık su ürünleri üretimi, avcılıktan 514.000 ton, yetiştiricilikten 188.000 ton olmak üzere toplam 702.000 tondur. Bu toplam üretimin % 70'ine varan kısmı Karadeniz'de elde edilmektedir. Avcılıktan Karadeniz'de üretilen toplam balık

477.000 ton, yetiştiricilikten elde edilen miktar ise 5.000 tondur. Yakakent ilçesinde ise yıllık üretim miktarı avcılıktan ortalama 13.715 ton ve yetiştiricilikten 1.428 tondur. Bu rakamlar hem avcılık hem de yetiştiricilikte Yakakent'in Karadeniz Bölgesi'nde önemli bir paya sahip olduğunu göstermektedir (Tarım İlçe Müdürlüğü).

Farklı bir özellik olarak balıkçı barınağı ilçenin ekonomisine katkı sağlamasının yanı sıra kültürünün oluşmasında da önemli bir paya sahiptir. Öyle ki otuz yıl öncesine kadar düğünler balıkçı barınağındaki kayıkhanelerde ya da salaşlarda yapılırdı.

Foto 3.13. Balıkçı Barınağı ve Yakakent Limanı'nın Uydu Görüntüsü.

İlçede 2 adet balık unu fabrikası, 1 adet balık yemi fabrikası, 2 adet balık işleme ve soğuk hava deposu bulunmaktadır. Bu tesislerde çalışan işçi sayısı ise yaklaşık 150 kişidir. Bunun yanı sıra Sinop Dikmen sınırında kurulan 2 adet deniz salyangozu işleme ve paketleme, 3 adet soğuk hava deposu ve 4 adet balık unu fabrikası bulunmaktadır. Bu tesislerde çalışan işçi sayısı yaklaşık 120 kişidir ve bu işçiler Yakakent ilçesinden karşılanmaktadır. Çalışan işçilerin yaklaşık % 95'i fabrikaların kendi servisleri ile fabrikaya ulaşım sağlamakta, kalanlar ise kendi imkânları ile ulaşım sağlamaktadır. Bu tesislerin Sinop il sınırında kurulmasında Sinop ilinin kalkınmada öncelikli iller arasında olması ve vergi indiriminden yararlanılmak istenmesi önemli ölçüde etkili olmuştur. Salyangoz işleme tesisleri nisan-kasım ayları arası, balık unu fabrikaları ve soğuk hava depoları ise kasım-mayıs ayları arasında kadrolu işçiler hariç bir bu kadar daha sezonluk işçi istihdam etmektedir. Genel olarak bakıldığında ilçede yaklaşık 500 aile sürekli, 500 aile de dönemsel olarak (en az 6 ay) su ürünlerinden geçimini sağlamaktadır. Bu da ortalama 4 kişilik aile hesaplanırsa, yaklaşık 10.000 olan ilçe

nüfusunun % 50'ye yakınının su ürünleri sektöründen geçimini sağladığını göstermektedir.

Sahada bulunan fabrikalardan birisi Sürsan Balıkçılıktır. Sektördeki en büyük fabrika olan Sürsan Su Ürünleri fabrikasında balık yağı, balık unu ve balık yemi üretimi yapılmaktadır. Fabrika günlük 1000 ton balık unu ve yağı ve üç vardiye çalışıldığında saatte 5 ton balık yemi üretimi kapasitesi ile çalışmaktadır. Üretimi yapılan balık yeminin % 95-98'i fabrikanın kendi çiftliklerinde balık üretiminde kullanılmaktadır. % 2-5'lik bir kısmı ise Trabzon, Ordu ve Çorum'daki müşterilerine pazarlanmaktadır. Sürsan Su Ürünlerine ait olan; ancak Sinop il sınırlarında olan bir tane daha balık unu ve yağı fabrikası bulunmaktadır. Buradaki çalışanlarını da bir kısmının Yakakent ilçesinden sağlayan fabrika, günde 700 ton balık unu ve yağı üretimi yapmaktadır (B. Çetiner, kişisel iletişim, Ağustos 25, 2017).

Foto 3.14. Yakakent'in Eski Zamanlardan Bu yana En Önemli Geçim Kaynağı Balıkçılık.

Foto 3.15. Yakakent Balıkçı Barınağından Bir Görünüş.

Samsun ilinde bulunan balık çiftliklerinin tamamı Yakakent ilçesinde bulunmaktadır (Tablo 3.19). İlçede toplam 12 adet balık çiftliği bulunmaktadır (Foto 3.16). Bunlarda 2 tanesine liman mevkiinde, 10 tanesi de Çamgölü mevkiinde bulunmaktadır. Bu tesislerden 6 tanesinde ağ kafeslerde Alabalık ve Levrek yetiştiriciliği, diğer 6 tanesinde de normal yetiştiricilik yapılmaktadır. Kurulu tesislerde 10-12 arası Su Ürünleri Mühendisi, 3-5 balıkadam, 20 üzerinde kalifiye işçi ve yöneticiler istihdam edilmektedir. Ancak bu balık çiftlikleri deniz kirliliğine sebep olmaktadır. Denizin kirlenmesi, deniz turizmi açısından önemli bir sorun olarak ortaya çıkabilmektedir. Bundan dolayı bu balık çiftlikleri daha açığa çekilmeli ve özellikle denize girilen kısımlardan uzak yerlere kurulmalıdır.

Tablo 3.19. Samsun ilinde denizdeki balık çiftlikleri (ÇED ve Çevre İzinleri Şb, 2014)

FAALİYET SAHİBİ	KONUM	ÜRETİM ÇEŞİDİ	KAPASİTE
Kızılırmak Su Ürün. San.Tic.Ltd.Şti.	Liman Mevkii-Yakakent	Ağ Kafeslerde Alabalık Ve Levrek Yetiştiriciliği	311,2 Ton/Yıl Alabalık, 155,6 Ton/Yıl Levrek
Kızılırmak Su Ürün. San.Tic.Ltd.Şti.	Liman Mevkii-Yakakent	Ağ Kafeslerde Levrek Yetiştiriciliği	886 Ton/Yıl Levrek
Kıyak Kardeşler Su Ürün.Ürt.Aky.Ltd.Şti.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Ağ Kafeslerde Alabalık Ve Levrek Yetiştiriciliği	2500 Ton/Yıl Alabalık Ve Levrek
Kuzey Su rün. San.Tic.Ltd.Şti	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Ağ Kafeslerde Levrek Yetiştiriciliği	886 Ton/Yıl Levrek
Sürsan Su Ürün. San. Ve Tic.Aş.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Alabalık Ve Levrek Yetiştiriciliği	300 Ton/Yıl Alabalık, 650 Ton/Yıl Levrek
Yapı Su İnş. Tarım Ve Su Ürün. Sn. Tic.Ltd.Şti.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Alabalık Ve Levrek Yetiştiriciliği	300 Ton/Yıl Alabalık, 650 Ton/Yıl Levrek
Kızılırmak Su Ürün. San.Tic.Ltd.Şti.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Ağ Kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği(4)	1772 Ton/Yıl Alabalık
Kızılırmak Su Ürün. San.Tic.Ltd.Şti.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Ağ Kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği(3)	1772 Ton/Yıl Alabalık
Sürsan Su Ürün. San. Ve Tic.Aş.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Alabalık Ve Levrek Yetiştiriciliği(3)	300 Ton/Yıl Alabalık, 1600 Ton/Yıl Levrek
Sürsan Su Ürün. San. Ve Tic.Aş.	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Alabalık Ve Levrek Yetiştiriciliği(4)	300 Ton/Yıl Alabalık, 1600 Ton/Yıl Levrek
Topaloğlu Bal. Buz Ür. Gıda Nak. İnş. San.Tic. Ltd. Şti. (1)	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Alabalık ve Levrek Yet. Tes.(1)	700 ton/yıl Kap. Alabalık ve 250 ton/yıl Kap. Levrek Yet. Tes.
Topaloğlu Bal. Buz Ür. Gıda Nak. İnş. San.Tic. Ltd. Şti. (2)	Çamgölü Mevkii-Yakakent	Alabalık ve Levrek Yet. Tes.(2)	250ton/yıl Kap. Alabalık ve 700 ton/yıl Kap. Levrek Yet. Tes.

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Foto 3.16. Sahilden Yaklaşık 2 km Açıkta Bulunan Balık Çiftlikleri.

Yakakent'te deniz avcılığı şeklinde yapılıp da balıkçı barınağından karaya çıkarılan balıklar (Tablo 3.20) incelendiğinde en fazla avcılığı yapılan balık türünün Çaça olduğu görülmektedir.

Tablo 3.20. Yakakent Balıkçı Barınağından Karaya Çıkarılan Balık Miktarları (Raporlanan Veriler)

TÜR	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hamsi	82.900	3.415.000	1.670.000	2.122.000	922.000	2.164.200	138.200
Çaça	5.350.000	9.800.000	3.577.000	513.600	5.580.000	15.500.000	10.955.000
Mezgit	478.000	348.000	201.600	281.000	583.000	460.900	370.500
Barbun	50.300	40.400	31.950	19.600	44.000	17.050	11.810
Tirsi	40.500	14.000	9.000	21.300	96.000	4.300	2.420
Lüfer	16.600	12.500	5.250	2.150	21.000	150	26.000
İstavrit	3.500	42.000	76.100	562.000	49.000	79.000	90.000
Palamut(adet)	25.000	37.000	213.000	50.000	230.000	135.000	88.000
Diğer tür	5.000	6.000	1.200	1.000	250	500	1.300

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

Veriler incelendiğinde birçok türde miktar olarak avcılıkta azalma gözlenmektedir. Bu azalmada filo sayısındaki fazlalık, yanlış avlanma teknikleri, yasak avlanmalar ve çevre kirliliği sayılabilmektedir.

Ülkemizdeki su ürünleri üretiminin % 70'lik bir kısmı Karadeniz'deki avlanma ile karşılanmaktadır. Ancak günümüzde artan nüfus ve azalan balık stokları kültür balıkçılığını da önemli hale getirmektedir. Bakanlık tarafından Yakakent ilçesinde açık denizde kafes yetiştiriciliği için Çayağzı Burnu ile Alaçam Toplu Köyü balıkçı barınağı arasında kalan bölgede 12 adet tesis kurulmasına izin verilmiştir. Bu tesislerin toplam üretim kapasiteleri yaklaşık yıllık 17.000 ton olarak hesaplanmaktadır.

İlçede bulunan balık tesislerinde üretilen Alabalık ve Levrek miktarları incelendiğinde, iki tür balığın hemen birbirine yakın miktarlarda üretildiği görülmektedir. Hem Alabalık hem de Levrek üretimi 2009 yılından 2016 yılına kadar (Alabalık da 2014 yılı, Levrek de 2016 yılı hariç) sürekli artış yaşanmıştır (Tablo 3.21). Son 8 yılda 4.357.616 kg. Alabalık, 4.874.239 kg. Levrek olmak üzere toplam 11.136.555 kg. üretim sağlanmıştır. Su ürünleri yetiştiriciliğinde devlet tarafından desteklemeler de yapılmaktadır. 2016 yılında Alabalık için devlet tarafından yapılan destekleme miktarı 464.160.00 kg ve bu miktarın karşılığı 271.154,00 TL olmuştur.

Tablo 3.21. Mevcut Tesislerde Yıllara Göre Üretim Miktarları

Üretim Yılı	Alabalık(Kg)	Levrek(Kg)	Toplam(Kg)
2009	139.656	49.859	189.515
2010	454.437	248.899	703.336
2011	663.785	512.040	1.175.825
2012	745.635	682.555	1.428.190
2013	795.270	851.177	1.566.447
2014	698.544	1.138.824	1.837.368
2015	860.289	1.390.885	2.251.174
2016	1.097.94	886.76	1.984.700
Toplam	4.357.616	4.874.239	11.136.555

Kaynak: Samsun Tarım İl Müdürlüğü.

3.4. ORMANCILIK

Yakakent'in 204 km² olan yüzölçümünün yarısından fazlasını 103 km² ile orman alanları oluşturmaktadır. İlçede orman alanlarının geniş yer kaplaması, dolayısıyla ormancılık faaliyetlerinin de gelişmesini sağlamıştır. Sahada genel alan tablosu incelendiğinde, 20.496,3 dekar toplam orman alanına sahip olan sahada ormanlık alan 10.311,8 dekar, açıklık alan ise 10.184,5 dekardır. Ormanlık alanın 8.611 dekarı alan, 1.699,9 dekarı ise bozuk alandır. Açıklık alanın ise 345.4 dekarı ot alanı, 9.839,1 dekarı ise diğer alanları oluşturmaktadır (Tablo 3.22).

Tablo 3.22. Yakakent Ormanlık Genel Alan Tablosu

	Ormanlık Alan			Açıklık Alan			Genel Toplam
	Verimli Alan	Bozuk Alan	Toplam	Ot	Diğer	Toplam	
Yakakent	8.611,9	1.699,9	10.311,8	345.4	9.839,1	10.184,5	20.020,1

Kaynak: Samsun Orman ve Su İşleri İl Müdürlüğü (2016).

İlçede hemen her köyde ormancılık faaliyeti yapılmaktadır. Bazı köyler ekonomik olarak ormancılık ile ilgilenirken, bazı köyler ise yakacaklarını karşılamak amacıyla kesim yapmaktadır. Ayrıca orman İşletme Müdürlüğü'nün ağaç kesimi karşılığında çalıştırdığı köylüler de bulunmaktadır. Bu çalışanlar genel olarak yöre halkı olmakla birlikte, içlerinde çevre ilçelerden gelen kişilerinde kesim yaparak geçimlerini buradan sağladıkları anlaşılmıştır. 2015 Yılında Orman İşletme Müdürlüğü, yaptırdığı kesim karşılığında çalışan kişilere toplam 1.092.843,07 TL, 2016 yılında ise 1.021.048,31 TL miktarında ücret ödemiştir. Bu miktarlara bakıldığında oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayede yörede birçok kişi geçimlerini odun keserek sağlamaktadır.

Araştırma sahasındaki ormanlık alanda bulunan ağaç türlerinin dağılımı incelendiğinde (Tablo 3.23), en fazla türe sahip olan ağacın kayın ağacı olduğu görülmektedir. Bölgedeki kayın ağacı varlığı 1.742,4 tondur. Kayından sonra en fazla yayılış gösteren ağaç türü olarak Göknar karşımıza çıkmaktadır. Göknar ağacının bölgedeki varlığı 1.002,8 tondur. Meşe ise bölgede en fazla yayılış gösteren üçüncü ağaç türüdür. Meşenin bölgedeki varlığı 924,6 tondur.

Tablo 3.23. Yakakent'te Orman Alanlarındaki Ağaç Türleri

Ağaç Türü	Miktarı
Çz (Kızılçam)	586.7
Çk (Karaçam)	253.6
Çs (Sarıçam)	97.9
G (Göknar)	1.002,8
Çf (Fıstıkçamı)	2.9
Çm (Sahilçamı)	
Çr (P.radiata)	
Kn (Kayın)	1.742,4
M (Meşe)	924.6
Gn (Gürgen)	631.6
Ks (Kestane)	
Dş (Dişbudak)	
İbreli ağırlıklı	325.3
Yapraklı ağırlık	3.352,6
İbreli+Yapraklı	1.390,4
Genel Toplam	10.311,8

Kaynak: Samsun Orman ve Su İşleri İl Müdürlüğü (2016).

Sahada 300 m. yükseltiye kadar Defne ağacı yaygın olarak dağılış göstermektedir. Bölge halkı, Defne Yaprağını il dışına ve hatta aracılarla yurt dışına kadar satmaktadır. Son yıllarda Defne Yaprağı'nın satışından kaynaklanan kar marjının fazla olması nedeniyle bölge halkı Defne Yaprağı satışına yönelmiş ve hatta aradaki aracıların da aradan çekilmesine yönelik olarak Tarım Kooperatifi kurmuşlardır (Foto 3.17).

Foto 3.17. Defne Ağacı ve Yaprağı.

2009-2014 Yılları arasında Yakakent'te 4 tane orman yangını çıktığı kayıtlardan anlaşılmaktadır. 2010 Yılında örtü yangınında 0,1 dekar alan, 2013 yılında 2 defa örtü yangınında 2,7 dekar alan ve 2014 yılında yine örtü yangınında 1,0 dekar alan yanmıştır.

Orman alanlarında insanlar tarafından işlenen suçlar da ormanın zarar görmesine veya tahrip olmasına sebep olmaktadır. 2009-2013 Yılları arasında toplam 20 kesme olayı gerçekleşmiş ve bunların 17 tanesinin faili belirlenmiş, 3 tanesinin de faili meçhul kalmıştır. Toplamda 94.965 m³'lük bir kaçak kesim gerçekleşmiştir. Yine aynı yıllar arasında 4 defa açma yerleşme eylemi gerçekleşmiştir. Bu eylemlerde toplam 0.953 dekarlık bir orman alanı kaybolmuştur. 9 Adet işgal ve faydalanma eylemi gerçekleşmiş ve bu eylemlerde 35.009 dekarlık bir orman alanı zarar görmüştür. Bu eylemler, görevliler tarafından tespit edilmiş ve gerekli iş ve işlemler yapılarak cezai müeyyideler uygulanmıştır.

Orman kesimleri sonucunda ormandan ağaçların kesildikten sonra taşınması sırasında bir takım sorunlar oluşturmaktadır (Foto 3.18, 3.19). Bunların en önemlisi,

köylülerin de çokça şikâyetlerine konu olan ağaç yüklü kamyonların taşımaları gereken yük miktarından çok daha fazlasını taşımak suretiyle yollara zarar vermesidir. Bu durum yeni yapılan yolların kısa sürede yeniden bozulmasına ve ulaşımın aksamasına sebep olmaktadır. Bundan dolayı, ilgili mercilerin ve jandarmanın denetimlerini sıklaştırması ve yasa dışı taşıma yöntemlerine izin vermemesi gerekmektedir.

Foto 3.18. Gündüzlü Köyü Orman Sahasında Odun Kesme İşlemleri.

Foto 3.19. Kesilen Odunlar Yol Kenarına İstiflenerek Toplanmayı Beklemektedir.

3.5. MADENCİLİK

Yakakent ilçesi yer altı kaynakları bakımından fakir bir ilçedir. Her hangi bir maden çıkarılmamaktadır. Büyükşehir Belediyesi'ne ait bir kum ocağı bulunmasına rağmen şuan kullanılmamakta ve atıl durumda bulunmaktadır. Büyükşehir Belediyesi'ne ait bir tane ihzarat (imalat için gerekli malzemenin önceden alınarak şantiyede stoklanması işlemi) merkezi bulunmaktadır (Foto 3.20).

Büyükşehir belediyesine ait olan bir tane taş ocağı bulunmaktadır. Ancak bu taş ocağı da kapanmış ve şuan atıl durumdadır.

Foto 3.20. Yakakent İhzarat Merkezi (imalat için gerekli malzemenin önceden alınarak şantiyede stoklanması işlemi).

3.6. SANAYİ

İlçe, sanayi tesisi bakımından zengin değildir. İl merkezine uzaklığı ve nüfus potansiyelinin azlığı, sanayi tesisi açısından ilçenin geri planda kalmasına sebep olmuştur. İlçedeki en önemli sanayi tesisleri balıkçılık sektöründe kendini göstermektedir. İki tane büyük balık yemi ve balık yağı fabrikası bulunmaktadır. Sürsan

Balık unu, balık yağı ve balık yemi fabrikası ilçenin en büyük sanayi tesisidir. Bu fabrika sadece hamsi balığından balık unu ve balık yağı üretimi ve bunlardan da balık yemi üretimi yapmaktadır (Foto 3.21). Fabrikalara ait üretim, ulaşım ve pazarlama bilgilerine Balıkçılık başlığı altına değinildiğinden dolayı, burada tekrar değinilmeyecektir.

Foto 3.21. İlçedeki En Büyük Sanayi Kuruluşu Olan Sürsan Balık Unu, Yağı ve Balık Yemi Fabrikası.

3.7. ULAŞIM

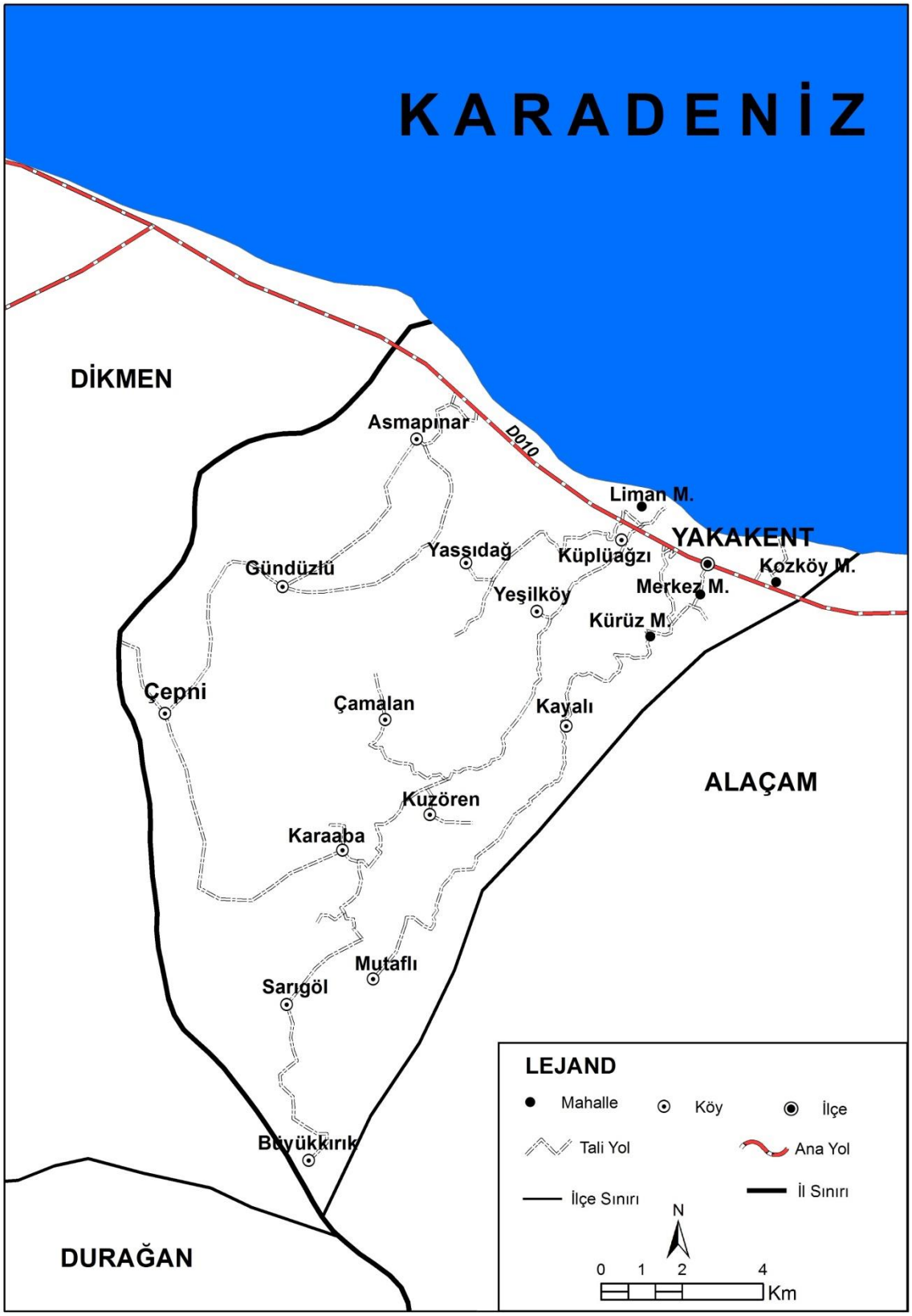
İlçe Samsun ilinin sahil ilçelerinden olup Sinop il sınırında bulunmaktadır. Yakakent ilçesinin Samsun il merkezine uzaklığı 84 km'dir. Şehre ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Karadeniz Sahil Yolu üzerinde bulunan ilçenin doğu-batı doğrultusunda ulaşım açısından bir engeli bulunmamaktadır (Harita 3.2). Kuzeyinde zaten Karadeniz bulunan Yakakent'in tüm köyleri güneyinde kalmaktadır. En yakın köyü 4 km olan Küplüağzı, en uzak köyü ise 30 km olan Büyükkırık Köyü'dür (Tablo

3.24). İlçeden köylerine olan ulaşım, vadileri boyunca yapılan yer yer asfalt ve yer yer de stabilize yollardan sağlanmaktadır. İç kısımlarda kalan köylerde kış şartlarının zorlu olması ve yer şekillerinin engebeli olması, ulaşımda özellikle kış mevsiminde aksamalara neden olmaktadır. Öyle ki, sahada yapılan anket sonucunda merkez mahaller dahil tüm köylerin birinci olarak söyledikleri sorun, ulaşım sorunu ve yolların kapanması sorunu olmuştur. Özellikle kışın yolların kapanması ile bağlantıların kesilmesi, yazın ise tozdan yollarda ulaşımın aksaması büyük ölçüde sorun teşkil etmektedir (Foto 3.22, 3.23, 3.24). Belediye tarafından başlatılan yol yapım çalışmaları neticesinde 2017 yılının Ağustos ayı itibariyle sekiz köyün beton yol yapımı tamamlanmıştır. Her köye yaklaşık 500 m. beton yol yapılmıştır (Foto 3.25). Diğer köy yollarının yapım çalışmaları ise devam etmektedir.

Tablo 3.24. Köylerin İlçe Merkezine Uzaklıkları

KÖYÜN ADI	NÜFUSU	UZAKLIK (KM)
Asmapınar	306	13
Büyükkırık	222	30
Çamalan	220	20
Çepni	113	23
Gündüzlü	157	20
Karaaba	494	20
Kayalı	194	8
Kuzören	289	20
Küplüağzı	321	4
Mutaflı	323	22
Sarıgöl	315	23
Yassıdağ	134	8
Yeşilköy	389	22

Kaynak: Yakakent Belediyesi.

Harita 3.2. Yakakent'in Ulaşım Haritası

Foto 3.22. Yakakent Köylerine Ulaşım Genellikle Virajlı Yollar İle Sağlanmaktadır.

Foto 3.23. Köylerin Genelinde Stabilize Yollar Mevcuttur.

Foto 3.24. Büyükkırık ile İlçe Merkezi Arasındaki Stabilize Yol.

Foto 3.25. Köy Yolu Betonlama Çalışmaları.

Yakakent, Karadeniz sahil yolu üzerinde bulunduğundan dolayı, Samsun ile ulaşımında bu yolun avantajını kullanmaktadır. Samsun-Sinop arası otobüs güzergahında bulunduğundan dolayı bu otobüs seferleri ilçe ulaşımında önemli rol oynamaktadır. Ancak bu avantajına rağmen ilçede bir otogar bulunmamaktadır. Birkaç seyahat firmasının yazıhanesi vardır. Ayrıca bir otobüs firmasına ait olan küçük bir alanda bu otobüs firmasını kullanan yolcular burayı durak olarak kullanmaktadır (Foto 3.26). Şehirlerarası yolculuk yapacak olan yolcular çevre yoluna çıkarak yol kenarından otobüslere binmekte veya yine gelen yolcular çevre yolu kenarında otobüsten inmektedir. Ayrıca Samsun Büyükşehir Belediyesi Otobüs İşletme Müdürlüğü'nce Samsun-Yakakent arasında sefer yapan büyük şehre ait otobüsler ile de şehirle olan bağlantısı sağlanmaktadır (Tablo 3.25). İlçe halkının bağlı bulundukları bir üst birim olan Samsun iline idari, sosyal, ekonomik vs. gibi iş ve işlemleri için erken saatte ulaşabilmeleri amacıyla sabahın erken saatine Yakakent'ten Samsun'a otobüs seferi konulmuştur. Pazar günleri hariç öğleden önce iki ve öğleden sonra bir sefer konulmuş olup, halk Samsun merkezine rahatlıkla ulaşımını sağlayabilmektedir. Pazar günü ise öğleden önce ve öğleden sonra tek sefer olarak düzenleme yapılmıştır. Samsun'dan Yakakent'e ise yine Pazar günleri hariç olmak üzere öğle saatinde bir, akşam saatlerinde de iki sefer olmak üzere toplam üç sefer düzenlenmektedir. Bu düzenlemelere göre ilçe merkezinde yaşayan bir kişi il merkezindeki günlük iş ve işlemlerini rahatlıkla halledip geri ilçeye dönebilmektedir.

Foto 3.26. Otobüs Firmasına Ait Yolcu İndirme-Bindirme Alanı.

Tablo 3.25. Samsun-Yakakent-Samsun Arası Otobüs Saatleri

SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ULAŞIM PLANLAMA VE RAYLI SİSTEM DAİRE BAŞKANLIĞI OTOBÜS İŞLETME ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	
YAKAKENT ÖZEL HALK OTOBÜSLERİ HAFTALIK HAREKET SAATLERİ	
YAKAK	SAMS
PAZARTESİ -07:30 -09:30 -16:30	PAZARTESİ -12:00-15:00-18:30
SALI -07:30 -09:30 -16:30	SALI -12:00-15:00-18:30
ÇARŞAMBA -07:30 -09:30 -16:30	ÇARŞAMBA -12:00-15:00-18:30
PERŞEMBE -07:30 -09:30 -16:30	PERŞEMBE -12:00-15:00-18:30
CUMA -07:30 -09:30 -16:30	CUMA -12:00-15:00-18:30
CUMARTESİ -08:30 -10:00 -16:30	CUMARTESİ -12:00-15:00-18:30
PAZAR -10:00 -16:30	PAZAR -15:00 -18:30

Kaynak: http://www.yakakent.bel.tr

Sahadan demir yolu geçmemekle birlikte havaalanlarına da çok yakın değildir. Çarşamba Havalimanı yaklaşık 110 km, Sinop Havalimanı'na yaklaşık 80 km mesafe bulunmaktadır. Sinop Havalimanı'ndan seyrek olarak seferler düzenlenirken, Çarşamba Havalimanı faal durumdadır.

Uluslararası literatürde boru hatları da bir ulaşım şekli olarak belirtilmektedir. Yakakent'in güneyindeki yüksek kesimlerinden BOTAŞ'a ait bir boru hattının geçmektedir (Foto 3.27).

Foto 3.27. Botaş'a Ait Boru Hattı Güzergâhı.

3.8. TİCARET

Araştırma sahasında balıkçılık ve tarım ön plana çıkan ekonomik faaliyetlerdir. Tarım, başta kıyı ovaları olmak üzere yüksek kesimlerdeki düze yakın sınırlı arazilerde yapılmaktadır. Yetiştirilen tarım ürünleri daha çok ilçenin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek miktarda yapılmaktadır. Tarım ürünlerinin ticari olarak pazarlandığı yer, Yakakent ilçesinde Cuma günleri kurulan semt pazarıdır. Ticaret hayatı, cuma günleri oldukça hareketli geçmektedir. Kırsal kesimden getirilen mallar bu pazarda piyasaya sunulmaktadır (Foto 3.28). Kurulan pazarda sadece sebze, meyve ve tahıl ürünleri değil, ihtiyaç duyulan hemen her şey bulunmaktadır (Foto 3.29).

Foto 3.28. Cuma Günleri Pazar, Gümenez Deresi Kıyısında Kurulmaktadır.

Foto 3.29. Pazar Yerinden Bir Görünüş.

Balıkçılık sektörü ise, tarıma göre daha geniş kapsamlı ve yüksek hacimli ticari kapasiteye sahiptir. Ülkemizin su ürünleri ihtiyacını karşılamada Yakakent balıkçılığı önemli pay sahibidir. İlçede su ürünleri ile ilgili çeşitli sanayi kuruluşlarının varlığından yukarıda bahsedilmişti. Bu sanayi kuruluşları hem iç ticaret; hem de dış ticarette ihracat yapmaktadır. Başta Uzakdoğu olmak üzere çeşitli ülkelere su ürünleri ihracatı gerçekleştirilmektedir. Ayrıca balık restoranları oldukça fazla olmakla beraber, hem çevre yolu kenarında hem de balıkçı barınağı kıyısında birçok balık restoranı bulunmaktadır (Foto 3.30, 3.31). Bu restoranlar ilçe içi olduğu kadar özellikle Samsun ve Sinop başta olmak üzere bölge halkından rağbet görmektedir. Öyle ki, Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından Yakakent limanı ile balıkçı barınağı arasına bir balık restoranı ve park yapımı devam etmektedir (Foto 3.32).

Foto 3.30. Balıkçı Barınağı Kıyısındaki Balık Restoranları.

Foto 3.31. Balıkçı Barınağı İçindeki Bir Balık Restoranı.

Foto 3.32. Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yapımı Devam Eden Balıkçı Barınağı Yanındaki Balık Restoranı.

3.9. TURİZM

Yakakent, kültür turizmi açısından fakir sayılabilecek bir konumdadır. Samsun ilinin diğer ilçelerine göre oldukça az tarihi eser barındırmaktadır. Tarihi mekan olarak bahsedilecek yerlerden ilki ilçeye hakim bir tepede bulunan Pilavtepe Tümülüsü'dür. 1. Derece arkeolojik sit alanı olan Tümülüs 2008 yılında koruma altına alınmıştır (Foto 2.1).

Tarihi mekan olarak söz edilebilecek diğer bir yapı Kuzören Köyü'ndeki ahşap camidir. Bu yapı, kırma çatılı, geniş saçaklı ve alaturka kiremitlidir. Camiye ön cephede bulunan tek kanatlı ahşap bir kapıdan girilir. İki katlı olan yapının batı cephesinde iki adet alt katta ve üç adet üst katta olmak üzere toplamda beş adet giyotin pencere bulunmaktadır. Revağı andıran ön kısmı alt ve üst kattan ahşap direklerle desteklenmektedir. 2009 Yılında Dinsel Kültürel Yapı statüsüne alınan cami günümüzde kullanılmamaktadır (Foto 3.33).

Foto 3.33. Kuzören Köyü Tarihi Ahşap Camii ve İçi.

Cumhuriyet caddesinde bulunan üç katlı alt katı dükkân üst iki katı konut olarak kullanılan yapı ise ilçedeki diğer tarihi mekan olarak karşımıza çıkmaktadır. 2008 Yılında Sivil Mimari Yapılar statüsünde 2. derece koruma alanı olarak kabul edilen yapı, ilçedeki tek kullanılabilen ve tarihi değeri olan yapıdır (Foto 3.34). İlçedeki tarihi yapıların birçoğu inşaat kaplama teknolojisiyle giydirilmiş ve ortadan kaybolmuştur (Foto 3.35).

Foto 3.34. Cumhuriyet Mahallesi'ndeki 2. Derece Koruma Alanı Olan Tarihi Yapı.

Foto 3.35. Kaplama Yapılarak Tarihi Hüviyeti Ortadan Kaybolan Evler.

Yakakent'in doğusunda Alaçam sınırında bulunan mahallesi olan Kozköy, tarihi yapıları ve devam ettirilmeye çalışılan gelenek ve görenekleri ile ayakta kalmaya çalışmaktadır. Tarihi oldukça eskilere dayanan Kozköy, günümüzde merkez mahallesinden sonra en fazla nüfusa sahip olan mahalledir. Tarihte birçok medeniyetin himayesi altında yaşayan Kozköy, Seferin tepe, Moturman tepe, Ülüğün tepe, Aşlamalık tepe, Çavuş Evliyası tepe, gibi beş tepeler eteğine kurulmuştur. Kozköy'ün bulunduğu bölgelerde İlk çağ tarihi ile ilgili olarak daha geniş bilgi sahibi olmak için, Alaçam-Yakakent toprakları üstünde yeterli yüzey araştırmaları, alan çalışmaları ve arkeolojik kazıların yapılması gerekmektedir. Bu manada Kozköy'ü ve çevreyi

yakından ilgilendiren Bedeş, Gökçeboğaz, Cintepesi Höyükleri ile Alaçam Sivritepe ve Yakakent Erükçe Pilavtepesi'nin arkeolojik kazılarının yapılıp tamamlanması gerekmektedir (http://www.kozkoy.net/editordevam_yazi.asp).

Kozköy'de tarihi nitelikte birçok mesken bulunmaktadır (Foto 3.36). Bu meskenler ile ilgili olarak gerekli çalışmalar yapılmalı ve kullanılamaz hale gelmeden bu yapılar koruma altına alınmalı ve turizme kazandırılmalıdır.

Foto 3.36. Kozköy'de Bulunan Tarihi Evler, Turizm Açısından Büyük Potansiyel Oluşturmaktadır.

İlçenin turizm açısından asıl potansiyelini "Yeşilin Mavi ile Buluştuğu Yer" sloganıyla Kaymakamlık ve Belediye tarafından da desteklenen çeşitli etkinliklerle yer bulmaya çalışılan yaz turizmi oluşturmaktadır. Yukarıda İklim bölümünde değinildiği üzere uygun iklim koşulları ve bozulmamış sahili ile bakir bir kıyı özelliği gösteren Yakakent, yaz turizmi konusunda oldukça iddialı bir konumdadır (Foto 3.37).

Foto 3.37. Yakakent Kumsalları.

Yaz sezonu içerisinde çevre ilçe ve illerden oldukça fazla turist ilçeye gelmektedir. Özellikle haftasonları artan bu hareketlilik ilçe ekonomisinde de önemli bir yere sahiptir. Gerekli altyapı ve yatırım gerçekleştirildiğinde ilçe turizmi Samsun ve hatta bölge turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Halk arasında ilçe için Ege Bölgesi'nde küçük bir sahil kasabası şeklinde benzetmeler yapılmaktadır. Gerçekten de iklim şartları ile halkın denize ve turistlere ilgisi bakımından ilçe, Ege Bölgesi'ndeki sahil kasabalarını andırmaktadır. İlçe Milli Eğitim Müdüründen alınan bilgilere göre ilçede diğer emekli memurlar hariç olmak üzere 600 civarı emekli öğretmen ikamet etmektedir. Bu durum ilçenin emekliler açısından da yaşanabilir nezih bir ortam olduğunu kanıtlar niteliktedir. Halk gelen turistlere o kadar alışmış ki; herhangi bir şekilde onları rahatsız edici söz, hareket ve tavırlara rastlamak imkansızdır. Gelen turistlere velinimet şeklinde bakan halk ve turistik iş yeri sahipleri, turistlerin rahatı ve memnuniyeti için ellerinden gelen ilgi ve alakayı göstermekten geri durmamaktadır. Ancak halkın bu ilgi ve alakasına rağmen ilçenin turizm alanında eksiklikleri vardır. En önemli eksiklik, Konaklama ve tesis eksikliği olarak karşımıza çıkmaktadır. İlçede üç tane otel bulunmaktadır. Bu oteller tam bir otel görünümünde olmayıp pansiyon şeklindeki konaklama tesisleridir. Otel Şükrü Kara, Deniz Yıldızı ve Hansar Pansiyon, ilçede bulunan otellerdir. Bunlardan Deniz Yıldızı, pansiyon ve restoran olarak hizmet vermekte olup alkol satışı da yapmaktadır. Otel Şükrü Kara ve Hansar Pansiyon ise alkolsüz mekanlar olup sadece pansiyon şeklinde otellerdir. Tepe Apart, Yakakent Belediyesi Sosyal Tesisleri adında bir salon ve Yakamoz Pansiyon isimleriyle hizmet veren üç otel ise kapatılmış durumdadır. Belediyenin tesisi olarak bilinen salon ise yıkılmıştır. İlçede pansiyon şeklinde konaklama tesisleri olmakla birlikte en büyüğü 10-12 odalı pansiyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu pansiyonların da sayısı yetersiz kalmaktadır. İlçede lüks sayılabilecek derecede herhangi bir konaklama tesisi bulunmamaktadır. Otel olarak da bir konaklama tesisine sahip değildir. Ayrıca sadece konaklama değil, turistlerin geldiğinde vakit geçirebileceği, eğleneceği tesislerden de söz etmek mümkün değildir. Gelen turistin vakit geçirebileceği tek etkinlik gündüz denizde yüzme, akşam sahilde yürüme ve Çamgölü (Malgölü)'nde piknik yapmadan ibarettir. İlçe çeşitli eğlence ve aktivitelerden yoksun olduğundan turistlere başka alternatifler sunamamaktadır.

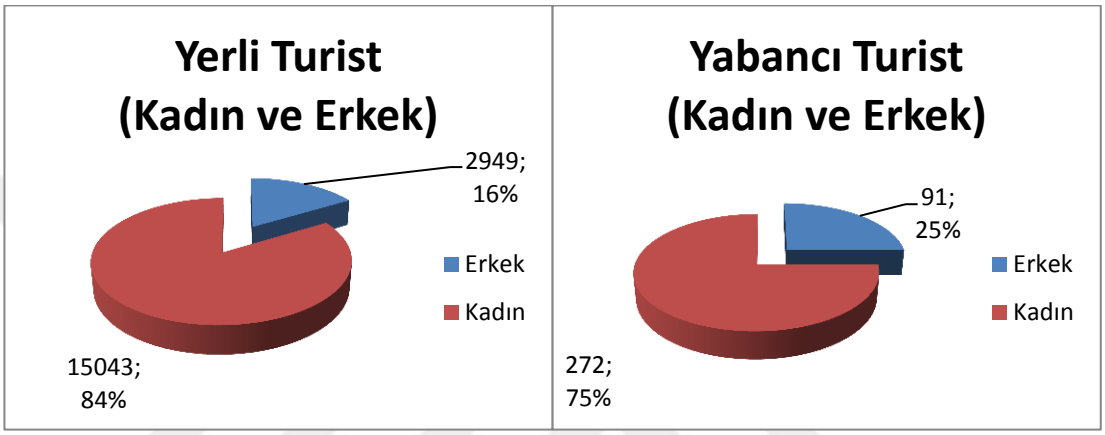
Çamgölü, 30 m. rakımda 5 Hektarlık bir orman alanını kapsamaktadır (Foto 3.38). Vejetasyon örtüsü Kızılçam ve Defne'den oluşmaktadır. Yakakent şehir merkezinin 5 km batısında, Sinop il sınırında bulunmaktadır. Bir doğa harikası olarak il içinden ve il dışından günübirlik gezilere ev sahipliği yapan Çamgölü Tabiat Parkı, turizm potansiyeli oldukça yüksek bir alandır. Denize sıfır olması açısından da ayrı bir özellik göstermektedir. Ancak; Çamgölü içerisinde tesis ve konaklama eksikliği ilçede olduğu gibi kendini göstermektedir. Mevcut olan tesisler atıl durumdadır. Günümüzde günübirlik geziler haricinde konaklama için elverişli değildir. Çamgölü içerisine doğasını bozmadan yapılacak olan tesis ve konaklamalarla, buraya gelecek turist sayısında önemli ölçüde artış sağlanacaktır.

Foto 3.38. Çamgölü, Deniz Kıyısında Bir Doğa Harikası.

İlçedeki otellerin Emniyet Müdürlüğü'nden alınan resmi verilerine göre son beş yılda bu otellerde toplamda 17.992 Türk ve 363 yabancı turist konaklamıştır. Fakat ilginç olan nokta gelen turistlerin erkek ve kadın oranındaki muazzam farklılıktır. Gelen toplam 17.992 turistin 15.043'ü kadın, 2.949'u ise erkektir. Yine gelen 363 yabancı turistin 272'si kadın ve 91'i erkektir. Bu sayılara bakıldığında ilçeye daha çok kadınların geldiği ve kadınların konakladığı görülmektedir. Bu durumun sebepleri düşünüldüğünde, ilçenin henüz tam olarak keşfedilmemesi ve deniz turizmi açısından kadınların daha rahat hareket etmek için burayı tercih ettikleri söylenebilir. Gerçekten de inceleme gezisi esnasında sahada daha fazla kadınların görülmesi ve çeşitli lokanta ve kafelere kadınların geldiğinin görülmesi de bu sayıları doğrular niteliktedir. Yine başka bir sebep de Karadeniz sahil turları düzenlemeleri oldukça yaygın olan bölgede bu turlara genellikle kadınların fazla rağbet göstermeleri de söylenebilir. Başka açıdan

düşünüldüğünde ise Batı Karadeniz turlarına katılan turistlerin Sinop çevresindeki konaklama ücretlerinin fazla olması sebebiyle Sinop'a yakın yer olarak konaklama tesisleri kısıtlı olmasına rağmen ucuz konaklama hizmetine sahip olan Yakakent'i tercih etmeleri olduğu düşünülmektedir. Yakakent'te ortaya çıkan bu tablo karşısında kadınlara yönelik tesis ve etkinliklerin artırılması, ilçe turizmi ve ekonomisi açısından oldukça mantıklı ve gerekli bir yatırım olacaktır.

Şekil 3.1. İlçede Konaklayan Yerli Turist Oranları (Kaynak: Samsun İl Emniyet Müdürlüğü 2011-2016).

Araştırma sahasındaki plajlar genel itibariyle çakıllı plajlardır. Özellikle Çamgölü ile Yakakent arasındaki plajlar çakıllı plajlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğuya doğru gidildikçe önce çakıllı kumlu plajlara, sonra da kumlu plajlara dönüşüm dikkati çekmektedir. Çamgölü ile Yakakent Limanı arasında kalan plajlar nispeten diğerlerine göre daha geniş bir alan kaplamakla birlikte çok rağbet görmektedir. Çevre yolu boyunca yol kenarlarına park ederek denize yüzmeye gelen insanlar ilginç görüntülere sahne olmaktadır (Foto 3.39).

Foto 3.39. Çamgölü ile Yakakent Arasında Kalan Çakıllı Plaj ve Günübirlik Deniz Turizmi İçin Gelenlerin Çevre Yolu Kenarına Park Edilen Taşıtları.

İlçe merkezinde ise yerli halkın da tercih ettiği yarı çakıl yarı kumlardan oluşan plajlar bulunmaktadır. T biçimli üç tane dalgakıranın batı ve doğu yamaçlarında bulunan bu plajlar gün içerisinde hiç boş kalmamakla birlikte, günün erken ve geç saatlerinde de rağbet görmektedir (Foto 3.40).

Foto 3.40. İlçe Merkezinde Bulunan Dalgakıran Kenarındaki Plaj.

Yakakent limanının doğu tarafındaki mendireğin doğusunda bulunan plaj ise, özel teşebbüs tarafından şezlong kiralama karşılığında işletilmektedir. On yedi yıldır burada olduğunu ve bu işi yaptığını belirten işletmeci, bu plajın mendirek yapıldıktan sonra doğal olarak oluştuğunu ve kış aylarında plajın tamamen deniz altında kaldığını belirtmektedir (Foto 3.41). Yaklaşık üç dönümlük bir alana sahip olan plaj, ailelere hizmet vermeye devam etmektedir.

Foto 3.41. Limanın Doğusundaki Mendireğin Yan Tarafında Bulunan Özel Sektörün İşletmesini Yaptığı Plaj.

İlçenin doğusuna gelindikçe çakıllı plajlar yerini kumlu plajlara bırakmaktadır (Foto 3.42). Kozköy mahallesinin sahil şeridini teşkil eden bu plajların hemen gerisinde yazlık evler yapılmaya başlanmış ve daha çok bu yazlık evlerin sahipleri tarafından kullanılmaya devam etmektedir (Foto 3.42). Bu yazlıkların hemen gerisinde ise tarım alanları olduğundan, bu plajlara ulaşıma adeta set çekilmiştir.

Foto 3.42. Kozköy Plajı.

Foto 3.43. Kozköy Sahilindeki Yazlıklar ve Gerisinde Bulunan Tarım Alanları.

Araştırma sahasında yapılan incelemelerde sahilde gezinti yapmak, insanların en büyük eğlencesi olarak dikkati çekmektedir. Özellikle yaz akşamları gecenin geç saatlerine kadar çocuğundan yaşlısına kadar insanları sahilde görmek mümkündür. İnsanlar herhangi bir güvenlik sorunu olmadan geç saatlere kadar dışarıda kalabilmektedirler (Foto 3.44).

Foto 3.44. Yakakent Sahilinde Yaz Akşamları.

Sahilde dikkat çeken bir diğer ayrıntı ise genellikle kadınların başında bulunduğu gözleme yapan yerler ve el işlemeleriyle gelen turistlere hediyelik eşyalar sunan satış yerleridir (Foto 3.45, 3.46). Yapılan üç boyutlu resimler ve ahşap eşyalar ise kadın elinin inceliğini eserlere yansıtmaktadır. Özellikle kadınların ilçe ekonomisinde pay sahibi olmaları, halk arasında önem verilen bir gelenek halini almıştır.

Foto 3.45. Kendi Yaptıkları El İşlemelerini ve Üç Boyutlu Hediyelik Eşya Yaparak Geçimlerini Sağlayan Yöre Kadınları.

Foto 3.46. El İşlemesi İle Yapılan Yazlık Ürünler ve Süs Eşyaları.

Kadınlar sabah saatlerinden itibaren sahildeki yerlerini alarak gözleme yapmakta ve geçimlerini buradan sağlamaktadırlar (Foto 3.47). Ayrıca içlerinde gözleme yaparak geçimini sağlarken şiir yazarak kültürlerini devam ettirmeye çalışan kadınları da bulmak mümkün. Öyle ki Ekmek Teknesi Gözleme Evi'nin sahibi, ulusal kanala çıkarak

Yakakent ilçesinin tanıtımının yapıldığı belgesele de katkıda bulunduğunun beyan etmektedir.

Foto 3.47. Gözleme Yapırak Geçimlerini Sağlayan Yöre Kadını. Sağ Alt Fotoğraftaki Kadın ise Hem Gözleme Yapıyor Hem de Şiirleriyle İlçe Tanıtımına Katkı Sağlıyor (Fotoğraflar için izin alınmıştır).

İlçe kadınlarının neden bu kadar ön planda olduğu ve kendi ayakları üzerinde durmaya çalıştıkları araştırıldığında karşımıza ilçede kadınların ekonomik ve sosyal anlamda öncülüğünü yapan ve özel çabalarıyla ve girişimciliğiyle çevre illerde de ün salan Nigar Hanım'ın çalışmaları çıkmaktadır (Foto 3.48, 3.49). "Nigar Ablanın Yeri" olarak ün salan Nigar Hanım, ilçede ilk defa tekstil işi ile meşgul olduğunu belirtmektedir. Tekstil işindeyken Yakakent ilçesinin belgeselini çekmek üzere ilçeye gelen yapımcılar ile tanışması ve onların fikir vermesi üzerine de ilçede 2008'li yıllarda henüz hiç başlamamış olan ev yemekleri ve mantı üzerine şuan ki işyerini açtığını belirtmektedir. Yaklaşık yirmiye yakın kadını kendi işyerinde çalıştıran ve reçel, ekmek, erişte gibi ihtiyaçlarını da köylü kadınlara yaptırarak onların da kazanmasına vesile olmaya çalıştığını dile getiren Nigar Hanım, kadınların da ekonomi içerisinde

olabileceğini ispatlamak istediğini ve birçok kadını işe alarak bunu başardığını dile getirmektedir. Kendisinin bu işyerini KOSGEB'ten kredi alarak 6 yıl önce açtıktan sonra ilçede kadınların cesaretlendiğini ve birçok kadının kendi işyerini açmaya başladığını, en azından evde yaptıkları gözleme ve mantıları dışarıda yaparak özel bir eğitim gerektirmeden ailelerine ve ilçe ekonomisine katkıda bulunduklarını söylemektedir. Gerçekten de ilçe de yapılan gözlemlerde kadınların günlük yaşamın her alanında söz sahibi oldukları ve ülkemizin genel sosyo-kültürel yapısının aksine, işveren rolünde oldukları anlaşılmaktadır. Sermayenin elbette çok önemli olduğunu söyleyen Nigar Hanım, ancak; önemli olanın risk almak ve gönül vermek olduğunu, gönül verilerek yapıldığında her işin üstesinden gelinebileceğini vurgulamaktadır. Yakın zamanda yine devlet destekli bir proje hazırladığını ve yakında Kozköy sahilinde butik otel açacağını söylemektedir. Kadının Yakakent'te ekmeğini taştan çıkararak çocuklarını okuttuğunu belirten Nigar Hanım, Yakakent'te turizm potansiyelinin çok yüksek olduğunu; ancak konaklama ve tesis eksikliğinin de çok fazla olduğunu belirtmektedir (N. Kullukçu, kişisel iletişim, Temmuz 16, 2017).

Foto 3.48. Nigar Ablanın Yeri, Yakakent'te Açılan İlk Mantı Evi.

Foto 3.49. Atıl Durumda Olan Eşyalardan Dizayn Edilen Figürler.

Yakakent ilçesinin en önemli rekreasyonel mekânlarından bir diğeri de Çamgölü (Malgölü)'dür (Foto 3.50). Çam ağaçları ile kaplı oluşundan dolayı bu adı alan Çamgölü, denize paralel uzanan görüntüsüyle yaz mevsimide ayrı, kış mevsiminde ayrı güzellikler sergilemektedir (Foto 3.51). Yerel halk tarafından Malgölü olarak isimlendirilen bu adın verilmesinde, halkın hayvanlarını bu bölgede yıkamak için denize yayması etkili olmuştur.. Yakakent'in batısında ilçe merkezine yaklaşık 4 km uzaklıkta olan Çamgölü, günübirlik gezilerle piknik imkânı sunmakla birlikte, çadır ve karavan kampı yapma olanaklarına sahiptir. Aynı zamanda deniz ile arasında sadece Samsun-Sinop karayolu bulunmaktadır. Bu özelliği ile de ziyaretçiler denize girme imkanı da bulabilmektedir. Ancak ilçedeki tesis ve altyapı eksikliği, Çamgölü'nde de kendini göstermektedir. Yeterli derecede tesis, konaklama ve hizmet araçlarına sahip olmaması, buranın potansiyelinin gerektiği kadar kullanılamamasına sebep olmaktadır. Yapılacak olan çalışmalar ve tesisleşmeler neticesinde ilçe ve bölge halkına daha iyi bir şekilde hitap edecek seviyeye ulaşacaktır.

Foto 3.50. Çamgölü'nde Piknik Yapan Aileler.

Foto 3.51. Çamgölü'nde Kış Manzarası da Olağanüstü Güzellikte.

Yakakent ilçesi sadece deniz turizmi açısından değil, farklı rekreasyonel faaliyetler açısından da cazip bir merkez olma potansiyeline sahiptir. Son yıllarda yamaç paraşütü sporu için özel olarak ilçeye gelen ve buradan sahile doğru atlayış yapan kişilerin sayısında artış görülmektedir. Arazi çalışması yapıldığı sırada denk geldiğimiz yamaç paraşütü atlayışı da bu tezimizi destekler nitelikte olmuştur (Foto 3.52). Sahada yapılacak teknik altyapı çalışması ve tesisleşme ile ilçe turizmi açısından önemli bir faaliyet daha ilçeye kazandırılmış olacaktır.

Yine su sporları ile ilgili ilçe potansiyelinden söz edilebilir. İlçede festival zamanlarında yapılan ve ilçe halkı ile ziyaretçilerden yoğun ilgi gören kano sporu, gerekli tesisi ve altyapı çalışmaları yapılarak ilçeye kazandırılabilir. Bu da yine ilçe turizmi ve ekonomisi açısından büyük gelir sağlayacaktır (Foto 3.53).

Foto 3.52. Sahile Doğru Atlayış Gerçekleştiren Yamaç Paraşütçüsü.

Foto 3.53. Kano Sporu ile İlgilenen Yerli Halk ve Turistler.

İlçede bir diğer turizm değeri taşıyabilme ihtimali olan yer ise Asmapınar Mahallesi'ndeki mağaradır. İlçeye yaklaşık 13 km uzaklıkta olan Asmapınar Mahallesi'nin kuzey batısında bulunan Bal Çukuru denilen mevkiin hemen doğu yamacında rastlantı sonucu bulunan bir mağara bulunmaktadır (Foto 3.54). Yaklaşık 2 m. çapında bir girişe sahip olan mağaranın 5 m. kadar iç derinliği görülebilmektedir.

Köy halkı tarafından gayri resmi olarak içine girilmeye çalışılan mağarada define bulmaya çalışılmış; ancak tehlikeli olduğundan dolayı derinlerine gidilememiştir. Yine devlet tarafından 2013 yılında mağara girişinin yaklaşık 100 m. kadar kuzeyindeki alt kısmından define bulmak amacıyla kazı yapılarak içine girilmeye çalışılmış; ancak başarılı olunamamıştır. Yöre halkının söylediklerine göre günümüzde ormanla kaplanmış olan mağaranın etrafı, önceden tarım arazisi olarak kullanılmaktaydı. Hatta mağaranın batısındaki çukur alan o kadar verimliydi ki, bu arazinin adına da verimi çok fazla anlamında balçukuru denmişti. Ancak günümüzde Bal Çukuru denilen mevkii ve mağaranın etrafı ve üzeri, ilgisizlikten ve ekim yapılmamasından dolayı ormanlık bir arazi haline gelmiştir. Yine yöre halkının verdiği bilgiye göre, mağaranın ulaşılamayan diğer ucu ise denize kadar inmekte ve Osmanlı-Rus savaşında bu mağara güvenlik amaçlı olarak kullanılmaktaydı. Sonuç olarak, varlığı tespit edilen bu mağaranın define amaçlı olarak değil de turizm amaçlı olarak uzman kişilerce ve resmi olarak araştırılması, turizm değerinin ortaya çıkarılması, varsa bu amaçla kullanıma açılması gerekmektedir.

Foto 3.54. Asmapınar Mahallesi'ndeki Mağaranın Girişi.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sahası, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde bölgenin en büyük ve gelişmiş şehri olan Samsun iline bağlı bir ilçedir. Samsun ili ile Sinop ili sınırında bulunan Yakakent ilçesi, doğusunda Samsun'un Alaçam ilçesi, batısında Sinop'un Dikmen ilçesi, güneyinde yine Sinop'un Durağan ilçesi ile sınır komşusu olmakla beraber kuzeyinde ise Karadeniz yer almaktadır. Araştırma sahası kabaca, 41°28′-41°41′ Kuzey enlemleri ile 35°19′-35°32′ Batı boylamları arasında yer almaktadır. Araştırma sahası, Yakakent ilçe idari sınırları içerisinde yer alan 4 merkez mahalle ve 13 mahalleden oluşmaktadır. Yaklaşık alanı 204 km² olan Yakakent ilçesi, Samsun ilinin en küçük ilçesidir ve km²'ye 42 kişi düşmektedir. En yüksek noktasının denizden yüksekliği 1310 m ve sahil şeridi yaklaşık 14 km'dir. Araştırma dahilinde Yakakent ilçe sınırları içerisinde kalan bölgenin beşeri ve ekonomik faaliyetleri incelenmiştir.

Çalışmada, öncelikle araştırma sahasının doğal coğrafya özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sahanın jeolojisi, jeomorfolojisi, morfografik üniteleri, iklim özellikleri, hidrografik özellikleri, toprak özellikleri, doğal bitki örtüsü ve başlıca doğal çevre sorunları üzerinde durulmuştur. Ardından, beşeri çevre özelliklerinden nüfus, yerleşme, şehrin fonksiyonları ve yerleşme sorunları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yine ekonomik çevre özellikleri başlığı altında ise, genel arazi kullanılışı, arazi sınıflandırılışı, tarım, hayvancılık, ormancılık, madencilik, sanayi, ulaşım, ticaret ve turizm özellikleri üzerinde durularak başlıca sorunlar ortaya çıkarılmıştır. Son olarak da başlıca sorunlar ve çözüm önerileri başlığı altında araştırma sahasındaki beşeri ve ekonomik sorunlar ortaya konularak bunlara ilişkin çözüm önerileri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırma sahası, günümüzde halen aktif olan Kuzey Anadolu Fayı ile Erikli ters fayı etki alanında yer almaktadır. Alt Kretase'den Kuaterner'e kadar, çeşitli yaş ve özellikte formasyonların yer aldığı saha, tektonik hareketlerden az veya çok etkilenmiştir. Karadeniz tabanının okyanusal kabuk karakteri alışı, başka bir ifadeyle Karadeniz'de riftleşmenin başlaması, Alt Kretase'ye rastlar. Üst Kretase'de ise, Karadeniz'in tabanı bütünüyle okyanussallaşmış ve Pontid kıtası Rus platformundan ayrılmıştır. Bu dönemde güneydeki Kuzey Tetis'e ait okyanusal kabuğun Pontid kıtası

altına dalmasıyla dalma zonunda yitim karmaşığı oluşurken, dalan levhanın manto derinlerinde ergimesiyle yükselen mağma, Pontid kıtasının kuzey kenarı boyunca ada yayı volkanizması oluşumunu sağlamıştır. Araştırma sahasında Yemişliçay Formasyonu içerisinde karşımıza çıkan ve topoğrafyada yer yer belirgin yükseltiler oluşturan volkanitler de bu volkanizmanın ürünleri olmuşlardır.

Araştırma sahası, Küre dağlarının doğusunun kuzey alanını içine almaktadır. Bu nedenle dağlık alan içerisinde değerlendirilebilmektedir. Kıyıdan zirvelere doğru alınan profil serileri incelendiğinde, genel eğim yönleri denize doğru olmakla birlikte, belirgin eğim kırıkları ile birbirinden ayrılabilen farklı seviyelerdeki düzlükler dikkati çekmektedir. Böylelikle dağlık alanlar Yüksek Aşınım Düzlükleri ve Kıyı Yakını Aşınım Düzlükleri olarak iki ana grup altında incelenmiştir.

Yaklaşık 14 km'lik bir kıyı uzunluğuna sahip olan araştırma sahası, genel itibariyle alçak kıyı özelliği göstermektedir. Kızılırmak deltasının kenarını oluşturan saha, tipik bir alçak kıyı örneği sergilemektedir. Buna karşılık sahanın batısına doğru gidildikçe Gerze sınırı yakınında belirgin falez oluşukları, yüksek kıyı tipi örneği oluşturmaktadır.

Araştırma sahası, deniz kıyısında küçük bir yerleşme konumunda olmasına rağmen, en yüksek noktası 1310 m.'dir. Bundan dolayı denizel bir iklime sahip olmasına rağmen, yükseltinin arttığı kesimlerde nispeten karasal iklim özellikleri de göstermektedir. Saha Akdeniz iklimi makroklima alanı içerisinde Karadeniz Bölgesi bölgesel iklim koşullarını yansıtmakla birlikte, Samsun yöresine ait yerel bir iklim özelliği sergilemektedir.

Kıyı kuşağının iklim özellikleri, yaklaşık 500 m. yükseltiye kadar olan kıyı kesiminde kendini göstermektedir. Bu kesimi temsilen araştırma sahasına en yakın meteoroloji istasyonları olan Bafra (1963-2013), Gerze (1986-1989) ve Sinop (1960-2013) meteoroloji istasyonlarına ait verilerden yararlanılmıştır. Buna göre göre Orta Karadeniz Bölümü'nün kıyı kuşağı Türkiye ölçüsünde nemli ılıman bir iklim tipine sahiptir. Bol yağışlar ve nispeten yüksek sıcaklık değerleri yıl içinde az çok düzenli bir dağılış göstermektedir.

Araştırma sahasında en yaygın toprak grubunu kahverengi orman toprakları oluşturmaktadır. Geniş yayılış gösteren diğer toprak türü de alüviyal topraklardır.

Eğimli yamaçlarda ve çukur alanlarda ise kolüviyal topraklar yayılış göstermektedir. Uluçay-Gümenez Çayı arasında kalan kısımda ise sahil kumulları görülmektedir.

Deniz seviyesinden itibaren 300 m'ye kadar olan yükseltilerde ot ve çalı formasyonlarından oluşan, eski orman sahasına yerleşmiş orman altı florası şeklinde tanımlanan bölgeye özgü bir vejetasyon yayılışı görülmektedir. Ancak bu kuşakta, edafik şartlara bağlı olarak lokal farklılaşmalar gözlenmektedir. Akarsuların ağız kısımlarında ve özellikle Uluçay'ın getirdiği alüvyonlarla batıya doğru ilerleyen kesiminde Juncus, Tamarix, Statice ve Salicornia cinslerine ait türler yayılış göstermektedir. Bu sahalarda ayrıca, Eryngium maritimum, Pancratium maritimum, Ammophila arenaria ve Carex arenaria türlerinden oluşan elementler de geniş yayılış göstermektedir. Bitki örtüsündeki bu yerel farklılaşma, denizin etkisi ile kısmen tuzlanmış hidromorfik alüvyal topraklardan kaynaklanmaktadır. Fazla gelişmemiş olmakla birlikte bu bölgelerde Alıç (Crateagus) ve Böğürtlen (Rubus) cinslerine ait elementlere de rastlamak mümkündür.

Alçak kesimlerden yamaçlara doğru çıkıldıkça, artan eğime bağlı olarak toprak kalınlığı ve toprak suyunda nisbi bir azalma meydana gelmektedir. Bu durum, bitki örtüsünün önceki iki gruba oranla daha az nemcil elementlerden oluşmasına sebep olmaktadır. Bu kesimlerde de çalı ve otsu formasyonların yaygın olduğu ve özellikle çalı formasyonu içinde maki elementlerinin önemli yer tuttuğu görülmektedir.

Samsun İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nden (AFAD) alınan bilgi ve verilere göre, Yakakent ilçesi genelinden meydana gelen doğal afetler sonucunda dört ayrı çalışma yapılarak Afete Maruz Bölgeler belirlenmiş ve iskan yasakları oluşturulmuştur. Sahada genel olarak en fazla görülen doğal afetler heyelan ve sel olarak kayıtlara geçmiştir.

Araştırma sahasının büyük bir bölümü, Türkiye deprem bölgelerine göre üçüncü derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. Güneyinde kalan çok dar bir bölge ise ikinci derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. Samsun ili Kuzey Anadolu Fay hattı yakınında olması sebebiyle bu hat üzerinde meydana gelen büyük depremlerden etkilenmiştir. Özellikle 1942 Erbaa-Niksar depremi (7.2) ve 1943 Ladik depremi (7.0) sahada oldukça etkili bir şekilde hissedilmiştir. Özellikle Ladik depremi oldukça fazla

hissedilmekle birlikte o zamanlarda Bafra ilçesi sınırlarında bulunan araştırma sahasında 8 kişi yaşamını yitirmiş ve yüzlerce ev yıkılmış veya zarar görmüştür.

Araştırma sahasında, en fazla nüfusu barındıran yerleşim yeri Yakakent ilçe merkezidir. Yakakent ilçe merkezinde 4 adet merkez mahalle ve önceden köy statüsünde olup da büyükşehir yasasına bağlı olarak büyükşehir belediyesinin mahalleleri konuma giren 13 adet mahallesi bulunmaktadır. Yakakent ilçesi 1963 yılında belediye teşkilatına kavuşmuş, 1991 yılında ise bağlı olduğu doğusundaki Alaçam ilçesinden ayrılarak ilçe hüviyeti kazanmıştır. Dolayısıyla, ilçeye ait nüfus verileri özellikle ilçe olduktan sonraki veriler ışığında daha doğru sonuçlar verebilmektedir. İlçe olmadan önce bağlı bulunduğu Alaçam ilçesinin nüfusu içerisinde değerlendirilmiş ve ayrıntılı nüfus verilerine ulaşılamamıştır.

İlk yerleşim tarihi olarak Pilavtepe Tümülüsü ile ilişkilendirilen yerleşim yeri tarihi, tarihsel süreçte çeşitli şekilde yönetimsel olarak el değiştirmiş ve yine bu süreçte ilçe nüfusu da yapılan iskan politikaları ve göçler neticesinde bugünkü görünümüne kavuşmuştur. 1500'lü yıllara kadar Bizans İmparatorluğu'nun hakimiyetinde olan Yakakent'in 1517 yılında gerçekleştirilen Çaldıran Seferi sırasında Yavuz Sultan Selim tarafından yağma edildiği bilinmektedir. Bu durumda Yakakent nüfusunun da bu olaydan sonra oldukça azaldığı söylenebilir. 1800'lü yıllarda Sinop ve Gerze'den buraya gelen birkaç ailenin Yakakent'e yerleşmesiyle ilçenin nüfus bazında yeniden hareketlendiğini söylemek mümkündür. 1893-1895 yıllarında Rus işgalinden kaçan Doğu Karadeniz'deki halkın buraya yerleşmesi, yine sahada nüfusun artmasını sağlayan önemli bir gelişme olmuştur. Cumhuriyet döneminde ise Rize ve özellikle Sürmene'den gelenler, bölgeye yerleşmiş ve nüfusta önemli ölçüde bir artış gerçekleşmiştir. Lozan Antlaşması sonrasında Yunanistan'ın Selanik, Kavala, Drama ve Sarışaban bölgelerinden gelen mübadiller de buraya yerleşmiş ve nüfusun artmasında önemli rol oynamışlardır. 1991 tarihine kadar Samsun'un Alaçam ilçesine bağlı bir yerleşim yeri olan Yakakent, bu tarihten itibaren ilçe olmuştur. Bundan dolayı da 1990 yılından önceki nüfus verilerine ulaşılamamıştır. 1990 yılından itibaren ise yapılan nüfus sayımlarında ilçenin verileri mevcuttur. Bu veriler incelendiğinde ülkemizin diğer kırsal alanlarında olduğu gibi nüfusun verilen göçler sonucu giderek azaldığı görülmektedir.

Araştırma sahasının nüfus verileri incelendiğinde, nüfusun giderek azaldığı görülmektedir. 1990 Yılında 10.620 olan ilçe nüfusu, 2000 yılında 10.632, 2010 yılında 9.425 ve 2016 yılında ise 8.624 olarak belirlenmiştir. 2007 Yılına kadar köy nüfusu şehir nüfusundan fazla olarak karşımıza çıkmaktayken, ilk defa 2007 yılında şehir nüfusu köy nüfusunu geçmiştir.

Araştırma sahasında, en az Neolitikten bu yana insanların yaşamakta olduğu ve bugün de bölgede kalabalık bir nüfusun barındığı bilinmektedir. Ancak yüzyıllardır meydana gelen orman tahribatı ve buna bağlı gelişen erozyonla birlikte, ekosistem dengesi değişmiş ve günümüzde verimi düşen bu topraklarda tarımdan geçimini sağlayan insanlar ya başka alana ki özellikle balıkçılığa ve turizme yönelmekte; ya da fırsat buldukça bölge dışına göç etmektedirler.

Yakakent' in gelişimi öncelikle 1893-1895 yıllarında Rus işgalinden kaçan Doğu Karadenizliler ve Cumhuriyetle birlikte Rize'den ve Trabzon Sürmene'den gelenler daha sonra da 1924 yılında yapılan Lozan Konferansı sonucunda Yunanistan'ın (Selanik, Kavala, Drama, Sarışaban) bölgesinden gelen mübadillerle büyümüş ve gelişmiştir. 1896 yılında Muhtarlık, 1 Mart 1963 yılında Belediye Teşkilatı kurulmuştur. Aynı yıl Gümenüz olan ismi, kıyı şehir anlamına gelen "YAKAKENT" olarak değiştirilmiştir. 09.05.1991 tarihinde Yakakent ilçe olmuştur.

Araştırma sahasının ekonomisi tarm ve hayvancılığa dayalı olmakla birlikte tarım ilçenin kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde yapılmaktadır. İlçedeki asıl geçim kaynağını balıkçılık ve son yıllarda hızla gelişme gösteren turizm oluşturmaktadır. İlçe nüfusunun yaklaşık dörtte bir nüfusunu ilgilendiren balıkçılık, eski zamanlardan günümüze kadar ilçenin temel geçim kaynağını oluşturmaktadır. Son yıllarda ise özellikle kadın girişimcilerin öncülüğünde gelişen turizm faaliyetleri, ilçenin geleceği açısından önemli bir kazanç olarak görülmektedir.

Samsun ilinin 17 ilçesi içerisinde hem yüzölçümü hem de nüfus olarak en küçük ilçesi konumunda olan Yakakent, yeni yeni gelişmesine ve turizm merkezi olma aşamasında gösterdiği hareketlilikleriyle dikkat çeken bir yerleşme görünümündedir.

Öncelikle İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) tarafından çalışması yapılarak tespit edilen afete maruz bölge ilan edilen ve yerleşim ve iskana yasaklanan bölgelerde yapılaşmalar olmakta ve yerleşime açılmış vaziyettedir. Kanunlara göre

yasak olan ve olabilecek yeni bir doğal afette ciddi ölçüde can ve mal kabına sebep olabilecek bu sahalardaki yapılaşmanın önlenmesi ve imar planlarına uygun bir şekilde güvenli yerlere yapılacak yeni bir yerleşim planı ile bu bölgeler yerleşime kapatılmalıdır.

Kırsal yerleşmelerin bir bölümü de heyelan ve sel tehlikesi altındadır. Özellikle Afete maruz bölge olarak ilan edilen Kozköy, Mutaflı, Yassıdağ ve Küplüağzı Köyleri'nin afete maruz bölge ilan edilen sahalarındaki yerleşmelerin uygun başka sahaya taşınması düşünülmelidir.

Ayrıca tarihi veriler ışığında sel ve taşkın yaşanan derelerin etrafındaki yerleşmeler de risk altındadır. Bu yerleşmelerin de bulundukları yerden güvenli başka bir bölgeye taşınması sağlanmalı, derelerde ise ıslah çalışmaları yapılmalıdır.

İlçede nüfus giderek azalmaktadır. Bu azalmada iş imkanlarının kısıtlı olması en büyük etkendir. Nüfusun ilçede tutulabilmesi için Yakakent'in en önemli fonksiyonları olan balıkçılık ve turizme gerekn yatırımlar yapılmalı ve bu sektörlerde iş imkanları yaratılarak ilçe halkına sunulmalıdır.

Yakakent, yaşlı nüfusun fazla olduğu bir ilçedir. Yaşlı nüfusunun fazla oluşu beraberinde bazı sosyal sorumlulukları da getirmektedir. Artan sağlık ihtiyaçları, yaşlı nüfusun sosyalleşebilmesi için gereken mekanlara olan talep artmaktadır. Bu yüzden öncelikle ve acil olarak bir hastane, yaşlı bakım evi vb hizmetlerin yapımına başlanmalı ve bu hizmetlerden kırsal alanlarda yaşayanların da faydalanması sağlanmalıdır.

Yakakent'te hastane bulunmamaktadır. Bu eksiklik ilçe halkının sağlık hizmetlerinin yeterince olmamasına ve hastane için en yakın ilçeye gitmek zorunda kalmasına sebep olmaktadır. Ayrıca köylerinde de herhangi bir sağlık kuruluşu bulunmamaktadır. Köyde yaşayan halk, ulaşımdan dolayı daha fazla sorun yaşamaktadır. İlçe merkezine hastane yapılması, ilçe halkı için elzem bir ihtiyaçtır. Bu nedenle hastane yapılma çalışmaları hemen başlatılmalıdır. Ayrıca nüfus potansiyelinin çevre köylerle birlikte fazla olması ve komşu köylerle ulaşım bağlantılarının fazla ve kolay olması sebebiyle Karaaba Köyü'ne Aile Sağlık Merkezi açılması, doktor ve hemşire görevlendirilmesi, bu bölge halkı için gerekli bir hizmet olacaktır.

Sahada tarım alanları açmak amacıyla doğal bitki örtüsü tahribi yapılmaktadır. Bu durum bölgenin bitki örtüsü zenginliğine zarar vermektedir. Geri dönüşü olmayan bu kayıplar için en kısa zamanda önlem alınması gerekmektedir.

Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi özellikle verimli tarım alanları tehdit altındadır. Yakakent'in doğusunda yer alan Bafra Ovası'nın verimli batı kesimine sahip olan Yakakent'te bu araziler üzerine yazlık ikincil konutlar yapılmaya başlanmıştır. Bu konutların bir an önce yapımı durdurulmalı, kanunlar uygulanmalı ve bu yasak yapılaşmanın önüne geçimelidir. Henüz fazla yoğunlaşmadan müdahale etmek daha kolay ve kalıcı olacaktır.

Araştırma sahası, Türkiye'nin en önemli balıkçılık merkezlerinden birisidir. Sürdürülebilir balıkçılık için; bakanlığın çıkardığı tebliğ ve yasaklara balıkçıların uymaları, zararlı balık avlama yöntemleri bırakılmalı, kıyı kirlenmesi önlenmeli, yasadışı avlanmanın önüne geçilmeli, kültür balıkçılığı geliştirilmeli, tüketime sunulmak üzere elde edilen ürünleri işleyecek su ürünleri işleme ve muhafaza tesisleri kurulmalı ve teşvik edilmelidir.

Balıkçı barınaklarının yapılmasıyla, deniz akıntılarında meydana gelen değişme ile doğal plajların önünün kesilmesi ve yok olmasının önüne geçmek için planlamalar yapılmalı ve derhal uygulamaya konulmalıdır. Yine balıkçı barınağının bir kısmının limana çevrilmeye çalışılması da ilçe açısından öenm arzeden elzem bir gereklilik değildir. Bu projenin yeniden gözden geçirilmesi ve turizmin önüne geçmesinin önlenmesi gerekmektedir.

Balıkçılıkla ilgili diğer bir sorun, balıkçılık ile ilgili parasal kazancın ekonomik olarak ilçede kullanılmaması ve başka şehirlere yatırımın aktarılmasıdır. Balıkçılık sektöründeki yatırımcılarla görüşülerek, balıkçılık veya başka sektörlerde paranın ilçe içerisinde değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Böylece ilçede iş imkanı oluşturulabilir ve göç eden nüfusun önüne geçilebilir.

İlçede mevcut olan balık fabrikalarında çalışan işçiler dönemlik işçi statüsünde çalıştırılmaktadır. Bu durum işçiler açısından sorun teşkil etmektedir. Çünkü boş kaldıkları zamanda geçimlerini sağlamakta zorluk çekmektedirler. Bu soruna çözüm bulunmalı ve işçilerin süreki konumda çalışmaları sağlanmalıdır.

Balık fabrikaları çevreye aşırı oranda pis koku yaymaktadır. Bu durum hem insan sağlığı açısından zararlı olmakta hem de turizm açısından olumsuzluk yaratmaktadır. Fabrikaların yaydığı pis kokular engellenmeli, gerekli tedbirler alınmalı ve aldırılmalıdır.

Samsun'daki tek balık çiftliklerine sahip olmakla birlikte, Yakakent sahilleri balık çiftliklerinden kaynaklanan deniz suyu kirlenmesine maruz kalmaktadır. Balık çiftliklerinin atıklarından kaynaklanan deniz suyu kirliliği, bakir bir alan olarak bahsedilen Yakakent sahillerinin turizmini olumsuz etkilemekte ve deniz suyu kirliliğinden dolayı turistleri olumsuz olarak etkilemektedir. Balık çiftliklerinin atıkları kontrol altına alınmalı ve bu çiftlikler sahilden daha açıklara doğru taşınmalıdır.

Balık fabrikaları, çalışanlarının ve sahiplerinin Yakakentli olmalarına rağmen Sinop il sınırları içerisinde kurulmuştur. Sinop'un kakınmada öncelikli il statüsünde olması, bu şekilde kuruluşun kaynağını oluşturmuştur. Ancak bu durum, gelirin de Sinop iline aktarılmasına ve vergilerin Sinop iline kaymasına sebep olmaktadır. Bu açıdan Samsun ve Yakakent, fabrikalardan faydalanamamaktadır. Bu durum her ne kadar Türkiye ölçeğinde bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve yine çözümü de Türkiye ölçeğinde çeşitli kanun ve yönetmelikler ile sağlanması gerekmesine rağmen; yine de bu durum üst makamlara bildirilmelidir.

Bölgedeki fabrikalardan balık ve balık yağı taşıması sırasında yollara dökülen balık yağları büyük tehlike arzetmektedir. Samsun-Sinop Karadeniz sahil yolu üzerinde taşıma yapan bu balık kamyonları denetim altına alınmalı ve sızdırmazlığı kontrol edilmelidir. Aksi takdirde trafik kazalarına sebebiyet verecektir.

Araştırma sahasında muazzam bir sivrisinek varlığı bulunmaktadır. İnsan sağlığını tehdit eden bu durum, tarım ve hayvancılığı da olumsuz etkileyebilmektedir. Aynı zamanda turizme de olumsuz etki yapmaktadır. Sivrisinek popülasyonunun azaltılması veya tamamen önlenmesi için gerekli çalışmalar yapılmalı ve bu olumsuz durumdan ilçe kurtarılmalıdır.

Araştırma sahasında tarımsal üretim çok fazla olmamakla beraber tütün, buğday, mısır ve çeltik en fazla yetiştirilen ürünlerdir. Bunların yanında arıcılık da önemli bir geçim kaynağıdır. Yeni yeni yapılmaya başlanan ve tüm köylere yayılan ipek böcekçiliği ile kayın ağacı mantarcılığı da önemli ekonomik faaliyet olarak gelişmeye

başlamasına rağmen köylülerin bilinçsizliği ve sabırsızlığı nedeniyle gelişemeden sona ermiştir. Yöre halkı için önemli derecede getirisi olmasına rağmen terkedilen bu faaliyetlerin daha profesyonel yapılması ve ekonomik değerinin yükseltilebilmesi için köylülerin bilinçlendirilmesi, yetiştiricilikle ilgili eğitimler verilmeli ve ilgili organlarca bu faaliyetler desteklenmelidir. Bölge halkının geçimi açısından bu faaliyetler önem arzetmektedir. Bu sayede nüfusun köyden göç etmesinin de önüne geçilebilecektir.

Yakakent'te tarım alanı, oransal olarak az yer kapladığından dolayı birim alanda en fazla verim ve ürün almak için tarımda teknolojik yeniliklerden yararlanılmalı ve örnek tarımsal projeler geliştirilmeli tarım çiftlikleri oluşturulmalıdır.

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak tarımsal üretim belirli ölçüde sanayi sektörüne benzer özellikler kazanmakta, iletişim elektronik bağlantılarla daha etkili olarak sağlanmakta ve geleneksel tarım sektörü özelliklerinden hızla uzaklaşılmaktadır. Bu gelişmelerin hemen hepsi, tarımda verimliliği artırmaya ve maliyetleri düşürmeye yöneliktir. Tarım ve sanayi işletmelerinin işbirliği ve entegrasyonu sağlanmalı, yerel ve geleneksel ürünlerin katma değeri ve ihracata katkısı arttırılmalıdır.

Tarımsal desteklerin, ürün, üretim ve üretici odaklı ve bölgesel temelli olarak tarım havzaları ve işletme temelli bir yapıda verilmesi ve gelir istikrarının sağlanması yönünde geliştirilme ihtiyacı sürmektedir. Bunların uygulanmasına temel oluşturacak tarım bilgi sistemlerinin kurulmasına devam edilmeli ve tarımsal desteklemelerde ürün deseni ve su potansiyeli uyumu gözetilerek, sertifikalı üretim yöntemlerine önem verilmelidir.

Tarım sigortalarının kapsamı genişletilerek yaygınlaştırılmalıdır. Tarımsal destekler, tarım havzaları ve parselleri bazında, sosyal amaçlı ve üretim odaklı olarak düzenlenmeli, desteklerde çevre ile bitki, hayvan ve insan sağlığı ile teknolojik gelişmeler dikkate alınmalı, desteklerin etkinliği izlenerek değerlendirilmelidir. Toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini esas alan, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin ve talebe dayalı üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, doğal kaynakları sürdürülebilir kullanan bir tarım sektörünün oluşturulması hedeflenmelidir.

Sahada bulunan kısıtlı miktardaki tarım arazileri, ekim yapılmadığından ve bakımsızlıktan dolayı tarım için kullanılamaz hale gelmiş ve orman arazisine

dönüşmüştür. Zaten tarım arazisi bakımından fakir olan ilçenin bu arazileri kaybetmemesi ve tarım amaçlı kullanıma devam etmesi için çiftçiler bilinçlendirilmeli, eğitilmeli ve desteklenmelidir. Bu sayede tarım arazilerinin amaç dışı arazi olarak kullanılmasının önüne geçilmelidir.

Tarım alanlarının en önemli sorunu sulama olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle tarım arazisi fazla ve elverişli olan arazilerin bulunduğu yerlerde sulama sorunu çözülmeli ve üretim artırılmalıdır. Bunun için yıl boyu akış gösteren akarsular üzerine maliyeti fazla olmayan bentler kurularak tarım arazilerine su dağıtımı yapılabilir.

Araştırma sahasındaki diğer önemli faaliyet te hayvancılıktır. Hem her köyde yapılan hayvancılık faaliyeti profesyonel olarak değil, ilkel şekilde yapılmaktadır. Dolayısıyla ilçe ekonomisine gereken ekonomik katkıyı yapamamaktadır. Hayvancılığın profesyonel olarak yapılması için hayvancılıkla ilgilenen köylüler bilinçlendirilmeli, eğitimler verilmeli ve desteklenmelidir. Mandacılık ilçede potansiyeli olan bir alandır ve geliştirilmelidir. Ayrıca ilçede hayvan kesimhanesi bulunmamaktadır. İlçeye açılacak bir kesimhane, hayvancılığı canlandıracaktır.

Yakakent'teki önemli ekonomik faaliyetlerden biri de ormancılıktır. Ancak ormancılık faaliyetleri sırasında ortaya çıkan sorunların başında ağaçların taşınırken yollara verdiği zarar gelmektedir. Jandarma ve ilgili makamlarca ağaç taşıması yapan kamyonlar denetlenmeli, haddinden fazla ağaç taşıyan kamyonlar engellenmeli ve yollara verilen zararın önüne geçilmelidir.

Araştırma sahasında son yıllarda gelişme gösteren en önemli sektör turizm sektörüdür. Bu sektör hem ilçe hem de bölgenin geleceği ve ekonomisi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu yüzden bölgede turizm desteklenmelidir.

Yaz turizmi bölgedeki en önemli turizm faaliyetidir. Çevre ilçe ve illerden Yakakent ilçesi, deniz turizmi için oldukça fazla rağbet görmektedir. Günübirlik etkinlikler ve yaz aylarında tatili geçirmek için ideal bir iklim ve olanaklara sahip olmasına rağmen en büyük eksiği turistik tesis yetersizliğidir. İlçeye gelen turistler konaklayacak otel, pansiyon vs. gibi yetersizlikten dolayı sıkıntı yaşamaktadır. Bölgenin turizm merkezi olması yönünde yapılacak ilk ve en önemli şeyler tesis ve konaklama hizmetleridir. Bu nedenle gerekli çalışmalar yapılarak bölgeye yatırımcı çekilmeli, konaklama ve diğer tesisler bir an evvel yapılarak hizmete açılmalıdır.

Araştırma sahasının batısında bulunan Çamgölü mesire alanı, doğal güzelliğiyle muhteşem bir dinlenme yeri, günübirlik ziyaretçiler için piknik alanı ve denize sıfır olmasından dolayı da deniz imkânı sunan bir tatil bölgesi niteliğindedir. Ancak Yakakent'in genelinde olduğu gibi Çamgölü'nde de tesis ve konaklama yetersizliği sebebiyle turizm potansiyeli tam olarak kullanılamamaktadır. Çamgölü'nün doğal güzelliğinin bozmayacak şekilde konaklama tesisleri, altyapı hizmetleri ve çeşitli sosyal tesisler yapılmasıyla bu alan sadece Samsun değil, bölge turizmine hizmet verecek kapasiteye sahiptir.

İlçede özel girişimciler tarafından yapılan yamaç paraşütü ve deniz kanosu faaliyetleri ile ilgili çalışmalar yapılarak uygun alanlar belirlenmeli ve bu alanda tesisler yapılarak bu tür faaliyetler turizme kazandırılmalıdır.

Yakakent, turizm potansiyeli oldukça yüksek bir ilçedir. Doğal güzellikleri ve fotosafari potansiyeli, kuş gözlemciliği sahaları, sportif olta balıkçılığı, milli park ve konaklama potansiyeli, av sahası potansiyeli, çim kayağı potansiyeli, ormanaltı florası gezi imkânı, endemik bitkilerin gözlemi, köy pazarları (orman meyvelerinden reçel, marmelat, kurutulmuş meyve satılması), gastronomi gezisi (gezi günleri ile yöresel yemek tanıtımı ve yedirilmesi), dokusu bozulmamış kırsal mirasları, yaya gezi imkanı, motorlu gezi imkanı, botanik gezisi imkanı, bakir orman gezisi ve atla geziye uygun alanları belirlenerek, bu sayılanlar Samsun'un ilçelerinde öne çıkan doğa turizmi değerleri listesinde belirtilmeli, turizme kazandırılmalı ve bu potansiyel değerlendirilmelidir. Böylece ilçe ekonomisi büyük bir kazanç sağlayacaktır.

Yakakent bölgesinde halen kamping olarak kullanılan kırsal alan yatırımcılara Master Plan kapsamında önerilmekte olan Turizm Stratejisi uyarınca sahilde deniz turizmi amacıyla hizmet veren bir otel birlikte tahsis edilerek sahil-kent-yayla ilişkisinin sağlanması amaçlanmalıdır. Bu yolla; Kunduz Gölü bir turistik ilgi odağı olarak güçlendirilerek ticari gelire konu olabilecektir. Kunduz Balık Gölü çevresi koruma, bakım veya temizlik yönünden denetim altına alınabilecek; Sahil Otelinde bulunan ziyaretçilere tekdüzeliği ortadan kaldırabilecek farklı turistik alternatifler sunulabilecek; Kunduz Gölü çevresinde yerel halk için, ilgi duymaları halinde, el sanatlarını veya yerel ürünlerini doğrudan pazarlayabilecekleri imkânlar oluşturulabilecektir. Bunların oluşturulabilmesi için beklenen daha yüksek getiri kapasitesi nedeniyle ticari yönden

daha fazla tercih edilecek olan Yakakent Sahil Oteli Projesi, daha zayıf olan Kunduz Balık Gölü kamping alanı projesi ile birleştirilerek yatırımcılara tahsis edilmelidir. Bütün proje bu Samsun Turizm Stratejisinde tanımlanmış bulunan Turizm Otoritesi tarafından uygulama ve işletme süresince tahsis projesine uygunluk, çevre koruma, bakım veya temizlik yönlerinden denetlenmelidir.

Sahada özellikle kadınların girişimciliğe çok açık olduğu gözlenmiştir. Yöresel el sanatları ve yemekler ile kadınların kültür ve yaz turizmine yaptıkları katkı yadsınamaz. Bu nedenle, kadınlar, girişimcilik adına desteklenmeli, tesis ve kültürel etkinliklerde önleri açılmalı ve turizme kazandırılmalıdır. Bu sayede hem bölge turizmi adına tesisleşme ve ara eleman açığı kapatılabilir, hem de sunulacak olan iş imkanları ile başka bölgelere olan göçün önüne geçilebilir.

Yakakent Geleneksel Deniz Oyunları ve Balık Festivali, ilçe turizmi açısından çok önemli bir etkinliktir. Her yıl festival için çevre illerden ve başka illerde yaşayan yöre halkından binlerce kişi katılmaktadır. Ancak bu festival yaklaşık 5 yıldır gerek Türkiye'de meydana gelen güvenlik sorunları sebebiyle; gerekse de farklı nedenlerle yapılamamaktadır. Festivalin yeniden yapılması ve yapılmamasını gerektirecek büyük bir neden olmadıkça da her yıl yapılmaya devam edilmesi, ilçe turizmi açısından önem arzetmektedir.

Tarih ve kültürel turizmi açısından var olan potansiyel değerlendirilmelidir. Bölgenin en eski yerleşim yeri olarak bilinen Pilavtepe Tümülüsü ile ilgili kazı çalışmaları bir an önce yapılarak bölgenin tarihi gün yüzüne çıkarılmalı ve burası açık hava müzesi olarak hizmete açılmalıdır.

Yakakent merkez Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan ve ilçe merkezinin ayakta kalan tek tarihi yapısı olarak koruma altına alınan tarihi ev ile ilgili olarak gerekli restore çalışmaları yapılarak turizme kazandırılması sağlanmalıdır. Yine Karaaba Köyü'nde bulunan tarihi camii ile ilgile de restorasyon çalışmaları yapılmalı ve burası da turizme kazandırılmalıdır. Yine özellikle Kozköy Mahallesi'nde bulunan tarihi evler de restorasyon çalışmaları netizesinde turizme kazandırılmalı ve turistlerin ziyaretine açılmalıdır.

Yakakent ile Japonya'nın Kushimoto kasabası kardeş şehirdir. Kushimato'da bir müze bulunmaktadır. 1974 yılında inşa edilen Türk Müzesi'nde Ertuğrul Fırkateyni'nin

maketi, gemideki asker ve komutanların fotoğrafları ve heykelleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Yakakent ilçesine yapılacak bir müze, Ertuğrul Fırkateyni'nin bir maketi ve komutan ve askerlerin heykelleri turizm açısından oldukça farklı bir faaliyet olacaktır. İlçe turizmine katkı sağlaması amacıyla bunlar projelendirilmeli ve hayata geçirilmelidir. Müze olarak Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan tarihi yapının kullanılması da amaç bakımından uygun bir yer seçimi olacaktır.

Yakakent'in turizm potansiyelinin değerlendirilmesi adına, ilçede turizm ve otelcilik ile ilgili mesleki ve teknik lise açılması, yakın merkez olan Bafra'daki Turizm Fakültesi'ne öğrencilerin yönlendirilmesi ve yeniden ilçelerine dönerek turizm sektörüne hizmet etmeleri teşvik edilmesi, ilçe turizmi ve ekonomisi açısından faydalı olacaktır.

Asmapınar Mahallesi'nde tespit edilen mağaranın uzmanlar tarafından incelenmesi, turizm potansiyelinin araştırılması ve turizme kazandırılması bakımından gerekli çalışmaların başlatılması, ilçeye turizm açısından farklı bir boyut kazandıracaktır.

Kürüz Mahallesi'nde bulunan Kunduz Gölü ve Şelalesi, turizm potansiyeli yüksek bir mesire alanıdır. Bu gölün etrafındaki yapılacak düzenleme çalışmaları ve piknik alanlarıyla bu mesire alanı turizme kazandırılarak ilçe ekonomisine katkı sağlanabilir.

Yakakent'in oldukça fazla yöresel lezzeti bulunmaktadır. Bu lezzetlerin tanıtımı iyi bir şekilde yapılmalı ve ilçe ile özdeşleşecek bir lezzet ortaya çıkarılmalıdır. Bu tanıtım, Yakakent'in turizmine de katkıda bulunacaktır.

İlçede oldukça fazla başıboş gezen sahipsiz köpek bulunmaktadır. Bu köpekler, köylülerin kotrol dışı çoğalan köpeklerini ilçe merkezine getirerek bıraktığı köpeklerdir. İlçe halkı insani vazife olarak köpeklere bakmakla kendilerini sorumlu tutmuşlar ve bakımlarını üstlenmişlerdir. Ancak ilçe merkezinde bulunan çok sayıda köpek hem tehlike arzetmekte hem de kötü bir imaj yaparak turizmi olumsuz etkilemektedir. Belediye tarafından buna bir çözüm bulunmalı, başıboş köpekler toplanarak hayvan barınaklarına teslim edilmelidir.

İnanç ve ibadet, insanların en temel hakkıdır ve ibadetlerini yapma özgürlükleri de temel haklardandır. Ancak ilçede bulunan camii sayısını yetersiz olduğu görülmektedir. Sadece iki tane camii olması, ezan sesinin bazı bölgelerde duyulmamasına ve özellikle

Cuma günleri camilerin yetersiz kalmasına sebep olmaktadır. Şehrin uygun bir yerine üçüncü bir caminin yapılması gerekmektedir.

Yakakent'te bulunan 7 tane ilkokuldan 1 tanesi birleştirilmiş sınıflı ilkokuldur. Bu durum, Türkiye ölçeğinde yapılan eğitim atağına ters düşmektedir. Her ne kadar son iki yılda dört olan birleştirilmiş okul sayısı bire düşürülmüşse de, eğitimin en büyük sorunlarından olan birleştirilmiş sınıf uygulamalarından bir an evvel vazgeçilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalı ve kalan son okul da müstakil okul statüsüne geçirilmelidir.

İlçe kütüphanesinde kitap sayısı oldukça az ve kısıtlıdır. Aynı zamanda eski tarihli bilgileri içeren ansiklopediler çoğunluktadır. Eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve insan kalitesinin artırılması okumaktan geçmektedir. Bu nedenle ilçeye yakışır bir kütüphane yeri belirlenmeli, kitap sayısı kullanılabilir ve güncel bilgiler içeren kitaplar ile artırılmalı, insanları, özellikle de öğrencileri ve gençleri kütüphaneye çekecek etkinlik ve projeler geliştirilerek kütüphane daha etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Ayrıca kütüphaneye birkaç tane bilgisayar da kazandırılmalıdır.

Yakakent'te sanayi sitesi bulunmamaktadır. Bu durum ilçe halkının Alaçam ve Gerze ilçelerine gitmelerine sebep olmaktadır. Bu nedenle ilçeye küçük çapta ve ilçenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde bir sanayi sitesinin yapılması gerekmektedir.

Yakakent Belediyesi tarafından ilçenin ihtiyaçları olarak belirlenen projelerin bir an önce hayata geçirilerek ilçenin şehir hüviyetine bürünmesi ve ilçe halkının sosyal imkânları daha fazla ve yaşam standardı daha yüksek bir şehirde yaşaması sağlanmalıdır.

Yapılan anket sonucunda en önemli sorununun özellikle köylere olan ulaşımın kötü olması ve yolların kapanması olarak tespit edilmiştir. Bu durumun biran önce ele alınması ve belediye ve kaymakamlık olarak bu sorunun çözümüne öncelik verilmesi gerekmektedir.

Hemen her köyde kurt, domuz, çakal gibi vahşi hayvanların varlığı tespit edilmiştir. Bu yabani hayvanların varlığı başta güvenlik olmak üzere tarım ve hayvancılık üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Yetkili makamlarca doğa koruma ekipleri ile işbirliği kurularak bu sorunun çözümüne gidilmeli, hayvanlara zarar vermeden bu sorun giderilmelidir.

Yapılan anket sonucunda önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan eksikliklerden bir tanesi de iletişimdir. Yakakent ilçesinin merkezine uzak alanlarında ve hemen hemen tüm köylerinde cep telefonu iyi çekmemektedir. Haberleşme ve iletişimde önemli bir yeri olan GSM, günümüz dünyasının vazgeçilmezidir. Bu nedenle tüm köylere ve merkez mahallelerinin gerekli yerlerine insan sağlığına olumsuz etki etmeyecek şekilde telefon vericileri yerleştirilmeli ve iletişim sorunu çözüme kavuşturulmalıdır.

Yakakent'te bulunan itfaiye araçları, Büyükşehir Belediyesi tarafından Alaçam ilçesine aktarılmıştır. Ancak bu durum ilçe açısından büyük bir olumsuzluk ve risk taşımaktadır. İlçede meydana gelebilecek olası bir yangında itfaiye araçlarının yetişebilmesi ve müdahale etmesi zaman alacaktır. Nitekim 2015 Yılında Kösedağ ve Çobanoğlu Mahallelerinde meydana gelen yangında itfaiye gelene kadar yangın yayılmış ve sekiz ev yanarak kullanılamaz hale gelmiştir. Dolayısıyla itfaiye araçlarının yeniden ilçeye getirilmesi ve burada konuşlandırılması isabetli olacaktır.

KAYNAKÇA

Altındeğer, M. (2015). *Samsun Tarımına Analitik Yaklaşım (2000-2015).* Samsun: Gıda Tarım ve Hayvancılık il Müdürlüğü Yayını.

Altındeğer, M. (2016). *Samsun Tarımına Analitik Yaklaşım (2000-2015)*. Samsun: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü.

Altındeğer, M., Hekimoğlu, B. (2017). *Samsun İli Hayvancılık Sektörü Üretim, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Samsun: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü.

Aras, P. (2016). *Artvin (Merkez) Entegre Katı Atık Yönetimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Aras, Ö. (2013). *Uluçay-Güzelceçay Arası Kıyı Kuşağında Arazi Kullanımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Arınç, K. (2013). "Coğrafi Metodoloji Açısından Bölgesel Coğrafya, Bölge Bilimi ve Coğrafi Bölgeler". *Türk Coğrafya Dergisi, 60,* 13-24.

Ardel, A. (1963). "Samsunla Hopa Arasındaki Kıyı Bölgesinde Coğrafi Müşahedeler". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), 36-50.

Alagöz, C., A., (1972). *Ülkeler Coğrafyası Yakın Çevre Etüdleri Hakkında Açıklama,* Ankara: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 5-6, 7-21.

Atalay, İ. (1994). *Türkiye Vejetasyon Coğrafyası*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Avşar, D., Avşar, G. (2016). "Türkiye'de Tarımsal Üretimde Kullanılan Makinalarda Yeni Teknolojik Gelişmeler" [Bildiri]. *Published in 4th International Symposium on Innovative Technologies in Engineering anda Science*, 3-5 Nowember 2016, (ss. 40-49), Antalya.

Aytaş, B., P., Çelik, F., Türe, Kibar, F. (2007). "Ülkemiz Ulaştırma Politikalarının Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Kalkınması Üzerindeki Etkileri" [Bildiri]. …….. (Ed.). *İnşaat Mühendisleri Odası 7. Ulaştırma Kongresi, 19-21 Eylül 2007,* (ss. 1-7.), İstanbul.

Başıbüyük, A. (2001). "Fonksiyonel Özellikleri Açısından Suşehri". *Türk Coğrafya Dergisi, 37,* 79-106.

Bulut, İ. (1988). *Kars-Kümbetli Köyü "Yol Boyu Köy Yerleşmelerine Bir Örnek. Erzurum*". (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bulut, İ. (1994). "Tipik Bir Yolboyu Köyü Örneği *Kars-Kümbetli Köyü" Doğu Coğrafya Dergisi, 1,* 96-111.

Bulut, İ. (1998). *Şehir Coğrafyası Açısından Sorgun*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Bulut, İ., Zaman, Mehmet. (2003). "Erzurum'da Arıcılığın Coğrafi Esasları ve Türkiye Arıcılığındaki Yeri". *Atattürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 3 (31), 21-46.

Bulut, İ. (1992). *Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma Erbaa Ovası ve Çevresi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Byfield, A., Özbatay, N. (1996). *Türkiye'nin Kuzey Kumullarının Korunmasına Yönelik Rapor*. İstanbul: Doğal Hayatı Koruma Derneği.

Bulut, İ. (2010). "Aybastı (Ordu) Şelale ve Çağlayanları". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, 20,* 1-14.

Bulut, İ., (1996). "Sorgun Yöresi Köy ve Mevkii Adlarının Kaynakları", *Akademik Araştırmalar Sosyal Bilimler Dergisi, 3,* 30-40.

Bulut, İ., Ertürk, M., Özoğul, B., (2016). "Kırsal Konut Ekolojisi Açısından Geleneksel Sorgun Evleri" [Bildiri]. Çetin, T., Meydan, A.,(Ed.). *1. Uluslararası Bozok Sempozyumu,* 05-07 Mayıs 2016, (ss. 297-313), Yozgat.

Bulut, İ. (2006). *Genel Tarım Bilgileri ve Tarımın Coğrafi Esasları (Ziraat Coğrafyası).* Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Başıbüyük, A., Yazıcı, H., Ertürk, M. (2006). "Eğriçimen Yaylasında (Koyulhisar-Sivas) Rekreatif Yaylacılık". *Türk Coğrafya Dergisi, 36*, 31-48.

Coşkun, O. (2010). *İkizdere İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. Erzurum: Bizim Büro Basımevi.

Çelik, İ. (2015). *İktisadi Rapor 2015 (2015-1)*. Samsun: Ticaret ve Sanayi Odası.

Çelikel, G. (2005). *Sinop İli ve Samsun'un Yakakent İlçesinde Kocayemiş (Arbutus unedo L.-Ericaceae) Seleksiyonu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Çellek: (2013). *Sinop-Gerze Yöresinin Heyelan Duyarlılık Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Deniz, M. (2013). *Nazilli İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Denker, T., B., (1977). *Yerleşme Coğrafyası Kır Yerleşmeleri*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Doğanay, H., Özdemir, Ü., Şahin, İ. F., (2012). *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya*. Ankara: Pegen Akademi Yayıncılık.

Doğaner: (1998). "Türkiye Kıyı Kullanımında Turizm Olgusu". *Türk Coğrafya Dergisi, 33,* 21-46.

Doğan, E., Erginöz, M.A. (1998). *Türkiye'de Kıyı Alanları Yönetimi ve Yapılaşması*. İstanbul: Arion Yayınevi.

Doğanay, H., Özdemir, Ü., Şahin, İ. (2003). *Coğrafya'ya Giriş 2 Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya*. İstanbul: Aktif Yayınevi.

Doğanay, H. (2002). *Doğal Kaynaklar*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Doğan, Z., Arsla, S., Ayberk, N. (2015). "Türkiye'de Tarım Sektörünün İktisadi Gwlişimi ve Sorunlar: Tarihsel Bir Bakışı". *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 8 (1), 29-41.

Doğan, E., Burak, S., Akkaya, A. (2005). *Türkiye Kıyıları, Kavramsal Tanımlama-Planlama-Kullanımı*. İstanbul: Beta Yayınları.

Doğanay, H. (1994). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.

Erol, O. (1999). *Genel Klimatoloji*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Eröz, M. (1984). "Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları", *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklör Araştırma Dairesi Yayınları, No: 60 Seminer Kongre Bildirileri, No: 17 Ankara: 43-53.

Erinç: (1986). "Kıyılardan Yararlanmada Hukuki Düzenlemeler ve Jeomorfolojinin Katkısı". *Türk Coğrafya Dergisi*, 14, 1-5.

Erinç: (1996). *Klimatoloji ve Metodları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Erol, O. (1989). "Türkiye'de Kıyıların Doğal Niteliği, Kıyının ve Kıyı Varlıklarının Korunmasına İlişkin Kıyı Kanunu Uygulamaları Konusuna Jeomorfolojik Yaklaşım". *İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Bülteni. 6,* 15-46.

Erol, O. (1989). "Türkiye' Deniz Düzeyi Yükselmesinin Geçmişte ve Gelecekteki Etkileri, Bu Yönden Alınması Gereken Önlemler". *İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 9,* 21-43.

Gedik, A., Korkmaz: (1984). *Sinop Havzasının Jeolojisi ve Petrol Olanakları*. Jeoloji Mühendisliği Türkiye Maden Mühendisleri Odalar Birliği Jeoloji Mühendisleri Yayın Organı, 19, 53-79.

Gedik, A., Ercan, T., Korkmaz: (1984). "Orta Karadeniz (Samsun-Sinop) Havzasının Jeolojisi ve Volkanik Kayaçların Petrolojisi". *Maden Tetkik Arama Dergisi*, No: 99-100, 34-50

Güner, İ. (2010). "Nüfus Coğrafyası". Cemalettin Şahin (Ed.). *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya (ss. 1-68).* Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Göney: (1995). *Şehir Coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Güçlü, Y. (2009). "Batı Karadeniz Bölümü Kıyı Kuşağında Klimatik Konfor ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi". *Türk Coğrafya Dergisi, 53,* 1-14.

Gürpınar, E. (1993). *Kent ve Çevre Sorunlarına Bir Bakış*. İstanbul: Der Yayın.

Hadimli, H. (2008). *Akseki İlçesinin Coğrafyası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hoşgören, M., Y. (2000). *Jeomorfoloji'nin Ana Çizgileri II*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Işık, D. (2004). *Akdağ-Alaçam Dağları Kuzey Yamaçlarındaki Kırsal Yerleşmelerin Mekansal Farklılaşması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lİsans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Işık, A. (1995). *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lİsans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnandık, H. (1956). "Sinop-Terme Arasındaki Kıyıların Morfolojik Etüdü". *Türk Coğrafya Dergisi, 15-16*, 21-46.

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü (2017). *2016 Yılı Çalışma Raporu*. Samsun: İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü.

İzbırak, R. (1984). *Türkiye*. Öğretmen Kitapları Dizisi, 196. İstanbul: MEB Yayınları.

İzbırak, R. (1992). *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.

Karadağ, A. (1999). "Türkiye'nin Kalkınmasında Bir Güç Kaynağı: Nüfus". *Ege Üniversiesi Edebiyat Fakültesi Ege Coğrafya Dergisi, 10,* 293-304.

Koç, T. (1997). "Batı Karadeniz Bölümünde Atasözleri ve İklim Özellikleri". *Marmara Coğrafya Dergisi, 1,* 187-197.

Korkmaz, H. (2000). "Orta Karadeniz Bölümünde Ulaşımı Etkileyen Heyelanlar". *Ondokuz Mayıs üniversitesi Coğrafya Dergisi*, *1*.

Korkmaz, H. (1989). *Bafra-Altınkaya Baraj Gölü Alanının Baraj Gövdesi Şahinkaya Boğazı Arasında Kalan Kesimi (Aşağı Göl Alanı) ve Yakın Civarın Florası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Koçman, A. (1993). *Türkiye İklimi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Karaboran, H., H., (1984). "Türkiye'de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Yer Adları Sempozyumu,* 97-148.

Karaboran, H., H. (1989). "Şehir Coğrafyası ve Şehirsel Fonksiyonlar". *Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler),* 3(1), 81-118.

Kara, H. (1994). "Mersin-Erdemli Arasında Gelişen Deniz Turizmi, Tarım Alanarı İlişkisi ve Sorunları". *Türkiye Coğrafyası Dergisi, 3*, 148…..

Manavbaşı, H. (1992). *Alaçam-Ünye Arasındaki Kıyı Bölgesinde Coğrafi Araştırmalar.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Molvali, M. (2004). *Alaçam Dağlarında (Batı Kesimi) Dağ Turizmi, Potansiyeli ve Sürdürülebilirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nişancı, A. (1975). *Sıklık Dağılışları ve Hava Durumuna Bağlılıkları İçinde Türkiye'nin Yağış Şartlarının İncelenmesi.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültei Araştırma Serisi, No: 62.

Nişancı, A. (1989). "Orta Karadeniz Bölümünde Mevsimlik Hava Tipleri Bakımından Önemli Devreler". *Coğrafya Araştırmaları Atatürk Kültür*, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, 1(1), 69-84.

Nişancı, A. (2002). "Türkiye İkliminin Temel Öğeleri" [Bildiri]. *Klimatoloji Çalıştayı*, 11-13 Nisan 2002 (ss. 1-8), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, No: 121, İzmir.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı, (2013). *Samsun Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023.* Samsun. Orman ve Su İşleri Bakanlığı.

Özgür, M. (1996). "Yeni İlçe Merkezlerinin Fonksiyonel Bakımdan Gösterdiği Özellikler". *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Araştırma Dergisi, 12*, 31-32.

Öner, E. (1996). "Samsun ve Çevresinin Jeomorfolojisi". *Atatürk Üniversitesi Coğrafya Araştırmaları Dergisi, 4*, 192-222.

Öner, E. (1990). *Samsun ve Çevresinin Fiziki Coğrafyası*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özav, L. (1996). *Oltu'nun Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. Erzurum: Taş Medrese Yayınları.

Saner: (1980). "Batı Pontidler'in ve Komşu Havzaların Oluşumlarının Levha Tektoniği Kuramiyle Açıklanması, Kuzeybatı Türkiye". *MTA Dergisi, 93-94,* 1-19.

Sergün, Ü. (1986). *Kocaeli Yarımadasında Kırsal Yerleşme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Sürücü, A. (1999). "*Alaçam-Gerze Arası Kıyı Bölgesinde Oluşmuş Toprakların Profil İncelemesi, Toprak Genesisi ve Sınıflandırılması Üzerine Bir Araştırma*". (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Selen, H. (2008). "Karadeniz Bölgesi Balıkçı Barınakları". *Türk Coğrafya DerYunus Araştırma Bülteni, 2,* 21-46.

Somuncu, M. (1997). "Doğu Karadeniz Bölümü'nde Yayla-Dağ Turizminin Bugünkü Yapısı, Sorunları ve Geleceği". *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 6,* 273-315.

Samsun İl Özel İdaresi. (2012). *Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*. Samsun: İl Özel İdaresi.

Sever, R., Kopar, İ. (2009). "Maral Şelalesi (Borçka-Artvin), Doğal Ortam Özellikleri ve Ekonomik Potansiyeli". *Türk Coğrafya Dergisi, 52,* 17-29.

Şahin, C. (2010). *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayınları.

Şahin, C. (1991). *Türkiye Afetler Coğrafyası*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

Turoğlu, H. (2009). "3621 Sayılı Kıyı Kanunu ve Onun Uygulama Problemleri". *Türk Coğrafya Dergisi, 53,* 31-40.

Tolun Denker, B. (1997). *Yerleşme Coğrafyası, Kır Yerleşmeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

TC Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Tarım Dairesi Başkanlığı, (2014). *Tarım ve Gıda Alanında Mevcut Gelişmeler ve 2014 Yılı Beklentileri*. Ankara: Tarım ve Gıda Bakanlığı.

Turhan, Ş. (2005). "Tarıda Sürdürülebilirlik ve Organik Tarım". *Tarım Ekonomisi Dergisi, 11,* 13-24.

Tanoğlu, A. (1947). "Türkiye'nin İrtifa Kuşakları". *Türk Coğrafya Dergisi, 9-10,* 37-63.

Tunçdilek, N. (1967). *Türkiye İskan Coğrafyası: Kır İskanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları.

Tümertekin, E. (1973). *Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Tümertekin, E. (1968). *Türkiye'de İç Göçler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Tümertekin, E., Özgüç, N. (1999). *Ekonomik Coğrafya Küreselleşme ve Kalkınma*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Tümertekin, E., Özgüç, N. (2006). *Beşeri Coğrafya İnsan-Kültür-Mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Tandoğan, A. (1989). "*Türkiye'de 1975-1980 Döneminde İller Arası Göçler*". Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Basımevi.

Turoğlu, H. (1998). "Sinop Şehri ve Çevresinde Arazi Kullanımı-Jeomorfoloji İlişkisi". *Türk Coğrafya Dergisi, 33,* 519-528.

Turoğlu, H. (1999). "Sinop-Gerze Arasındaki Sahil Kesiminin Uygulamalı Jeomorfolojisi". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, 7,* 357-374.

Türkiye İstatistik Kurumu (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Samsun 2013*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

Uzun, A. (2000). "Karadeniz Sahil Yolunun Doğal Kıyılar Üzerindeki Etkileri ve Ulaşım Sorununa Coğrafi Bakış". *Ondokuz Mayıs üniversitesi Coğrafya Dergisi, 1,* 1.

Uzun, A. (2000). "Samsun İlinin Baaşlıca Coğrafi Özellikleri". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Coğrafya Dergisi,* 1 (1), 81-105.

Uzun, A. (1995). *Gerze-Alaçam Arası Kıyı Bölgesinin Jeomorfolojisi*. Konya: Öz Eğitim Yayınları.

Uzun, A. (2005). "Samsun İli Kıyılarında Antropojenik Değişmeler". *Türkiye Kuvaterner Sempozyumu (TURQUA-V),* İstanbul Teknik Üniversitesi Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü, 183-190.

Uzun, A. (1998). "Kıyı Hukuku Açısından Karadeniz Kıyılarımız". *Jeomorfoloji Dergisi, 21,* 60-64.

Uzun, A. (2000). "Samsun'da Kıyı Yönetimi". *Türk Coğrafya Dergisi, 35,* 51-68.

Yakakent Belediyesi (2015). *Samsun İli Yakakent Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu*. Samsun: Yakakent Belediyesi.

Yalçınlar, İ. (1958). "Samsun Bölgesinin Neojen ve Kuaterner Kıyı Depoları". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 11-21.

Yediyıldız, B.(1984). "Türkiye'de Yer Adı Usulleri ve Yer Adı Değişikliklerinin Tarihi Gelişimi", *Yer Adları Sempozyumu*, 25-41.

Yılmaz, C. (2010). "Türkiye'de Tarihçiler ve Coğrafyacılar Tarafından Farklı Anlamlarda Kullanılan Bir Terim, Divan". *History Studies*, 2 (1), 273-309.

Yıldırım, M. (2011). "Vezirköprü İlçesinde Toponomik (Yer Adları İle İlgili) İncelemeler" [Bildiri]. Mahmut Aydın (Ed.). *Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011,* (ss. 123-132.), Samsun.

Yıldırım, M. (2016). "Yakakent Ekonomisinde Kadının Yeri" [Bildiri]. Osman Köse (Ed.). *Geçmişten Günümüze Şehir ve Kadın Sempozyumu,* 1-3 Nisan 2016, (ss. 775-782), Samsun.

Yıldırım, M., Bulut, İ., Şahin, K. (2014). "Vezirköprü'de Yöresel Edebi Ürünlerde Coğrafi Etmenler" [Bildiri]. Bekir Şişman (Ed.). *Gençlik ve Kültürel Mirasımız-Uluslararası Kongresi, 16-18 Mayıs 2014,* (ss. 473-484), Samsun.

Yıldırım, M. (2016). "Atakum'da Resmi Okulöncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Mülteci Öğrenciler ve Sorunları" [Bildiri]. Bekir Şişman (Ed.). *Atakuma Akademik Bir Bakış Yeni Atakum Çalıştayı, 20-21 Mayıs 2016,* (ss. 265-270), Samsun

Yürüdür, E. (2012). "Yeni İlçe Yapılanmalarında Sorunlar: Başçiftlik (Tokat) Örneği" [Bildiri]. Cemal Sevindi (Ed.). *Birinci Ulusal Coğrafya Sempozyumu, 22-30 Mayıs 2012,* (ss. 123-132.), Erzurum: Atatürk Üniversitesi

Yıldırım, M. (2007). *Taflan Deresi İle Gelemen Deresi Arasının Kıyı Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yürüdür, E. (2009). *Niksar Şehir Coğrafyası*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Yıldız, K., Sipahioğlu, Ş., Yılmaz, M. (2000). *Çevre Bilimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Yıldız, K., Sipahioğlu, Ş., Yılmaz, M. (2008). *Çevre Bilimi ve Eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Yazıcı, H. (1995). "Şehir Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Bayburt". *Türk Coğrafya Dergisi, 30,* 189-218.

Zaman, M. (2005). "Orta ve Doğu Karadeniz'de Balıkçılık". *Doğu Coğrafya Dergisi, 13,* 557-732.

Zaman, M. (2007). "Doğu Karadeniz Kıyı Dağlarında Yaylalar ve Yaylacılık". Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

KANUN, YÖNETMELİK, KARAR VE GENELGELER

Atıksu Arıtma Tesisleri Teknik usuller Tebliği. (2010). T.C. Resi Gazete. 27527, 20 Mart 2010.

3621 Sayılı Kıyı Kanunu. (1990). T. C. Resmi Gazete. 20495,17 Nisan 1990.

İmar Kanunu'nun Ek 7 ve Ek 8. Maddelerine İlişkin Yönetmelik. (1972). T. C. Resmi Gazete. 215122,19 Ocak 1975.

Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Usul ve Esasları Hakkında Kanun. (1984). T. C. Resmi Gazete. 18592,01 Aralık 1984.

3086 Sayılı Kıyı Kanunu. (1985). T. C. Resmi Gazete. 18758,18 Mayıs 1985.

Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik. (1990). T. C. Resmi Gazete. 20594,03 Ağustos 1990.

Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik. (1992). T. C. Resmi Gazete. 21374,13 Ekim 1992.

Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğim Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik. (1994). T. C. Resmi Gazete. 21890,30 Mart 1994.

Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik. (2004). T. C. Resmi Gazete. 25418,30 Mart 2004.

5398 Sayılı Kanun. (2005). T. C. Resmi Gazete. 25882, 21 Temmuz 2005.

6785 Sayılı İmar Kanunu. (1956). T. C. Resmi Gazete.9359, 16 Temmuz 1956.

Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2013). T. C. Resmi Gazete. 28606,02 Nisan 2013.

On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012). T. C. Resmi Gazete. 28489,06 Aralık 2012.

5398 Sayılı Kanun. (2005). T. C. Resmi Gazete. 25882,21 Temmuz 2005.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.mercanmadencilik.com/kayrak-tasi

http://yerelnet.org.tr

http://yakakent.gov.tr

http://yakakent.bel.tr

http://www.kozkoy.net/editordevam_yazi.asp

http://deu.edu.tr/erdin/pubs/doc43.htm

http://www.yerelnet.org.tr/koyler/koy.php?koyid=258867

http://www.yerelnet.org.tr/koyler/koy.php?koyid=250922

https://www.youtube.com/watch?v=NwXY9vxbUuw

https://www.youtube.com/watch?v=KAbXXPGrPEg

https://www.youtube.com/watch?v=lGL59jzUBIM

https://www.youtube.com/watch?v=FcwFl9UTRiI

EKLER

EK 1. SAMSUN (YAKAKENT) İLÇESİNE BAĞLI KÖY VE MAHALLELERDE UYGULANACAK VERİ TOPLAMA ANKETİ

Sayın Yetkili,

Düzenlenen bu anket Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanmakta olan "Yakakent İlçesinin Coğrafyası" konulu Doktora Tezine kaynak oluşturacak bilgilerin derlenmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Doktora tezi tamamlandığında Yakakent'in yerleşme özellikleri, ekonomik yapısı, sürdürülebilir kalkınma potansiyelleri, doğal ve beşeri turizm kaynakları, tarımsal özellikleri, kültürel yapısı ve nüfus özellikleri hakkında çok ayrıntılı sonuçlar ortaya konulacaktır.

Ankette verilen sorulara mümkün olduğu kadar doğru cevap vermeniz, köyünüzün/yörenizin kalkınma potansiyellerinin daha doğru ve gerçekçi bir şekilde ortaya konulabilmesi açısından önemlidir. Anket formunu doldururken tek başınıza olmamanız, köy ihtiyar heyeti veya köyde yaşayan birkaç kişi ile beraber doldurmanız ayrıntıların gözden kaçırılmaması ve cevapların eksik kalmaması açısından önemlidir.

Ankette sorulan sorular içerisinde anlamadıklarınız olduğunda birkaç kişi ile görüş alışverişinde bulununuz veya aşağıda yazılı telefondan doğrudan benimle temasa geçiniz. Her sorunun yanında veya altında cevaplar için boşluklar bırakılmıştır. Bu boşluklar yeterli olmadığında soru numarasını yazarak aynı sayfanın arka yüzünü kullanabilirsiniz. Anket için ayırdığınız zamanınız ve katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Mücahit YILDIRIM
Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Coğrafya Bölümü/Erzurum
Tel: 0 553 652 66 97

1-Köyünüzün Adı:…….. Muhtarın Adı Soyadı:……. Tel:.....
2-Köyünüzün eski adı:……
3-Köyünüzün adının anlamı nedir?……
4-Köyünüzün ismi nereden esinlenerek verilmiştir?.....
5-Köyünüz il merkezine ve ilçe merkezine kaç km. mesafede yer alır?.....
6-Köyünüzdeki ve yakınındaki tepe, dağ, boğaz, çukurluk, ova, vadi, geçit adlarını yazınız
……
……
7-Köyünüzün arazisi içinde bildiğiniz mağaralar var mı? Varsa büyüklükleri tahmini olarak ne kadardır? Bulundukları yerleri ayrıntılı olarak yazınız. ……
……
……
……
…… .
8-Seller ve kuraklık en fazla hangi aylarda olmaktadır. Bu durum sizi nasıl etkiliyor? ……..
…… .
9-Köyünüze yakın konumda veya köyünüzün sınırları içinde işletilmekte olan herhangi bir maden, taş ocağı, kum ocağı var mı? Varsa mevkiini ayrıntılı olarak belirtiniz. …….
……
10-Köyünüzün içme suyu nereden karşılanmaktadır?.....

11-Köyünüzün sınırları içinde devamlı su bulunan çukur alanlar, göller var mı? Varsa bunların bulunduğu mevkileri belirtiniz……
12-Köyünüzün sınırları içinde ormanlık alan var mı? Varsa en çok hangi ağaç türü bulunmaktadır? Bu ağaçlardan hangi şekilde yararlanılmaktadır? ……
……
13-Köyünüzün sınırları içinde hangi ot türleri vardır? Bu otlardan ne şekilde yararlanıyorsunuz?
……
14-Köyünüzün sınırları içinde sıcak su kaynakları var mı? ……
15-Yörenizde sayılı soğuklar olarak tarif edilen her yıl belli ayların, belli günlerinde gerçekleşen sıcak günler olur mu? Varsa bu günlerin tarih ve isimlerini yazınız. ……
……
16-Yörenizde sayılı sıcaklar olarak tarif edilen he yıl belli ayların, belli günlerinde gerçekleşen sıcak günler olur mu? Varsa bu günlerin tarihlerini ve isimlerini yazınız. ……
……
17-Köyünüzde en çok hangi yönden rüzgâr esmektedir? ……
18-Köyünüzde Köyünüzde hangi yönden esen rüzgâra ne ad vermektesiniz, yönleri ile birlikte ayrıntılı olarak yazınız. ……
……
19-Köyünüzde Hangi yönden esen rüzgâr sizin için hangi alanda fayda sağlamakta, hangi yönden esen rüzgâr ne gibi zararlar vermektedir yazınız. ……
……
20-Köyünüzde sis hangi aylarda daha çok görülmektedir? ……
21-Kış mevsimi dışında ani ve sağanak şeklinde yağışlar meydana gelir mi? Geliyorsa hangi aylarda görülmektedir? ……
22-Kış aylarında kar yağışından dolayı köy yollarında kapanmalar, yağmur nedeni ile de yollarda bozulmalar oluyor mu? Yolun neresinde ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? ……
……
23-Yörenizde yetiştirdiğiniz tarım ürünlerinde (Ekili ve dikili ürünler dâhil)sulama ihtiyacını yağan yağmur karşılayabiliyor mu? Karşılayamıyorsa sulama yapabiliyor musunuz? ……
……
24-Sulama yapıyorsanız suyu nereden getirerek sulama yapıyorsunuz? ……
……
25-Köyünüzün yakınında köyünüzün ihtiyaçları için kullanılabileceğini düşündüğünüz ve tesisat kurularak köyünüze getirilmesini istediğiniz su kaynakları var mı? Bu kaynak hangi mevkide bulunmaktadır? ……
26-Köyünüzün sınırları içinde dere, çay, ırmak var mı? Varsa bunların adını ve bulundukları yerleri yazınız. ……
…… .

27-Köyünüzde kaç hane ve kaç kişi göç etmiştir? Aşağıdaki tabloya yazınız. (Bu tabloya örnek teşkil etmesi açısından bazı ilçe ve iller yazılmıştır. Bildiğiniz başka il ve ilçeleri siz ekleyiniz)

Göç edilen yer	Kaç hane göç etmiş	Kaç kişi göç etmiş(göç eden hanelerde kaç kişi var)

28-Köyünüzden çalışmak üzere yurt dışına gitmiş kaç aile ve kaç kişi vardır? Aşağıdaki tabloya yazınız.

Göç edilen ülke	Kaç hane göç etmiş	Kaç kişi göç etmiş (göç eden hanelerde kaç kişi vardı

29-Köyünüzden mevsimlik (yılın belli bir döneminde) işçi olarak çalışmaya giden var mı? Varsa hangi il ve ilçelere kaç kişi hangi işlerde çalışmak için gidiyor?

30-Köyünüzden başka il ve ilçelere çalışmak için göç edenler gittikleri yerlerde daha çok hangi işlerle meşgul oluyorlar. Belli illerde yapılan belli işleri var mı?..... ..... .

31-Köyünüze başka il ve ilçelerden gelip yerleşen aile var mı? Varsa kaç aile hangi il ve ilçelerden gelip yerleşmiştir? (Görevli olarak gelen öğretmen, imam, hemşire vb. kamu personeli yazılmayacak)…… ……

32- Köyünüzde yılın büyük bölümünde dışarıda olup da yılın sadece belli zamanlarında örneğin yaz aylarında köyünüze gelen kaç aile vardır? Bu aileler çalışmak amacıyla mı yoksa yıllık izinlerini geçirmek amacıyla mı köyünüze geliyorlar? Gelenler hangi il ve ilçelerden gelmektedir? ……
……
……..
33-Köyünüzdeki evlerin çatılarında örtü malzemesi olarak ne kullanılıyor? (Örneğin kiremit, saç vb.)…….. .
34-Köyünüzün yerleşme tarihi en eski ne zamana dayanmaktadır? Bildiklerinizi kısaca yazınız.
…… .
35-Köyünüzde tarihi evler var mı? Varsa bunlar hala günlük olarak kullanılıyor mu? Genelde kaç katlı ve kaç odalıdır? ……
36-Köyünüzde düzenlemesi yapılarak turistik amaçlı gezip görmelerde kullanılabilecek evler var mı? Varsa kaç tane? ……
37-Köyünüzdeki evlerin inşaatında eskiden hangi yapı malzemeleri kullanılıyordu? (Taş, tuğla veya daha başka) ……
38-Köyünüzde son yıllarda yapılan evlerde hangi malzemeler kullanılmaktadır?……..
……
39-Köyünüzde bahçe evleri diyebileceğimiz evler var mı? Varsa hangi mevkide kaç tane var?..... .
40-Evinizin yanında hayvanlarınızı barındırmak için yaptığınız ahırlarda yapı malzemesi olarak ne kullanılmıştır? ……
41-Evinizin yakınında kışlık yiyeceklerinizi sakladığınız veya farklı bir amaçla kullandığınız başka binalar (kapalı alan) var mı? Bunların hangi malzeme ile yapıldığını ve hangi amaçla kullanıldığını yazınız. ……
42-Köyünüz geçimini hangi ekonomik faaliyetlerden sağlamaktadır?……..
……
43-Köyünüzde geçimini birinci dereceden hayvancılıkla karşılayan kaç aile var? Daha çok hangi hayvan türleri yetiştirilmekte? …… .
44-Köyünüzde geçimini birinci dereceden ekip dikme faaliyetleri ile karşılayan kaç aile var? Bunlar hangi ürünleri yetiştirirler? …… .
45-Köyünüzde yetiştirilen başlıca meyve ağaçları nelerdir? ……
46-Köyünüzde yetiştirilen başlıca sebzeler nelerdir? ……
47-Köyünüzde yem bitkilerinden yonca, fiğ, korunga ekiliyor mu? Ekiliyorsa hangisi kaç dönüm?…… .
48-Köyünüzde arpa, buğday, yulaf, çavdar ekiliyor mu? Ekiliyorsa hangisi kaç dönüm?
…… .
49-köyünüzde yaklaşık olarak kaç tane büyükbaş, kaç tane küçükbaş hayvan vardır? ……
…… .
50-Köyünüzde yük ve çeki hayvanlarından olan katır, at ve eşek kaçar tane var? ……..
…… .
51-Köyünüzde her aile ortalama kaç tane kümes hayvanı beslemektedir? …… .
52-Köyünüzde arıcılık yapılıyor mu? ……..
53-Köyünüzde toplam kaç tane kovan bulunmaktadır? …… .
54-Köyünüzde arıcılık yapanlar arılarını başka yerlere götürüyorlar mı? Eğer götürüyorlarsa nerelere gitmektedirler? ……
55-Köyünüzün sınırları içine yaz aylarında başka yerlerden arı kovanları getiriliyor mu?.....
56-Getiriliyorsa hangi illerden ve yılın hangi aylarında getirilmektedir?.....
…… .

57-Dışarıdan gelen arıcılarla ilgili sorunlarınız var mı? …… Varsa nelerdir? ……
……. .
58-Aileler hayvanlarından elde ettikleri sütlerini nasıl değerlendiriyorlar? ……
…… .
59-Köyünüzde veya yakın çevrenizde süt ürünlerini değerlendirecek bir sanayi tesisi ya da süt kurumu var mı? Varsa ismini ve yerini belirtiniz. ……..
60-Köyünüzün yaylası var mı? Varsa adı nedir? Bulunduğu yer neresidir? …….. .
61-Köyünüzün dışından gelerek sizin köyün yaylasına yerleşenler var mı? Varsa hangi köylerden gelmektedirler? ……
62-Köyünüzdeki hayvanlar yaylaya ne zaman götürülüyor, ne zaman geri getiriliyor? ……..
…… .
63-Köylülerinizin yaylalarla ilgili sorunlarını yazınız. ……..
……
……. .
64-Köyünüzün sınırları içinde veya başka yerlerde sadece dinlenmek amacı için kullanılan yaylalar var mı? Varsa nerelerde var? Adları nelerdir? ……
…… .
65-Köyünüzde okul, bakkal, marangoz, oto tamircisi, halıcılık kursu, sağlık ocağı gibi kuruluşlardan hangisi var? Kaçar tane? ……
…… .
66-Köyünüzde fabrika ve atölye tipi sanayi kuruluşları var? Varsa hangi tarihte açılmıştır? Kaç kişi çalışmaktadır? Ne iş yapmaktadırlar? ……..
…… .
67-Köyünüzün sınırları içinde çıkarılan herhangi bir maden var mı? …….. .
68-Köyünüzün sınırları içinde mermer ve kireç ocakları var mı? Varsa hangi mevkide bulunmaktadırlar? …… .
69-Köyünüzde restoran, otel, pansiyon gibi turizme hizmet edecek yerler var mı? Varsa hangilerinden kaç tane var? ……. .
70-Köyünüzün ilçe merkezleri ile günlük ulaşımı nasıl sağlanıyor? İhtiyaçlar daha çok nerede karşılanıyor? …… .
71-Köyünüzün ulaşımla ilgili sorunlarını yazın. ……
72-Köyünüzde sizin bildiğiniz veya atalarınızdan duyduğunuz bir doğal afet meydana gelmiş mi? Varsa ne zaman olmuştur? (bunlar arasında sel, deprem, toprak kayması, kaya düşmesi gibi afetlerde sayılabilir) …… .
73-Köyünüz ilk kurulduğu günden beri aynı yerinde mi kalmış? Yoksa önceden başka bir mevkide iken şimdiki yerine sonradan mı taşınmış? …… .
74-Köyünüzün yeri değiştirilmiş ise hangi sebeple ve ne zaman değiştirilmiş? ……
…… .
75-Köyünüzün sınırları içinde turistik değeri olan herhangi bir ören yeri, tarihi yapı, bina, cami, kilise, kale, köprü, kule vb. var mı? Varsa ismini ve mevkiini yazınız. ……
…… .
76-Köyünüzün sınırları içinde doğal turistik kaynaklardan hangileri var? (örneğin; mağara, derin vadiler, ormanlar, yürüyüş parkuru olabilecek alanlar, manzara izlenebilecek alanlar gibi) varsa bulundukları yerlerle birlikte yazınız. ……
……
……
…… .
77-Çevrede yaşayan yabani hayvanlar hangileridir? …… .
78-Çevrede yaşayan başlıca kuş türleri hangileridir? …… .

79-Köyünüzün yakınında içinde balık yetişen su kaynağı var mı? Varsa nerededir? ……..
……..
80-Köyünüzün genel olarak sorunları nelerdir? Bu sorunlar sizce nasıl çözülebilir? …….
……..
……..
……..
……..
……..
81-Köyünüzünilginç bir özelliği varsa ya da yazılacak eserde sizlerin ısrarla yazılmasını istediğiniz ancak bu ankette sorulmamış bir konu varsa bu son kısma yazınız.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Mücahit YILDIRIM
Doğum Yeri ve Tarihi	Samsun-01.04.1979
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	19 Mayıs Üniv. Eğitim Fak. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Y. Lisans Öğrenimi	19 Mayıs Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	MEB-2002'den itibaren Sosyal Bigiler Öğretmeni
İletişim	
E-Posta Adresi	mucyildirim@gmail.com
Tarih	29.01.2018